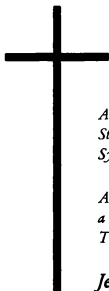


MUSEUM

časopis slovanských bohoslovců

ROČ. LXVI. 1934-35

t. j. v památném roce 1050. výročí bl. smrti sv. Metoděje
a I. celostátního sjezdu katolíků ČSR.



*Abychom na přimluvu sv. Cyrila a Metoděje
Stolci apoštolskému věrně oddáni byli —
Synu Boží, Tě prosíme uslyš nás.*

*Abychom na přimluvu sv. Václava hojnosti
a pokoje ve Vlasti naší dosáhli — Synu Boží,
Tě prosíme uslyš nás.*

Ježíš — náš Vůdce z neštěstí a bídy.

Řídil Dr. Josef Jančík

Redaktor Josef Skála — František Musil

Nákladem „Růže Sušilovy“, literární jednoty bohoslovců brněnských

Tiskl Jan Mucha ve Velkém Meziříčí

OBSAH

(články * označené jsou básně)

<i>Badiš B., Ol.:</i> Život a dílo dra J. Hejčla	65, 103
<i>Bezpalec Frant., Č. Buděj.:</i> Cíle křesť. výchovy	3
<i>Blesík P. J., C. Ss. R. Obořiště:</i> Závaznost církevních zákonů pro pokřtěné nekatolíky	106
<i>Bohoslovci budějovičtí:</i> 70 let J. E. dra Šimona Barty	1
<i>Cínek Fr. dr.:</i> Sv. Cyril a Metoděj, apoštolé nábož. obrody	136
<i>Drahoň Petr:</i> *Výzva	2
<i>Dvořák Rud., B.:</i> Pohanství či křesťanství?	83
<i>Falkenauer Frant., B.:</i> Katolická škola spoleczna v Poznani	38
<i>Feračina, Košice:</i> *V opojení Lásky	110
<i>Fiala Fr., C. Ss. R. Obořiště:</i> Sociální význam Milosti posvěcující	53
„ Ježíš – Muž bolesti	99
„ *Dáš, Bože?	148
<i>Gör Emil:</i> *Dni	78
<i>H. B., Řím:</i> Oslavy 1050. výročí smrti sv. Metoděje v Římě	168
<i>Chlad Frant. Karel, O. P.:</i> Teorie – praxe	9
<i>Chvostek Leop., Ol.:</i> Katolický tisk polský	40
<i>Kamenský Jos., Ol.:</i> *Proudem vod	163
<i>Krapina M., Ol.:</i> Mládeži vstříc!	120
<i>Marinko A., Košice:</i> Jubilantovi	7
<i>Maršálek Jos., B.:</i> *Dík tobě, Církvi!	102
„ *Květům ze Soluně	135
<i>Mauriac François:</i> Šťěstí křesťanovo – přel. J. Skála, B.	11
<i>Musil Frant., B.:</i> Sestra bolest	73
„ Řeholní sestry	122
„ Rok svatometodějský	140
<i>Navrkal J., B.:</i> Jazykem rodným Boží chválu pěli (slov. liturg.)	156
<i>Novák F. X. dr.:</i> Ještě o bohoslovcích literárních	47
<i>Slabý Jan, B.:</i> Polská Katolická akce	33
„ Moravští bohoslovci na Velehradě	170
<i>Slavkovian, Innsbruck:</i> *Jeseň	14
„ *Epištola	46
„ *Úsvit	73
„ *Hafelekar	87
„ *Vesna	120
<i>Slavský M. J.:</i> Ecce sacerdos magnus... (J. E. Jozef Čárský)	8

<i>Steblik Frant., B.:</i> Liturgická t. j. objektivní zbožnost	78
<i>Šigut Frant., Ol.:</i> Zrušení kláštera Králové na St. Brně	15, 51, 87, 125
<i>Španěl Jan, Ol.:</i> Z pastorače v polském městě	36
<i>Vykopal Ad., B.:</i> Dogmatický základ Katol. akce	111
<i>Villanus V., Ol.:</i> ...aby poznal sladkost Mého jha	116
<i>Vyoral Al., Ol.:</i> Příspěvek k teologii sv. Cyrila a Metoděje	164
<i>Zlámál Boh., Ol.:</i> Ženské organisace v Polsku 1934	44
„ K národ. probuzení v brněnském semináři	67
„ Velehrad národní	149
<i>Zuber R., Ol.:</i> Organisace polských dělníků v Poznani	41

ROZHLEDY:

Bohoslovci literární, Z dopisu P. J. Zemana, misionáře v Číně, bohoslovcům, Mikulášský dar, Ještě o bohoslovcích li- terárních, Na rtech tisíců († Jak. Pavelka)	23-27
»Rád«, Kniha o baroku	56-59
»Mythus«, K I. celostátnímu sjezdu katol. ČSR. v červnu 1935, Nový směr studentské pouti do Říma	92-93
Naši velcí odcházejí († Dr. F. X. Novák), Věčnost, Dopis zaslaný redakci »Museum« J. Em. Kard. Aug. Hlondem	130-132
Naši jubilanti (J. M. Ad. Tenora, J. M. Met. Marvan, Msgre dr. Jos. Heger)	172-173

Z NAŠEHO RUCHU:

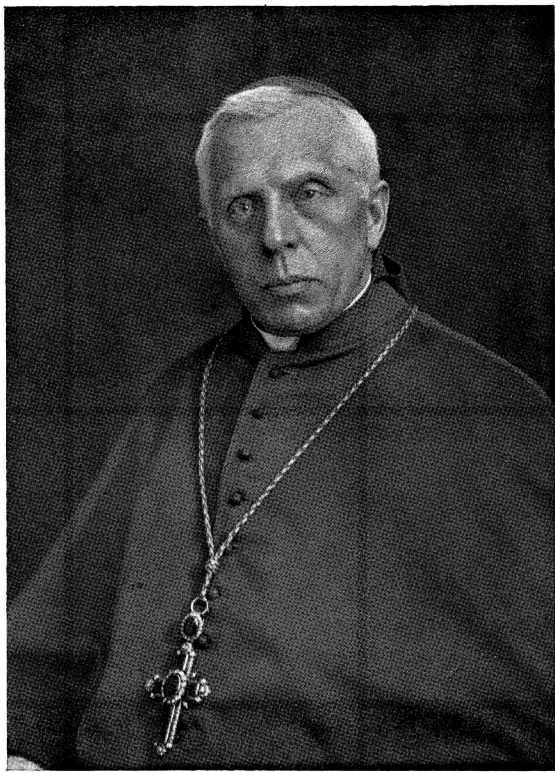
Statistika bohoslovců, Sjezd bohoslov. na Velehradě, Zpráva jednoty košické	18-22
Zpráva jednoty olomucké	59
Do Prahy!, Zprávy ostatních jednot	173-181

OBRAZOVÉ PŘÍLOHY:

J. Ex. dr. Šimon Bárta, biskup v Čes. Budějovicích;
J. Em. August Kard. Hlond, primas polský;
Dr. Jan Hejčl, univ. prof. v Olomouci;
Sv. Cyril a Metoděj.

NOVÉ KNIHY:

Recenze na str. 28, 60, 94, 133, 181, a na obálce čísel 1, 2, 3, 4, 5.



J. E. DR. ŠIMON BARTA,
biskup českobudějovický.

CARITAS CHRISTI URGET NOS

(K sedmdesátinám českobudějovického biskupa Dra Šimona Barty jeho boboslovci).

Stojíme na prahu nového studijního roku, na prahu nových obzorů božího života v nás. Electi a Domino. V oku a v srdci tak mnohém tušíš a zříš naděje – ideály. Excelsior – výš a blíž k Sinaji sv. kněžství! Nepůjdeme sami...

Caritas Christi urget nos. Tak napsal nad portál svého episkopátu českobudějovický biskup Dr. Šimon Bárta, když r. 1920 svěřil mu Pán náš Ježíš Kristus stádečko duší na českém jihu. V těchto dnech (27. X.) slavil své sedmdesátiny. Celá diecese – kněžstvo a lid – děkuje Pánu Bohu za 14 let jeho opravdu otcovské péče o blaho duší...

Nám boboslovcům před zraky duše postavena ta slova nad portálem... Před staletími vytrysklo to zvolání ze srdce Pavlova, jež naplnila Láska. A jak šla Církev dějinami, v srdcích vyvolených zaplály ohně apoštolské horlivosti. Ohně – svítící na návrších křesťanstva – hřející Kristovou láskou. Caritas Christi – láska Syna Božího, jež na zem Ho stáhla a pověsila na kříž. A což svatostánek a Církev? Je to láska bezedná, nekonečná. Patřili jí ve tvář apoštolé a vyznavači. Pak šli a hlásali blahou zvěst a mnoho duší podlehllo jejich příkladu a slovům. Pudila je láska Ježíšova.

Chceme, aby nám též, jako našemu pastýři-biskupu intencí života byla Kristova láska. Vše pro Něho, podle Něho a s Ním. Pobídnuti nelenící láskou, dáme slabé sice, ale všechny síly službě diecése. Svátostný Ježíš nechť je naším zájmem. „Adorujete horlivě?“ jak dnes by se nás ptal nejdůstojnější pan biskup. S ním klekáme před Nejsvětějším na eucharistických sjezdech a kněžských adoracích. „Modlete se a nikdy nepřestávejte!“ napomíná nás se svým Mistrem. Chceme se modliti za království Kristovo, za Církev. Jiště od hrobu knížat apoštolských – z Říma, z dob svých theologických studií přinesl sobě i nám náš milý biskup velikou lásku a oddanost ke sv. Církvi. Svátou bobovědu a jejího genia Učitele andělského chceme podle něho ctít a milovat.

Ta přání často, Pastýři náš, se rtů a srdce Tvého lila se do srdcí našich. Věz – chceme je mít otevřená a ochotná jak v den Tvých jmenin, tak i v budoucnu. Dar srdcí přijmi... V Tvé moci – dané tobě Bohem, Církvi – je naše naděje a poslání na boží vinice. Z rukou Tvých čekáme snad brzy již – nehodných rukou pomazání pro službu Eucharistie. Rty Tvými bude mluvit nám sám Kristus v den ordinační; pošleš nás s výzbrojí darů Ducha sv. na tvrdou, těžkou roli dnešní společnosti. Známe Tvé slzy dojetí, jež ve dny takové, vylévá láska Tvá a Kristova pro řady neomystů, jež jdou bojovat. Bůh sám, náš Pastýři a Otče, zaplat Tobě velikou péčí-láskou k nám! Ad multos annos!

„Stet et pascat in fortitudine Tua, Domine, in sublimitate nominis Tui!“

VÝZVA

Pojď, sestro blízká zjasněných mých chvílí,
na cestu, která zve a volá nás.

Vše, co jsme nyní pro ráj zítřka opustili,
bude nám stokrát navráceno zas.

Pojď, těšitelko bledých dnů mých úzkostí,
zaplašit pohledů mých sladký hřích,
zřím příliš nalomené květy bolesti
v zabradách nocí bezvládných.

Tvá ruka požehnaná vždycky byla hebká jako mech,
ohnivé vlasy tvé jak jemné peří,
co na tom, že tvá krása bývá prodavačkám na posměch,
že už ti možná nikdo neuvěří?

Pojď, z žáru srdcí vyletěví holubice,
nevidíš v roklicích časů hrůzu, děs a pláč?
Chci rozžehnouti do tmy moudré voskovice,
za jejichž svitu probouzí se země-spáč.

Víc nežli kdysi moře teď je rozbouráno,
více než včera nebe přísně tmí se dnes.
Již zapomnělas nevěrná má ženo,
co jest to hrůza, pláč a děs?

Krev prudce buší v touze výbojného mládí,
odvaha horká vykoupit chce promarněnou žeň,
pud silných vírů v hloub svou bárky slabé svádí,
cynický vítr dýchl na stěžen.

Pojď, panenská ty dcero slunečného nebe,
do dlani mých již plaše vklouzla noc:
jsou duše útlé, které potřebují tebe,
jsou srdce vězňů, která lkají o pomoc...



Živá bytost nejen zakrývá Boha, nýbrž i znetvořuje v naší mysli jeho obraz; jest jeho karikaturou. I nejmenší stéblo, u něhož se s údivem zastavujeme, nám může zahaliti Boha; ale dokonce i obraz, jež si o Bohu děláme, nám Boha zakrývá.

Fr. Mauriac, Souffrances et bonheur du chrétien 49.

CÍLE KŘESŤANSKÉ VÝCHOVY

„Především jest přímým cílem křesťanské výchovy, aby za pomoci milosti Boží vytvořila opravdového a dokonalého křesťana, t. j., aby samého Krista zpodobnila a zobrazila v těch, kteří se ve křtu znovu zrodili, jak výstižně píše sv. Pavel: „Dítka moje, s nimiž jsem opět v bolestech porodních, až by Kristus utvářil se ve vás.“¹ Opravdový křesťan má v Kristu žítí nadpřirozeným životem — „Kristus váš život“² — a nadpřirozený život má se i ve všem jednání projevovati, „aby i život Ježíšův zjevil se na smrtelném těle našem.“³

Proto se křesťanská výchova týká všech lidských činů ať tělesných či duchovních, rozumových nebo mravních, života jednotlivců nebo rodiny a státu. Všechny je v sobě zahrnuje, ale ne snad na to, aby je omezovala, nýbrž aby je podle příkladu a učení Ježíše Krista povznášela, řídila a zdokonalovala.

Pravý křesťan jest člověk, jenž jedná důsledně a přiměřeně podle zdravého rozumu, osvíceného nadpřirozeným světlem příkladu a učení Ježíše Krista; je člověk vynikající opravdovou pevností ducha, člověk opravdu charakterní, řeklo by se dnes. Není přece pevným charakterem, kdo je důsledný a jedná vytrvale podle svého vlastního názoru, ale ten je charakterní, kdo dbá věčných zásad spravedlnosti, jak se vyslovil i pohanský básník (Horác), opěvující „spravedlivého“ a zároveň „důsledného“ muže. Tyto zásady spravedlnosti nemohou býti cele zachovány, leda, dává-li se Bohu, co Bohu náleží. A tak činí pravý křesťan.⁴

Máme-li jednat o křesťanské výchově, je třeba předem zdůraznit, že míníme ono dokonalé a jediné pravé křesťanství hláсанé Církví katolickou. Jen toto křesťanství má platné cíle a ideály výchovné, jen ono je nesmlouvavé, pevné ve svém přesvědčení, nepodléhající slabostem lidským, jen ono vši silou povznáší člověka do řádu nadpřirozeného, jsouc si vědomo Božského poslání a uschopnění k tomuto úkolu. Toto, z Boha vycházející přesvědčení a sebevědomí Církve, je příčinou vši nenávisti vůči ní a právě ono povznáší ji nad všechno pozemské, efemerní, nejisté a lidsky slabé. Proti této Církvi stojí dnešní člověk, polovičatý, úzkoprsý a přece jí pohrdající. „Bojí se všeho přepínání. Křesťanství zdá se mu užitečným, ale katolictví se děší, raději má protestantství, prý je umírněné. Ctí lidi ctnostné a talenty, ale strach a hrůzu má před světci a geniy, ti jsou přepjati. Lituje, že křesťanství má dogmata, chtěl by, aby učilo jediné mravouce; ale řeknete-li mu, že mravouka vyplývá z jeho dogmat jako výsledek z příčiny, řekne, že přepínáte.“⁵ Podobně se dívá t. zv. laická morálka na mravouku katolickou; příliš prý zdůrazňuje prostředky a cíle nadpřirozené.

¹ Gal. 4, 19. — ² Kol. 3, 4. — ³ II. Kor. 4, 11. — ⁴ Okružní list Sv. Otce Pia XI. „O křesťanské výchově mládeže“. Přel. Jos. Papica, Olomouc, 1930. — ⁵ Arnošt Hello, Život (1. část díla L' Homme), citov. z úvodu k Podobiznám svatých, přel. Sigismund Bouška, Praha 1898 (str. XXVIII. a XXIX.).

Pojednejme o výchovných směrnicích, udaných encyklikou Pia XI., a to tak, že se budeme řídit zásadou Gilletovou, „že dříve než jsme křesťany, a abychom jimi byli, že musíme být čestnými lidmi.“⁶ Oceníme tedy výchovné hodnoty křesťanské nejprve, pokud vychovávají v člověka a pak teprve po jejich stránce nadpřirozené, pokud chtějí z člověka vytvořit křesťana, třebaže encyklika má na zřeteli hlavně tento druhý cíl, cíl nadpřirozený.

Směr výchovy je přesný a jasný. „Především jest přímým cílem křesťanské výchovy, aby za pomoci milosti Boží vytvořila opravdového a dokonalého křesťana, t. j., aby samého Krista zpodobnila a zobrazila.“ Tento cíl spočívá na náboženské pravdě, že počátkem a cílem lidského života jest Bůh. Ovšem spojení člověka s Bohem v takovémto vysokém stupni vysvítá teprve ve světle učení katolického. Pevně stanovený cíl je pro výchovu nezbytný. „Vždyť veškerou bídu naší veškeré výchovy dlužno hledati v tom, že schází jednotný světový názor, teoreticky odůvodněný ideál, podle něhož se má vychovávat. A schází-li, pak nepomůže technika výchovy nic, i kdyby byla sebe rafinovanější a sebe bohatší zkušenostmi.“⁷ Pouhý moralism bez světového názoru neznamena ničeho. Ideál je nutný jak pro jednotlivce tak pro celé národy. John Ruskin správně řekl, že „národy bez ideálů jsou stádem“. Papini tuto pravdu aplikuje svým naturalistickým způsobem na jednotlivce: „Kdo nikdy ani jednou ve svém životě nezatoužil býti svatým, jest obyčejné zvíře.“⁸ Jak je pusto v duši bez ideálů ukazuje básník: „A neznám vůbec „ideálů“, bych pro ně hnal se v „boje jak“, mám srdce chladné jako skálu a v srdci nenávisť a vztek.“⁹

Křesťanská výchova má tedy přesně stanovený cíl. Ale snad se zdá cíl ten příliš vysoko. Zdá se, že nemůže strhnout a uchvátit mysl a vůli při pomýšlení na lidskou slabost a křehkost. Odpovídáme analogií. Dobrý střelec nikdy nemíří přímo do středu terče, kam vlastně má střela doletět, nýbrž míří vždy výše, neboť ví, že střela nepodléhá jen síle setrvačnosti, nýbrž že na ni působí i složka gravitační — jest cestou strhována k zemi. Křesťanu je málo řecký ideál harmonie krásy tělesné s přirozenou dobrotou duše — *Καλοκάγαθία* — málo je mu, je-li považován za t. zv. člověka čestného. „Čest je modlou, je bohem těch, kteří nemají Boha, je to slovo profanované bludem...“,¹⁰ neboť zde bývá respektován obyčejně jen úsudek lidský na úkor Boha. Geniové mravního života tak často jsou zbaveni vši cti u lidí, zatím co ti, kteří požívají vážnosti a úcty u lidí, dávno již pozbyli pravé hodnoty mravní.

Cíl výchovy musí stát výše, než je ve skutečnosti dosažitelný — nutno počítat se ztrátami.

„Proto se křesťanská výchova týká všech lidských činů ať tělesných ať duchovních, rozumových nebo mravních.“ Tak vyplňuje

⁶ Dr. M. S. Gillet O. P., *Výchova charakteru*, Olomouc 1932, str. 125. — ⁷ Ettliger, *Der philosophische Zusammenhang in der Pädagogik*, str. 31, citov. Dr. Josef Vrchovský, *Církev a nová doba*, Olomouc 1932, str. 173. — ⁸ Giovanni Papini, *Il sacco dell' orco*, st. 155. — ⁹ J. Sv. Machar, *Confiteor*, oddíl dissonance. — ¹⁰ Arnošt Hello, *Podobizny svatých*, str. XXVII.

křesťan největší přikázání: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého (všemi úkony tělesnými), a z celé duše své (činy duchovními), a ze vši mysli své (činy rozumovými) a ze vši síly své“¹¹ (činy mravního úsilí).

Výchova křesťanská věnuje se tělu a přirozeným potřebám, má však stále na zřeteli, že duše má ovládat tělo a ne naopak. Tělem nepohrdá a ho nezanedbává. Má o něm vznešený názor, protože i Kristus měl lidské tělo a toto tělo uctívá v Eucharistii, Tělem Kristovým posvěcuje tělo člověka, ví, že i tělo je určeno k věčnému oslavení a proto na ně hledí s velikou úctou. Tělo lidské považuje za úd Těla Kristova. Z toho je patrné, že nadpřirozený ideál nevylučuje tělesné výchovy a pěstění těla. Neodmítá ani krásy přirozené vůbec — pokud neodvádí od Boha, neboť i tato krása má hlásat krásu Boží. Křesťanství doporučuje radost, zná i radost čistě přirozenou. „Nad dílem biskupa Kepplera „Radosti víc“ mohl by se zamyslet ne jeden nepřítel Církve, který jí vytýká, že je nepřítelkyní radosti. Má-li dle Církve každý nárok na radost, má dětská duše dvojnásobný nárok. Kolik radosti působí církevní svátky, krásně ozdobené chrámy, život křesťanských hrdinů všech dob.“¹² Křesťanství dobrotu a lásku při výchově velmi zdůrazňuje. Církev odsoudila rigorismus jansenistů. S největším důrazem zvláště dnes hájí zásadu, že první právo na výchovu mají rodiče, a proto jí tolik leží na srdci spořádaná rodina, kde se dítěti dostane nejvíce lásky a péče.¹³ Je tedy harmonie mezi nadpřirozeným ideálem a přirozeným životem. „Podivno — křesťanské náboženství, které se zdá starat jen o blaženost v budoucím životě, založilo i blaženost v životě tomto.“¹⁴

Pečuje-li křesť. výchova o přirozené potřeby hmotného člověka, tím spíše se věnuje zušlechťení jeho ducha. Nauka Církve o svobodné vůli lidské poroučí přemáhat zlé náklonnosti a učí odpovědnosti za každé jednání. Se svobodnou vůlí totiž stojí nebo padá celý mravní řád. Závaznost tato je však radostná, je to závaznost dítek Božích, neboť základ zde tvoří láska, totiž k Bohu a k bližnímu. Z první vyplývá ochotná poslušnost autority vůbec, jakožto nositelky autority Boží a z druhé plynou všechny ctnosti sociální: smysl pro spravedlnost, pravdomluvnost a ochotná pomoc, pokora, beznáročnost a láska k pořádku. Křesťanská poslušnost neznamená však otroctví nebo slabošství ducha. Naopak! Statečnost se přikazuje jako jedna ze čtyř hlavních ctností křesťanských. Autority poslouchá křesťan přece jen potud, pokud je oprávněná, pokud reprezentuje autoritu a vůli Boží — pro křesťana platí Augustinovo: *Quod supra homines est, time, et homines non te terrebunt*. Tedy žádné úzkoprsé vychovávání, naopak svaté sebevědomí, jak ukazují mučedníci a světci vůbec.

¹¹ Mk. 12, 29–30. — ¹² Dr. Jos. Vrchovecký, Církev a nová doba, Olomouc 1932, str. 176. — ¹³ Šrov. Donat, *Ethica specialis*, Innsbruck 1930, str. 65. — ¹⁴ Montesquieu: *Esprit des lois* II. 4.

Přesto, že křesť. výchova klade důraz na výchovu mohutnosti žádací a podle ní cení člověka, přece nepodceňuje mohutnosti poznávací — rozumu. Nehledíce k tomu, že rozum je považován za dar Ducha sv. a že moudrost životní je tolik velebena v Písmě sv., zdůrazňujeme, že křesť. výchova uznává nějaký skutek za ctnostný teprve tenkrát, je-li jako dobrý rozumem chápán, a hlas svědomí hlavně rozhoduje, zda skutek je dobrý či špatný. Encyklika jasně praví: „Pravý křesťan... jedná důsledně a přiměřeně podle zdravého rozumu.“ Moudrost je veliký dar Boží a proto moudrost nemůže a nesmí potlačovat žádnou ušlechtilou vlohu, nýbrž všechny schopnosti jak duševní tak tělesné má vésti k plnému a harmonickému rozvoji. Církev vidí v Bohu původce různých lidských povah a dopřává potřebné volnosti k rozvoji individuality. To vyplývá z podstaty Církve, která jako živý organismus předpokládá bohatství údů — tot' její katolicita. Jestliže dovede zachytit každého jednotlivce a vyhovuje všem povahám a rasám, je schopna vychovat i celé národy jako celky. Dokazuje to historie.

Přece však, i když vypočteme všechny přirozené prostředky a cíle křesť. výchovy, není tím vyjádřena pravá její podstata a krása. „Jak chudá, jak nízká se nám zdá křesťanská morálka, jestliže na ni hledíme jen jako na morálku lidskou (t. j. spočívající na své přirozené důstojnosti, jež záleží v rozumu a svobodné vůli) ne jako na morálku dítek Božích?... A milost nesmí býti pojmána a znázorňována jen jako povzbuzující moment v morálním životě, nýbrž jako jeho vyšší podklad.“¹⁵ Vždyť křesťanství nepomýšlí vychovat člověka pro tento svět, nýbrž pro nebe. Vlastním a posledním jeho cílem jest zušlechtit přirozenost lidskou, aby mohla jednou bráti podíl na přirozenosti a tedy i dokonalosti Boží. Katol. nauka nechápe nadpřirozeno jen jako vrcholný bod vývoje přirozena, nýbrž jako řád vyšší, podstatně odlišný. Proto život křesťana má se podobati životu Boha po vzoru Bohočlověka a ne životu lidí z tohoto světa. Křesťan je více bytost nadpřirozená než přirozená pro svou úžasnou blízkost Kristu. To je patrné ze slov: „...svět pojal nenávisť proti nim, poněvadž nejsou ze světa, jakož ani já ze světa nejsem.“¹⁶ Proto také ona přímá výzva křesťana strhnout do závrtných výšin dokonalosti Boží: „...podle toho Svatého, jenž vás povolal, buďte i vy svatí ve všem obcování svém, ježto psáno jest: »Svatí buďte, neboť já svatý jsem«. Touha být jako Bůh je člověku vrozena: v ráji byla příčinou pádu — odtržení od Boha, ve světle Kristova učení chápaná, má být příčinou našeho povstání a spojení s Bohem. Církev svatá hledí na veškerý život pod zorným úhlem (možno-li tak říci) samého Boha Stvořitele; zná hlubiny lidské duše a proto ve výchově dovede udeřit na pravou strunu. Církev sv. ví, že výkřik Aloisiův: „Ad maiora natus sum“, nebo Augustinův: „...nepokojné jest srdce

¹⁵ Dr. Jos. Scheeben: „Natur und Gnade“, — München 1922, str. 330. —

¹⁶ Jan 17, 14. — ¹⁷ 1 Petr 1, 15-16.

naše, dokud nespočine v Tobě",¹⁸ není výkřikem jedince, nýbrž celého lidstva, ať si je toho vědomo nebo ne, ať si to přizná nebo zapře; to slovo je příčinou všech bolestí lidstva, popírá-li se, na tomto spočívá celá tragédie dějin pádu i vykoupení. Diagnosa dělá lékaře. Proto Církev sv. je schopna dát člověku pravý cíl, protože zná pravou podstatu lidské bytosti.

Jestliže toto uvážíme, nebudeme se divit, proč encyklika tak nápadně staví do popředí tento nadpřirozený cíl výchovy křesťanské, která jistě se nám nebude zdát přepjatou, nýbrž pro svůj cíl zazáří v nádheře a vznešenosti, ježto je určena pro vyvolené dítky Boží — žít již na tomto světě, na této zemi životem Ježíšovým.

✱

A. Marinko :

JUBILANTOVI

*Sú chvíle hodné záznamu a cenných krás,
čo slastnou dušou rozochvením znejú
a pocit blaha, sily nechávajú v nás
a údy skrehlé sviatkom k žitiu pookrejú.*

*Dnes z takých chvíľ nám srdcia vlajú
a čuvy bijú večnou chutou k činu
a vôľa v oddanosti nezná tajú,
nepozná uskutku melodiú inú,*

*bo Pán je k všetkým štedro milostivý;
On malým k záchrane a sláve synov dáva,
čo krásou ducha žehnajú vše nivy
a úhory ich príklad rozoráva.*

*Ich plápol skutkov potných voždy slieva
a spája duše láskou k Bohu v tichej ctnosti
a žertvou srdce znov' sa rozohrieva,
keď zástup ľudu rastie v pobožnosti...*

*Hej, z takých chvíľ nám srdcia vlajú
a duše lásku otca láskou splatiť chcjú —
a hymnu vďaky fortissimo hrajú —
živ, Bože, Veľ'kňaza! — tak vrúcne pejú.*

Košice, 4. okt. 1934.

¹⁸ Vyznání I. 1.

„ECCE SACERDOS MAGNUS...”

Ku celonárodnej oslave 70tín strážcu katolicizmu a nacionalizmu osv. p. Msgr. A. Hlinku harmonicky sa pojí slávnosť vých. Slovenska z príležitosti 25-ročného kňazského jubilea J. E. najdp. biskupa Msgr. Jozefa Čárskeho.

Nezaškodí trochu nazrieť do života nášho jubilanta, bohatého na činy, obeti i utrpenia.

Svetlo sveta uzrel 9. mája r. 1889 v Gbeloch ako syn chudobných rodičov. Nižšie gymnaziálne štúdiá končil v Skalici, 5. a 6. tr. v Bratislave. Potom postavený pred voľbu povolania dal výraz svojmu idealizmu tým, že si zvolil za životnú dráhu stav kňazský. A bol i prijatý v Ostrihome do malého seminára. Po matúre nadaný a zbožný študent bol poslaný do Viedne, aby tam v chýrnom Pazmaneume dokonale sa pripravil na svoj vážny úkol. Tu v cudzom prostredí zahorela v ňom horúca láska k svojetu a zrodily sa v ňom i mocné predsavzatia pracovať za povznesenie svojho zneuznávaného slov. rodu. Túto vrúcu lásku k rodu vedel vliať i do činov, ktoré musel draho vykupovať. Prozreteľnosť Božia poslala mu v ťažkom okamihu pomoc v osobe horlivého a apoštolským duchom predchnutého košického biskupa Fischer-Colbrieho. Ten prijal smelého bohoslovca do svojej diecézy a poslal ho na ďalšie štúdiá do Innsbrucku. Tam študoval a plnil svoje povinnosti, ako by mu boli visely pred očima vážne slová veľkého Lacordairea: „Všetko, čo veľkého sa stalo v svete, stalo sa na výkrik povinnosti, — čo sa v ňam stalo podlého, stalo sa v mene prospechu.” Tu v zátiší seminária a fakulty, zahľbený nad tajomstvami viery, čerpal hojne z prameňa „scientiae et pietatis“, aby mohol kráčať s pozdvihnutými očiami k Bohu po hrbatej ceste sveta.

Vysviacka na kňaza 26. júla r. 1909 v Košiciach a primície v rodných Gbeloch boli už len spečatením jeho vytúženého ideálu.

Po dvojročnom kaplanovaní v Monoku bol povolaný do Košíc, kde r. 1913 stal sa profesorom na vyššej dievčenskej škole. Tu sa sišuel s národne uvedomelým kaplanom — terajším kanonikom — poslancom vdp. Onderčom.

V Košiciach zahájil významnú kazateľskú činnosť. Kázal v dóme, v Levoči, ba po celom okolí najmä vých. Slovenska. Pozdėjšie stal sa tak oblúbeným slovenským kazateľom, že akonáhle sa rozniesla zvesť o tom, že bude kázať, hneď ľud i z dedín v húfch sa valil v nedeľu do košického hlavného kostola. Keby sme sa pýtali, čo to bolo za kúzlo, ktorým vedel náš jubilant v krátkom čase získať si takých sympatií a oblúby, museli by sme povedať, že to bolo ono železné ukludňujúce presvedčenie, ktoré vedel s oduševnením vliať do srdc poslucháčov, tohto presvedčenie, v ktorom istý učenec vraví, že „to je nejkrajším víťazstvom, lebo je víťazstvom nad najväčšou

mocou sveta – nad slabosťou a slobodou”. – Cieľom týchto ľudových kázní bolo vytrhnúť jadro národa z tlamy lahostejnosti a pozviesť ho na vyššiu úroveň mravní i kultúrne.

R. 1915 stal sa farárom, v Širokom v rázovitej slov. dedine pod Braniskami. Tu po čas hroznej svetovej vojny tešil svojich veriacich v núdzi i v beznádeji tým, že šťastne spojil apoštolát individuálny s apoštolátom sociálnym a charitatívnym.

Po prevrate ako kňazovi – národnému buditeľovi bol sverený úkol riešiť vážne problémy vých. Slovenska ako dôležitého operného bodu mladého štátu.

R. 1923 veľký košický biskup Fischer-Colbrie pozval ho späť do Košíc za rektora r. k. konviktu a profesora pastorálky do semináru.

O dva roky pozdšie r. 1925 bol vysvätený za biskupa a stal sa apošt. administrátorom v Rožňave. Vysoký úrad, nová hodnosť znamenala pre neho len zvýšenie starostí a práce. Z Rožňavy však ešte toho istého roku odišiel do Košíc, aby sa tu stal nástupcom svojho dobrodincu biskupa Fischer-Colbrieho. A v tomto úrade, privítal nášho jubilanta i výročitý deň jeho striebornej sv. omše.

Smelé zastávanie práv Cirkvi, horlivosť apoštolská, získaly mu obľubu a veľkú úctu i u nekatolíkov.

Hľa, to je matný obraz jubilanta, načrtnutý farbami nedokonalých slov. Veď keby sme chceli niekoľkými slovami vyčerpáť bohatý životní činnosť nášho jubilanta, museli by sme otvoriť bránu minulosti, chodiť i načúvať všetkým jeho kázňam i prednáškám, ktoré odzneli na tol'kých a tak rôznych miestach; museli by sme vynasť čarovný ďalekohľad, ktorým by sme postrehli tie tenké nitky, z ktorých sa spriada jeho život, plný drobnej neznámej práce.

Príkladná obetavosť, horlivá kazateľská činnosť, skromnosť J. E. nejdúst. biskupa Jozefa Čárského nás povzbudzuje k tomu, aby sme sa stali dobrými dôstojníkmi vo vojsku Kristovom.

Boh dlhé roky živ, milosťou posväcuj a žehnaj nášho drahého jubilanta!



Fr. Karel Chlad, O. P.:

TEORIE — PRAXE

Je jen málo lidí, kteří nevidí mezi těmito dvěma slovy příkrou kontradikci.

Teorii si většina lidí představuje jako tucty schemat, tabulek, diagramů, jako neúčelné, suché klasifikování, subordinování, které nemá s životem — praxí — nic společného a je jen nevyhnutelným zlem při přípravě na jakékoliv povolání. Při slově „teorie“ se obličej zachmuří, jakoby si člověk živě připomenul tresty, jež ho stihly při

nesprávném odříkávání násobilky a „slov vyjmenovaných“. Jindy zase dají oči zřejmě najevo svou povýšenost nad tímto ztuhlým slovem či jeho obsahem. Skrývá se za ním jen řada pultů, cvikr na šňůrce, popsaná tabule, nuda.

Praxe, to již je něco jiného. Roztomilá variace, mimořádně zajímavé případy, volnost, radost. Pryč jsou všechny omrzelé teoretické výklady. Tu člověk může ukázat kus práce a při ní oželeť studováním teorií ztracený čas.

Tento omyl není docela vzdálen ani řad kněžských. Lehce lze ukázat, jak je osudný.

Jsou různé teorie a praxe. Připomeňme si jen teorie přírodních věd. Hezká řada. Descendenční teorie či transformismus, kreacionismus, xenogenetická teorie, „zákon“ patrogonický atd. Lamarck tvrdí to, Darwin, Pasteur, Wasmann... zase něco jiného. Avšak není mezi nimi snad ani jednoho, který by alespoň částečně neznal teorie druhých, ač sám je přesvědčen o správnosti pouze své. Taková práce je mnohdy marná, ale přece jí projevují skutečně zájem o svůj předmět. Jaká je u těchto lidí životní praxe? Přírodovědec Albert Veliký, v teorii kreacionista, prakticky konkluduje, stává se svatým. Teoretický materialismus činí z Haeckla materialistu praktického. Takto můžeme probírat jednoho vědce za druhým a vždy shledáme nápadnou shodu teorie s praxí, t. j. praxe je vždy stavěna na teorii. Odporují-li si, bylo by nutné podívat se na charakter dotyčné osobnosti.

Nás zajímá hlavně poměr teorie a praxe v theologii. Snad se nemýlím, když ztotožňuji v theologii teorii s poznáním nebo lépe s poznáváním Boha. V každém oboru je teorie poznáváním vlastního předmětu. Jestliže si teorie o jednom předmětu odporují, je jedna z nich nade vše pochybnost nesprávná, po případě obě. Ostatně, kde je více teorií, není jasného poznání. Jasně poznání je o každém předmětě jen jedno, tedy také jenom jedna teorie. (Hypotese může být více, ty však nemají s poznáním nic společného, jsou znamením nejistoty.) Pro nás je tedy teorií pokud možná nejdokonalejší poznání Boha, nikoliv poznání distinkcí a subdistinkcí našich učebnic. Ale pozor! Byli, snad i jsou, geniové, kteří se k hlubokému poznání Boha propočítali sami, bez oněch distinkcí a subdistinkcí. Může se každý odvážit téhož? Sotva. Na zvláštní osvětlení Boží spoléhat také nemůžeme, vždyť povolání ke studiu theologie je již nesmírný dar Boží. Nezbyvá tedy, než se přiznát na výsledcích poznání druhých, ať to jsou Sv. Otcové, exegeti, moralisté nebo apologeti. Tedy studovat a netěšit se na den, kdy té suché teorii bude konec a kdy začnem skutečně prakticky žít a pracovat. Budiž tu znova zdůrazněno, že se teorií nechce rozumět nezajímavé, suché vykládání, jak si to ze zvyku představujeme, nýbrž opravdové pronikání, chápání, osvojování si věcí.

Slyšíme-li snad někdy od těch, kteří šli naší cestou, o rozdílu teorie a praxe, nedejme se svést! Osudně se zmýlili! Zamítat teorii,

t. j. studium a pochopení, znamená pro theologa zakrtnout v poznání Boha, zůstat na té výši, na niž nás uvedla maminka, když nám vykládala o Bohu Otci s bílými vousy. To by bylo trochu málo. Nikdy bychom se nedostali z těchto naivních představ.

Až přijde praxe, ukáže se, co jsme. Zvládneme-li teorii, dá se od nás očekávat také něco v praxi. Jinak nic. Bez důkladných odborných theologických znalostí jsme v životě ztraceni; zchladneme, ztratíme smysl pro nadpřirozeno. Nadšení primice, kdy se vše točí kolem nás, nepostačí na 50 let kněžské práce. Zůstaneme sami. Ne sami — s Bohem — a bude záležet jen na tom, jak jej známe. To je náš siloměr. Jím si můžeme již předem změřit, kolik sneseme práce, kolik potup, starostí, nájezdů pokušení, kolik lidí dovedem přivést k Bohu, kolik jich u Boha udržíme.

Nemůžeme ani říci, že je rozpor mezi teorií a praxí po zkušenostech ze střední školy. Není, ani když jsme si to celých osm let sugerovali. Jaká je naše znalost, taková také praxe. Jsme-li přívrženci protikladu teorie s praxí, sotva si někdy něco vypočtem jinak než na prstech. O literatuře budem vědět, že jsme ji kdysi brali atd. Chci říci: budem bez orientace, bez přehledu.

Krátce ať věc bereme s té nebo s oné strany, vždy přicházíme k témuž: Teorie a praxe jsou dvě nerozlučné sestry. Teorie je jedinou správnou cestou k praxi, praxe bez teorie, t. j. bez poznání, není ničím. *Scientia speculativa extensione fit practica.*¹



François Mauriac:

ŠTĚSTÍ KŘESŤANOVO

Jsme na světě proto, aby se jednoho dne o nás mohlo říci: to jest dokonalý člověk. Křesťan pak jest člověk, jenž začíná, jakmile jím začne provívati Milost, a jenž jest přesvědčen, že nezůstane nikdy stát ve vývoji k dokonalosti. V každé etapě svého věku prožívá radost ze zrození. Jest znovuzrozeným, jenž si jest vědom svého růstu.

Každý z nás, zvláště ten kdo si všímá soudu světa, může o sobě říci, že jest dokonalým v hříchu. Dotkneš-li se jednou dna propasti, propasti nezvykle hluboké, pak již ti nezbyvá, než abys v ní zůstal až do posledního zachroptění; neblahá cesta: touha — nasycení — stud; a znovu zatoužení, znovu nasycení; pak hnus. Nic jiného již nemůžeš očekávat, jen snad to, že ten hnus zmizí; pak přistoupí lhostejnost ke zlu a potom jeho oslava. Nato jest již vše ztraceno. Pády minulých dní jsou milníky, ohradou na tvé cestě do budoucna. Nekráčíš dopředu, předstihuješ se pouze v kupení téhož zločinu. Měříš vzrůst své síly podle množství duší, jež vraždíš. Jsi se životem u konce.

¹ Confer. S. Th. 1, I, 4.

Hle, jednotvárnost hříchu; temnoty bez úsvitu; nekonečná noc. Když uplyne mládí, zastaví se takoví lidé na okamžik a tetelíce se hrůzou, vdechují zápach jatek.

Jaká však jest radost ze zrození v Milosti! jest to radost dítěte, kdyby náhle dovedlo poznati, že jest čisté, že jest milováno, že miluje, a že k té jeho lásce přistoupí život věčný, aby jeho láska byla ukojena.

Mluví-li někdo o narození, mluví také o vzrůstu. Ani vteřinu nestojíš; již od prvního kroku pozoruješ, že v tvé radosti jest zasažena láska, k níž míříš, a k níž nikdy na tomto světě nedojdeš dostatečně blízko.

Život očistný, život osvětný, život jednotící, to jsou tři vzestupné etapy, jimiž však projde jen nepatrný počet, ale všichni se mohou pokusiti o tyto tři cesty. „Čím jsme dále ve věcech víry, tím více se naše srdce šíří a my lehce stoupáme po cestách Příkazů Božích, obdařeni nevyslovitelnou sladkostí lásky,“ jest psáno v řeholi sv. Benedikta.

Dosáhlš dna druhé propasti. Není východiska. — Prorazili-li jsme v té první jeskyni blátem, musíme kopati ještě hlouběji, abychom přišli na bahno vespod. Ale ta druhá propast jest nekonečná: není to propast do nížs klesal, nýbrž propast, v níž budeš stoupati.

Jak ten čas jest krátký! Ještě před nedávnem myslił člověk jen na to, jak by ubil čas. Ale křesťanu, jenž byl přijat na milost, se zdá, že dny jsou příliš krátké; chvěje se, má-li přijíti s prázdnýma rukama. Není hranic ani v čistotě, ani v dokonalosti a on ještě nezačal! Ještě nic nevykonal, jen to, že dal sebou hnout, že souhlasil a neřekl ne!

Dostal rozhřešení... ale kolem něho a až v dosah jeho rukou vystupuje ještě dým z krve Abelovy.

Četl-li někdo tyto stránky o štěstí křesťanově, snad ti řekl: „Ale pak bude život velmi nevkusný, nemožný, sentimentální.“ A ty ses rozpomínal na uspokojení, o nichž svatá Terezie pravila „že vzbudí slzy bolesti, o nichž svět snad řekne, že jsou to slzy vášně“.

Jest jisto, že není možno důvěřovati takovým náhlým pozdvižením, takovému zvíření citlivosti — ale není též dobře vzpírati se jim. Snad pohrdáme vším, čemu říkáme „výlev nitra“; pak se stává že za tímto pohrdáním se jenom skrývá nadutý odpor k pokorné lásce. Nikdo dlouho nevěřil bez lásky. Rozum zatím ještě váhá, zatím si bolestně upravuje cestu ke Světlu, ale ty se ani na chvílku nespouštěj ruky, již sice dosud nevidíš; drž se pevně aspoň třepení pláště!

V chrámové lodi v Solesmes spatříš, vstoupíš-li do kůru, řeholní bratry, z nichž každý se podobá jedné postavě z blahoslavenství; spatříš tam i Otce, podobné těm, o nichž připomíná svatý Jan, že mají jméno Beránkovo napsáno na čele; a docela dole pak spatříš obraz Beránka Božího, jenž jest zavěšen mezi nebem a zemí na obraze holubice ze zlata. Děsí-li tě při tom pohledu poznání, že jsi tak daleko od lidí, kteří se dali celé tobě, jenž nedáváš nic, pak pohled na zázrak: není mezi Beránkem Božím a tvou bídou propasti, přes níž by se neklenulo, a již by nevyplňovalo Milosrdenství.

Není zbabělostvím, hledáme-li útočiště v Ohni. Jest v tom znamení úsilí, abychom dokonale změřili svoji slabost. Ale k poznání této slabosti jest třeba námahy. Někaké dobrodružné počínání nám v řešení úkolu nepomůže. Nedovede zakrýti rány, která hnisá i když je pěkně ukryta vašim zrakům.

Hřích, vrah naší duše, zpracovává i tělo k svému ohavnému obrazu.

Již nic nám nemají říci ti, kdož si vyvolili za úkol páchat zlo.

Nežebrej u lidí o útěchu, nýbrž o tajemství, jak jdou vstříc Bohu!

„Uprostřed vás stojí ten, kterého neznáte...“ Tato slova svatého Jana Křtitele k fariseům dnešní křesťan opakuje svým bratřím a často s nešetrou radostí. Máme konvertitům mnoho prominouti; musíme se snažiti, abychom pochopili jejich bolestné ustrnutí vidí-li, že téměř nikdo z jejich okolí nemá potuchy o drahocenném pokladu, jež nalezli.

„Uprostřed vás stojí ten, kterého neznáte...“ Ta slova Janova jsou stejně časová nyní, jako tehdy, kdy udílel křest: neboť čím více se svět přiklání k pohanství, tím více křesťanství stoupá k svému zřídлу.

Ve století, v němž stud, dítko Kristovo, dokonává poslední fázi umírání, kdy obnažená těla adorují slunce — tolik jich vidíme na písčiny plážích — kdy už se Vergilius nečervená studem a veřejně pje milostné písničky, které ještě před nedávnem platily za hanebné — v tomto století se stádce těch, kteří setrvávají ve víře, a kteří horlivě přicházejí, aby společně brali účast na lámání chleba, tiskne ke stolu a tlačí ke světlu.

I když opadne vlna přílivu Ducha sv., přece po ní zbývá světlý paprsek, vržený na systémy zbažené nadpřirozena, na systémy, které lidský rozum stácejí do prázdnoty.

Stádce těch, kteří vytrvali, zakouší radost prvních učedníků, takovou úzkostlivou radost z tajemství, jež má býti zachováno.

Toto zbývající světlo, dosud značně intensivně bledne a uhasíná na poli veřejných institucí a mravů. A přece ještě nic nezvítězilo nad zřídlem světla. Ó, mocnost neporušená! Vytačena odevšud, usazuje se v duších, obkličuje je, násilně na ně žene. Svět je plný těch zpětných závanů plamenů a nic o nich neví. Na zjevy řádu duchovního není třeba chvátati. O skutečném stavu věcí se nevypráví. —

Není nic zlého na tom, že dnešní křesťan se bojí o svou samotu. Vždyť také v dobách víry kanuly slzy světců proto, že láska nebyla milována. —

Hle, Svatostánek jest opuštěn na všech křižovatkách světa. Hle, jaké to nepředstavitelné opuštění Boha!

Přece však nutno stůj co stůj mluvit, zlomiti bázlivost, nemístný stud. Jest potřeba vrátiti lidem pravou chuť Blaha. Nestvůrný výkřik Wildeho: „prýč s blahem! chci rozkoš!“ vytryskl z nitra dokonale zbídačelého lidství! Opravdu, jest to „volání opakované tisíci strážnými vojíny“. Slyšíme, jak zaznívá nocí zcela vedle nás. Pravé jméno

blaha však jest Pokoj; žádá si však ticha. Když zjevil člověk tajemství své radosti, pak ho zachvátil zmatek. Bylo to v úterý velikonoční. – Každodenní officium skýtá výstrahu každému věřícímu zvláště. A přece toto úterý čteme slova, jež se obracejí k nám: „Dicant nunc qui redempti sunt a Domino.” „Ať zpívají chválu ti, kteří byli vykoupeni Pánem!”

Z knihy Souffrances et bonheur du chrétien, Bernard Grasset, Paris, str. 109—119.



Přeložil Josef Skála.

Slavkovian, Innsbruck:

JESEN

*Horou sa vetry ženú...
Dnes sa len na to rozpomínam:
Den v jase topil sa, i celý boží svet,
na lúke farby hýrily, kvet vsade, samý kvet
a jar i radosť všetko naplnily.
A teraz vietor kvíli, kvíli
nad krásou zašlou zadlávenou.
Nadarmo ruku v prosbe spínam.
Neber mi obraz vzácný, milý!
Niet útechu už, nikde niet.
Ostatné listie vietor sráňa...
niet sľutovania, sľutovania.
Načos dal planúť alpskej ruži
a neba azúr enciánu?
Načos dal žilám rujnú krv?
Načos dal srdce, čo po kráse túži,
čo žitiu teší sa a ružovému ránu?
Znič srdce prv!
Tak zhojíš jeho ranu.
Vychladne hrud'.
Prestane srdce biť.
Prestanú vetry vyť.
A pokoj bude, klúd.
Nie, nie, Ty, Tvorca, nie tak chceš!
Semená vetrom rozmeceš:
Na Alpách ďalej budú ruže plát,
azurný encián bude sa usmievať
zbroneje západ i východ.
Len zhnit čo chcelo, bude hnit.
Zas bude srdcia radosť hriať
a srdcia budú Tvorcu velebiť,
plesaním oslavia nového žvota príchod.
Už viem, to znamená,
že za premenou premena:
žiť, rajst a potom ďalej žiť.*

ZRUŠENÍ KLÁŠTERA KRÁLOVÉ NA ST. BRNĚ

(Pokračování z min. roč.)

Koncem července, když počaly už sestry opouštět klášter, rozhodl se i probošt odejít do pense. 21. července podal Dvorské komisi žádost, aby byl propuštěn do pense a byl mu povolen plat z náboženské Matice. Svou žádost odůvodňuje takto: velmi rád by zůstal i nadále farářem na Starém Brně, avšak cítí, že by pro své nedostatečné síly tuto práci nedovedl zastati, zvláště, když bylo zrušeno třetí místo kaplanské a fara jest velmi rozsáhlá a práce namáhavá. Proto v zájmu farnosti bude, aby byl vystřídán mladší a schopnější silou, když on jest již téměř stařec a jeho zdraví bylo prací a námahou v klášteře a později v duchovní správě, zvláště pak v posledních měsících, kdy vlastně na něm spočívala odpovědnost za celý klášter, podlomeno. Proto vidí, že je třeba jíti do pense a žádá, by mu byl milostivě vyměřen přiměřený roční plat. Zároveň prosí, aby při vyměřování výše ročního důchodu byl brán zřetel na to, že jest již 31. let v klášteře a působil ve škole i v duchovní správě. Do kláštera se vrátiti nemůže, poněvadž již pro svůj věk a slabé zdraví není s to zastávat klášterní povinnosti. Rovněž nemůže jíti na některou jinou faru, poněvadž řádové fary jsou všechny obsazeny a na faru světskou jíti nemůže. Dovolává se slibu, který mu dal zrušovací komisař hr. Mitrovský ještě před zrušením kláštera, prosil o povolení roční pense.¹

Proboštova žádost nastoupila nepříliš rychlou cestu úředního jednání.

Po dobu, co byly sestry v klášteře, bylo materiální postavení probošta a kaplanů jakž takž ucházející. Probošt měl klíče od zásob klášterních a mohl z nich vydávati vše, co bylo nutné pro potřebu konventu. Hůře však bylo, když všechny sestry se z kláštera vystěhovaly. Úředníci zrušovací komise, vlastně správa zabraných klášterních statků, proboštovi klíče odebrala a další vydávání potravin nedovolila, odkazujíc ho na jeho plat. To však byla věc velmi svízelná.

Poněvadž denní plat byl proboštovi, kaplanům a služebnictvu povolen pouze do 18. srpna, do kdy měly sestry klášter opustiti, hleděl si probošt zajistiti živobytí. Proto se obrátil 23. července na moravské zemské gubernium se žádostí, aby jemu a jeho třem kaplanům bylo zajištěno aspoň provisorní zaopatření.² Gubernium 14. srpna povolilo aby vrchní ředitelství statků náboženské Matice vyplátilo prozatím proboštovi a dvěma kaplanům z pokladny bývalého kláštera Králové 50 zl. na účet jejich budoucího platu a kostelníkovi 5 zl., až do dalšího vyřízení prozatímního platu, které bude

¹ Z. A. M. F. 2. fasc. 14. — ² Tamtéž.

co nejdříve skončeno. Pro třetího kaplana plat povolen nebyl, poněvadž jeho místo bylo zrušeno.³

Řízení o prozatímním platu pro probošta, kaplany a kostelníka starobrněnského bylo skutečně ve velmi krátkém čase skončeno. Již 18. srpna, tedy právě v den, kdy uplynula doba, do které byl jim povolen denní plat, přišel výměr prozatímního platu, a to, probošt jako farář má do definitivního vyřízení pro starobrněnského faráře dostávat 500 zl. ročně, oba kaplani po 200 zl. a kostelník Josef Domažlický 118 zl. 45 kr., tedy stejně jako dostával od kláštera.⁴

Plat měl jim býti podle rozhodnutí zemského gubernia vyplácen čtvrtletně. Avšak zde se teprve ukázala „rychlost“ úřadů. Ačkoliv plat byl povolen již koncem srpna, probošt dostal jeho plat teprve počátkem příštího roku. Prozatím měl býti on, jeho dva kaplani a služebnictvo živo z padesáti zl., které mu byly dány jako záloha. Peníze však byly již za 14 dní pryč.⁵ Probošt marně prosil, aby mu byly peníze pravidelně a řádně vypláceny. Úřady mlčely. Po několika marných pokusech tedy poslal žádost na zemský sněm moravský, který ve svém zasedání dne 7. prosince 1782 žádost jeho doporučil.⁶ Teprve nyní měla žádost proboštova kladný účinek a již 28. prosince 1782 bylo mu z kamerálního úřadu poukázáno 100 zl. na výživu pro něho a jeho dva kaplany na účet jejich platu.⁷ Teprve 11. ledna dal krajský úřad povolení, že starobrněnským kněžím může býti vyplacen celý obnos, který jim podle císařského rozhodnutí ze dne 18. srpna přísluší a že jej má probošt vyzvednouti u komorního úřadu brněnského. Zatím byl už probošt tak zadlužen, že musil žádati o vyplacení platu za leden 1783, aby měl z čeho žít.⁸ Gubernium povolilo prvního února 1783 vyplacení zálohy 30 zl. z jeho pense.⁹

Jak jsme se již zmínili, byl farním kostelem pro St. Brno kostel sv. Václava, stávající na dnešní Vídeňské ulici asi 12 min. od kláštera cisterciáček. Vedle něho byl na St. Brně ještě kostel Panny Marie a kostelík sv. Prokopa při klášteře Králové, kostel sv. Leopolda při klášteře milosrdných bratří, kostel sv. Anny při klášteře dominikánek a kaple sv. Alžběty s klásterem milosrdných sester a kaple sv. Jana Křtitele, patřící komendě řádu maltézských rytířů. Nejkrásnější z nich byl ovšem chrám Panny Marie při klášteře Králové. Když pak z nařízení císaře Josefa měly býti nadpočetné, t. j. ty chrámy, při kterých nebylo kláštera nebo fary, zrušeny, měl býti mezi zrušenými i kostel Panny Marie. A snad by bylo i ke zrušení došlo, kdyby se farníci starobrněnské nebyli zasadili o to, aby byla k němu přenesena fara od sv. Václava.

O možnosti přenesení farních práv od sv. Václava na kostel klášterní počali starobrněnské uvažovati již brzy po zrušení kláštera. Na tuto myšlenku je přivedl již dosti chatrný stav dosavadního far-

³ Tamtéž. — ⁴ Archiv kláštera v Oseku. — ⁵ Tamtéž. — ⁶ Z. A. M. F. 2. fasc. 14. — ⁷ Archiv kláštera v Oseku. — ⁸ Tamtéž. — ⁹ Tamtéž.

ního kostela, jakož i okolnost, že byl již pro dosti značný počet obyvatelstva (2800) příliš těsný, takže by bylo nutno buď co nejdříve jej opravit, nebo postavit nový, větší. Bývalý klášterní kostel však svou velikostí a svým stavem by potřebám farnosti vyhovoval úplně, a nad to kněží nemuseli by docházeti, poněvadž farní budova byla by při klášteře. V tom smyslu podali, žádost na gubernium a jeho prostřednictvím české dvorské kanceláři.¹⁰

Ovšem přenesení fary není záležitost jednoduchá a musí býti napřed projednána všemi kompetentními činiteli státními i církevními.

Z rozkazu císařova vyslalo tedy moravské zemské gubernium na St. Brno komisi, která měla prozkoumati stav obou kostelů, farního a klášterního, a podati dobrozdání, zda by bylo výhodné přenést faru k Panně Marii. Kdyby to komise uznala za výhodné, má zároveň začítí jednání v tom směru s biskupem.¹¹ Komise, již předsedal zrušovací komisař hr. Mitrovský, navštívila St. Brno a důkladně prozkoumala všechny okolnosti, načež 13. května poslala guberniu toto vyjádření: Farní kostel sv. Václava pochází s počátku stol. XIV. Je to stavba malá a již hodně chatrná, a pro počet farníků naprosto nepostačující. Kromě toho jest dosti špatně přístupný. Zato kostel klášterní jest velmi krásný a prostranný. Má nádherný hlavní oltář, jehož svatostánek jest posázen perlami a drahým kamením. Rovněž i boční oltáře jsou velmi pěkné, takže jako farní kostel by vyhovoval mnohem lépe než kostel sv. Václava.¹²

Výsledek komise byl příznivý; počalo jednání s biskupem, zda by souhlasil s přenesením fary. President zemského gubernia Karel Vincenc hr. ze Salmů poslal mu přípis ze dne 26. června, jímž mu tlumočí žádost farníků starobrněnských, jakož i úmysl císaře, aby byla přenesena fara k Panně Marii a zároveň mu oznamuje stav dosavadního jednání, žádaje o vyhovění. Kdyby snad měl nějaké námitky, ať je předloží. Současně žádá za odpověď na tyto otázky: 1. zda by bylo nutno, nebo záhodno ponechatí kostel sv. Václava, bude-li fara přeložena; 2. kolik kněží jest potřeba na St. Brně a jaký plat by se jim měl vyměřiti; 3. jak velikých nákladů by si vyžádalo vydržování kostela sv. Václava?¹³ K tomuto přípisu přiložen v příloze výťah z protokolu zeměpanské komise ze dne 13. května 1782. Tento výťah je zvláště důležitý, poněvadž nám dává nahlédnouti do tehdejších národnostních poměrů ve farnosti starobrněnské. Farnost byla dvojjazyčná. Obyvatelstvo městečka bylo převážně německé (meistens Deutsche), přifařené vesnice však byly z větší části české. Proto byla i duchovní správa dvojjazyčná a bohoslužby se konaly střídavě česky a německy. Takový stav shledala zeměpanská komise a doporučovala biskupovi, aby tak zůstalo i v novém farním kostele.¹⁴

(Pokračování).

¹⁰ Dopis probošta Bilanského opatu osekému ze dne 7. května 1782. Archiv kláštera v Oseku. — ¹¹ Z. A. M. K 20/24. ¹² Tamtéž. — ¹³ Archiv konsistoře brněnské. Akta rušení klášterů. — ¹⁴ Z. A. M. K 20/24.

Z N A Š E H O R U C H U

Bohoslovci v ČSR ve školním roce 1934-35.

	Národnost	I.	II.	III.	IV.	V.	Celkem	Z toho na cizí fakultě	V š e ch	
									letos	loni
	Slováci	17	20	21	8	—	66			
	Němci	3	—	—	—	—	3	4*	75	64
	Maďaři	1	—	1	—	—	2			
Brno	Češi	40	24	26	25	30	145	3	172	147
	Němci	5	7	3	10	2	27	1		
České Budějovice	Češi	23	23	23	10	7	86	2	131	108
	Němci	11	16	10	3	5	45	—		
Hradec Králové	Češi	12	20	17	13	14	76	2		
	Slováci	1	—	1	—	—	2	—	133	136
	Němci	14	17	11	4	9	55	1		
Košice	Slováci	10	19	9	8	11	57	6		
	Rusíni	—	—	1	—	—	1		69	72
	Němci	3	—	—	—	—	3			
	Maďaři	4	—	2	1	1	8			
Litoměřice	Češi	6	11	5	4	2	28	6	115	118
	Němci	18	20	14	18	11	81			
Nitra	Slováci	18	13	13	15	5	64	13		
	Češi	—	—	1	—	—	1	1	69	72
	Rusíni	—	—	1	—	—	1	—		
	Maďaři	—	1	1	1	—	3	1		
Olomouc	Češi	49	49	43	37	32	210			
	Slováci	—	—	1	—	4	5	3	296	310
	Poláci	—	—	—	—	1	1			
	Němci	19	19	20	12	10	80			
Praha	Češi	32	27	20	13	12	104			
	Luž. Srb.	—	—	—	1	—	1	10*	206	188
	Němci	28	27	14	14	8	91			
Prešov	Slováci	—	3	—	1	—	4			
	Rusíni	8	10	8	6	1	33	7	40	53
	Češi	1	—	—	—	—	1			
	Maďaři	—	—	2	—	—	2			
Rožňava	Slováci	6	3	2	4	6	21			
	Němci	1	—	—	—	—	1	3	33	32
	Maďaři	4	4	2	1	—	11			

	Národnost	I.	II.	III.	IV.	V.	Celkem	Z toho na cizí fakultě	V š e c h	
									letos	loni
Spišská Kapitula	Slováci	20	11	15	9	11	66			
	Němci	1	1	—	—	—	2	5*	76	68
	Maďaři	1	1	—	—	1	3			
Trnava	Slováci	28	25	14	16	13	96			
	Němci	—	1	—	—	—	1	7*	149	136
	Maďaři	17	7	13	5	3	45			
Užhorod	Rusíni	15	19	17	11	—	62	10		
	Slováci	5	1	2	1	—	9	2		
	Maďaři	2	1	1	—	—	4	—	76	69
	Rumuni	1	—	—	—	—	1	—		
Vidnava	Češi	5	4	5	2	2	18			
	Poláci	10	4	4	4	7	29		65	52
	Němci	4	2	3	5	4	18			

Národnosti	I.	II.	III.	IV.	V.	V š e c h	
						letos	loni
české	168	158	140	104	99	669	594
slovenské . . .	105	95	78	62	50	390	367
rusínské	23	29	27	17	1	97	97
polské	10	4	4	4	8	30	22
lužicko-srbské . .	—	—	—	1	—	1	1
německé	107	110	75	66	49	407	372
maďarské	29	14	22	8	5	78	76
rumunské	1	—	—	—	—	1	—
nezjištěna	—	—	—	—	—	26*	96
Všech bohoslovců v ČSR	443	410	346	262	212	1699	1625

Řádoví bohoslovci ve školním roce 1934-35.

		Studuje na ústavě	Celke
Augu- stiniani	{ Praha Brno	Praha 5 } Brno 2, Innsbruck 1 }	8
Benediktini		Praha 10	10
Capucini		Brenst Eysden (Holand) 29, St. Syrnforien (Fran- cie) 13, Nantes 11, Sitten Helvetia 2, Řím 1, Freiburg (Šv) 1, Praha 1, Stans (Šv.) 4 .	62
Cisterciaci		Litoměřice 6	6
Congr. sv. Michala		Litoměřice 4	4
C. S. Sacramenti P.		Brno 2	2
C. S. Sacramenti		České Budějovice 2	2
C. Těšitelů B. S. P.		Brno 12, Innsbruck 3	15
C. Bož.Slova (Nitra)		Sv. Gabriel 24	24
C. Redemptoristů		Obořiště (řád učil.) 22, Mautern (Rak.) 21 .	43
Congr. Salesiánů		Lublaň 31, Turin 4, Řím 5	40
C. Salvatoriánů		Řím 4, Německo 2	6
Dominikáni		Olomouc (řád. učil.) 15, Řím 5	20
Františkáni		Schwaz 11, Innsbruck 1, Solnohrad 1	13
Křížovníci		Praha 10	10
Maltézští		Praha 2	2
Milosrdní br.		Brno 1	1
Minorité		Praha 7, Řím 6	13
Pre- monstráti	{ Strahov N. Říše jiné	Praha 8, Řím 4 } Praha 1 }	27
Servi B. M. V.		Hradec Kr. 1, Litoměřice 12, Košice 1 České Budějovice 2	2
		Všech	310

Poznámky ke statistice.

V rubrice „z toho na cizí fakultě“ jsou uvedena čísla bohoslovců z celkového počtu, nepřipočítávají se tudíž. Pouze označené * hvězdíčkou dlužno připočítat, ježto nebylo možno zjistiti národnost a studijní ročník těch, kteří studují na cizích fakultách.

Báňská Bystrica: V Římě 1, v Štrasburku 3.

Brno: V Římě 3, ve Štrasburku 1; na zdravotní dovolené

České Budějovice: V Římě 2.

Hradec Králové: V Římě 3.

Košice: V Olomouci 2, v Innsbrucku 4.

Litoměřice: V Římě 6.

Nitra: V Římě 3, v Olomouci 3, v Praze 4, v Innsbrucku 5.

Olomouc: V Římě 3; studují zde (mimo uvedených) 6 Slováků, 13 Rusínů a 6 Maďarů.

Praha: V Římě 10; kromě uvedených studuje ještě 14 externistů bez udání národnosti a ročníku.

Prešov: V Římě 1, v Olomouci 4, ve Štrasburku 1, ve Lvově 1.

Rožňava: V Římě 1, ve Štrasburku 2.

Spišská Kapitula: V Římě 3, v Olomouci 2.

Trnava: V Římě 2, v Olomouci 5.

Užhorod: V Římě 3, v Olomouci 9.

Nezjištěná národnost týká se bohoslovců: 4 z Báňské Bystrice (1 v Římě, 3 Štrasburk), 10 z Prahy (studují v Římě), 5 ze Spišské Kapituly (2 v Olomouci, 3 Řím) a 7 z Trnavy (2 Řím, 5 Olomouc). Ze 16 slovenských je pravděpodobně 10 Slováků a 6. Maďarů.

U řádových bohoslovců udán počet z celé provincie kromě Augustiniánů a Praemonstrátů.

Jesuité statistiky neposlali.

Sjezd slovanských bohoslovců na Velehradě

16. a 17. července 1934.

Letoší náš sjezd, ač se jeho program zdál příliš literární, vydal se skvěle. Přijelo asi 160 bohoslovců (z Moravy, Slovenska 8, Čech 3 a jeden br. až ze Zagrebu) a několik významných kněží. Uvítal nás sám hostitel, rektor velehradský P. Kolářek T. J., kázáním svatometodějsky nadšeným. Po sv. požehnání ověnčili jsme těly, vzpomínkami a věncem hrob arcib. Dra A. C. Stojana. Potom ve slovanském sále na návrh kol. Martinů z Olomouce zvolen předsedou sjezdu opět Dr. Fr. Cinek, věrný žák a pokračovatel Stojanův. Tento navrhl do čestného předsednictva sjezdu zlaté kněžství zde právě slavicího Dra F. X. Nováka, Dra K. Skoupého, regenta semináře z Brna, red. L. Zamykala a j. Všichni tito sjezd srdečně pozdravili. Nezapomenou snad nikdy, co nám řekl Dr. Novák: „...díky vzdávám Pánu Bohu, že mě učinil svým knězem... nespouštějte se knihy a studia! Raději žijte při chlebě a mléce ...obdivuji vás, kteří dnes – hrdinové – chcete býti kněžími Kristovými!“ Večerní akademie byla velmi pěkná; na ní přednesli své pozdravy zástupci seminářů. 17. VII. po kázání novokněze P. Konvičky a mši sv. s asistencí začaly veferáty ve slov. sále. Msgr dr. Nejezchleba přednášel o nutné charita-

tivní činnosti dnešního kněze („chudí, nepomůžeme-li jim, nabudou práva vzít si, kde a co jest!“). Mrgre *Pöstenyi* nás poučil o spolku sv. Vojtěcha a jeho apoštolátu tiskem (96.731 rodin). *P. Emanuel Masák* z Brna referoval o katolické literatuře naší. Katol. literaturu definoval jako „spisy od lidí stojících na světovém názoru katolickém, dle něho žijících a pracujících“. Tři body jeho přednášky byly: doba vzniku dědictví sv. Cyrila a Metoděje, katol. moderna, Liter. družina olomoucká. V obrozenské době bylo „psaní“ povinností kněžskou, dnes už ne! Uniformita dnešní pastorace není také ani žádoucí. „Cesty mohou být rozličné, jen vůli mějme všichni rovnou!“ A jedna z posledních vět vzácného *P. Masáka*: „...lepší ozdobou kněžského pokoje – myslím – je knihovna než serie dýmek, parůžků a j.“ Odpolední přednáška obětavého *Dra F. Cinka* byla o stoleté slovanské knihovně v Olomouci a vůbec o národnostních těžkostech doby buditelské. – Po skončení sjezdu byla pracovní konference, na níž jednáno o cihlách na „Stojanov“, o výměně bohoslovců mezi slovanskými semináři, o ediční činnosti olomouckých bohoslovců (*V. Martinů*), o feriálním tisk. kroužku brněnském a Vychodilově životopisu *Frant. Sušila* (nabídka knihy olomouckým), o činnosti mezi studenty (*JUC Jaroš Ú. K. S. Č.*). Jeden kolega ze Slovenska ukázal na potřebu sblížení spolupráce Čechů se Slováky. Kromě slovenského kříže jsou v našem státním znaku samí dravci, Slovensko má kříž – na to poukázal prý už *A. Hlinka*. Potřebujeme něco z psychy slovenské... jsme také ve státě česko-slovenském. Aspoň bohoslovci by se měli sbratřit, když už to ti velcí nemohou dovésti! Poslední pozdrav a radost projevil onen kol. záhřebský. Pro nedostatek času konf. ukončena a bratrství zalito a posvěceno sv. požeňáním, aby neuschlo, nýbrž kvetlo a – neslo ovoce.

Frant. Musil.

Zpráva o činnosti Bohosloveckého cirk.-literárneho krúžku sv. Jána Zlatoústeho v Košiciach za šk. r. 1933-34.

Rok krúžkového života ubehol.

S veľkými nádejami a s potrebným zápalom sme sa začiatkom roka dali do práce — a teraz keď podávame nástin našej práce a snáh, prosíme posúďte sami, či sme vykonali to, čo ste od nás právom očakávali.

Priznávame, že mnoho dobrých úmyslov nebolo uskutočnené. Vina však neleží len na nás. Avšak napriek tomu s radostným uspokojením po vykonanej robote, odchádzame, abysme prepustili miesta iným.

Hľa, krátky prehľad našej celoročnej práce.

V tomto školskom roku náš krúžok mal 8 schôdzí z ktorých jedna bola výborová a 2 akademie, k 28. októbru a 4. máju, dohromady teda 10 úradných podnikov. Programy jednotlivých schôdzok boli pestre povypĺňované rôznymi časovými námetami. Celkom odoznelo na týchto podnikoch krúžku 18 prednášok a referátov, 5 prednesov básní, 3 preklady z cudzej literatúry a 9 hudobných a spevných vystúpení. Pri spomienkovej slávnosti na Nitrianské jubileum prednášal *J. Macák* na téma „Čo hlása Pribinov kostolík v Nitre“. O malom školskom zákone *A. Jerga*. O zorganizovaní kat. mládeže v našich spolkoch prehovoril *J. Macák*. O dnešnej silnej

horúcke športovej L'ud. Ortuta. O Cirkvi a modernej dobe M. Lukač. O návrate robotníctva do Cirkvi a spoločnosti ľudskej Št. Ducko. Pamiatke básnika J. Hollého bola venovaná prednáška A. Orosza „Ján Hollý“. O pojmu mravnosti v literatúre mal slovo J. Sedlák. Krom toho odoznelo na našich schôdkach niekoľko slávnostných rečí predsedu L'ud. Ortutu vo chvíľach hodných spomienky. Nemožno obísť ani zdarilé referáty o prázdninových sjazdoch v Prahe (Št. Ducko) a v Nitre L'ud. Ortuta a A. Tkáčik). A čo preklady inojazyčných literárnych prác E. Stacha?

Toto je iba prosté vymenovanie prednášok a iných pokusov. Jasný obraz sa ukáže, keď uvážime, že každá prednáška mala nie len svojho oficiálneho kritika ale i mnohých dobrovoľných posudzovateľov, takže debata bývala završene živá.

Ku krúžkovej činnosti musia sa privrátať i dva večierky mikulášsky a fašiangový s primeraným veselým programom a hudobnými číslami, nakoľko tieto boli konané z popudu členov krúžku.

Nemalý bol záujem členstva o čítareň, kde dochádzalo hodne časopisov našich, ba i niektoré zahraničné. Takisto knižnica bola cez celý rok k dispozícii. No, už dlhšie sa pociťoval nedostatok lepších kníh nášho oboru a preto, vďaka agilnosti výboru, bola podniknutá akcia „za knižnicu“. Za zdar tejto akcie vďačíme našim vdp. darcom, ktorí nás tak skvele podporili.

Popri literárnom krúžku úspešne pôsobil i autonómny Bohoslovecký abstinentný krúžok sv. Jána Krstiteľ'a. V rámci svojho účinkovania poriadal „v týždni striezlivosti“ prednášku so svetelnými obrazmi.

Misiový odbor našich bohoslovcov pracoval dosť zdarne. Pri poriadaní celokrajinských misiových osláv v Košiciach obohatil program spievňými číslami. Poriadal niekoľko prednášok o živote a práci v zámorských misiách a viac domácich misiových slávností.

No, i charitatívny odbor plnil svoj úkol nie len tým, že povzbudzoval k dobročinnosti k sociálne najslabším ale i podporil kde mohol (ošacovacia akcia, potraviny).

Toto by bol stručne načrtnutý prehľad našej celoročnej spolkovej práce.

Na záverečnom valnom zhromaždení (9. V. t. r.) sa ujal práce tento zvolený výbor: predseda Juraj Macák (V. roč.), tajomník Štefan Ducko (IV. roč.), zapisovateľ Andrej Marinko (III. roč.), knihovník Vincent Janitor (III. roč.), pokladník Štefan Jusko (IV. roč.), II. zapisovateľ Ján Nagy (II. roč.), II. knihovník J. Sedlák, posudzovatelia: 1. Štefan Sninčák (V. roč.), 2. Andrej Kováč (V. roč.).

Štefan Ducko, tajomník.

R O Z H L E D Y

Bohoslovci literárni.

„Život“ 15. VII. 1934, str. 183: Tento druh jest chovu moravského a nevyhynul a na Velehradě letos při bohosloveckém sjezdě manifestovali za to, že nechce vyhynouti. Hlavním programem letošního sjezdu jak se mi zdá, bylo velkorysé informování bohoslovců o literárním hnutí a proudění současném. Tak se mi zdá, že by zase měl přijít Pius X. a zase do seminářů zavolati, nač vlastně Pán a Církev bohoslovce do semináře volá. Co vlastně by tam bohoslovci měli hledati. Od modernistických dob nemožno potlačiti tuto hlízu literatury v seminářích. Jediná naděje jest, že je dnes tolik kněžské práce, že na tyhle vedlejší skoky nezbuđe později času.

Rapax.

Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei. Jako prostředník mezi Bohem a lidmi stojí tu kněz, hlasatel Tajemství, rozdíleč Milostí. Poslání nadpřirozené. Běda nám, zapomeneme-li na to!

Tajemství se hlásají lidskými slovy. Inspirovaní autoři je napsali, vzniklo Písmo sv.; Otcové o nich psali, vznikla literatura, bohovědná literatura, ale přece literatura. Tajemství a literatura se tedy nevylučují (jako se nevylučují Milost a přirozenost, ač stojí v protikladu). Hlásá-li Písmo sv. Nestvořeného, hlásá umění Jeho slávu ve tvorech.

Kněz - učitel svého lidu, nástroj Ducha Svatého. Znehodnotí ho to nutně, bude-li mít kulturu ducha a slova? nemůže při tom zůstat pokorným? —

Kněz - pastýř svého lidu. Ten lid bude vždy toužit po psaném slově, po literatuře. Přejde-li k pastýři, aby mu ukázal dobrou pastvu, bude to projev důvěry. Ale jestliže on kdysi se snažil získat si rozhled (později nezbude času) a nadstavil prázdnin, špatnou pověst si získal; kdyby si byl hověl v chládku u rybníka, měl by pokoj; ale jednou by některá dobře smýšlející katolická revue v úděsu nad duchovní stravou lidu i nejhodnějšího volala: „Kde jsou pastýři?“ A měla by pravdu. (Sušile a vy všichni, kteří jste se z nadpřirozené lásky k duším tak odvážně pouštěli i do literatury, ani jste netušili, jak se provinujete! Dokonce i na svých nástupcích.)

Také kněz je člověk a potřebuje chvíli oddechu. Bude to horší, zašleští-li mu v rukou listy knihy než kdyby mu v ruce šustěly...?

A kdyby kněz měl básnické posvěcení a tvůrčí dar: kdo mu chce bránit, aby tvořil?

V principu se tedy kněská svatost a literatura nevylučují; jen jednu životně naléhavou otázku nutno zodpovědět: Co se hledá především?

Pochybovat předem je při nejmenším tak málo oprávněno jako usuzovat na úroveň revue z poznámek, které v nelásce k literatuře jdou tak daleko, že následují způsoby žurnalismu nevím kolikátého řádu i v tom, že dovedou psát v minulém čase o sjezdu ještě před ním. O podrobnostech nemluvě.

y

Z dopisu dp. P. Zemana, misionáře v Číně bohoslovcům.

Jestli ty sebrané dopisy „Hlas z Číny“ vykonaly trochu dobra a vzbudily nějaký zájem o dílo misí, je to Vaše zásluha... Že by ta činnost misijní někoho poškozovala, případně světský klérus, je převrácený názor. Kristus Pán a apoštolové byli prvními misionáři a každý kněz je má následovati ve svém prostředí a dle svých možností. U nás dnes kněží mohou býti „misionáři“ mezi lidem, zvláště mezi dělnictvem od církve odvráceným, ale at jim také upravdě jsou. Proč by tedy klérus nevražil na

nějakého toho „jednotlivce“, který z lásky k Bohu a bližnímu by se obětoval té misijní činnosti, opustiv dobré bydlo, svou rodinu a vlast a následoval Krista, poslušen jeho rozkazu? U nás se mnoho mluví, píše a debatuje o sv. Cyrilu a Metoději; ať tedy najdou ti svatí apoštolé také nějakého „následovníka“! Kdyby oni byli dali přednost pokojnému životu na dvoře v Cařihradě, byly by dnes Čechy a Morava snad prodlouženým Pruskem... Církev svatá není košem krabů, kde by jeden druhého požíral, jeden druhému záviděl. Kdyby u nás těch misionářů byly husté řady, jak v jiných zemích, bylo by snad poněkud pochopitelné, že by se více dbalo „vlastních zájmů“, ale jsem v tom ohledu se studem na místě posledním, tak já ubohý jsem jediným českým misionářem v Číně a v celé Asii. Je mi to spíše zahanbením. A u nás se dále vedou polemiky a vyslovují názory: „v misiích nevynikneme, budeme paběrkovat za ostatními“. Nestydaté to výmluvy, jakoby práce o spásu nesmrtelných duší se dala jen šifrovati v seznamech. Každý misionář, který pracuje za mořem, tot přece značí sta a tisíce duší, které dojdou spásy, a to že nic neznamena? Dříve naše semináře zely prázdnotou, nyní ani všech přijmouti nemohou; z toho počtu několika set nemohlo by jich několik odejít do misii? Z Vašeho nadbytku by měl prospěch náš nedostatek. „Ecce mundus sacerdotibus plenus est... praví sv. Řehoř... sed in vinea Domini operarius valde rarus“, míněno v našem smyslu o té vinici zde za mořem. Takový pravý operarius propter Jesum... Zítřka tomu bude 14 let, co jsem odjel z Marseille do daleké Číny a ten svůj název misionáře jsem si vykoupil strastmi a utrpeními všeho druhu... píše takto in simplicitate cordis a chtěl bych, aby to, co píše, bylo jasně chápáno a bylo jako pramen tekoucí ze skály.

Co se týče vydání II. dílu mých dopisů, není k tomu mnoho ochoty. Peníze by byly jako při prvním vydání, při kterém se nic neztratilo. V posledním čísle Musea vidím, že v misijním kroužku v Brně je 80 členů, kdyby každý člen chtěl obětovati jen půl hodiny týdně pro českého misionáře-krajana, věc by se hravě odbyla. Probatio dilectionis exhibitio operis.

S přáním všeho nejlepšího od Pána Boha in SS Cordibus Váš vděčně oddaný

Josef Zeman CM.

Mikulášský dar.

M. D. katolického studentstva je finanční akce Ústředí katolického studentstva čsl., založená arcibiskupem Stojanem a kanovníkem Světlíkem. Z výtěžku Mikulášského daru je prováděna akce ve prospěch sociálních účelů hnutí, výdajů spojených s administrativou a činností organizační s podporou letních táborů, ozdravoven a zájezdů katolického studentstva. Mikulášský dar jest zdrojem i pro tiskovou akci studentstva, pro „Jitro“ a jeho edici dobrých knih pro studentstvo. Ve prospěch M. d. se konají v měsíci listopadu a prosinci sbírky v kostelích, studentská sdružení pořádají divadelní představení,

přednášky atd. Příspěvky možno zasílati na ÚKSČs Praha II., Spálená 15, číslo pošt. spořitelny v Praze 206.270. Sociální odbor Ústředí prosí farní úřady na venkově, kde nejsou studentská sdružení, aby uspořádaly sbírky ve prospěch M. d. Ústředí dodá letáky, které byly vydány na propagaci M. d.

Nová kniha o Baroku.

Revisí barokní tvorby zabývá se kniha Baroko, která vyšla jako IV. svazek edice „Jitra“ Praha II., Spálená 15. Kniha obsahuje 5 statí význačných mladých vědců v oboru baroka.

Ještě o bohoslovcích literárních.

„...*Po našem soudu na přenesnadném „umění čísti“ (= výběr i způsob četby) měli by si pp. bohoslovci mnohem více dáti záležitosti než se děje. Belletrie co nejméně, a to jenom nejlepší. Politiky co nejméně, zvláště co nejméně novin, spíše ještě občasně přehledy. Tiskoviny směru protikatolického naprosto ne, atd. Otázky tyto částečně jsou věci svědomí (prohibita, quia mala!), částečně pouhé paedagogiky; ale v každém případě nutna tu rozumná sebekázeň. Na mnohé škoda drahého času, byť i nebylo škodno; mnohé třeba a limine odmítnouti. Výběrem dobře řízeným tříbí se úsudek pro budoucnost. Pp. bohoslovci nechť nezapomínají, že mají sami se státi zástupci neb aspoň širitelé naší literatury, vědecké i lidové, která ještě daleko není tam, kde by měla, a při toliké inteligenci, která v kněžstvu našem jest, i mohla býti. Zvláště nyní v té záplavě boha- a duchaprázdných tiskovin českých dobrá četba byla by potřebným lékem. Zdravé náboženské četby na př. v národě nepoměrně málo se pěstuje, a přece o náboženství kde kdo se ošívá; není tu také trochu příčinou zanedbávání její již v bohosloví?“*

Dr. Pavel Vychodil v Hlídce 1912, str. 144 (už po bojích modernistických).

Na rtech tisíců.

(In memoriam Jakuba Pavelky † 19. X. 1934.)

Když bylo roku 1904 započato s pracemi na vydání velké modlitební knihy a zpěvníku pro diecési brněnskou (Cesta k věčné spáse, hlavní redaktor dr. Karel Eichler, třetí sv. vyšel 1915), běželo o vytvoření díla, jež čerpalo sice hodně ze starších sbírek duch. písní (Šteyr, Fryčaj, Bečák, Poimon-Mathon, Svatofanský kancionál), ale celým svým pojetím, logickým rozvrhem, dogmaticky a liturgicky odůvodněným, mělo znamenati prvořadý pastorální čin; byloť kodexem lidové zbožnosti, ovlivňujícím dalekou budoucnost. Je známo, co pro duchovní život lidu znamená chrámová píseň, a to byla nejdůležitější složka chystaného díla.

Směrnice, jež byly výsledkem děkanátních konferencí, na nichž byla otázka nové knihy r. 1903 probrána, praví o slovesné stránce písní (závažně, vždyť »duši písně jsou slova«): text má: a) míti svůj základ a kořen v katol. věrouce a učení církevní obsahovati; b) souhlasiti s katol. mravoukou; c) nemá se přičítati duchu pokání, sebezapírání a oběti. Po stránce zevní ať texty odpovídají pravidlům krasovědy, to jest a) musí správným pojetím a oduševněním látky, obrátným ovládnutím formy v rozměru i rýmu, jednotností vnitř i vně, souhlasem myšlenky se slovem nésti odznaky krásy a umění; mají býti skutečnými básněmi jádrného obsahu, které málem slov dovedou říci mnoho důležitého ... ale b) při své povaze básnické mají býti též lidovými, to jest co do slov a vazby správnými a všeobecně srozumitelnými ... Nebyl tedy úkol básnického spolupracovníka jednoduchý. Byl k němu určen Jakub Pavelka (* 19. VII. 1865 v L. Vážanech), tehdy farář v Přibyslavicích, jehož verše se objevují od roku 1893 v *Obzoru*. — V knize je (dle předmluvy) 728 písní (probráno jich bylo dva tisíce); z nich složil J. Pavelka 100, přeraboval 165, přeložil 93 (zvláště cirk. hymny), přehlédl Sušilovy původní básně a překlady. Postupovalo se totiž tak, že nápěvy star. písní pokud možno neměněny, ale zato bylo třeba měniti texty, jež s nimi nesouhlasily.

Místo literárně kritických úvah, zda a jak byly splněny požadavky na básníka kladené, vzpomínáme nad jeho hrobem, že od dětství naše duše na slovech kostelní písně se vznášela k Tvůrci. V nich jsme se poprvé setkali s vážnou, živící poesii — a kolik duši se s ní setkává jinde? Jest pro básníka darem nevyrovnatelným, býti denně ve svém díle na rtech tisíců; čeho se tím duchovnímu pěvci dostává, o tom největší básníci všech věků snili jen ve vidinách.

Slova písní, jež útočí tak často na bránu nebes, kéž otevrou ji tomu, jenž je tvořil!

z



Hle, jak nám pohanství proniklo do krve! Stačí jen, abychom po třech mlhavých dnech otevřeli okenice slunci a již jsme v pokušení usmát se na ně a vztahovat k němu slepě paže. Ještě deset minut před smrtí obrací má matka svůj zrak na hlučící červenový den. Dívá se na strom obýpaný listím a plný ptactva a praví: »Tohoto želim...« Doufala ve shledání s námi, až přijde onen den. Ale nevěřila, že by mohlo existovati ještě jiné světlo, vedle něhož by byl onen krásný den její smrti jen temnotou — světlo, v něž patřily osleplé oči starého Tobíaše.

Fr. Mauriac, *Souffrances et bonheur du chrétien*, Grasset, Paris str. 169.

Kristus nezvítězil jenom nad smrtí, nýbrž také nad bolestí vyplývající z lidské osamělosti. Bude lichá vaše obžaloba, že kříž vrhl temný stín na život; Církev vám odpovídá s radostí zastřenou slzami v den Velikého pátku: »Ecce enim propter lignum venit gaudium in universo mundo...«

Fr. Mauriac, *Souffrances et bonheur du chrétien*, Grasset—Paris, pg. 181.

Vilém Bitnar: O ČESKÉM BAROKU SLOVNÍK. Stati informační. V Praze 1932. Nákl. lidové Akademie v Plzni. Tištěno jako rukopis.

Bitnarovu práci, do níž tento souhrn statí dává nahlédnouti, nazval by asketikou ten, kdo by z nich nevyčetl, s jakou láskou se jí podjal a jak věřly zájem ho při ní vedl; a jen s touto disposicí je literární historik práv českému baroku, jehož inspirační silou byla religiozita: Bitnarovy monografie ukazují na několika případech a typických komplexech nejen vitální procesy umělecké tvorby barokové, ale i její zdroje; a tam, kde je objevuje ve spojitostech s duchovním prouděním v cizině, vystupuje Bitnar zvláště jako objevitel; Studie opravdu podnětné, slibují nadto býti materiálem soustavnější stavby; slib přijímáme vděčně; již nyní má B. práce v badání o baroku tak nadějně se rozvíjejícím zajištěno místo mimořádně čestné. Y

Jan Čep, DĚRAVÝ PLÁŠTĚ. Melantrich 1934. Praha.

Co je člověk proti celému vesmíru? „V tomto okamžiku stojí nahý a bezbranný na okraji tmy, která se hrozivě vzdouvá, jsa přikryt jenom děrami své minulosti jako žebráckým pláštěm.“ Tímto pokorným poznáním končí titulní povídka, v níž jako v zrcadle znovu se objevuje před námi bolest lásky, zborcená touha po jednotě a pevnosti života, dissonance ducha a těla, hrozivý nápor tmy a zániku, který tím nebezpečněji nás deptá, protože vystupuje neočekávaně v nás, v srdci, protože je zárodkem smrti a dědictvím hříchu. Jak blízce tomu zní žalm: Miserere mei, Deus, quoniam conculcavit me homo. Ano, Čepovo poznání rozervanosti a neutečenosti lidské, kterým strhává masku pýchy s tváře dnešní doby (ejhle tak nicotný jsi!) je ozářeno tušením blízké modlitby. Čep vás nevhání do zoufalství tím, že vás zpytuje. Ukazuje vám spíše záchranu, neboť odtíná s člověka všechnu úmornou tíhu „postavení“, lživé důstojnosti a konvenční důležitosti, a nejsvrátavější úzkostí lásky (láska a především láska tragická je nejskutečnější a nejsilnější zkouškou) vás vede k osvobození. Čím? Skrze rodný kraj, dětství, naše nejpůvodnější určení. Čepovo slovo nás bolí zároveň a

rozechvívá všechny náš osobní náklad a přece už je v nás radost z vyřčeného. Jindřišku, milenku, moderní děvče, možno chápat i jako allegorickou postavu Umění, je zrádná, neukojitelná a neukojující, osudná. Působí bolest a jen tak je nástrojem Prozřetelnosti. Nechce být spoutána duchem, ale má-li dojít vysvobození, nesmí jeho moci ujíti.

Jan Čep epickou mohutností dochází k prvému místu mezi mladými prosaiky českými. Jeho chápání člověka, bolesti, ženy, krajiny, osudu a určení, jeho jemný cit pro důvěrnost věcí, žal minulosti a potupnou tvář přítomnosti, jeho smysl pro závažnost slova zaručuje mu místo (ovšem také velmi odpovědné) v našem slovesném umění. jd.

O ČTYŘECH POSLEDNÍCH VĚCECH ČLOVĚKA. Vydal V. Pour, Praha XIII., Vinohradská 10. Kritickým doslovem opatřil Josef Vašica.

Asi před dvěma lety při přednášce Dr. Vašici o barokní poezii v Brně recitovala sl. Nina Balcarová některé básně. V aule bylo tak omamné napětí a údiv, že šelst šatu by působil rušivě. A od té doby zaznívaly mi v mysli ustavičně ryzí verše, naplněné jakousi nevypravitelnou plností, mohutností, která když se pohne dá zpívat i zřítí všemu slovu. Teď mi připomínají živě tehdejší radost. Jest na nich chuť novosti a čistota tvoření. Neboť duše národa, vnitřně zotavena, měla z čeho tvořiti. Slyšíte v nich hukot moře, které vzdouvajíc se, otrásá celým krutým odleskům. A také dnes se můžeme učit na těchto básních jadrné české řeči, neboť autor byl jistě v nejužším styku s lidem, skládal duchovní písně pro něj. Tím se také porozumí drastičnosti a podrobnému výkresu zvláště písně o pekle. (Ostatně bylo by dobře, kdyby i dnes lidé byli schopni snést takovou konkrétnost). Ale co nejvíce na všech básních překvapuje, je stále čistý tón, zladěnost verše a pevná strofa. Co emotivní síly a hudební názornosti, takřka Máchovské, je n. př. v začátku písně o smrti: Pomíjí den / nastává sen / ježž musím dlouho spát, / až zazvučí / a poručí / anjelská trouba vstáti. Ale není možná rozvádět tu všechnu krásu tolika stran, buď tu jen upozornění, že doporučení hodné články o barokní poezii jsou v loňských číslech

Řádu a Kvartu. Knihu, velice krásně upravenou, doporučujeme srdečně všem, kdož mají smysl pro ustavičné hodnoty. jd.

Caesar Carbone: CIRCULUS PHILOSOPHICUS SEU OBJECTIONUM CUMULATA COLLECTIO. Vol. I. Logica. Torino 1934, Marietti, 8^o, stran VIII-532. 15 Lir.

Tato nová příručka scholastické filosofie nebude asi všude s nadšením přijata. Autor sám to dobře cítil a proto napsal v předmluvě: „Jedni přijmou toto dílo s obdivem, jiní s radostí, opět jiní pozastaví se nad novým a nezvyklým způsobem, jak se v této knize scholastická filosofie podává.“ Dosavadní způsob v příručkách scholastických byl ten, že se nejprve probírala látka kladně a pak ke konci se podávala celá řada námitek, jež se současně vyvracely. Tato nová kniha postupuje úplně opačně. Positivní výklad látky se už předpokládá a hned se řeší námítky. Proto bude dělat tato příručka dobré služby tam, kde jsou zavedeny disputace, ale pro naše poměry se méně hodí, neboť my musíme dáti posluchačům do ruky knihu, která látku napřed probírá kladně a teprv jako dodatkem řeší námítky. Dr.

François Mauriac: SOUFFRANCES ET BONHEUR DU CHRÉTIEN, éditions Bernard Grasset, Paris VI^e. 61, Rue des Saints-Pères. 12 frs.

Podnět k této knize dala studie, uveřejněná autorem v říjnu 1928 v Nouvelle Revue Française, nadepsaná Utrpení křesťana. Druhá část byla dokončena mnohem později a označena názvem Blaho křesťanova. Časová vzdálenost mezi oběma díly vtiskuje svou vlastní pečeť každému dílu. První, toť hřích se svými následky, jenž sráží, láká, zanechává žízeň, bolest a skulinami své nemohoucnosti dává vyniknouti paprskům z vyššího světa; rve nitro, zavazuje je temnotami, trýzní duši; nakonec je nutno hledat cesty. Ale i „i to utrpení i to hledání je jen relativní dobro, jest jen prostředkem, ne cílem“ (abatyše ze Solesmes). Přece však i na této cestě zurčí již slabý pramen potůčku, prodírajícího i ztrácejícího se v kamení, mřícího však k blahu, do života věčného. U svého ústí se pak spojuje láskou s Láskou nebes a brání úzkostlivě své samoty v Ní a s Ní. Duše jest již u světla, dosáhla již Života, žhne v Ohni. Snad to, že autor tak obnažil svou duši, jej v očích davu „desinteresovalo“, jak se

praví v předmluvě; ale v každé té stránce je znovu doloženo, jak veliká je duše a jak málo potřebuje z kelímků lidských léků. sa.

Louis Rouzic: LE PRIX DES LARMES. Acenxquipleureut - Pierre Tégui, Paris VI^e, Rue Bonaparte, 82; prix 10 fr., 2^eme édition.

K Tobě vzdycháme, lkající a plačící v tomto slzavém údolí - modlíme se v modlitbě „Zdrávas Královno“. Který člověk na světě ještě neplakal, kdo byl tak šťastný? Od chvíle, kdy byl pronesen onen spravedlivý rozsudek: „Poněvadž jsi neposlechl...“, je svět zaléván slzami padlého lidstva. Otázka, odkud slzy v lidské přirozenosti, zaměstnávala lidského ducha od pradávna, ale jedině správného řešení dochází v křesťanství, alespoň, co se týká slz bolesti - jsou trestem za neposlušnost našich prarodičů. Všechny slzy pramení v téže tajemné fontáně, ale nesteré jsou příčiny jejich prolévání. Pouze nutno zdůraznit, že jsou slzy, které nejsou něčím nestetným nebo zbabělým i v očích muže. (Lítoť nad hříchy, láska k Bohu). Vždyť i vtělený Syn boží plakal.

Rouzic-ova kniha přináší útěchu plačícím a trpícím. Ale i ostatním je velmi poučnou knihou, podávajíc vysvětlení o vzniku slz, jejich druhů; o tom jak se k nim stavěli Kristus Pán a Jeho nejčistší Matka, Světí, básníci, vynikající duchové lidstva a jak si máme počínat my. Mluví o slzách v přírodě, symbolisujících bolest, žal nebo radost básníků, kteří přenesli své vnitřní pocity do přírodního světa, o slzách v našem slzavém údolí, v očistci, v pekle. Pl.

P. Louis Fanfani, O. P.: CATÉCHISME SUR L'ÉTAT RELIGIEUX. Marietti, Turin-prix 5 frs. 1934.

Dílko je praktickou informací o všech otázkách týkajících se řádového života. Autor neukazuje jen na povinnosti řeholního slibu vázaného, ale dotýká se a vysvětluje celou organizaci řádového života, rozlišení jednotlivých řádů, rozdílné postavení některých pod jurisdikcí biskupů atd. Stálý ohled ke kodexu a osvědčená katechismová forma doporučují dílo ještě více. C. P.

Paul Claudel: SVATÉ OBRÁZKY Z ČECH. Přeložil a vydal v edici Hlasy Otto F. Babler, Svatý Kopeček u Olomouce. Vyzdobil Karel Kinský.

Básně plné klidu, jistoty a míru hloubky. Vidoucí a věčící básník objevuje přes tem-

noty a mlhy historie české svaté a jejich světo, jehož reflexy trvají skryty ve všech časech i ve dnech našich. Dává svatým místo a platnost křesťanského obcování. Poslední báseň - Pražské Jezulátko - hřeje roztomilou prostotou svatých dítek. Db.

DER GROSSE HERDER. Také osmý svazek lexikonu „der grosse Herder“ zůstává věren zásadě poskytnout všechněm všecko. V 1700 sloupcích velkého formátu podává zhuštěně přehled světové kultury v rozsahu hesel Maschona-Osma. Ale der grosse Herder nemluví k nám jen písmem. Celostránkové barevné přílohy, mapy, plány, reprodukce uměleckých děl, fotografie - celkem přes 1600 obrazů - to všecko doplňuje text a činí jej zajímavějším a názornějším.

Je ovšem jisto, že v tomto všeobecném rámci jsou nejvíce a nejjasněji zakresleny poměry německého světa. Ale i český čtenář najde tam dost statí o domácích poměrech. Pěkné je na př. pojednání o mendelismu, jemuž je věnováno několik sloupců.

Po stránce praktické der grosse Herder jistě vyhovuje. Různá úprava písma a zařazená místa po stranách umožní nám poznat v krátku jádro věci a není třeba pročitat celé sloupce, zvláště u delších pojednání. —AR.

P. Josef M. Petazzi S. J.: KNEŽSKÉ PANICTVÍ. Meditace; přeložil dr. Čeněk Tomáško; vydal Gustav Franc, Praha 1934, Kč 5.—.

Malá, vkusně vypravená knížka obsahuje devět meditací o kněžském panictví, předmětu jenž je stále přetřásán a mnohdy nejasně. Modlitby před svatostánkem a rozhovory s Místrem představují duši dobrého kněze; není tu norem, jak se máme na kněžské panictví dívat, jest tu však již výsledek úsilí kněze, který se zasloužil Bohu. Poměr kněze k Bohu zdůvodňuje jasně nutnost panictví. Po každé meditaci jsou zařazena zlatá zrna z Otců, Následování, z modliteb světců. Poměr kněze k Matce Páně jeho závazek upevňuje. sa.

S. Em. le Cardinal Gibbons: »LA FOI DE NOS PÈRES«. Z angličtiny do francouzštiny přeložil l' Abbé Adolphe Saurel. Pierre Téqui, Paris VI^e. 82, Rue Bonaparte. 1934 str. 470, cena 12⁵⁰ franc. fr. Překlad je pořízen z 28. vydání. Rovněž ve francouzštině dosáhla kniha již 5 vyd.

Obsahuje výklad a obhajobu nejdůležitějších dogmat katolické církve. Formou

jednoduchou a praktickou chce nás autor poučiti o Nejsv. Trojici, Vtělení, o známých pravé církve a primátu sv. Petra. Zmiňuje se též o inkvisici, noci bartolomějské a anglické královně Marii. Mše sv., mariologie a nauka o jednotlivých sváto-stech je probírána velice pečlivě.

Účelem a přáním spisovatelovým je, co nejvíce světla přinést čtenáři o sv. víře našich otců, rozohniti srdce a dodat síly k následování pravdy. Fa.

M. l' Abbé de Gazalès: LA DOULOUREUSE PAS. DE N. S. JÉSUS CHRIST. P. Téqui, Paris.

Známa a rozšířená kniha i u nás. Podává se tu utrpení Ježíše Krista podle visí Kateřiny Emmerichové. Do všech podrobností rozvinutý evangelický děj spasného utrpení Ježíše Krista je předváděn v dojímací krásě. O jakosti knihy nejlépe svědčí její 46 vydání a četné překlady skoro do všech evropských jazyků. V. F.

František Štřížovský: SVATÝ GRÁL. Kdo chce v hlavních rysech prohlédnouti osudy sv. Grálu, které tolik působily na srdce středověkého člověka a byly jedinečným námětem díla Wagnerova, proči si prostínek verše Štřížovského. Autor sám ovšem mluví asi jinam: chce zapůsobiti na duši české katol. mládeže, povzbudit ji a znovu poukázat - jistě zvláštním způsobem - na cenu sv. Václava, dědice české země a posledního krále sv. Grálu!

Vydala Matice C.-Metod. v Olomouci, Wilsonovo nám. 16., 210 str., 15 Kč. —n

F. J. Boudreaux S. J.: ANI OKO NEVIDĚLO... Přeložily a vydaly sestry Nep. Početí P. Marie v Přerově, Širava 7. Stran 170. Cena 8 Kč, při čemž na 5 výtisků jeden zdarma. Čistý výtěžek věnován ve prospěch misí.

Jak již nadpis poukazuje, obsahem knížky je pojednání o nebeské blaženosti. Autor se čestně zhostil toho úkolu. Jeho myšlenky a vývody jsou střídavě, vždy podepřené církevní naukou. Sloh je lehký, oživený četnými příležitostnými analogiemi.

Nejdříve spisovatel pojednává o podstatě nebeské blaženosti, jejímž předmětem a zdrojem je věčný, nezměnitelný Bůh. Probírá schopnosti lidské a způsob, kterým jsou účastny věčné slávy. Pak si všimá jednotlivých tříd oslavenců. Všichni blažení v nebi budou stejně spokojeni, vidouce, milující a požívající Boha nejvyšší měrou,

odpovídající jejich zdokonaleným schopnostem, a to věčně. Tot jen nástin bohaté látky. Každý, kdo rád medituje o své pravé vlasti, s chutí sáhne po tomto dílku a načerpá hodně útěchy a posily.

Ph. Dr. F. Robenek: VELKOMORAVSKÁ METROPOLE. V komisi knihkupectví a nakladatelství J. Guska v Kroměříži. 1934.

„Prodíráme se pravým bludištěm smě-
lých domének i měnlivých dohadů, sne-
sených v literaturu po staletí se rozrůsta-
jící, jejíž výpočet je téměř nemožný...“
Tak píše autor tohoto dílku hned v úvodě
a chce svou studii vnést aspoň trochu
světla do velkomoravské otázky, která je
pro nás vždy důležitá. Jeho velkou před-
ností je objektivnost, s jakou hodnotí vš-
echny významnější teorie, týkající se lo-
calise metropole. J. V.

O. J. Lebreton S. J.: ŽYCIE I NAU-
KA JEZUSA CHRÝSTUSA. Převedl do
poštiny P. Jul. Unslicht. (Wyd. „Homo
Dei“ Tuchów 1934, cena 1 zł.)

Ovocem letošního jubilejního roku má
být hlubší porozumění a pochopení života
a díla Vykupitelova. Má k tomu přispět
též překlad J. Unslichta z franc. díla P.
Lebretona („La vie et l'enseignement de
Jésus Christ“). Zajímavé jsou postřehy pře-
kladatelovy, v nichž žesť poměr Krista Pána
k židovstvu. (J. U. je totiž původem Žid,
nar. 1883. Vychován v polském patrioti-
smu, neporozuměl a nenáviděl snahy svých
souvěrců proti Polce a proti katolíkům.
Za světové války bojoval ve franc. armádě.
Po německém zajetí dokončil se v něm du-
chovní přerod, dává se pokřtít a r. 1924
vstupuje do kněžského semináře v Meaux –
nyní pastoruje ve Francii mezi Poláky.) Je-
žíšem Kristem, největším z kmene Judova,
chloubou celého národa pohrdají stále ti,
kteří k němu měli nejbližší. W.

Alexandra Rachmanowa: EHEN IM
ROTEN STURM. Verlag Anton Pus-
tet Salzburg. V těchto denních zápiscích,
které si činila Alja Rachmanowa až do
svého vyhnanství z Ruska (1926), jsou
zachyceny důležité události v přerodu rus-
kého člověka, jichž význam západní Ev-
ropa docela nepochopila. Jest to doba vel-
kého průlomu a prolínání duchovního ži-
vota ruského idejemi bolševickými. Tento
časový úsek líčí spisovatelka mistrným slo-
hem a mnohdy přímo fascinujícím, vlast-
ním jedině ruské duši. Není také náhoda,

že si Alja všímá právě nejdůležitější ži-
votní otázky — manželství. Lidská spo-
lečnost bez řádné rodiny spěje nezbytně
k zániku. Do jakého strašného chaosu
mravního uvedl bolševismus ubohé Rusko,
svědčí docela jeho zvrácený názor na man-
želství: „Wenn ein genosse Mann euch
nicht paßt, dann zum Teufel mit ihm, einen
andern her! Die genossin Frau ist durch
nichts mehr gebunden! Die Untrennbar-
keit der Ehe, das ist eine Erfindung der
Popen und der Kapitalisten, damit sie das
Volk besser mit Opium einschläfern könn-
en! Und daß der Mann Haupt der Fa-
milie ist, das ist auch so eine Erfindung
der kapitalistischem Hydra damit, sie die
Frauen leichter in der Hand halten könn-
en!“ Tato kniha je nejlepším dokladem
lidské velikosti, lidských vášní, tragiky a
viny, bezuzdné zpupnosti a prožitého hoře
a lásky. I z nesmírného životního strádání
vyvěrá láska k nejmenším věcem: že slun-
ce svítí, propuká srdce Aljino přímo k ve-
lebnému chvalozpěvu.

A tak čtenář skoro na každé stránce
teto vzácné knihy cítí téměř tlukot jemně
zladěného, nadšeného a toužícího srdce
po osvobození ruského lidu z nedůstoj-
ných pout krutého bolševismu. Sf.

Alexandra Rachmanowa: MILCHFRAU
IN OTTAKRING. Verlag Anton Pustet,
Salzburg.

Vyhánána ze své ruské vlasti, kterou
z celého srdce svého miluje, líčí A. R.
mistrně těžký existenciální boj ve své nové
vlasti — Rakousku. S neobyčejnou život-
ností a železnou energií překonává všech-
ny jí v cestu se stavící překážky. S vroucí
láskou k svému muži a dítěti bere na
sebe i nejtěžší práci, aby si zjedнала nej-
nutnější pro výživu. Nezoufá si ani v nej-
těžších chvílích a neopomíjí nic, aby
dosáhla zaručené existence. Posléze se jí
to podaří.

V útulném domově tíží ji však den co
den myšlenka, že musila opustit svou
milovanou Rus. Jasně vyniká touha po
jí tak drahé vlasti, která ji tak nemilo-
srdně vyšťvala. Es.

Dr. Pius Parsch: „DAS JAHR DES
HEILES“ — Klosterneuburger Liturgie-
kalender, 3. Band, Klosterneuburg 1934,
Leinegeb. 40/30 Kč.

Podivuhodná a úchvatná je výstavba
liturgie církevního roku. Sledovati s živou
účastí liturgii církevního roku znamená
prožívat vykupitelský život Kristův. Prak-

tickým rádcem a vůdcem církevním rokem je nám Parschův „Das Jahr des Heiles“. Ve 4. čísle min. ročníku byly recensovány dva první svazky jeho vzácného díla – vánoční a velikonoční období. Nedávno vyšel třetí, závěrečný díl, zahrnující dobu po sv. Duchu. Tato doba netvoří, jak se dříve rádo učilo, vlastního cyklu svátečního, nýbrž je jen ozvěnou, závěrem velikonočního cyklu. Trojí motiv ovládá nedělní liturgii posvatodušní: 1. velikonoční motiv – narážky na Krista-Křesitele mrtvých (hříšníků), lékaře a Spasitele; 2. parusiální motiv – ozvěna starokřesťanského „Maranatha“ – Pane, přijď!; 3. motiv utrpení a boje – boj proti světu, nižšímu „já“ a proti peklu. Obsahově je kniha uspořádána jako předešlé svazky. Podobně je zachována i praxe – vyjadřiti názorně hlavní myšlenku jednotlivých neděl a svátků starokřesťanskými, z katakomb vzatými symboly. Na konci svazku je přiloženo 36 uměleckých fotografií svatyn různých měst Evropy, v nichž ten který světec odpočívá. Kniha je vzdělaní spolehlivým vůdcem církevním rokem a kněžím dobrým pramenem pro liturgická kázání. Pí.

P. Stanislav Špárek, CSsR.: SVATÝ GERARD MAJELLA. Oboříš, p. Dobříš, Čechy. 1934, 12 Kč, váz. 16.

Nová kniha je odpovědí mnohým, jak provádět katolickou akci. Světec, vycho-

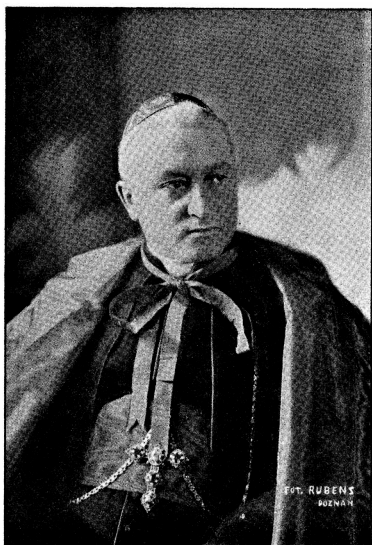
vaný matkou v italském duchu křesťanském, zvláště v úctě k Madoně. Mládí je líčeno velice svěže. Veliké nadání, které světci umožňuje ovládnout okolí, je sloučeno s velikou pokorou v jedné osobě. Není na něm egoismu. Pečuje vždy o druhé. Nestačí mu pomáhat jen duši. Pečuje i o tělo a mnohdy dříve o tělo než o duši, aby zachránil oboje. Tak veliký divotvůrce, a přece u nás tak málo známý. Pěkná úprava. Z—

KATOLICKÁ AKCE. VÝZVA BOŽÍ K LAIKŮM, od dra B. Vaška. Lidové nakl., Olomouc 1934, str. 168, cena 12 Kč.

Donedávna jsme měli o K. A. představy všelijaké. Necháпали jsme její nutnost vedle našich už fungujících spolků s partikulárními úkoly. Nevěděli jsme, oč vlastně jde. Tato kniha představy objasní a zocelí a přesvědčí nás, že „K. A. je nezbytností a tedy povinností“ všech katolíků, kteří chápou úkol Církve ve společnosti lidské. Burcuje katolické svědomí ze spánku k činnosti pro věc Boží. Kniha dra B. Vaška jsou takové, za něž se musí říci „Pan Bůh zaplať!“ A knihy ty vycházejí včas, tehdy, kdy si nevíme rady... Myslím, že kniha tato je schopna vytvořit žádoucí mentalitu před celostátním sjezdem katolíků a plodnou katolickou ofensivu pro zájmy Kristovy v naší vlasti po sjezdu... Fiat! —sil.

Akademické konference v Dalečíně

jsou jedním z těch nových podniků, jež mladá inteligence začíná budovat na zapomenutém úhoru kulturního lánu českého katolicismu. Vedle filosofických kursů a Akademické týdne nám téměř současně vyrostl Dalečín. Otcem a budovatelem jest dr. Josef Heger, hlavními silami jsou členové akad. spolku Moravan. Moravan má už jistou tradici a nyní i kulturní váhu, která se přehlížet nesmí, jest nejčilejším stud. spolkem vůbec, neboť něco podobného, jako jest Veselkův sbor a Akord, druhý spolek nemá. Dalečín vyšel ze salzburských „Hochschulwochen“, ale v mnohém šel dále: nechce ubírat z prázdnin. Proto byl vybrán Dalečín, malá vesnička v krásných lesích za Pernštýnem, postavena ozdravovna zařízená s celým komfortem (zvláštní světničky, koupaliště, hřiště atd.). Přednášky jsou na mechu v lese. Vždy jeden docent pro celý týden a jednotlivé týdny jinému oboru: umění, historii, psychologii... Nyní se jedná o to, jak tyto konference spojit s akademickým týdnem, aby se vzájemně doplňovaly, aby se netříštila zbytečně práce. Jest to důležité, neboť již za ty dva roky se ukázalo, že v Dalečíně vyrůstá dílo velmi cenné a že dr. Heger má skutečně tolik energie, aby dovedl uskutečnit svůj plán: vybudovat touto cestou aspoň filosofickou fakultu katolické university. — Jest nutno vděčně uznat, že bohoslovcům se vychází všemožně vstříc.



JEHO EMINENCE AUGUST KARDINÁL HLOND,
PRIMAS POLSKÝ.

POLSKÁ KATOLICKÁ AKCE

Při pohledu na Katolickou akci polskou, jak jsme ji spatřili o letošním prázdninovém zájezdu, tanula mi na mysli slova, která zpíváme v nedělních nešporách: Magna opera Domini — vždyť s pomocí Boží, při dobré vůli, vytrvalosti a opravdovém snažení o zdar zájmů Církve lze i za dnešních poměrů vybudovati velkolepou stavbu Kat. akce — je možno vytvořiti tábor katolíků „hrozný jako sešikované řady vojska“.¹

Dříve než si všimneme organisace polské Kat. akce poukazují na list Sv. Otce Pia XI. kardinálovi Petrovi Ségurovi, arcibiskupovi Tole-dskému,² v němž asi takto vytyčuje potřebu a ráz organisace Kat. akce: poněvadž Kat. akce má svoji vlastní povahu a ráz, svůj vlastní cíl, nutně potřebuje též vlastní organisace, jednotící všechny katolické síly, aby si všichni byli vědomi důležitého závazku — poslouchati nařízení hierarchie. Pak vytvoří Kat. akce velký zástup („apostolorum acies animosa“) opravdových mužů, žen, zvláště pak živé organisace mládeže mužské i ženské, kteří se budou nadšeně účastňovat svatě služby Církve a pod jejím vedením budou pak šířit království Kristo-vo. Tohoto žádoucího výsledku dosáhne Kat. akce tehdy, bude-li pečovat o svědomí svých členů a ukazovat jim pravou zbožností lepší poznávání věcí Božích; pak teprve zduchovní jejich život, sroste s životem církevního roku a křesťané budou chápat potřeby a snahy Cír-kve sv., jak se projevují na venek jejími hierarchickými zástupci. Velkou nadějí skládá sv. Otec v organisace mládeže; ty zvláště mají svítit příkladnou zbožností a účinnou láskou k bližnímu.

Polskou Kat. akci reprezentuje (jako konečně všude jinde) Episko-pát. Tvoří t. zv. Komisi K. A. (5 biskupů) jejímž výkonným orgá-nem je Naczelny Institut K. A. (vedený prelátem drem St. Brossem v Poznani). Tento dává direktivy pro celou polskou Kat. akci pro-střednictvím všech diecesních Institutů Kat. akce. Diecesní Institute řídí dle svých potřeb a poměrů jednotlivé děkanátní a farní odbory.

Na těchto základech spočívají pak t. zv. čtyři sloupy Katol. akce. Nové jednotné stanovy (platné od 1. srpna 1934) rozeznávají dva stupně organisací: ogólnopolskie Związki = centrální, *celostátní Svazy* a Stowarzyszenie, *Jednoty* — s působností na teritoriu jednotli-vých *diecesí*, které mají v jednotlivých farnostech své Oddziały — *Odbory*. — Tedy zmíněné sloupy Kat. akce tvoří: 1. Katolický Svaz mužů (se sídlem ve Varšavě a působností po celém Polsku), sdru-žující Kat. Jednoty (Stowarzyszenie) mužů (se sídlem a působností v jednotlivých diecesích). 2. Kat. Svaz žen (se sídlem v Krakově a

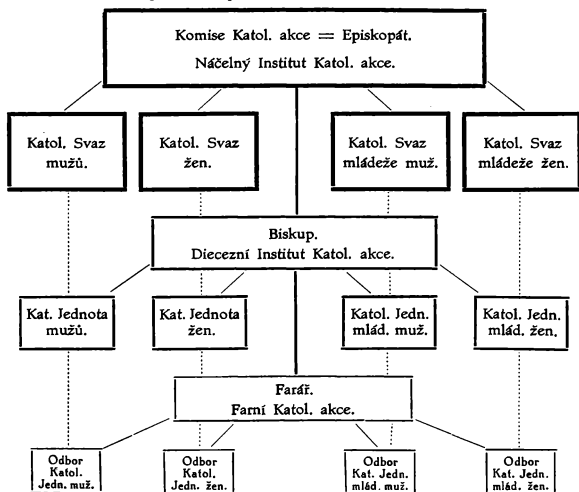
¹ Velepíseň 6, 3. — ² Epistola ad Emum P. D. Petrum Card. Segura Archiepiscopum Toletanum: De conventu nationali actioni catholicae provehendae. Vydal Ks. dr. St. Bross, Poznaň, 1930.

působností po celém Polsku) sdružuje Kat. Jednoty žen (se sídlem a působností v jednotlivých diecesích). 3. Kat. Svaz mládeže mužské (se sídlem v Poznani a působností po celém Polsku) sdružuje Kat. Jednoty mládeže mužské (se sídlem a působností v diecesích). 4. Kat. Svaz mládeže ženské (sídlo v Poznani a působností po celém Polsku) sdružuje Kat. Jednoty mládeže ženské (diecesní).^{3 4}

Přihlédneme-li k stanovám organizací vysvitne jasně jejich zásadní katolický charakter: *zdokonalit vnitřně sebe a pak teprve být apoštolem jiným*, sloužit zájmům Božím a Církve a tím též zájmům národa i státu! Několik článků stanov ukáže nejlépe podstatu a hlavní rysy Kat. akce!⁵ (Cituji ze stanov „Kat. Stowarzyszenie męzów“):

Art. 2. Patronem Jednoty je Nejsv. Srdce Ježíšovo, jehož svátek je spolkovou slavností. Jednota se účastní společných slavností Kat. akce o svátku Krista Krále.

³ Schema organizace polské Katolické Akce:



⁴ Srovnaj zřízení Kat. akce italské (oficiální orgány Kat. akce): 1. Centrální správa Kat. akce italské. 2. Diecesní správa Kat. akce ital. 3. Farní správa Kat. akce italské.

Celostátní organizace: 1. Svaz italských kat. mužů. 2. Spolek kat. mládeže ital. 3. Svaz kat. universitních studentů ital. 4. Ženský svaz: a) Spolek kat. žen. b) Kat. mládeže ženské. c) Kat. universitních studentek.

⁵ Uveřejněno v „Zasady Akcji Kat. we Włoszech“ vyd. Archidiec. Inst. Akcji kat. Warszawa, 1925, str. 15.

⁶ Ruch Katolicki 1934, Poznań. Nr. 7.

Art. 3. Jednota stojí za i nad politickými stranami.

Art. 4. Základním cílem Jednoty je vychovati vzdělané a činné členy Církve katol., připravené pro individuální i hromadný apoštolát Kristův, a zároveň pro šíření kat. zásad do všech oborů života i kultury.

Art. 5. Plníc svůj základní cíl, vykonává Jednota tyto úlohy:

1. šíří pravdy katol. náboženství, jeho zásady morální i praktické v životě individuálním i společenském.
2. šíří kat. smýšlení mezi občany, budí porozumění pro zájmy státní.
3. šíří ducha křesťanského milosrdenství podle církevní praxe.
4. šíří osvětu a vzdělání, opřené o kat. světový názor, pomáhá kat. literatuře a umění, zvláště náboženskému.
5. šíří kat. zásady i v péči o tělo, podporuje abstinenční hnutí.
6. šíří teoreticky i prakticky katolické zásady v životě sociálním, hospodářském a technickém.

Prostředky k dosažení těchto úkolů stanoví Art. 6.:

- a) přijímání svatých svátostí, účast na pobožnostech, modlitbách, exhortách, exerciciích, poutích a pod.
- b) prostředky organizační...

*

Poměr Svazů a Jednot k církevní autoritě formuluje asi takto:

Art. 9. Jednota zůstává v pevném spojení s diecesním biskupem, podléhá jeho dozoru. Diecesní biskup:

- a) určí Jednotě „Asystenta Kościelnego“ (duchov. rádce), který odpovídá za svou práci jedině svému diecesnímu biskupovi.
- b) Jmenuje (a odvolává) předsedu a sekretáře Jednoty (oba laici).
- c) Potvrzuje program práce a dostává ročně zprávy.
- d) Může Jednotu rozpustit.

Všechny čtyři Jednoty spolupracují s diecesním Institutem Kat. akce; to je jedno pouto, jímž jsou Jednoty připojeny k hierarchickému řízení diecése. Druhým pojítkem je duchovní rádce (Art. 14.), který je reprezentantem biskupa, informuje ho o stavu a práci Jednoty, má právo účastnit se všech schůzí Jednot, Okrsků i farních odborů, má právo rozhodovati i v otázkách víry a mravů, je rádcem i ve věcech organizačních. Každý Okrsek a Odbor má svého duchovního rádce, jmenovaného diecesním biskupem, který má ve svém působišti taková práva a povinnosti jako duch. rádce v Jednotě. Okrsky a Odbory spolupracují s děkanátní a farní Kat. akcí, vykonávají její program, účastní se jejích podniků.

V obdobířím duchu nesou se též stanovy Svazů — duchovního rádce jmenuje celý episkopát a také jen jemu je duch. rádce odpovědný. Episkopát jmenuje též na 3 roky předsedu a ředitele (laiky). Svaz spolupracuje přímo s Národním Institutem Kat. akce. Právo rozpuštění Svazu přísluší Episkopátu, jemu připadl by i majetek rozpuštěného Svazu.

Z citovaných článků stanov organizací Kat. akce poznáváme, že organisátorům jde v první řadě o získání *duší*, o rozšíření a zživot-

nění katolických zásad (jak v životě privátním, tak i veřejném). Tehdy se nám také podaří zorganizovat kat. muže, ženy a mládež různých sociálních vrstev, různého politického přesvědčení, budou-li všichni tito přesvědčeni, že katolické organizace jsou velkou rodinou Kristovou, opravdovou civitas Dei na zemi.

Zdar podniků Kat. akce závisí na péči episkopátu, na němž zároveň spočívá velká odpovědnost; proto tak přesné určení působnosti, vlivu a práv hierarchie, jež pečuje o Kat. akci, dle slov sv. Otce, jako o zřítelnici vlastního oka. Biskupové uplatňují svou vládu v Kat. akci jmenovanými duchovními rádci, kteří jsou jejich oficiálními zástupci. Jejich povinností je nejen vychovat členy ke katolickému smýšlení, bdít nad katol. duchem organizací, nýbrž stejně pečlivě musí udržet spojitost mezi spolkem a církevní vrchností, ať již je jí přímo biskup, či farář — zástupce biskupův v každé farnosti.

Zmínil jsem se o zevní výstavbě, o organizaci polské Katolické akce; má různé, někde veliké překážky, které jsou konečně všude. Vždyť i v Polsku musili se propracovat z nesnadných začátků k dnešnímu pozhnanému stavu. Nezapomínejme při práci v naší Katol. akci zvláště na dvě podstatné složky, totiž na *svatý optimismus* a na *myšlenku oběti a smíru*. V tomto duchu překonávají se všechny překážky; apoštolské duše se zapalují z hranice obětí spalujících krev bolesti.



Jan Španěl, Olomouc:

Z PASTORACE V POLSKÉM MĚSTĚ

Jest nápadný rozdíl mezi pastorcí v Polsku a pastorcí u nás: v Polsku připadá na jednoho kněze mnohem více duší než u nás. Tento rozdíl ještě více vynikne, vezmeme-li v úvahu u nás stále akutnější požadavek individuálního vedení duší. Jest otázka, jak možno dobře vésti takový počet duší.

Věc se sama se do jisté míry objasní, srovnáme-li základní program obou provincií. Platí-li u nás hlavní zásada „udržet to, co máme a získat, co jsme ztratili“, platí v Polsku heslo „udržet“. Toť přirozené, neboť jest jen malé procento Poláků, kteří své náboženské povinnosti zanedbávají; centrem dnešního života velké většiny Poláků jest kostel. Ano, bylo nám dokonce řečeno, že „jest nemyslitelno, aby Polák v neděli vynechal bohoslužby, ani zednáře nevyjímaje“. Proto hlavní těžké zdejší pastorec spočívá v kostele. Oltář, kazatelna, zpovědnice a breviář jsou hlavní body v kněžově denním programu. Odtud jako prostředník přináší Bohu s mešní obětí všechny trampoty svých svěřenců a rozlévá do jejich duší milost a sílu setrvati v dobrém, odtud rozsévá sítě pravdy a budí nadšení pro plnění povinností, odtud vede vnitřní život svých farníků.

Z denního programu polského kněze v oblasti, která dříve patřila Prusku, vypadá škola. Náboženství povinně vyučují učitelé, vyjma školy střední, kde vyučuje náboženství katecheta — kněz. Tak jest kněžstvu umožněno věnovati se výhradně pastoraci. Leč tato vymoženost může někdy býti spíše nedostatkem, i když má kněz právo kdykoliv visitovati náboženství. Jest totiž velká analogie mezi katechesí a kázáním. Duch však dodává slovu sílu. Je-li učitel liberál nebo nevěrec, dítě brzy vycítí jeho stanovisko k pravdě, kterou přednáší a zvlažní, ano jest nebezpečí, že vyvstane pocit nepravdy toho, čemu se učí. Výborné však jsou katechese pro dospívající mládež v neděli odpoledne v kostele.

Podobně i farní kancelář vede úředník, nikoliv kněz. Též v činnosti spolkové zaujímá kněz poněkud jiné postavení než u nás. Společivá-li u nás mnohdy veškerá organizační práce na knězi, zaujímá zde kněz postavení pouze duchovního rádce, kdežto ostatní spolkové věci si vedou laici sami. V pastoraci mezi dělníky a chudinou napomáhají kněžstvu charitativní spolky. Tyto pomáhají svou štedrou rukou a ukazují těm nejubožejším na zdroj veškerého bohatství a štěstí. Vodí jejich děti v době, kdy jsou volné, ke kostelu do „Domu pro nejubožejší“. Zde vedle milosrdenství tělesného dostává se jim milosrdenství duchovního a slušného pobavení.

Mohutnou oporou pastore v Polsku jest řádně vybudovaná katolická akce. Tato dává knězi k dispozici řadu uvědomělých a nadšených laiků, kteří svým stavovským postavením jsou schopni mnohdy daleko lépe proniknouti i nejvzdálenější končiny farnosti, ano nalézti příhodnější metody. Znájí totiž daleko lépe prostředí než kněz, znají individuální způsob života jedinců, s nimiž se denně stýkají a ztráví větší část dne. Proto snadněji dovedou působit svým slovem, příkladem na své okolí, ovlivňují jeho mínění, mohou varovat před nebezpečím, burcovat z vlažnosti a lhovosti, vštěpovat oheň nadšení pro zájmy Boží a přivádět jednotlivce do kontaktu s knězem.

Stále rostoucí boj nepřátel církve vyvolal potřebu intensivnějšího, individuálního vedení duší. Proto byly zřízeny při mnohých farních kostelích kartotéky, které obsahují v hrubých obrysech zprávy o rodinných, sociálních a náboženských poměrech jednotlivých farníků. Na blanketu jest přesně označeno jméno rodičů, dětí, příbuzných, spolubydlících v téže rodině, i služebnictva, datum a místo narození, náboženství, křest, zaměstnání, jméno zaměstnavatele a organizační příslušnost. Na druhé straně jest opět rubrika pro velikonoční sv. přijímání a pro poznámky. Každý katolík jest totiž povinen při velikonočním sv. přijímání odevzdat lístek, kterým do svědčuje, že přijal sv. svátosti. Kartotéka jest dvojí: podle jmen osob a podle ulic. Pro rychlou orientaci jest v kanceláři plán farnosti. Význam kartotéky jest dalekosáhlý. Jest nepostradatelnou pomůckou při pastoraci mezi lidmi, které často zaměstnávání nutí ke změně bydliště. Má nemalý význam v boji proti zanedbávání náboženských povinností, jemuž jsou velmi nápomocny podmínky v částech bý-

valého německého Polska. Občan jest totiž povinen uzavřítí nejdříve sňatek civilní, narození dítěte musí býti nejdříve hlášeno na úřadě, takže se lehce může stát, že katolík pomine buď církevní sňatek nebo křest. Tu kněz na svátek Sv. Tří králů vysvěcuje domy a při té příležitosti upozorňuje, aby bylo dáno vše do pořádku. Neméně důležitá jest kartotéka pro nového kněze. Může si podle jejích zpráv utvořit hned při svém nastoupení bezpečný obraz jak o farnosti tak i o jedincích. A konečně jest velmi vhodnou pomůckou i pro kněze, již delší dobu ve farnosti pracujícího, neboť jest nemožné, aby i delší dobu ve farnosti pracující kněz znal poměry 18ti a více tisíc duší. Takovýmto způsobem může kněz snadněji pracovat mezi věřícími a uchovat jim ono nadšení pro víru, kterou od svých předků zdědili.



Fr. Falkenauer:

KATOLICKA SZKOŁA SPOLECZNA V POZNANI

Na ulici Podgórné v Poznani je zajímavý ústav, Katolicka Szkoła Społeczna — Katolická Škola Sociální. Už má za sebou 6 let života, letošní školní rok je sedmý. Jaký je její cíl? Chce vychovat teoreticky i prakticky vzdělané a schopné katolické sociální pracovníky. Zvláště má dáti základní přípravu těm, kteří chtějí si zvoliti sociální práci jako svoje životní zaměstnání, v němž mají nalézt i hmotné zabezpečení. Škola má na mysli hlavně potřeby Katolické akce, její úkoly sociální a charitativní, ale vychovává své posluchače i k práci ve státě, v samosprávě, v soukromých kancelářích, ústavech sociální péče, v pojišťovnictví, k činnosti kulturně-osvětové.

Ideovou základnou školy je katolicismus. Škola klade hlavní důraz na vyspění náboženského ducha a mravního charakteru. „Musimy glównie ducha wyrobić u słuchaczy“, pravil nám ředitel školy Ks. Dr. E. Kozłowski. Ti, kteří mají být vedoucími v sociální činnosti, a veřejné činnosti vůbec, musí být lidmi nejen „technicky“ vzdělanými, ale i lidmi vysokých kvalit charakteru.

Do K. S. S. jsou přijímáni jen absolventi střední školy, kteří musí mít od svého faráře, anebo jiné věrohodné osoby, jež zaujímá význačné postavení v sociální činnosti, zvláštní vysvědčení o mravech a dosavadním životě. Škola je ve výběru svých posluchačů velmi přísná. Hned propustí posluchače, kteří nějak ukáží svoji neschopnost mravní či studijní, neboť chtějí vychovat elitu, metodicky i prakticky, duchem i srdcem.

Na škole mohou studovati muži i ženy, kteří již ukončili alespoň 18tý rok života. Studium trvá dva a půl roku (bude prodlouženo

na 3 léta). Rok dělí se na tři trimestry, tedy celé studium je rozděleno na 7 trimestrů. Posluchači jsou rozděleni na dvě oddělení dle oborů, v nichž chtějí později pracovat: 1. charitativní a sociální péče, 2. činnost sociálně-osvětová. V prvním roce jsou přednášky společné pro obě oddělení. Teprve v druhém roce jsou pro každé oddělení zvláštní přednášky, jež jsou vedeny hlavně duchem praktického vychování. Proto posluchači jsou po prvním roce posláni na 5 měsíců na praxi do institucí a organizací sociálních. Tam pracují pod dohledem zvláštních instruktorů. Tito instruktoři podávají o nich každý měsíc zprávu ředitelství K. S. S. Potom se vracejí do školy na další studium, teoretické i praktické. Proto patří do rámce studií i praktické exkursy do sociálních institucí. Na konci každého roku skládají posluchači ústní zkoušky, na konci trimestrů jsou kolokvia. Po skončení sedmého trimestru konají posluchači zkoušky závěrečné, aby dostali diplom studijní. Skládají se ze zkoušky ústní a tří prací písemných.

K. S. S. má vzdělávat duši i rozum. K vzdělání duchovnímu jsou určeny jednak přednášky z theologických disciplin, jednak exhorty a exercicie. Z nauk světských jsou přednášeny ty, jež mají vztah k účelu školy: sociologie, právo, psychologie, hygiena, kancelářské práce, tisk, charita, Katolická akce.

Na škole přednášejí čtyři stálí profesori vlastní, a pak profesori theologie z kněžského semináře v Poznani. Kdo vydrží školu? Skoro úplně vydržíjí si ji její posluchači sami. První rok platí posluchač 450 zl (1 zl je asi 5 Kč), v druhém roce 300 zl. K. S. S. je nyní uznána státem. Vyžaduje tak nový státní zákon. Stát poskytuje nyní K. S. S. státní stipendium (2.000 zl ročně), ale i posluchači dostanou zvláštní stipendia. Stát čekal nejdříve na výsledek činnosti než poskytl podporu.

Posluchačů je v jednom ročníku nejvíc 25. K jejich potřebě slouží již velká studijní knihovna asi o 3.500 svazcích, kromě množství odbíraných časopisů.

Katolická škola sociální. Jistě nás musí potěšit, když vidíme, jak daleko jsou naši bratři Poláci s výchovou vedoucích v katolických spolcích. Myslím, že to jsou Poláci první vůbec, kteří pochopili, v čem záleží jedna z hlavních podmínek úspěchů naší veřejné činnosti. Nejsou-li vedoucí k té činnosti speciálně vzděláni, ale hlavně, nemají-li potřebných morálních vlastností ducha, pak práce musí váznout. K veřejné činnosti je potřeba velkých duchů v každém ohledu. Proto je také v K. S. S. přísný výběr.

Na K. S. S. se dívám s velkou sympatií, ale také s nesmělou výčitkou: proč nemáme my něco podobného? Dočkáme se?

Není dvou otázek, je toliko jedna. Člověk nemá odvésti dva úkoly, nýbrž jeden: přejíti moudře z času do věčnosti. Surchovaný Učitel to prohlásil: „Jednoho jest potřebí“.

Kardinál Mercier.

KATOLICKÝ TISK POLSKÝ

Církev vždy dovede pochopiti dobu a nezdráhá se užiti kterýchkoliv prostředků, jsou-li jen prospěšné a vedou-li k cíli. Takovým prostředkem v dnešní době je tisk. Otázka tisku je úhelným kamenem náboženského rozvoje ve státě. Tisk informuje, tisk vychovává a vzdělává, ničí však také duchovní život, odcizuje církvi národy. Účelem katolického tisku je prvé vykonávat a druhému zabránit. Všimněme si, jak po této stránce pracuje polský katolicismus, respektive polská Katolická akce.

Dlužno konstatovat, že kat. tisk polský je již dnes v dobrém vývoji a může směle konkurovat směrům indiferentním a nepřátelským. Jsou to hlavně dva podniky, které osamostatňují polský kat. tisk a dávají mu možnost svobodného a zdárného působení. Jest to: „Katolicka Agencja Prasowa“, zkráceně KAP a velkopodnik „Księgarnia i drukarnia św. Wojciecha“.

KAP je katolická ústřední tisková kancelář ve Varšavě, odpovídající asi naší ČTK. Tato má ve větších městech v Polsku a také v hlavních městech zahraničí své zpravodaje, kteří pravidelně zasílají telegrafické zprávy do ústřední kanceláře, jež je odtud rozesílá nejen do katolických, ale i do nekatolických časopisů. Vedle zpráv má KAP organisovanou službu fotografickou a rozesílá na všechny důležité slavnosti své fotoamatery. Tato tisková kancelář, založená r. 1927 polským episkopátem, obsluhuje dnes 62 polských i zahraničních listů. Také s naším „Našincem“, „Dnem“ a „Slovákem“ vyměňuje depeše.

Nejoblíbenějším časopisem katolickým v Polsku je polský kat. týdeník „Przewodnik katolicki“, který za vedení Msgra Kloše dosáhl 240.000 výtisků. Tento týdeník byl založen r. 1895 arcibiskupem Stablewskim, nadšeným buditelem polským za pruské okupace, jemuž bylo těžko bez vlastního orgánu a tiskárny provádět program v té době vyšlé encykliky „Rerum novarum“. Týdeník, určený nejširším vrstvám, rostl a zmohutněl ve veliký polský týdeník. Dnes již disponují katolíci rozsáhlou tiskárnou zvanou „Drukarnia i Księgarnia s'w. Wojciecha“, jež jest největší tiskárnou poznaňskou a zároveň největší polskou tiskárnou v zemích pruského záboru.

Vedle týdeníku „Przewodnik katolicki“ je vydáván tiskárnou sv. Vojtěcha literární měsíčník „Tęcza“, který vstoupil do života r. 1927 a v krátkém čase vydobyl si ve společenském životě velikého uznání.

„Księgarnia i Drukarnia św. Wojciecha“ tvoří dnes veliký, moderní průmyslový komplex, který se skládá z několika institucí, má odbor pro vydávání časopisů, knih; má různé grafické oddíly, devotionálie, vlastní továrnu na papír zvanou „Malta“, která se však

dnes nevyplácí. Tento podnik má krásný palác ve vnitřním městě, ve kterém je soustředěn veškeren život Katolické akce a různých spolků. V domě pak je bohatě vypravená velká prodejna a skladiště knih, hudebnin a časopisů vůbec. Tento tisk. podnik, který řídí pevná ruka a podnikavý rozum, je značně aktivní, neboť může vydržovat na 40 kněží sociologů, kteří se věnují výhradně práci v Katolické akci a spolcích. Ovocem práce těchto kněží sociologů je značná knihovna katolické akce, exerciční a vědecká knihovna, řada časopisů rázu apologetického nebo organizačně výchovného. Kromě časopisů, které mají ráz všeobecný, nacházíme zde časopisy, které jsou vydávány organizačními skupinami Katolické akce. Každá taková skupina má svůj organizačně-výchovný list. Jest to především svaz robotníků, abstinentů, svaz mládeže, žen, mladých Polek, různé časopisy pro děti, které dosahují nákladu 20.000 až 30.000.

Silné postavení mají také katolické kulturní orgány na př.: „Verbum“, pojednávající o literatuře a katolické filosofii, „Všeobecná Revue“ vydávaná krakovskými jesuity a pro kněžstvo vědecký časopis „Athaeneum“. Tak jako diecese poznaňská, má i každá jiná diecese polská své týdeníky, menší deníky a časopisy, jimiž se stará, aby katolické obyvatelstvo v diecesi mohlo býti informováno o dením, kulturním a náboženském životě.

Jak velice žehná Bůh dobrému katolickému tisku, vidíme na případu několika františkánských mnichů, kteří před válkou počali vydávati měsíční časopis, ve vesničce, jimi založené, zv. Niepokalanow. Tento měsíčník zvaný: „Rycerzyk Niepokalaney“ obsahující vědecko-apologetické a asketické články, dosahuje dnes nákladu 750.000.

Co katoličtí Poláci v Polsku postrádají, je centrální, katolický deník. Byly činěny na rozkaz sv. Otce všemožné pokusy, aby vydávání deníků bylo uskutečněno, leč dosud se to nepodařilo. Příčinou tohoto jediného tiskového neúspěchu je rozlehlost země a veliká vzdálenost hlavních diecesních měst.

Ale i tato překážka bude jednou, s velikými sice obětmi zdárně překlenuta a katoličtí Poláci budou moci ukázati, že centralisace Katol. tisku je přes všechny překážky možná.

✱

R. Zuber, Olomouc :

ORGANISACE POLSKÝCH DĚLNÍKŮ V POZNANI

Na zájezdu do Polska měli jsme příležitost seznámiti se s organizací polského dělnictva. Informace nám podal generální sekretář ks. Czesław Michałowicz.

Polské dělnictvo katolické je organizováno výhradně odborově,

ne politicky. Odborové organizace se osvědčily mnohem lépe než politické, protože řeší přímo hospodářské a sociální otázky dělnického života, jako mzdu, trh práce, kolektivní smlouvy, účast na zisku a pod. Velikého doporučení se jim dostalo sociálními encyklikami posledních papežů.

Polské dělnictvo, sdružené ve Związku katolickich towarzystw robotników polskich, není vřazeno přímo do těla Katolická Akce, protože vedle programu náboženského brání i práv hospodářských. Polským dělnickým organizacím položil základ prozíravý hnězdenský arcibiskup Stablewski rok po vydání encykliky Rerum Novarum, tedy v roce 1892. Úkol a prostředky krátce vyjádřil předseda hlavního výboru prelát Antoni Stychel na 30. sjezdu polských robotníků v Poznani takto: „Nechceme násilí a stávek, ale bránit práv dělníka na základě encykliky Lva XIII.“

Tento cíl, sociální spravedlnost, je úzce spojen s náboženskou obrodou dělnické Polšky. 30. sjezd delegátů v Poznani koncem května letošního roku žádá na dělnictvu:

1. věrné plnění nábož. povinností,
2. horlivou účast na exerciciích,
3. podporování katolického tisku,
4. mužnou obranu zásad Kristových ve všech oborech života, hlavně křesťanskou výchovu dětí.

Náboženskou úroveň dělnictva prohlubují duchovní cvičení, horlivě a důmyslně šířené slovem i tiskem. Brožurky s nápisem „Co jsou to duchovní cvičení a proč je katolický dělník povinen se jich účastniti?“ seznamují široké vrstvy s moderní duchovní zbraní církve. Po vykonaných exerciciích dostávají dělníci zdarma knížky náboženského obsahu, v nichž se jim zkrátka podávají nejdůležitější křesťanské pravdy. Zájem se budí i soutěží, s níž jsou exercicie spojeny, pod heslem: Co mi daly exercicie. Nejlepší odpovědi jsou odměňovány peněžitými cenami po 10 a po 5 zlotých. Exerciční poplatek 9 zlotých, t. j. asi 45 Kč, je též upraven dle hmotných poměrů dělnictva.

Jiným velmi důležitým úkolem dělnické organizace je povšechná výchova osvětová, podporovaná a též i nařízená státem. Dělnictvo průmyslové a hlavně zemědělské je v poměru k našemu v tomto směru hodně zanedbáno, zvláště v okolí Varšavy. Dělnictvo farnosti, vedené místním duchovním správcem, je poučováno systematickým řádem přednášek, vydávaných ústředím organizace. Zvolený prelegent členům na schůzi referát nebo přednášku hotově vypracovanou pouze přečte a tak se dostává dělnictvu hodnotných vědomostí a poznatků. Stejně se tím ulehčuje i duchovním správcům, kteří mají dosti práce s vedením Katol. Akce ve farnosti. Bystřejší dělníci se více vzdělávají na sociální škole v Poznani. Po absolvování osvětového kursu, který v nynější nouzi trvá jen několik dní, ujímají se vedení místních odborů.

Hospodářská krise působí neblaze na dělnický katolický týdeník „Robotnik“, vycházející od r. 1905. Počet jeho odběratelů stále klesá. Před válkou vydával 30.000, po válce jen 14.000 exemplářů. Nynější náklad činí průměrně 7100 exemplářů. Stejně klesá i počet členů, kterých má nyní dělnický katolický svaz asi 20.000. Toto poměrně nízké číslo si lze vysvětliti jakýmsi nezájmem u dělnictva, které není organisováno ani socialisticky. Stát přísně bdí nad činností dělnických spolků a sebemenší projev volnosti je v zárodku udušen. Proto, přes dobrý, církví schválený základ, neukazuje polská organisace dělnická pronikavějších výsledků. Myšlenka svépomoci se tu silněji objevuje v úmrtních fondech a právní ochraně, kterou mají členové svazku zdarma.

Zajímavé je, že vedle větve dělnické sdružuje Związek i zaměstnavatele a mistry, kteří se snaží v duchu encyklik spolupracovati se zaměstnanci a nahodilě spory řešiti v přátelském duchu. Kromě toho pečují organisovaní majitelé dílen a závodů o mravní zchvalost učňů a dělníků, potírají činem nezaměstnanost, brání mládež před morem alkoholismu, velmi silně zakořeněného. To snad jest jedinou praktickou výhodou dělnické organisace polské před našimi.

Dělnické otázky se věnuje každý rok mnoho místa v katolických listech a spolicích, hlavně ve výročí vydání sociálních encyklik Lva XIII. a Pia XI. Úkolem toho všeho je přesvědčit dělnictvo o nutnosti jednotné organisace, která by mohutnějším počtem dovedla získati více váhy v záležitostech hospodářských, řešených dosud z větší části bez něho. Prozíravější vrstvy dělnické vidí zájem církve, upřímně se snažící povznést jejich život po stránce hospodářské i náboženské, samy se hledí obroditi a povznésti. Křesťanská naděje, tak odlišná od marxistické touhy po pomstě, obráží se i v hymně dělníků *My chceme Boha. Vítězství království božího pozvedne i dělníka na místo, které si za svou práci, nyní znehodnocenou, zaslouží.*

My chceme Boha, svatá Paní!
O, uslyš Svojich dětí zpěv!
My, sluhové Ti vždy oddaní,
za víru dáme žití, krev.

Požehnej, sladká Paní,
požehnej každý stan.
My chceme Boha, my poddaní,
On naším králem, On náš Pán!

... již v tomto putování obdrželi jsme záruku, že již jsme světlo — ač dosud jsme vykoupeni jenom skrze naději — a dítky světla a dítky dne; nenáležíme ani noci, ani tmě (1. Thessal. 5, 5), kterou jsme dříve byli.

Sv. Augustin, Vyznání, Kuncič, Praha, str. 483.

ŽENSKÉ ORGANISACE V POLSKU

1934

Organisační stav polské ženské mládeže i žen dospělých můžeme na rozdíl od poměrů u nás daleko lépe zhodnotit, protože v Polsku jsou pohlaví i jednotlivé stavy organisovány zcela samostatně. Kromě malého území na východě s ruskou tradicí, v okolí Lublína, neznají v Polsku spolkové koedukace. Systém odloučeného organisování mládeže nenaráží na obtíže ani se strany organisovaných ani se strany organizace samé. Mládež z dlouholeté tradice to přijímá jako věc samozřejmou, aby byla organisována odloučeně. V některých místech existovaly spolky mužské mládeže i 20 let dříve, než byly založeny organizace ženské. Ani organizace sama tím netrpí, neboť mládeže je organisováno tolik, že spolek je vždy silný a netrpí nedostatkem členstva.

Ženská mládež a ženy byly až do 1. srpna 1934 organisovány ve dvou hlavních organisacích:

1. *V katolických skupinách mládeže ženské* (Katolickie stowarzyszenie młodzieży żeńskiej.)

2. *V katolických skupinách žen* (Katolickie stowarzyszenie kobiet.)

Od té doby, co byly tyto spolky vřazeny do Katolické Akce, tvoří dva ze čtyř sloupů (columna), na nichž spočívá Katolická Akce (jsou to: 1. Sdružení mužů, 2. Sdružení žen, 3. Sdružení mužské mládeže, 4. Sdružení ženské mládeže.) Vřazení do Katolické Akce se stalo v poslední době a proto dostaly všechny organizace, mužské i ženské, nové stanovы v duchu Katol. Akce, která uveřejňuje právě červencové číslo oficiálního orgánu K. A. „*Ruchu katolickiego*”. Podle toho odpovídá za spolek Episkopát a v jeho moci je též rozpuštění spolku.

Jednotlivé skupiny či sdružení ženská ve vesnicích neb farnostech jsou spojena v Diecesní svazy, a sice mládež ve *Svazích Mladých Polek* (Związek Młodych Polek) a ženy ve *Svazích žen* (Katolicki Związek Kobiet).

Tato diecéšní ústředí mají pak společnou říšskou centrálu, a to mládež v Poznani a ženy nyní v Krakově. Dosud měly ženy centrálu též v Poznani. Toto říšské ústředí ženské se nazývá „*Zjednoczenie Katolickich Związków Kobiet*”. Ona říšská centrála ženské mládeže v Poznani není samostatná, nýbrž je spojena s říšským ústředím mužské mládeže pod společným názvem „*Zjednoczenie Młodzieży Polskiej*” pod vedením preláta Bilko (prałat Bilko).

Jak už bylo naznačeno, od 1. srpna 1934 byly i ženské organizace vřazeny do Katolické Akce. Proto dostaly i nové označení. Říšská centrála má název „Katolicki Związek Młodzieży żeńskiej”, diecesní svazy se nazývají „Katolickie stowarzyszenie Młodzieży żeń-

skiejs", které se skládají z farních „Oddziałów Katolickiego stowarzyszenia Młodzieży żeńskiej."

Co se týče počtu členek ženských organizací, převyšují daleko mužské organizace. I když víme, že organizování žen je lehčí než mužů, přece pro ženské organizace polské mluví nejen číslice, v celém Polsku je 300.000 členek, nýbrž i čilý život v těchto organizacích. Organizace si vedou povětšinou ženy samy. Tak na př. diecéšní centrálu Mlodych Polek v Poznani vede panna Ozdowska, rovněž říšskou centrálu kobiet vedou paní Rzepecka a pí. Strawińska. Tam, kde v čele některého diecéšního ústředí stál kněz, bude nyní v duchu K. A. nahrazen pouze církevním asistentem a spolek bude veden laiky. Počet ženských organizací rychle vzrůstá. Jako příklad čilého ruchu lze uvést arcidiecéši poznaňsko-hnězdenskou. Tam mají organizovaných 13.000 kobiet, které se scházejí na měsíčních schůzích. Informují a poučují se o všech důležitých věcech, především o těch, které se týkají žen. Když vyšla encyklika o manželství Casti Conubii, byl jim podán hned její výklad. Podobně byly poučeny o chystaném polském právu manželském a živelným odporem a protesty nedopustily jeho uzákonění. Avšak svazy kobiet neutkvívají jen na teoretickém vzdělávání. Pro členky se pořádají i praktické kursy šití, zvláštní kursy pro výbory a podobné.

Nutno podotknouti, že tento Svaz kobiet arcidiecese poznaňsko-hnězdenské má za sebou úctyhodnou tradici. Před sloučením byly to vlastně dvě organizace, jedna pro ženskou inteligenci a druhá pro ženy z lidu. Spolek pro inteligenci byl založen r. 1906, druhý spolek pro pracovnice o tři léta později r. 1909. Letos o 25letém jubileu trvání byly sloučeny ke cti Božského Srdce Ježíšova v jeden *Katolicki Związek Kobiet*, který dostal, rovněž jako jiné spolky, od Episkopátu nové stanoviny. Organem jeho je ilustrovaný měsíčník „*Gazeta dla Kobiet*“ (Noviny pro ženy). Zvláště onen spolek pro katolickou ženskou inteligenci, který se před sloučením nazýval katolicki Związek Polek, má za sebou slavnou tradici národně buditeckou. V době pruského obsazení Poznańska pěstoval spolek horlivě polský jazyk v kostele, divadle, na přednáškách a vůbec ve veřejnosti. Neustal ve své činnosti ani za války. Nyní po obnovení Polska pracují na propagaci katolických ideí mezi inteligencí.

Cíl. Podle nových statut jest hlavním cílem katolických stowarzyszenie kobiet tento:

Vychovat členky tak, aby byly uvědomělými a činnými členy katolické církve, uzpůsobit je k individuálnímu i spolkovému apoštolátu Kristovu, čili k šíření zásad katolických ve všech oborech žití a kultury. Jak patrné, cíl je vysoko a úkoly veliké a mnohotvárné.

Stejně čile si vede v diecesi poznaňsko-hnězdenské i *Związek Mlodych Polek*. Po patnáctileté působnosti (založen r. 1919) má dnes 28.000 členek v 792 skupinách. (V celém Polsku je 300.000 členek.) Organizace se rychle rozvíjí. Za poslední rok přibýlo 80 nových sdružení. Zbudovaly si „*Dom Mlodych Polek*“ v Buině (Buina), neda-

leko Poznaň. V této letní kolonii je na 60 míst. Svaz má svého kněze-asistenta. V náboženské výchově se zdůrazňuje individuální vedení. Pořádají se uzavřené rekolekce. Spolkový svátek je 8. září (narození P. Marie). Uvnitř Svazu existují četné kroužky mariánské, eucharistické a jiné. Pro členky („druchny“) se pořádají praktické kursy šití, ručních prací, hospodářství na vsi, kursy pro předsedkyně a náčelnice a podobné.

I tělesná výchova se pěstuje. V minulém roce (1933) se pořádaly 2 kursy tělesné výchovy v Bydgości se 70 účastnicemi jednotlivých kursů. Pěstuje se gymnastika, lehká atletika, ale pořádají se i kursy protiplynové, aby druchny mohly splnit i své občanské povinnosti. Jednotlivá sdružení jsou měsíčně kontrolována zvláštní visitátorkou. Věstníkem jejich jsou měsíčníky „Sprawie służ!“ a „Młoda Polka“. Svaz si vzal na starost i hotovení kostelních paramentů a spolkových praporů. Druchny nosí při slavnostech spolkový stejnokroj.

Ženy mají stejný přístup s muži i na vysokou sociální školu v Poznani (*Szkola społeczna katolicka*), trvající od r. 1927. Od založení školy absolvovalo kursy už 300 žen a řádových sester. Tak jsou zajisté ženy i dívky uschopněny k tomu, aby si vedly a spravovaly své veliké organizace samy. Také v nich se ukáže síla katolicismu v Polsku, bude-li i nadále jejich heslem rozkaz kardinála Hlonda k letošnímu říšskému sletu v červenci (lipce) v Poznani:

„Młode Polki! Naprzód z wiara! naprzód w trudzie i poświęcenie! Boskie Serce Jezusowe prowadzi was do zwycięstwa.

† August Kard. Hlond,
Prymas Polski.“

*

Slavkovian:

EPIŠTOLA

Hviezdička, nerozdávaj biele náručia!

Beuronskí mníši odspievali žalmy.

Bolestnou slzou zajtra zahučia

Kyrie eleison soror Dalmy.

Adventné rána vejú z katedrál,

deň mocne kráča k novoročnej kázni.

Z Moulin Rouge, z Prátru, z libanonských brál

na sobáš idú baletky a blázni.

Družičky šumné rozvíly sa v nádvorí,

vlnia sa leskom šelestiacim letá.

Sluhovia napojili vínom amfory —

vo váze usnul akord z Rigoletta.

Hoduje slávnosť s kráľom lazar — brat,

zločinci, pobehlíci vyzlečení z viny.

Boháči prosia u chrámových vrát.

Na burze prepadly im všetky účastiny.

1. dec. 1934.

JEŠTĚ O BOHOSLOVCÍCH (PŘÍŠTÍCH KNĚŽÍCH) LITERÁRNÍCH

1. Studujte se vši vroucí láskou svých mladých srdcí, s celou svědomitostí a důkladností *svatou* teologii. To je věc svědomí vzhledem k vašemu příštímú působení kněžskému, to je věc vašeho příštího kněžského štěstí. To je základ všeho, o čem jako příští kněží sníte, po čem se snažíte. Znal jsem bohoslovce a pozdějšího literáta. V bohosloví se pilně zabýval literaturou (no, řekněme jen na příklad) čínskou a psal o ní i pozoruhodné články. Ale při jurisdikční zkoušce neznal formu absoluce při svátosti pokání... A znal jsem kněze idealistu, profesora kan. práva na universitě vídeňské (byl mým nezapomenutelným učitelem), člena české akademie věd, dra Laurina. Byl už přes třicet let profesorem, ale hodinu, která předcházela jeho přednášce na universitě, věnoval až do posledka svědomité přípravě na tu přednášku. Věhlasnému knězi, který s jemnou výčitkou mu domlouval: „Ale pane preláte, proč nevydáváte více tiskem...?“ odpovídal rovněž s úsměvem: „Doctor a docendo, nejdříve jsem učitelem a pak teprve spisovatelem.“ Doctor a docendo. Kněz v duchovní správě a predicando, ab audiendo confessiones. Katecheta a catechizando (i tu jsem znal katechetu na místě velmi významném. Školu nechal školou a sám se připravoval na doktorát). Vše ostatní teprve potom.

Toto pravidlo má platnost hned v bohosloví a musí se ho mladý kněz literát přidržeti i prvá léta svého pozdějšího působení kněžského: aby pracoval v duchovní správě s knihou v ruce. Zbude-li mu možnost a příležitost udělati teologický doktorát, ať jí použije. „Doktor“ je jako visitka, kterou se uvádíme do kruhů vědeckých a která může první kroky na poli vědecké práce velmi usnadnit. Nemluvě ani o onom prohloubení v našem nejvlastnějším: v plném ovládnutí svaté teologie.

2. *Učte se cizím jazykům.* Učiti se cizí řeči jest věc paměti a zase paměti. Avšak po třicátém roce paměť slábne, nemluvě ani o tom, že povolání, odborné práce na takové studium často ani pomyslti nedovolí. A v mládí se často tolik drahocenného času, tolik nenahraditelných příležitostí zbůhdarma promarní! Tedy v mládí si oberme nějakou světovou řeč. Kterou? Němčinu na místě prvním, z důvodů literárních ale i čistě kněžských a praktických, poněvadž stále je nám s lidmi toho jazyka žiti a poněvadž je poměrně nejsnadnější nalézt příležitost se mu naučiti. Jazyk anglický. Těžkosti s výslovností tu netřeba přepínati. V otázkách t. zv. „lidských“, o rodině, o výchově, o jinošství, o muži a ženě, o politice (ne o politickém žvanění), o státu, o společnosti, jsou Angličané opravdu nejhlubší.

Nejpraktičtější. Opravdu lidští. A v těch otázkách by se měl každý kněz časem (to nejsou věci, které se zhltaají za den!) propracovati na odborníka, již jako zpovědník, jako kazatel, jako vůdce mládeže, jako klidný a nepředpojatý varovatel ve vášnivě (a tak povrchně, tak povrchně!) vedených sporech politických a vůbec veřejných. A kdo jednou pocítí sladké ovoce z takového studia plynoucí, obrátí se i dále, když mu to dovolí čas a zaměstnání. Rusko nešťastné. Balkán k nám tak bratrsky vzhlízející. Třeba i zde mítí budoucnost (dá Bůh nedalekou a šťastnější!) na mysli při našem ideálním letu.

Jak si to při tom studiu zařídit? Především opatřiti si dobrou učebnici. Dobrá učebnice dovede skoro nahraditi učitele (jak mi to v angličtině potvrdil můj žák a učitel fr. Cheesman) a co více znamená, dovede i vzpružiti ducha. Učebnice špatná, zastaralá právě v tom je na škodu, že toho ducha ubíjí. Jel jsem před málo lety mezi Neapolí a Montecassino. V Neapoli přisedli ke mně dva jinoši, podle ušlechtilosti, podle aktovky nabitě knihami universitní studenti. Však též hned vytáhli jakousi knihu a začali potichu něco společně si opakovati. Nedalo mi to, otázal jsem se jich, co studují. Byla to němčina a ukázali mi knihu, ze které studují. Taková předpotopní mluvnice, jak se jich u nás užívalo tak před čtyřiceti, padesáti lety na nižších středních školách. A to byli akademici! Řekl jsem jim o tom své mínění a oni se mi netajili potížemi, které jim toto „kožené“ studium působí. Ještě v železničním voze napsali si adresy, které jsem jim udal, a kde si mohli opatřiti učebnice toho jazyka, moderní a opravdu povzbuzující. Tedy ve školním roce držet se dobré učebnice. A v prázdniny přičinit se o to (mnoho se dá dosáhnouti příčinlivému!), abychom prakticky se prohloubili v tom, co jsme v roce teoreticky získali. Před lety setkal jsem se v Nové Říši se třemi mladými kněžími až někde od Rýna. Používali pohostinství tehdejšího pana opata Drápalíka (s vděčností na něho vzpomínám), aby se naučili česky a mohli pastorovati český dělnický lid ve své vlasti. A zase je tomu málo let, co jsem v Dalmacii asi dvě hodiny od Splitu se sešel na faře kněze chudého, ale vysoce inteligentního, s mladým knězem anglickým. Byl již na cestě z Londýna do Vých. Indie. Po cestě stavil se na měsíc u zmíněného kněze, aby se prakticky doučil jazyku chorvatskému, když na místě jeho příštího působení žili chorvatští dělníci, s kterými se chtěl v jejich mateřštině domluvit. Tak luštili tito ušlechtilí kněží otázku národnostní! Snad by se to dalo zařídit, pomocí dobrých přátel, známých i za hranicemi, abychom mohli prázdniny strávití někde v Alpách, nebo někde v nějakém klášteře anglickém, nebo francouzském, a získali bychom takto kapitál pro celý pozdější život.

3. *Časopisy.* Jejich vliv se u nás podceňuje. Vodí nás na světový trh myšlenkový. Nedají nám duševně zaostati a zakrňeti. Udržují v nás živý zájem o knihu. Jsou téměř nenahraditelným prostředkem, jak kupovati dobré a opravdu cenné knihy. To má zcela zvláštní význam pro kněze někde na samotě, ale to platí svou měrou i pro kněze v městech.

Ale otázka finanční? Vychází tolik „našich“ (katolických, českých) časopisů, že již to přesahuje síly mladého bohoslovce neb i kněze, má-li jen ty odebírat. Zde platí: *primum vivere, dein philosophari*. Nejdříve to, co je nezbytné pro mé vlastní vzdělání a působení. Pak teprv přijde na řadu podpora jiných dobrých účelů. Dám-li svému lidu kněze opravdu vzdělaného, ideálního, učinil jsem více, než kdybych byl „podporoval“ nějaký podnik ceny o sobě třeba dosti pochybné. A které časopisy máme odebírat? Ty, které nás udržují v živém styku s naší povinností, které nám otevírají nový a nový svět duševní, které v nás sílí svatý plamen nadšení a lásky ke všemu dobrému a ušlechtilému. Jeden, dva z oboru našeho praktického kněžského života. Jeden neb druhý, který je nám okénkem do světa a otázek jím hýbajících. Řeč tu nemusí hrát první úlohu, nýbrž blízkost naší duši, příbuznost velké (třebas tak těžké a nebezpečné) době, ve které žijeme. Aby byly mostem ty časopisy mezi duši naší a mezi světem po stránce jeho nejlepší, aby tvořily jako půdu, bohatou a úrodnou, z níž by si potravu bralo naše nejlepší snažení.

4. *Dobré, cenné knihy*. Kdo dovede si odebírat dobré časopisy, dovede i koupiti dobrou knihu a — koupí si ji jistojistě, ať by i na sobě, na svém žaludku si to musil utrhnouti. Avšak, kde nabrati v naší pohnuté době času na časopisy a knihy? Píše se dnes mnoho o „racionalisaci“. O racionalisaci výroby, práce, která sahá na kořeny lidského bytí samé. Jedna jest racionalisace, která v době moderní jest knězi zvláště nezbytna, a o té se nemluví vůbec. Mám tu na mysli racionalisaci duševní práce, života duchovního pracovníka vůbec. Po stránce tělesné, abychom tu neprováděli žádný zhoubný (a zvláště duševnímu pracovníku nebezpečný) „Raubbau“. Po duševní stránce, abychom kořistili svědomitě s každou minutou svého času. Abychom uměli noviny, zábavy, beletrii, různé ty nicotky života, jimž konečně nikdo se nevyhne, odbývat, jak toho zaslouží: právě jako nicotky, rychlým pohledem, máchnutím, ohnáním se ruky, a nejde-li jinak, třeba i odkopnutím. Při mladém knězi, při bohoslovci, sem, do kapitoly racionalisace, náleží i citový, srdečný život duševní. I zde dovésti si rázně uchovati klid a pořádek, nebyti rozmazleným děckem ve svatém kněžství a ještě v tom spatřovati cosi výsostného, krásného.

5. Když již toto, co předchází, bylo napsáno, teprve čtu v 11. č. „Života“ Rapaxovu poznámku o „*bohoslovcích literárních*“. Zasluhují opravdu, aby byli nazváni „hlízou“ seminářů našich? Byl jsem sice na Velehradě, když se tam letošní sjezd bohoslovecký konal. Ale z příčiny jiné. Nebylo mi tedy možno plně se tomu sjezdu věnovati a nemám tudíž ani potuchy, co to vlastně bylo, co onoho p. Rapaxe k tomu výroku přimělo. Jistě že měl při tom úmysl nejlepší a že výroku svého neučinil jen tak ze svévole, bez naprosto každé příčiny. (A tu mají naši bohoslovci příčinu zpytovat své svědomí, aby pro příští sjezdy byli opatrnější.) Avšak nebyl ten úsudek přece jen příliš tvrdý a ve své všeobecnosti nespravedlivý?

Jsou stromy a jsou zákrsy. Opravdový strom má svůj vzrůst, svůj směr do výše a trvá léta, než ho plně dosáhne. Za ta léta pouští ze sebe různé haluze, z nichž mnohé a mnohé časem opadají; to není nic nepřírozeného, nic škodlivého, naopak to těsně souvisí s jeho mohutným rozvojem. Nemíti haluzí znamenalo by nerůsti, zakrnutí. Ovšem zakrnutí může takový strom (připustme tu myšlenku) i kdyby rostl jen do haluzí, kdyby neudržel si svůj směr vzhůru, kdyby ten celý vývoj se dál překotně, předčasně, z příčin neorganických, vnějších, právě na úkor jednotného, silného a přirozeného zákona vnitřního. Strom plně a přirozeně rozvinutý bude nám vždycky milý a užitečný; zákrs, taková předčasná zaostalost, vzbudí v nás city tím snad trapnější, oč ušlechtilejším mohl býti strom z toho nedochůdčete.

Podobně má se věc s mládím, i s mládím bohoslovce. Jsou různá nadání, i nadání literární; je v tom něco nepřístojného? A je to věc odsouzení hodná, když to opravdové (ne z marnivosti sobě namluvené) nadání i navenek nějak se osvědčuje? V centru těch otázek stojí a hlavní věci tu vždycky zůstane, aby *vývoj osobnosti*, v našem případě *osobnosti kněžské* se dál důsledně, jednotně, dovnitř silně a zceleně; pak ty výhonky navenek, třebaš ještě všelijak nedokonalé a neuspokojivé, časem opadnou a učiní (dá-li Bůh milost) místo plodům jiným, dokonalejším, dozralým a časovým. Tedy na osobnost, *kněžskou*, jíž se má stát, na svou osobnost, to nejdražší a pro cenu jeho života vůbec nejrozhodnější musí literární bohoslovec dbáti; z ní, z té přítomné a budoucí kněžské osobnosti všechno, i literární podnikati; ba čím větší v sobě cítí dary literární, tím svědomitěji, tím úzkostlivěji nechť buduje v duši své příští mohutnou, nyní pak věrnou a poctivou osobnost kněžskou.

Stavím tedy pro „bohoslovce literáta“ požadavek (který sám na sebe musí klásti!) *větší práce, úzkostlivější svědomitosti* ve všem, co souvisí s dozráním, vytvořením silné kněžské osobnosti. Příčina toho je nasnadě. *Větší dary duchovní* (a mezi ty klidně i takové nadání můžeme připočítati) *nejsou ulehčením, nýbrž zatížením života*. Někdy mohou znamenati sklon k jednostrannosti: převaha citu nad rozumem, nebo naopak. V případě šťastného uplatnění mohou snadno vésti k tvrdosti a pýše (ono *scientia inflat* a jiné *vae vobis divitibus* — i tu běží o bohatství slabým duším vzlaště nebezpečné). Může to znamenati i poslání praktické; oko, které vidí, co jiným je zastřeno, ruku, jíž dán jest mocnější meč pravdy... samé věci, na které svět nezřídka odpovídá kamením a slinami...

V duchu vzpomínám některých již zemřelých nejlepších našich spisovatelů kněžských. Nebyli mezi nimi takoví, kteří zůstali na půl cesty, právě pro nepoměr mezi dary Bohem sobě svěřenými a mezi kněžským charakterem, jenž jako pokladna ty dary měl chrániti a udržovati? Defecerunt in via... Nebyl mezi nimi žádný Jidáš, který za trochu lidské chvály, nebo i za jiný ještě horší mamon zapřel Krista

a jeho Církev? Nevím, jestli z těch kněží, kteří přímo nebo nepřímo zavinili milionový odpad u nás, byli též bývalí „bohoslovci literární“. Ale jistě nebylo mezi nimi žádného, literárního nebo neliterárního, jenž jako bohoslovec a později jako kněz snažil se býti osobností přímou, věrnou sobě i Bohu, opravdu kněžskou.

Jeden z nejlepších znalců moderní doby, cambridgeský profesor A. N. Whitehead končí svou knihu *Science and the Modern World* (Cambridge 1933) pozoruhodnou větou: „*Těžiště problému je, ne jak získati veliké muže, nýbrž jak dospěti velikých společností*—not how to produce great men, but how to produce great societies“. Společnost pak všech společností jest Církev. Moderní bída, jež za našich časů dostupuje vrcholu, počala rozbitím toho všelidského organismu církevního. Vysvobození z té bídě může přijíti zas jen novým ožitím církevním a tak opravdu společenským. Bůh nás volá za hlavní dělníky při tom velikém díle budování Církve. Buďme si toho vědomi a buďme za to Bohu vděčni. A cokoli nám Bůh darů vložil do duše, na kterékoli místo nás při té práci postavil, vezme, že *pravá cena těch darů, jejich koruna a poslední odměna je v Církvi a s Církví!*



Šigut Fr.:

ZRUŠENÍ KLÁŠTERA KRÁLOVÉ NA ST. BRNĚ

Pokračování.

Biskup uvítal přenesení fary k Panně Marii s radostí a listem ze dne 1. srpna oznámil zrušovací komisi, že dovoluje přeložení farního kostela. Zároveň i odpověděl na předložené otázky. 1. Přenesení farních práv od sv. Václava k Panně Marii nebude činiti žádných překážek, ba právě naopak jest to nanejvýš žádoucí, jednak proto, že kostel sv. Václava jest příliš malý, jednak i proto, že jest vzdálen od bytu kněží. Zrušiti jej by ovšem navrhnutí nemohl, ale doporučuje, aby byl prohlášen za filiální nového kostela a aby v něm byly konány bohoslužby v neděle a svátky pro přífařené vesnice s kázáním jednou českým, jednou německým, aby věřící nemuseli choditi až do farního kostela; 2. podle předpisu má býti na 500–700 duší jeden kněz. Poněvadž farnost starobrněnská má asi 2800 obyvatel, měli by tam býti čtyři kněží. Dostačí však i tři. Pro faráře navrhuje 600 zl., z toho jednu třetinu v naturáliích, pro kaplany 300 zl. K tomu ovšem zdarma povoz k zaopatřování nemocných do přífařených vesnic. Jak z přílohy jest zřejmo, vyžádá si vydržování kostela sv. Václava 337 zl. 54 kr. ročně.¹

¹ Archiv konsistoře brněnské.

V důsledku tohoto přípisu vydala česká dvorská kancelář nařízení, aby byla ustanovena nová komise, která by ještě jednou prozkoumala všechny okolnosti. Hlavní směrnice, podle nichž se měla řídit, byly: ať se vyšetří vzdálenost starého farního kostela od kostela klášterního, vzdálenost přifařených osad, počet obyvatel v přifařených obcích. Hlavní ovšem jest, aby se vyšetřily veškeré příjmy, plynoucí farářům buď v hotových penězích nebo v naturáliích.²

Krajský úřad, který byl touto záležitostí pověřen, vyslal na St. Brno komisi, složenou z komisaře Ant. Mühlbekha a vrchního kamerálního panství starobrněnského Ant. Lechnera. Komise vyšetřila a učinila seznam všech dávek a platů ke staré faře u sv. Václava, k níž vedle městyse St. Brna jsou přifařeny Lískovec a Bohunice. Celá farnost čítá podle vojenského sčítání z r. 1782 celkem 2816 obyvatel, z toho má Lískovec 298, Bohunice 278 a St. Brno 2240 duší. Bývalý klášterní kostel jest vzdálen od farního kostela 1285 kroků. Z Lískovce jest do kostela sv. Václava 3900 kroků, z Bohunic 2900, do kostela Panny Marie o 1285 kroků dále, tedy z Lískovce 5185, z Bohunic 4185 kroků, převedeno na čas jest z Lískovce do kostela sv. Václava 40 minut, z Bohunic 30 minut, ke klášternímu o 12 minut více. Jest ovšem uvážiti, že cesta z obou vesnic jest pohodlná, takže mohou farníci docházeti až do kostela klášterního. V tomto ohledu není tedy zřízení nové fary nic na závadu.³

Moravské zemské gubernium podalo toto vyjádření české dvorské kanceláři ve Vídni. Ta dekretem ze dne 23. listopadu 1782 rozhodla, že bývalý kostel cisterciáček na St. Brně má býti kostelem farním, bývalý pak farní kostel sv. Václava prohlašuje se za filiálku nového kostela. Farář má míti 500 zl., dva kaplani po 200 zl. platu ročně, které jim má vypláceti náboženská matice ze zabraného jmění kláštera cisterciáček. Právo presentovati faráře k nové faře vyhražuje si císař.⁴

Tímto dekretem byla tedy farní práva přenesena od sv. Václava k Panně Marii a bývalý probošt Bilanský se stal farářem. Tím ovšem se stal kostel sv. Václava nadpočetným, a jak se dalo očekávat, byl odsouzen k zrušení, což se i skutečně stalo, třeba se i biskup přimlouval za jeho zachování. Již příštího roku byl kostel z nařízení císařova odsvěcen a uzavřen. R. 1790 propůjčila jej náboženská matice za skladiště eráru, avšak brzy na to prodala jej za 200 zl. obci, která jej dala sbořiti, aby tím získala více místa na pohřbívání, poněvadž kostel stál uprostřed hřbitova.⁵ Stejný osud potkal i prastarý kostelík sv. Prokopa, který byl filiálním kostelem sv. Václava a používán byl jako křestní kaple a jako hrobka. Abatyše Antonie Ulrici dala jej mezi 1760–1770 úplně zrestaurovati, zakoupila do něho krásné nové oltáře a dala jej vymalovati od malíře Josefa Rottera, který zobrazil na zdích al secco dva výjevy ze života sv. Prokopa. Takto

² Z. A. M. F 2, fasc. 14. — ³ Tamtéž. — ⁴ Tamtéž. — ⁵ Wolný: Kirchliche Topographie II. 1 str. 176.

opravený kostelík byl však zrušen a r. 1784 odsvěcen a uzavřen. Zrušený kostelík koupil hospodářský inspektor Josef Postler za 700 zl. a dal jej strhnouti.⁶

Farním chrámem pro St. Brno byl tedy kostel Panny Marie. K úplnému přenesení farních práv k němu však nedošlo ihned, poněvadž se zatím vyskytla překážka, se kterou se před tím nepočítalo.

Když totiž byly cisterciacký 8. března 1782 zrušeny, byla klášterní budova nabídnuta alžbětinkám ze St. Brna za nemocnici. Jednání se však poněkud prodloužilo, hlavně z toho důvodu, že klášter byl dosud obsazen. Teprve 3. července uložilo moravské zemské gubernium krajskému hejtmanu brněnskému, aby vyjednával s alžbětinkami, chtějí-li převzít klášter cisterciacek a zříditi v něm nemocnici místo svého kláštera na břehu Švarcavy, bude-li to ovšem výhodné pro ně a jejich nemocné. Zároveň se má vyšetřiti, kdy hodlají cisterciacký opustiti svůj klášter.⁷ Zvláštním dekretem byl určen i obvodní lékař brněnský Valentz, aby s krajským hejtmanem brněnským vykonal v klášteře cisterciacek prohlídku a zjistil, není-li nějaké zdravotní závady, proč by nemohl býti klášter změněn na nemocnici.⁸ 7. srpna konaná komise shledala, že klášter cisterciacek se pro alžbětinky, resp. pro jejich nemocné z různých zdravotních závad nehodí a referovala v tomto smyslu guberniu.⁹ Rovněž představená alžbětinek odpovéděla, že klášter cisterciacek by jim nevyhovoval. Byla v tom ovšem ta hlavní příčina, že klášter byl z větší části ve velmi špatném stavu, a oprava by si vyžádala vysokého obnosu, zatím co jejich klášter byl teprve nedávno s velkým nákladem a speciálně pro jejich potřeby zbudován.¹⁰ Česká dvorská kancelář, již byla obě tato vyjádření doručena, rozhodla 24. srpna, když se klášter nehodí za nemocnici pro alžbětinky, že se má nabídnouti jinému pro stát užitečnému účelu.¹¹ A tento účel se našel dosti brzy. (Pokračování).



Fr. Fiala C. Ss. R.:

SOCIÁLNÍ VÝZNAM MILOSTI POSVĚCUJÍCÍ

Člověk jest bytostí společenskou. Přirozenost určila jej k životu pospolitému. Jeho úkony, i číře samostatné, mají vždy, aspoň pokud se nepřímo projevují na venek, význam pro celou lidskou společnost. A milost posvěcující, ač sídlí v duši, nezůstává pouze v duši. Její paprsky zahřívají celé okolí ospravedlněných a přenášejí její vzácné vlastnosti na ostatní údy společnosti. V tom smyslu mluvíme o společenském významu habituelní milosti.

⁶ Tamtéž str. 177. — ⁷ Z. A. M. F 2, fasc. 14. — ⁸ Tamtéž. — ⁹ Tamtéž. — ¹⁰ Tamtéž. — ¹¹ Tamtéž.

Hledáme příčiny nynějších neblahých sociálních poměrů. Rostoucí protivy stavovské, slabé otěže vlád, nedostatek potřebných činitelů hmotného dobra, nezdravé zásady, uvolněná mravnost, to vše může býti a jest příčinou bolestných jizev na těle lidské společnosti. Ale kořen tkví hlouběji. Vyrůstá z území ráje. „Zlořečena budiž země; s námahou budeš se z ní živiti... v potu tváře jísti budeš chléb“¹ V tomto zaslouženém prokletí ztajen jest zárodek společenského úpadku. Člověk hříchem porušil přirozenost a následkem tohoto porušení jest tíseň, která souží jak jednotlivce, tak společnost.

A toto nejzákladnější zlo — hřích — pokleslost přirozenosti, odstraňuje milost posvěcující. Ztracené navrací. Neposlušností Adamovou stali jsme se vnitřně nespravedliví, milostí, získanou poslušností Kristovou, stáváme se spravedlivými.² Ba, ještě více! Ona povznáší naši přirozenou ubohost,³ přetvořuje nás v obraz Nejvyššího,⁴ činí nás jemu podobnými.⁵ Rostavuje skvrny naší duše, zvyšuje její lesk, upravuje ji ve svatostánek Lásky. „Duch Boží přebývá ve vás.“⁶

Bůh v nás! Míza božství proudí cévami naší nepatrnosti. Naše činnost má nádech božskosti. „Žiji již ne já, ale žije ve mně Kristus.“⁷ Vše pozoruje ve světle Otec světél. Toť základ správného názoru na svět, dnes tolik postrádaný! Kde není správného ocenění světa a bezpečného řešení nejdůležitějších otázek lidského nitra, tam chybí základ sociálního klidu a blaha. „Člověk ztrácí rovnováhu, připoutáme-li jej pouze k tomuto světu.“⁸ Za to však „člověk duchovní posuzuje a oceňuje všechno... my máme mysl Kristovu.“⁹

Správný názor světový však nestačí k dokonalému podepření sociální budovy lidstva. Jest třeba duševní rovnováhy a vnitřního pokoje jednotlivců. Rozháranost a rozervanost údů nezaručuje klid společnosti. Kdo však jim dá onen pokoj? — Ne bohatství, ne čest, ani sláva, ani moc, ani jiná dobra stvořená, ta člověka spíše sužují a znepokojují.¹⁰ Srdce lidské musí spočinout v Bohu — milostí posvěcující. Andělský učitel vyžaduje k pravému pokoji klidu od vnějších rozrušujících věcí a usměrnění všech tužeb k jednomu středisku.¹¹ Obojí je ovocem milosti. „Pokoj hojný mají, kdož milují zákon tvůj; jakýkoliv úraz jich nepotká,“ poněvadž vnější věci jich nerozruší, vždyť okoušejí Boha, nejvyšší cíl svých tužeb.¹² Jejich duše jest prozářena slunečním teplem Lásky Boží a proto sama je teplá a jasná.¹³

Abych však mohl úspěšně s bližním, pro bližního a mezi bližními pracovati, musí ještě k mému světovému názoru a vnitřnímu pokoji přistoupiti znalost nesmírné vznešenosti bližního. Může snad účinně prospívati lidstvu, kdo ve svém druhu vidí jen rozumné zvíře, člena lidského plemene bez vyššího určení? Jak soudí duše o spolučlověku ve světle milosti posvěcující? Vidí v něm cosi tajemného,

¹ Gen. 3, 17. — ² Řím. V. 15. — ³ II. Kor. 5, 17. — ⁴ II. Kor. 3, 18. — ⁵ Řím. 8, 29. — ⁶ I. Kor. 3, 16. — ⁷ Gal. 2, 20. — ⁸ Vrchovecký, Církev a nová doba, Olomouc 1932. str. 10. — ⁹ I. Kor. 2, 15. — ¹⁰ Summa I-II. qu. 2, a. 1-8. — ¹¹ I-II. qu. LXX. a. 3. — ¹² Žalm 118. v. 165. — Summa Theol. I. c. — ¹³ Krebs, Dogma und Leben, Paderborn 1925, II. str. 237.

vidí v něm odlesk vznešenosti Boží. Předpokládá, že i on je zdoben láskou Boží, proto je účasten boží přirozenosti. „Bůh nám dal převeliké a drahocenné dary, abyste se stali skrze ně účastni božské přirozenosti.“¹⁴ Odtud ta svatá, ne planá zdvořilost, vzájemná úcta a vážnost.

Milost posvěcující jest zdrojem pravého bratrství. Jí stává se lidstvo rodinou boží ve zvláštním smyslu. „Vizte, jakou lásku Otec ukázal, abychom dítkami božími sluli; a my jsme jimi.“¹⁵ Mohou se dítky boží nenávidět? Nikoli. Přestaly by již býti dítkami. Jak krásný dar milosti. Ne planý altruismus, ne Compteeovo „žítí pro jiné“, jež Krejčí vyslovil: „Žije sobě, žij jiným“,¹⁶ nýbrž láska z Boha a pro Boha.

Jako prozařuje světlo milosti náš pojem bližního, tak se rozplývají v něm i rozdíly národnostní, stavovské, splečenské. „Tu není žida ani pohana, není otroka ani svobodníka, není muže ani ženy, neboť všichni jste jeden v Ježíši Kristu.“¹⁷ Milujeme se všichni láskou, jejíž vlastnosti vyličil tak duchaplně apoštol národů sv. Pavel.¹⁸ Z ní vyplývají všechny ostatní ctnosti společenské, bez ní zůstávají hluchou nebo farijskou zdvořilostí. Dle sv. Tomáše Aqu. soustřeďují se všechny sociální ctnosti v jediné ústředí, v uctívání — pietas — obsahující úctu, čest, prokázanou druhu ve společnosti, ať vyššímu nebo nižšímu, a službu či radostnou ochotu k vzájemné výpomoci.¹⁹ Avšak služba a úcta jest nemožná bez nadpřirozeného pohledu a podkladu.²⁰ Prýští z lásky k Bohu a tudíž z milosti posvěcující.

Společenství se nejdokonaleji uskutečňuje ve státě.²¹ Blaho státu jest však podmíněno výkony jeho příslušníků. „Čím vyspělejší jsou individuality, tím výše stojí celek.“²² Proto i zde můžeme mluvit o nepřímém vlivu habituelní milosti. Občan, jehož duši trvale proudí milost, jest nejlepším činitelem hmotného i kultur. pokroku národa.

Vědomí, že skutek, z lásky ve stavu milosti konaný, zasluhuje věčnou odplatu, pobízí k houževnaté práci, zdroji časného blaha. Vědomí, že milost otevře bránu nebes, učí trpělivě snášeti bídu a nedostatek. Vědomí, že máme dědictví v Bohu, obrušuje touhu po bezohledném hromadění bohatství, otvírá zrezavělé pokladny boháčů ve prospěch chudiny. Vědomí, že milost nás spojuje v bratrství s Kristem, varuje před nebezpečným egoismem, podvody, hříšnou řevnivostí. Není tak dosti zaručen vývin všech sil?

A všímáme-li si nejhlubších pohnutek nejkrásnějších výtvarů na poli kulturním, staneme naposled — u milosti. Ona prolínající duši, dala nejvnitřnější popud k zbudování světových katedrál; milost, rozlévající božské ctnosti nitrem umělcovým a ozdobující jeho čelo sedmerým darem Lásky, dovedla a dovede nejlépe zladiti struny i péro

¹⁴ II. Petr. 1, 4. — ¹⁵ I. Jan. 3, 1. — ¹⁶ Novotný, Mravnost a náboženství. H. Králové 1921, 44. — ¹⁷ Gal. 3, 28. — ¹⁸ I. Kor. 13, 4-7. — ¹⁹ Summa, II.-II. 101. a. 1, 2 — Srv. Soukup O. P., Ústřední ctnost společenská. Hlubina 1929, str. 441. — ²⁰ Tamtéž. — ²¹ Srv. Lev XIII. — Immortale Dei. — ²² Vašek, Život sociální, Praha 1933, str. 69.

k úchvatným souzvukům poesie i prósy; jen ona vdechne na plátno odlesk své podstaty, neboť je výronem Krávy a plodí krásu. Ne nadarmo byli největší vynálezci, umělci a učenci světa katolíky, kteří se snažili žít v milostném přátelství s Bohem.

Jistě se zvláštním zalíbením spočívá oko Boží na tom národě, kde takoví velikáni, ba ještě spíše, kde morální většina občanstva jest s ním spojena důvěrným poutem milosti. „Spravedlnost vyvyšuje národ.“²³ Jistě na prvním místě před Bohem.

A poněvadž člověk v milosti posvěcující posuzuje vše se stanoviska Tvůrce, je i stát v jeho očích útvarem svatým, autoritou od Boha ustanovenou. Proto dává, co jest císařovo, císaři. Zabezpečí lépe stát nejohroženější státníci?

Tak se jeví požehnání milosti i v národě. Dějiny o tom mluví až příliš jasně. Vždyť Bůh sám chrání svůj lid, na něho může pak národ „složiti všelikou péči svou“.²⁴ Kde najde stát lepší záruku svého rozvoje? Nemá již proto podporovat obrozující snahy církve, která touží posvětit milostí každé srdce lidské?

Hřích boří národy sociálně. „Zhřeší-li země proti mně... zloím sílu chleba jejího...“²⁵ Milost posvěcující, sídlící v duších občanů, jest nejbezpečnějším základem státu.

R O Z H L E D Y

Ř Á D

Revue Řád má teprve druhý ročník, ale už můžeme říci, že koná dobré dílo pro řád, t. j. správné hodnocení věcí a jejich místo v životě. Je jistě vzácností v našich poměrech, aby se postavili jednotlivci sami, bez zálohy a pomoci vševládající politiky a peněz, do zápolení. Tím vzácnější však je, že se někdo vůbec odvážil a dovedl opřít se takovou rozhodností a důkladností heresím všeho druhu, jež s tak žalostným úspěchem „působí“ v našem životě. Hodně práce, a práce v potu tváře je třeba, aby se odklidil všecken kaz a bahno intelektuální i mravní, jimž byl zanesen náš život za posledních desetiletí, aby se opět mohlo dojít k zapomenutým základům, pevnějším než jsou bludné teorie, jež vlastně celý život a snažení redukuje na činnosti mechanicko-vegetativní; vždyť cílem občanů tohoto století je asi stálý plat (dostatečně vysoký, aby se mohlo i ukládat...), dobré bydlo. A pro život, tak zvaný duševní, mu stačí několik všedních frází, špatných, jež však většina prohlásila za pravdu; a hlavně teplo, klid a pořádek. Rozbýjeti tento kruh smrti si vzal za úkol Řád.

Řád stojí na stanovisku křesťanské tradice. Snaží se totiž dobýt principů všeobecných, věčných, jimž byla a jest Církev po staletí tak silnou a úzkostlivou opatrovníci, aby nezahynuly ve zmatcích a temnotách doby.

²³ Přisl. 14, 34. — ²⁴ I. Petr. 5, 7. — ²⁵ Ezech. 14, 13.

Nutno tedy i s hlediska náboženského vítati jeho práci, neboť není možný řádný náboženský život a jeho obroda tam, kde obyčejný přirozený život stojí na základech tohoto světa zmatení, jež jsou úplně protivné víře. A tím radostnější je, že jsou to mladí lidé, kteří usilují o řád a jeho nastolení.

*

Poznámka: Administrace Řádu poskytla na II. ročník slevu bobolovcům a studentům: při zasílání jednotlivě 40 Kč, při zasílání aspoň 10ti výtisků najednou à 35 Kč, při 20ti výtiscích à 30 Kč. Na knížky, vydané Řádem dává 20% slevy (bez porta). Objednávky v administraci revue a edice „Řád“, Praha XVIII. č. p. 1.

Kniha o baroku.*)

Baroko, doba, o níž se tak dlouho nic nevědělo a nechtělo vědět, dochází pomalu cti a spravedlivějšího ocenění. Falešný historismus a názírání na dějiny ve smyslu realistické koncepce, jež až po naši dobu znetvořovaly skutečnost na způsob vypuklých zrcadel, jsou novějším historickým badáním odhazovány do starého haraburdí, kam vlastně patřily hned od svého vzniku.

Zmíněná kniha, přinášející několik studií o baroku z pera různých autorů, zasluhuje, aby se pro aktuálnost věci učinila o ní delší zmínka v podobě obsahového referátu.

Bohdan Chudoba poukázav ve studii „Počátky barokní myšlenky“ na obtíž s chronologickým ohraničením doby barokní, pojednává o jejích ideových základech, jimiž byly: „náboženství a filosofie, vědomé směřování k metafysické jednotě“. Popírá, že by baroko bylo pouhou reakcí na renesanci, rovněž jako nedostatečně odmítá tvrzení o náboženském fanatismu španělském: budování baroka byly stejně účastny intelekt i srdce.

Vyzdvížením kladů baroka nejsou zastřeny jeho stíny (absolutismus,

puritanismus), jež vidět v obou náboženských táborech. Avšak přes své tragické vady bylo baroko přece jen dobou jednotnější než je na př. doba dnešní – třeba nedosáhlo ani zdaleka velkolepé jednoty středověku. —

Ve studii „Úvod do politické ideologie českého baroka“ upozorňuje Zdeněk Kalista na nejednotnost, ba na zásadní různost politických tendencí barokní Evropy: kdežto ve velkých státech západních dominovala idea vladařského absolutismu (tak ve Francii, Španělsku a státech jimi kulturně ovlivňov.), převládala v ostatních částech Evropy — kam až baroko proniklo — idea vlády aristokraticko-stavovské. Tak tomu bylo v Benátkách (centru bar. kult.), v Polsku, v Uhrách, Anglii, Holandsku a stejně i v našich zemích.

Nejvýraznějším prvkem politické barokní ideologie byla *představa* rodu, která měla značný vliv na postavení šlechty i dynastie, jakož i na formu soudobého nacionalismu. Nemenší důležitosti byly též *universalistní tendence*, jež působily zvláště na vnější politické osudy českého národa. Pod jejich zorným úhlem vyzývali kulturní vůdcové národa

*) Baroko. Pět studií, 4. svazek edice Jifra. V Praze L. P. 1934. Úprava od A. Lískovce.

k účastenství ve válkách s Turky, neboť v tom viděli dobrou příležitost k hlubšímu začlenění českého národa v ostatní kulturní Evropu.

V další studii pojednává *Josef Vašica* „O české barokní poesii“. Jejím charakteristickým rysem — jakož i vůbec uměleckého baroka — bylo *zpathetisování*. *Jazykový úpadek*, jenž se rád baroku přisuzuje, nebyl úpadkem, nýbrž prudkým rozvojem řeči, jejíž výrazové prostředky nestačily zvládnout novou životní náplň, přinášenou mocnými kulturními proudy zemí románských a germánských.

Tvorba básnická tohoto období má převážně ráz náboženský; po estetické stránce vyrovná se zcela baroku výtvarnému.

Rozkvět duchovní písně v 17. stol. má své kořeny v skladatelské činnosti misionářů. Jejich písně staly se časem úplně majetkem lidu a zároveň vzorem — po stránce formální i melodické — tvorbě původu čistě lidového.

Objevují se stále nová jména básníků — zvláště z řad jezuitských — která tvoří řetěz od kancionálů Šimona Lomnického z Budče až ke sbírkám Šteyerovým, Božanovým a Koniášovým. Mezi nejkrásnější projevy této doby patří cyklus *o posledních věcech člověka*. Vrcholy označují jména Bridel^{*)}, Kořínek, Bilovský.

Touhou těchto všech bylo zažehnout v duších světlo vyššího života a žížeň po Božím království.

O barokní hudbě pojednává *Jan Racek* ve stati „slohové a ideové prvky barokní hudby“. Časové rozpětí určeno stoletím 16. až první

polovici st. 18., kdy nastupuje hu-dební klasicismus. Bylo to období *monodie* a *opery* — jakožto formových útvarů *světských* — a *oratoria* — jako útvaru *církevního*.

Ještě silněji nežli v ostatních uměních projevila se ideová náplň baroka v hudbě — jakožto schopnější vyvolávat efektivní emoce a citové nálady. Tomu výborně posloužila *dramatisace hudby*; neobyčejně silné rozvinutí harmonického živlu, chromatika, zdramatisování melodie, vokální koloratura (jako tónomaleb-ný element), dynamika (jako působivý výrazový prostředek; sem patří zvláště *echo*). Jako náladotvorný živel nastoupily pausy a instrumentace. Text se projevil živlem tektonickým i nositelem dramatického výrazu.

V českých zemích byla zjevná souvislost s barokním proudem světové hudby. Česká tvorba zastoupena zvláště jmény: Adam Michna z Otárodovic, Pav. Jos. Vejvanovský, J. D. Zelenka, B. M. Černohorský a j. Na rozvoji této hudby měli pak největší podíl jezuisté a piaristé, kteří ji pěstovali ve svých kolejích; středisky jejími byly též barokní zámky i šlechtická sídla na venkově.

„Výtvarné umění baroka“ od *Albera Kufala* jest thema poslední studie. Nebylo to baroko, jež nastoupilo ve výtvarném umění hned po renesanci, nýbrž období nevhodně zvané *manýrismem*; časově obsahuje poslední 3/4 16. století. Umělec tohoto období nevidí již nejvyšší hodnoty uměleckého díla v harmonickém vyvážení všech formálních prvků, nýbrž ve vyjádření niterného obsahu, citu, iracionálna. Představiteli tohoto zduchovnělého umění

^{*)} Zvláště básní mystické hloubky: „Co Bůh? Člověk? Vydal Bohuslav Durych v Přerově.

jsou zvláště Michelangelo (ve svých pozdních dílech) Tintoretto (*Poslední večeře*) a Greco (*Pohřeb hraběte Orgaza*).

Barokní umění století 17. a $\frac{2}{3}$ 18. st. se liší od manýrismu stále silnějším uplatňováním světského živlu až ke konečnému zmizení rozdílu mezi uměním světským a církevním. S počátku se to nejevilo ani tak v námětech jako spíše ve zvýšené smyslnosti: prostředky světské a tělesné měly sloužit k vyjádření nábožen. obsahu. Dokladem toho je na př. dílo Lorenza Berniniho (*Sv. Terezie*).

Jakkoliv se tato doba jevila chaotickou pro rozvodnění tvůrčího individualismu, přece nepostrádala jistých zákonů. Jedním z nich je *úsili o jednotu uměleckého díla*. Proti renesančnímu *principu koordinace* nastupuje *princip subordinace*. Těto jednoty však nebylo dosaženo zjednodušováním, nýbrž stupňovanou složitostí. Oproti statickému zachycení věci — jak tomu bylo v umění renesančním — nastoupila umělecká dynamika, t. j. pokus zachytit věci, jak se jeví našim smyslům ve svém pohybu a změně.

Než kulturní rovnováhu nedovedlo si baroko zachovat. Pád její způsoben jednak spojováním příkrých kontrastů v duši barokního člověka, jednak umělecky protichůdným směrem klasickým (zvl. ve Francii).

Barokní individualismus umožnil rozvoj různým národním individualitám. České země, odvislé v 17. st. od umělecké oblasti jihoněmecké, stávají se po této stránce v 18. st. samostatnými. Vrcholem jsou díla Dienzenhoferů, Brokoffů, Braunova, Brandlova a Rainerova. Morava však ještě v 18. st. byla značně odvislá od Rakouska.

Baroko můžeme charakterisovat jako dobu obnoveného katolicismu. Mocné direktivy Tridentského koncilu začaly tehdy v rozvráceném kontinentě svou obrodnou a oživující práci. Nový náboženský duch — zvláště zásluhou Jesuitů — reorganisoval Evropu — avšak nikoliv již v její integritě: náboženská a kulturní jednotu středověku zůstala již nedosažitelná. V dobovém kulturním ruchu, který rekatolisace sebou přinesla, a jenž nepostrádal životního jasu a radostné aktivity, objevily se již symptomy, cizí duchu středověku. Byly to — abychom se dotkli jen umění — znaky do té doby neznámé, avšak odtud již stále se tradující: rozcházející se náhledy v otázkách uměleckých, vzájemný boj kritických škol ve službách jednotlivých směrů a p. Neklid, nejistota a úzkost — to byly znaky podobnosti a přibuzenství spíše s dobou moderní nežli s kteroukoliv jinou. —ský.

Z N A Š E H O R U C H U

Výtah z jednatelelské zprávy Stojanovy literární jednoty za rok 1934.

Cinnost Stojanovy literární jednoty v minulém správním období 1934 soustřeďovala se kolem tří bodů, vymezujících směr a cíl našich prací: Důstojná oslava desetiletého výročí nastolení p. arcibiskupa dra Prečana, velehradský sjezd bohoslovceky a vhodná oslava stoletého trvání slovanské knihovny v semináři. Dnes můžeme konstatovati, že Bůh této naší práci žehnal.

21. leden, den, kdy náš seminář oficiálně vzpomínal nastolení p. arcibiskupa, poskytl nám možnost, abychom vzdali hold oddanosti a poslušnosti svému duchovnímu vůdci. Při slavnostním odhalení pamětní desky arcibiskupovy v semináři podali zástupci Jednoty p. arcibiskupovi jubilejní číslo »Musea« s podpisy všech členů. P. arcibiskup vše poděkoval a vyslovil přání, aby se bohoslovci vzdělávali i v literární jednotě. K tomuto jubileu bylo vydáno jednotou 1500 serií pohlednic ze života p. arcibiskupa.

Tradiční bohoslovecký sjezd velehradský zazářil opět ve slávě a vroucnosti dob Stojanových. Přes 160 bohoslovců českých a slovenských nadšeně manifestovalo u hrobu Stojanova za ideu cyrilometodějskou. Na sjezdě mluvili: Dr. Cinek, Msgre dr. Nejezchleba, Msgre Pöstenyi a P. Masák.

Na jubileum stoletého založení slovanské knihovny připravila se Jednota co nejdůkladněji. Zubožená knihovna byla zrestaurována, pořízeny nové skříně (nákladem 10.000 Kč) a provedena kontrola katalogů a knih. Slavnosti otevření se účastnili též někteří z dřívějších pracovníků v Jednotě, zejména p. prelát Vylvlečka, který při té příležitosti věnoval Jednotě vlastnoruční list Heřmana Agapita Galaše, psaný bohoslovcům olomouckým na sv. Voršilu r. 1835.

Na přání členů Jednoty bylo letošního roku pořízeno druhé vydání skript dra Hudece a nově vydána skripta pedagogická.

Cinnost kroužků: Členové literárního kroužku přispívali do četných našich časopisů (asi 100 příspěvků). Sociologický kroužek věnoval svou práci studentstvu. Cyrilometodějský seznamoval se zahraničními krajanskými misemi. Pěvecký kroužek nacvičil několik nových sborů. Tělocvičný připravoval pro práci v Orle. Letos vstupuje v život nový kroužek včelařský.

§ Statistika Jednoty: Členů 208 t. j. o 23 více než loňského roku. Letos sdružuje Jednota po prvé všechny bohoslovce české, slovenské a podkarpatoruské.

V ročníkových volbách zvoleni pro nový správní rok za IV. roč. Zapletal, Zlámal, Zuber, za III. roč. Vávra, Hrnčířík, za II. roč. Svoboda, Tkadlčík, za I. roč. Novák, Kunický.

V kroužcích zvoleni jsou předsedy: v cyrilometodějském Pluhař (II. r.), tělocvičném Malíšek (III. r.), sociologickém: Kouřil (III. r.), literárním: Vyoral (II. r.), včelařském: Urban (IV. r.).

Na schůzi 7. prosince byli zvoleni: předsedou Boh. Zlámal, místopředsedou Rud. Zuber, jednatelem Vinc. Vávra, knihovníkem V. Tkadlčík, pokladníkem St. Svoboda, šekové konto vede Al. Novák, členy výboru Vojt. Zapletal, Fr. Hrnčířík, a Jos. Kunický za Slováky je členem výboru ctp. Josef Vávrovič, za Rusíny ctp. Vasil Terpaj (oba IV. roč.).

NOVÉ KNIHY

P. Klemens Minařík, O. F. M.: CESTA (Duch. cvičení pro kněze, řeholníky a řeholnice). Stran 456, cena brož. 35.— Kč. Cyrilometodějské knihupectví Gustava Francla v Praze.

Autor nabízí svým dílem novou knihu meditací. Postupuje v rozjímáních formou exerciční od známé základní pravdy — člověk je stvořen — probírá v delších rozjímáních odvrát od Boha hříchem, návrat pokáním a dochází až k radám evangelickým, dokonalé službě Boží. Tak podává úplnou četbu duchovních cvičení ve své knize. Pracuje na podkladě dogmatiky a morálky velice podrobně, takže přináší

bohatou látku. I na problém a těžkosti přítomné doby má náležitý zřetel. Mnohých myšlenek je možno užít nejen k rozjímání, ale i ke katechesi a kázání. Knihu možno doporučit nejen duchovenstvu, ale každý katolík může jí s prospěchem užít jako pomůcky k dennímu rozjímání nebo jako duchovní četby. C. P.

Don A. Cojazzi: PIER GIORGIO FRASATI. Přeložil dr. Jaroslav Kulač. Edice Krystal, Olomouc 1934.

Již zde bylo referováno o francouzském vydání tohoto životopisu. Jeho mocná odezva v mládeži celého světa je sympto-

mem obratu, znovu probuzeného duchovního života. Nabývá skoro významu symbolu: před několika desítkami let — a také v Turině — vyšla a s velkým úspěchem se setkala kniha, líčící rovněž ideál mladého člověka (*Amicis, Srdce*), budovaný však na základě pouhé lidskosti; a v protivě k tomuto namahavému a vlastně teoretickému pokusu o jakous taktou občan-skou dokonalost vyniká plnost a výše života Petra Jiřího, rostoucího z nadpřirozena a rozvíjejícího se v povahu, jež si vynucuje účtu každého, kdo neztratil smysl pro velikost. V tom je zvláštní přitažlivost P. J. Frassatiho jako vzoru, že ukazuje, jak Milost může pronikati všechny kladné vlastnosti člověka, i ty, jež dnešní mládeži zvláště imponují. To, že je Frassati měl v míře záviděníhodné, činí ho velmi blízkým; jeho život, jenž se na této zemi skončil před nedávnou dobou, vybízí všemi svými jednotlivostmi k následování. Vzor, dle něhož by mohli vyrůstí praví mužové Katolické akce.

Výstižný český překlad se drží věrně italského originálu a podává tak množství povahopisných detailů (vsunuta je epizoda, líčící styky Frassatiho s čl. delegáty na kongresu Pax Rom. v Ravně a s Prahou, kde Fr. byl r. 1921). Kniha je krásně vypravěna, obsahuje i četné dokonale reprodukcce fotografií. Vedení našeho katol. studentstva projevovalo o její vydání již dávno vřelý zájem; a upřímný přítel studentstva ji spatří v jeho rukou nesmírně rád. Y

Landknecht Bedřicha Schwarzenberga: FRAGMENTY. Pořídil a přeložil Karel Schwarzenberg, Předmluva Jos. Pekaře. Rád v Praze 1934.

Jenom fragmenty, ale i ty dávají tušiti, jakého jádra byla osobnost, jíž jsou výrazem. Poslední landknecht - poslední rytíř: jinak si ani nedovedeme představit syna vítěze u Lipska, jak se jeví ve Fragmentech. Jeho vášnivě zaujetí pro právo a tradici, legimitu a řád jej nutí, aby se chopil zbraně a honí jej po všech koncích Evropy, kde je právo ohroženo. A to je dle jeho názorů úkolem rytíře, jenž má jen tehdy svůj plný význam, stojí-li pevně v národě. A nejnak i v oboru myšlenky; jest to poněkud jiný hlas, než jak jsme zvyklí slyšeti z prostředku minulého století, kdy přicházelo na povrch ovoce a splašky osvícenství. Tyto postřehy odhalují, jak škola a vše ostatní - otrávené jedem oné posunčiny Rozumu - důkladně zbrždily celý

duševní život národů. Silná a svérázná osobnost vidí jasné, jak poslední zbytky skutečných osobností a společenského rozvrstvení jsou drceny nivelizační mašinérií moderního státu - lidem představovaného jen četníkem, úředníkem a exekutorem - takže nezbude nakonec jiného rozdělení než na žebráky a boháče.

Někdy zavane z těchto jaderných myšlenek trochu melancholie - snad proto, že tento landknecht věděl, že jest jedním z posledních bojovníků Svobody a Řádu. Db.

KŘEST SVATÝ. Vydalo Emauzské opatství. Stran 60. Cena 4'80 Kč, vázané 7'80 Kč.

Malá knížečka, ale obsahu vele důležitěho. Obsahuje latinský text a český překlad křestních obřadů jak u dětí tak u dospělých. Stručné poznámky provázejí myšlenkově bohatý křestní ritus. Vlastnímu ritu předchází krátké, výstižné pojednání o svátostech, zvláště o křtu a praktická informace o udílení křtu v čase nebezpečí.

Křest je základem nadpřirozeného života. V této knížečce dostává se křesťanu všeho, co má věděti o svém křtu, jakož i vzpruhy, aby si křestní milost uchoval bez poskvrny k Božímu soudu. -á-

Dr. Tihomér Tóth: KRISTUS A MLÁDEŽ. Vydaly Školské sestry O. S. F. Praha XII., Korunní třída 4. L. P. 1934. 8 Kč. Slavný kazatel a vychovatel mládeže, znalý dobře jejich ran a těžkostí zvláště v dnešní době, chce ukázat cestu ke Kristu. On jest přirozeným jejím vůdcem a jedině On ji může uchránit nebezpečí hrozcících jí zvláště v nejbouřlivějších letech vývoje. Poutavým způsobem staví jí před oči Krista - dítě, Krista - učitele, Krista - trpítele. Z různých událostí života Kristova, jak nám je vypravují Evangelia, vyvozuje časové aplikace a nenuceně přivádí mladé duše, jichž znakem je živá touha po činnosti, hrdinnosti, optimismus a radikalismus, k rozhodnutí přivínouti se celým srdcem ke Kristu — svému vůdci životem, pomocníku v pokušení a posile v boji o dosažení dobra. Milujeme-li opravdu mládež, naději budoucnosti, dejme jí do rukou knihu, která ji naučí jíti za Kristem, dříve než ji nepřítel zavede na cesty špatné. V.

Dědictví sv. Cyrila a Metoděje v Brně, Antonínská 1. vydalo poučnou knihu SV. JAN BOSKO od P. Ignáce Stuchlého.

Poutavě a živě jest v ní vyličen život a působení moderního apoštola mládeže, sv. Jana Bosko. V knize jest zvláště zdůrazněn požadavek, aby mládež byla řádně vedena duchovním vůdcem a měla vždy k němu naprostou důvěru. Sv. Jan Bosko miloval mládež, vyhledával ji i přes nebezpečí života a pečlivě se staral o opuštěné a zanedbané hochy z ulice. Jeho cílem byla jediné spása nesmrtelných duší. Radost mladých lidí z čistého srdce byla jeho útěchou. Horlivě povzbuzoval mládež, aby často hledala pomoc a sílu k životním bojům u Ježíše v Eucharistii. Dopřál také mládeži slušné zábavy. Sport a zábava měla být jen prostředkem k dosažení vyšších duchovních statků. Sv. Jan Bosko velmi dobře věděl, jaký význam mají pro mladé lidi duchovní cvičení, které jsou nevyčerpatelným zdrojem milosti. — Kniha je vkusně vybavena, s více obrázky v textu, nízká cena 5 Kč a poštovné; jest především určena pro mládež a neměla by scházet v žádné kat. rodině.

Katolický jinochu, katol. dívka, vezmi a čti a podpořš tak i exerciční hnutí.
Sf.

D'Alexander Spesz: PSYCHOANALÝZA A KŘESŤANSTVO. Tlačou knihtlačiarnie „Sajó-Vidék“ v Rožnave 1934, cena brož. 20.— Kč.

Jak autor spisu sám praví, celý svět je dnes zaplaven falešnou židovskou doktrínou Sigmunda Freuda, t. zv. psychoanalýzou, chtějící dokázati, že kořenem všeho dění v člověku i náboženství je sexualita (Oidipos-komplex). Tak se stal jeho „systém“ velikým nebezpečím pro křesťanství, což bylo konečně cílem Freudovým: pomstiti se Římanům.

Autor tohoto spisu probírá všechny body Freudova „systému“ a jeden po druhém z osvědčených autorů (filosofů, psychologů a psychiatrů) obratně vyvrací a jeho vědecký blud zavrhuje.

Tato kniha by si zasloužila zčeštění. Věc dobrá, i když široké veřejnosti méně přístupná.
AŠ.

Karel Dostál Lutínov: VE MLÝNĚ SVĚTA. Kniha veršů, modliteb a vzdechů z válečných let 1914—1918. Vydala D. L. U. Olomouc.

Tendence přispěti k reminiscencím obětí světové války inspirovala asi původ této sbírky. Vnitřní hodnotu její naznačuje podtitul, jenž ukazuje, že v díle nejsou jenom verše, nýbrž, že jsou zastoupeny také prvky

náboženské a ultracitové. I když snad platí zásada: De mortuis nisi bene, nelze ji vždy aplikovat na to, co nám zanechali. Myšlenkově a spolu zároveň umělecky působí jen mizivě zlomky (Popelec 1913, Náš osud, Vichřice). Dostí pěkně se vyjímají některé satiry a ironie (Evropa v lázni, Řeč z okna archy, Klip klap). Jinak jsou to básně druhého řádu. Básník se nevyhýbá ani osobní zaujatosti a konfrontaci (Sbíjí se rakev). I formálně jsou verše Lutínovy méně dokonalé. Rým má často pochybný, rytmus mnohdy kulhá. Nepřehlídíme-li však k výrazu a formě, vidíme zřejmě jasnou myšlenkovou disposici skladatelovu. Nenávist a odpor vůči sobecké tyranii se střídá s trpkou, vyzývavou ironií a soucitem s ubohými oběťmi války, naděje v lepší budoucnost a svobodu vane celou sbírkou a spojuje verše i modlitby v symfonii lásky k ubohému, zkoušenému lidstvu. Litujeme, že skladbám chybí většinou dokonalá forma a že kypí přílišnou subjektivností, tendencí a zaujatostí.
M.

SBORNÍK KONTROVERSÍ. (Díl I., Bůh a člověk). Rediguje P. Em. Soukup, O. P., Lidové knihkupectví v Olomouci. 13 Kč.

Dosud jsme v české řeči postrádali takového přehledného díla, jež by nám dávalo odpovědi na různé námitky proti nábož., dnes tak časté. Mnohdy i prakt. katolíků — nejen kněz — bývá lidmi vůči nábož. zaujatými obtěžován. Proto s potěšením vítáme toto dílo, v němž odborníky snesený materiál umožňuje každému rychlou a správnou orientaci. A. K.

SBORNÍK KONTROVERSÍ. Sbírka přednášek, odpovídajících na časová hesla protináboženská. Redigoval P. Em. Soukup, O. P. Díl II. MRAVNÍ ŽIVOT. Vydalo Lidové knihkupectví v Olomouci 1934. Cena 13 Kč.

I druhý díl Kontroversy splnil očekávání. Je zde podána jasná a přesná odpověď na námitky světa, jimiž chce ohlušit svědomí zejména na poli mravních zápasů, aby volněji mohl hřešit. Jsou zde probírány náměty, s nimiž se duchovní správce v pastorační nejčastěji střetne. Moderní svět rád též pranýřuje manželství, jeho nerozlučnost, svátostný ráz a všechny závazky s ním. Proto této nejožehavější věci se zde věnuje nejvíce pozornosti a právě zde důkazy jsou nejpádnější. Autoři statí, odborníci na slovo vzatí, mluví srozumitelně,

nebojácně, přesvědčivě, někdy i vtipně. Pro svoje tvrzení uvádějí hojně doklady i z moderních autorů. Nepostrádatelné příručky možno použiti jako prameny ke kázání. J. V.

Dr. Josef Vrchovecký: VĚDA A VÍRA.

Dr. Vrchovecký ukazuje na základě bohaté sbírky příkladů ze života vynikajících přírodovědců, že čím hlubší je poznání lidské, s tím větší je spojeno pokorou a věrou v Boha. Hlubokým dojmem působí na čtenáře, když čte, jak čela vynikajících učenců se skláněla v pokorné modlitbě a v úžasu před velebností Všemohoucího.

Užito hojně pramenů starších. Kř.

Jan Rubin: JISKRY. Cena Kč 6. Nákladem autorovým. Adresa: O. Halas, Jiňavice u Brna 120.

V tomto spisku nám autor předvádí Krista jako Lásku, která si přeje a zaslужuje, aby byla milována všemi lidmi (Ježíš je láska, dobro a odpuštění. Pakli v našem srdci jest to tré, zejména však láska, jest plno Bohem... Pozdvihováním se spása volá, blíží, přijímáním dosahuje. Proto dej lásku, abys přijal lásku!).

Po krásné 1. kapitole, která nahrazuje úvod, následují stati o pravém poznání a utužení lásky křesťanovy k Bohu, lásce, jež jako ranní rosa smáčí suchopár hříchu (Bůh jest láska a to láska tak velká, že odpuští největší zločiny a vzpoury svým lidským dětem, že spíše rozdílí milosti, nežli soud. Na několika místech jest text nejasný (kap. 12, 34, 35); zdá se, že autor slovným vyjádřením smysl myšlenky přehnal; někdo snad by ho vinil i z bludu. Ale „jsou to zápisky z putování za Kristem“ lety výmolů a poznávání. V.

Z POZŮSTALOSTI SVĚTSKÉHO KNĚZE. Úvahy a promluvy. K tisku upraven Dr. J. Kratochvíl. 1934. Tiskem a nákladem Obč. tiskárny v Brně.

Sbírka kázání — vlastně sbírka několika črt a skizz, usnadňující komukoliv práci s obsahem kázání — výsledek dobrých meditací o epistolách a evangeliích jednotlivých nedělí a svátků. —n.

Em. Žák: KAPITOLY O MANŽELSTVÍ. V době, kdy se otřásají základy národa, poněvadž pokračující laicisace otřásá základy rodinného života — podává veřejnosti autor dobrou a časovou knížku. V chaosu dnešních názorů, kdy jedni ho-

rují pro manželství občanské, kamarádké anebo volnou lásku, ukazuje autor poutavě citáty z Pisma sv., encykliky: „Casi conubii“ a vážných myslitelů, na správný význam a důležitost manželství: manželství dává život celé lidské společnosti; Církvi dává nové údy, národu zdravé dítky, státu dobré občany a nebi vyvolené svaté. Tento úkol může splnit jedině manželství svátostné, nikdy ne manželství bezdětné, nepodařené, kamarádké.

K promluvám kněze velmi vhodné a skoro upravené. Cena 12 Kč. Nakladat. V. Kotrba, Praha II., Pštrossova ul. 200. Šula.

H. R. Knickerbocker: BUDE VÁLKA V EVROPĚ? Naklad. Julia Kittla nást. v Mor. Ostravě, Johannyho třída 5. Přel. J. Münzer. Cena 29 Kč.

Na tuto otázku se nedalo odpověděti po filosofické spekulaci v pracovně, ani po přečtení časopisů a novin všech evropských států. Bylo nutno navštívit jednotlivé země, poznat tamější smýšlení a vyslechnout názory 30ti hlav států, zahraničních ministrů a osob zasvěcených do této, pro dnešní Evropu existenční otázky. A právě tuto zajímavou pout vykonal Knickerbocker a popsal ji svým neobyčejně živým, názorným a poutavým způsobem ve 24 kapit. této knihy. Náš p. prezident řekl, že válka nebude, ježto není na ni peněz, ministr Beneš. že pravděpodobnost války a míru do 5ti let je stejná. Zajímavé jsou návštěvy u těch, kteří už se stali obětmi náldy ne mírové (Dollfuss, Alexandr I., Barthou), návštěva v Polsku, Maďarsku, Italii. Celkově se dá říci: nepříjde-li „nové Sarajevo“, jež se časově ani místně předvídati nedá, pak jenom otevřený pakt Anglie pomoci Francii může válku, ne-li odstranit, aspoň na hodně let oddálit; jinak otázka „Bude válka v E?“ zní takto: „Kdy bude válka v Evropě?“ Kniha roztomile psaná a otvírající oči na věci naprosto neroztomilé. —sil.

De Lama (P. Marianus, O. S. A.): S. AUGUSTINI DOCTRINA DE GRATIA ET PRAEDESTINATIONE (Ex Opere imperfecto contra Julianum excerpta). In-8, 1934, pag. VIII-155. Lib. It. 8.—. Casa Editrice Marietti, Via Legnano, 23 — Torino (118).

„Tam antiqua et tam nova doctrina“ můžeme říci o Nauce sv. Augustina o milosti a predestinaci.

Vedle Pisma sv. jsou to knihy Sv. Otců, které dovedou vždy znova a nově, čer-

stvě sytit svou hloubkou, kterou ani staletí ani sta komentářů nedovedla vyčerpali. To jsou veleduchové Církve, jejichž díla pro Církev a pro obhájení čistoty její nauky Církev zachovává, obhajuje a očisťuje, aby více očisťovala a ještě více ovoce přinášela.

Jádrum tohoto dílka je nauka sv. Augustina, jenž zůstává i dnes (skrze Církev) doctor gratiae, o milosti a predestinaci, k níž se jako k ohnisku soustřeďuje pojednání zvláště o podstatě hříchu dědičného, o lidské svobodě, o původu zla morálního a o milosti Kristova vykoupení, které vyvolalo ono zvolání „O felix culpa —!“ s ověřenou až na naše věčné časy.

Autor nevykládá, nýbrž předkládá nauku Augustinovu. Kniha je opatřena indexem. Pěkná introdukce do nauky sv. Augustina o milosti a predestinaci. ω

A Loiano P. Seraph. O. M. Cap. INSTITUTIONES THEOLOGIAE MORALIS, VOL. I. Theologia fundamentalis, pag. 492 Lib. 20. Marietti, Turin.

Institutiones vyjdou ve čtyřech dílech a jsou vlastně jen důkladným přepracováním a doplněním starého Compendia Varcenova. První díl obsahuje čtyři základní traktáty: de actibus humanis, de legibus, de conscientia, de peccatis. Dílo vyniká jasností a praktičností, ač látka sama je hodně theoretická a vyžadovala by tudíž mnohdy poněkud spekulativnějšího podání. Cenné jsou zvláště praktické objekce a casusy, které nejsou zřejmě dělány jen za katedrou, ale brány ze skutečného života, a které autor věrný probalista vesměs šťastně řeší.

P. A Loiano chce tímto dílem, jak sám slibuje v předmluvě, dát do ruky zpovědňíkovi spolehlivé Compendium morální theologie a svému slibu skutečně dostát. —och

DER GROSSE HERDER: Mám v rukou další, devátý svazek velkého Herdrova díla. Obsahuje hesla Osman-Reuchlin. Důkladnost i pěkná výprava již samy doporučují toto opravdu hodnotné dílo. Zajímavá jsou hesla týkající se dnešního Německa. Pečlivost v úpravě ukazují pěkné ilustrace a jasný, snadno čitelný tisk. Podrobnost, o jakou se dílo snaží, ukazují některá hesla. Jest zmíněn i mnohým Čechům neznámý František Pravda, katol. spisovatel. Také jest zde dosti obšírný, obrázky doprovázený popis Prahy.

Netřeba zvláště doporučovat, neboť přisloví praví: „Dobré dílo se chválí samo“.

K. f. k.

J. Donat S. J.: SUMMA PHILOSOPHIAE CHRISTIANAE III., Ontologia, editio octava emendata, pag. 292, RM 3'60. Fel. Rauch, Innsbruck 1935.

Malé změny a doplňky, jimiž se liší toto nové vydání od předešlého, týkají se jen statu quaestionis nikoliv však argumentace. Některé otázky hlavně v 6. hlavě (de causis) jsou přesněji zpracovány a přizpůsobeny nejnovějšímu stavu vědy.

-och-
DIE HEILIGE SCHRIFT DES ALTEN BUNDES, II. BAND. Herausgegeben von Pius Parsch, Klosterneuburg bei Wien 1934. Formát 13 × 19 1/2 cm, stran 700. Vydán A. 2 S, B. 3 S, C. 4 S.

Druhý díl německého překladu Písma sv. se vyrovná dílu prvnímu, ačkoliv překlad byl spojen s mnohem většími obtížemi. Obsahuje knihy Moudrosti a proroky; tedy většinou poesii, která je svého druhu, a jejíž převedení do moderního jazyka je ne snadné. Německý překlad je výstižný, jasný a srozumitelný.

Volksliturgischer Apostolat, Klosterneuburg vydal jako jiná léta VOLKSLITURGISCHER WOCHENKALENDER 1935. Je to týdenní kalendář, počínající církev. rokem. Kalendář je pěkně vypravený, u každého dne je udán mešní formulář a nepřopora — propria k mnohým diecésím, také i propria diecésí z Čech a Moravy. Při každém dni jest krátký životopis světce nebo krátká myšlenka z officia. U každé neděle je delší výklad. Na vhodných místech jsou též uvedené brožurky vydané v Klosterneuburgu. Kalendář hodí se zvláště pro laiky, kteří chtějí prožívat církevní rok dle přání a intencí církve svaté. aj.

R. P. Petitalot S. H.: UN MOIS DE MARIE. Paris, Pierre Téqui, 1934, cena 10 fr.

Jedenáctičet kázání, líčících život Bl. P. Marie od jejího neposkvrněného početí až do nanebevzetí. Dobrá duchovní četba na každý den měsíce Mariánského. Citáty ze sv. Otců a příklady za každým kázáním dodávají knize zvláštní ceny. Kazatelé Mariánští tu jistě najdou mnoho pro májová kázání. Z.

Matice Cyrilometodějská v Olomouci vydala útržkový týdenní KALENDAŘ NA ROK 1935. Kalendář je jako předešlá léta pěkně vypraven. Překvapuje řada nových zdařilých reprodukcí svatých. U každého dne krátký životopis světce. Bylo by žádoucí, aby byl v každé katolické rodině. af.



Dr. JAN HEJČL † 5. II. 1935.

ZA UNIVERSITNÍM PROFESOREM DR. J. HEJČLEM

Nechceme ani věřit, že by to mohlo být pravda, a přece jest to skutečnost! Překladatel Písma sv., profesor S. Z. na CM bohoslovecké fakultě v Olomouci, člen král. české společnosti nauk v Praze, prelát J. S. atd. atd. Thdr. Jan Nep. Hejčl zemřel. Neúprosná smrt, která nešetří nikoho, sáhla na něho svou chladnou rukou a on v plné síle životní padá jako bleskem zasažen mrtvicí a poslušně odevzdává duši do rukou Stvořitele. Dr. Hejčl od nás odešel, aby přijal odměnu za život svůj a za práci svou. —

Dr. Jan Hejčl se narodil 15. května 1868 v Žamberku ve východních Čechách jako syn sekerníka. Gymnasijní studia konal v Hradci Králové, kdež i s výborným prospěchem 20. června 1887 maturoval. Na kněze vysvěcen byl 12. července 1891 od královehradeckého biskupa Dr. J. Haise a po vysvěcení vykázána mu za první působiště osada Čermná u Lanškrouna, kdež pobyl až do r. 1897. Vedle duchovní správy oddával se horlivě studiu bohovědy a složil r. 1893 a 1895 dvě rigorosa na bohoslovecké fakultě v Olomouci. Veliký biskup Brynych, poznávaje vlohy mladého kněze a jeho lásku k bohovědě, poslal ho v březnu 1897 na vyšší bohovědná studia do Frintanea ve Vídni. Tam pobyl Hejčl dva roky a dokončil i dvě zbývající rigorosa, načež byl 17. března 1899 promován na doktora theologie. Po svém návratu byl jmenován biskupem Brynychem vicerektorem semináře královehradeckého a nedlouho potom (1. října t. r.) svěřen mu úřad spirituála, který zastával až do konce září 1902.

Již jako spirituál přednášel Dr. Hejčl na bohosloveckém ústavě paedagogiku a r. 1902 svěřena mu i stolice Starého Zákona. Za účelem studijním bylo mu r. 1904 propůjčeno studijní stipendium z nadace bratří Lackenbacherů ve výši 4000 K, za něž podnikl studijní cestu do Palestiny. V Palestině pobyl celý rok a poslouchal přednášky předních biblistů na dominikánské biblické škole v Jerusalemě. Vedle toho podnikal hojně cest na památná místa Palestiny a odnášel si odtud bohaté zkušenosti, jichž pak plně využil při překladu Písma sv. Po návratu z Palestiny přednášel opět v Hradci Králové a příštího roku obdržel stipendium k studijnímu pobytu v Berlíně, aby mohl poslouchati východní filologii. R. 1909 podnikl studijní cestu do Paříže, aby shlédl sbírky východní archeologie.

Bohat studiemi i zkušenostmi, stal se r. 1909 po dlouhých národnostních bojích o obsazení stolice po Dru Musilovi profesorem S. Z. na bohoslovecké fakultě v Olomouci, takže letošního roku přednášel již 26. rok na fakultě. Celkem přednášel i s přednáškami v Hradci Králové 65. semestr S. Z. a 16 semestrů paedagogiku.

První snahou dr. Hejčla na olomucké fakultě bylo zavedení vědeckých seminářů, kterých zde dosud nebylo. Narazil sice na odpor, ale jeho úsilovné snaze se přece jen podařilo, že mohl r. 1911 s povolením ministerstva školství otevřít jako nejmladší člen profesorského sboru první seminář, aby po něm následovaly i jiné. Vzpomínám, jak mi ještě před nedávnem vyprávěl se svým charakteristickým úsměvem o úsilí různých činitelů, aby jeho snaha byla zmařena. Nedal se ovšem zastrašiti, poněvadž věděl, že byl do Olomouce poslán právě proto, aby tam zavedl semináře. Stejně rád vyprávěl o svých bojích pro zavedení češtiny na fakultě. Když kterýsi rok v seznamu přednášek ohlásil svůj seminář český, došel tajný pokyn až z ministerstva, aby mu děkan zakázal české přednášky. Ve studijním r. 1912-13 byl zvolen po prvé děkanem fakulty a opět r. 1918-19. Byl posledním děkanem, kterého potvrdila vláda rakouská. Velikých zásluh si získal o fakultu po převratě, hlavně v tom směru, aby profesori fakulty byli postaveni na roveň profesorům ostatních fakult a aby se fakultě dostalo čestného názvu Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta. Proto byl zvolen i na r. 1919-20 děkanem a opět r. 1923-24, 1928-29. Veliké zásluhy má i o ustavení stolice staroslověnštiny a sociologie.

Vedle své činnosti jako profesor zúčastnil se Dr. Hejčl všech význačnějších podniků nábožensko-kulturních. Stál u kolébky Pedagogické akademie v Olomouci (byl prvním místopředsedou), byl diecesním předsedou Cyrilské jednoty, pokladníkem a později místopředsedou společnosti sv. Cyrila a Metoda, prvním místopředsedou Jednoty duchovenstva pro arcidiecési olomuckou, dlouho pracoval v Matici cyrilometodějské a od r. 1925 byl jejím předsedou, byl místopředsedou Akademie velehradské atd. Pro svůj rozhled v otázkách školských jmenován byl členem rady pro úpravu církevně-politických poměrů ve MŠANO, členem ankety pro obsazení theologické fakulty v Bratislavě, ankety pro úpravu pětiletého studia theologického, ankety pro reformu školskou a t. d. Jeho záslužnou práci pro národ český a jeho kulturu uznala i král. společnost nauk v Praze a zvolila ho svým členem. Býval i dlouho předsedou velehradských bohosloveckých sjezdů a příznivcem hnutí bohosloveckého.

Za jeho práci se mu dostalo hojně uznání z míst nadřízených. 1911 byl jmenován čestným radou konsistoře olomucké, 1916 skutečným arcibiskupským radou a asesorem konsistoře, 1921 papežským komořím, 1924 čestným radou konsistoře královéhradecké a r. 1925 papežským prelátem. Byl čestným členem literární družiny v Olomouci, čestným členem Stojanovy literární Jednoty bohoslovců olomuckých atd. atd.

Smrt zastihla preláta Hejčla uprostřed pilné práce a jeho pohřeb svědčil, jaké účte a lásce se těšil nejen u svých posluchačů, ale i u kněží. Pochován byl v posvěcené půdě olomuckého hřbitova, vedle své matky, jak si toho přál.

R. I. P.

K NÁRODNÍMU PROBUZENÍ V BRNĚNSKÉM SEMINÁŘI

I. K probuzenským dějinám v brněnském semináři.

Nechci rozhodovat, zda prvenství v národním probuzení patří brněnskému semináři před olomouckým, či naopak. Slovanská knihovna olomouckých bohoslovců slaví letos (1934) stoleté trvání, a to plným právem, jak ukazuje dr. Cinek.¹ Podle toho možno říci, že obrození se dalo současně (což myslí i dr. Cinek). Naše dokumenty z brněnského semináře jsou z let 1837 a pozdějších. Skutečností však je, že brněnský seminář vychoval představitele probuzenského snažení Sušila s četnější družinou jeho žáků, z toho důvodu uznáme oprávněné sebevědomí brněnských bohoslovců, s jakým píše zemskému archiváři Bočkovi²: „... my Slované se přece v Brně množíme, v semináři jest nás asi dvanáct a v diecési ještě více...“ a ještě výrazněji: „Věčná škoda pro Moravu, že se v olomouckém semináři Slovanstvo hojněji neužívá!“

Život národní ve třicátých a čtyřicátých letech minulého století, o nichž píšeme, byl opravdu trudný — zvláště na Moravě. Slavné dějiny české byly uzamčeny v archivech a nádherné fresky české osvěty byly pomalovány cizí, nezvyklou a banální barvou. S jakou radostí tudíž vítají národovci každý takový památník minulosti! S tímž nadšením potkáváme se u vlasteneckých bohoslovců brněnských v našich dokladech.

Jsou to *tři dopisy*, jež napsali brněnští bohoslovci moravskému zemskému archiváři Bočkovi u příležitosti vydání jeho diplomatáře (Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae I. 1837). V *prvním* listě mu dosvědčují svou radost nad vydáním tak potřebného díla, jímž se podají nezfalšované dějiny všem, kteří by „rádi brzo ulynulých věků vlastní hlas zaslechli“. Moravské vlasti se dostalo velikého díla, jakého se také oni do něho (Bočka) nadáli. Každá knihovna moravská se musí honositi tímto dílem, nechce-li uvaliti na sebe skvrnu hanby. Proto jest jejich touhou, aby i oni je měli ve své knihovně. Ale „že jejich slovanská knihárna v semináři je posud slabá“ (rozuměj asi také finančně!), odvažují se „ve jménu všech brněnských slovanů a zakladatele jejich knihárny (Kampelíka)“ poprositi p. archiváře, aby je jedním exemplářem laskavě obdaroval. Podepsáno je 11 bohoslovců, mezi nimi knihárník Fr. Škorpík a Josef Těšík.²

¹ Dr. František Cinek, K národnímu probuzení moravského dorostu kněžského 1778-1870, Družina literární a umělecká v Olomouci 1934, str. 175. Cinek praví přímo: „Regenerace katolického uvědomení rodí se z opozice proti necírkevnímu josefinství a nábožensky mělkému a neplodnému osvícenství.“

² Viz přílohu. I. dopis.

Archivář Boček prosbě bohoslovců ochotně vyhověl. K diplomatům jim přidal ještě své pojednání o moravských poměrech za Rudolfa I. a slíbil jim i příští svazky diplomatického kodexu. Bohoslovci mu vřele poděkovali, ukázavše při tom mimoděk svůj vzácný národní charakter překrásnými slovy: „....račiž Vašnost přijmouti naše vřelé díky, jež posud jenom slovy nám vyjadřovati možno, které ale až nás Bůh co dělníky do své vinice pozve, nejlépe *pečlivou starostí o náš ubohý národ* rozšiřováním pravé, náboženství za základ mající osvěty, dokázati můžeme.“³ Velmi trpce pocítují nedostatek kulturních památek psaných v mateřštině a přejí si z plna srdce, aby náš národ dohonil v té věci jiné národy slovanské. Chvála Bohu, slovanské uvědomení se přece jen šíří; v semináři je už 12 Slovanů, již za svou „svatou povinnost uznávají ujímati se všemožně národní literatury a pravé osvěty“. Ovšem, hloupost a zlomyslnost bojují proti Slovanstvu, ale v ohni se tříbí zlato, a proto také slovanství se u nich bere opravdově. Nemožno se diviti, že je jich tak málo, vždyť dosud musí s Diogenovou svítilnou hledati národně uvědomělého člověka. V olomouckém semináři se také slovanství mnoho neujímá. Je to věčná škoda pro Moravu. Panu archiváři se uctivě odporoučí též Karel *Šmídek*, retor z Bystřice. Podepsáni jsou vděční a praví ctitelé Josef Těšík, pokladník a Frant. Škorpič, knihárník.

Když pak po dvou letech (1839) vyšel druhý svazek Bočkova diplomatáře, „vlastenci“ brněnského semináře nemeškají upomenout vydavatele na jeho příslib a prosí o darování „pro historii drahé naší vlasti předůležitého a jen neúnavnou a usilovnou prací vzdělaného díla totiž *Codicis diplomatici tomum secundum*“. Jak si váží jeho díla, je patrné z toho, že svůj skrovný volný čas v semináři věnují ponejvíce studiu diplomatáře. Mladí novokněží venku snaží se seznámiti s celým jeho obsahem. Podepsáni jsou „vděčně oddaní náboženství, i vlast slovanskou vroucně milující alumni“ Eduard Stuchlý, IV. roč., František Poimon, III. roč., knihovník a Tomáš Šimbera, III. roč.

Z tak nepatrných začátků a za tolika obětí vznikala slovanská knihovna v brněnském semináři. Šlechtný biskup brněnský a apoštolský muž *Gindl*, „který zůstane vzorem biskupa pravého a jehož láska zůstává ve srdcích jeho chovanců“, nikterak nebránil, ač rodem Němec, národně uvědomovacím snahám, ba naopak, když viděl nenahraditelnou mravní škodu českých věřících z německých katechesí, jimž nerozumějí, výslovně si přál, aby české děti byly vyučovány česky.⁴ Sám se naučil v krátké době dokonale česky. Ani představení semináře nečinili překážek, považující národní snahy za „neškodné bláznění některých přepjatých hlav“, kteří si zbytečně kazí kariéru. Tak se mohlo národní vědomí nerušeně rozmáhat až

³ Viz druhý dopis v příloze.

⁴ Dr. Fr. Cínek. K národnímu probuzení moravského dorostu kněžského 1778 až 1870, str. 222.

do roku 1843. Tehdy i brněnský seminář pocítil tvrdou botu Metternichovu. Toho roku bylo nařízeno, aby alumnové dělali tak zvané probatiky (t. j. pokusy o kázání) pouze v jazyku německém. Národně probudilí Češi hledali náhradu v tom, že pořádali v neděli a ve svátky jakési *české akademie*, na něž zvali i veřejnost.⁵ Ale akademie měly krátký život; pro „nesnesitelný odpor p. představených“ byly ještě téhož roku (1843) zakázány.⁶ Pak „i policie starého systému do toho strčila nos, otevřely se všechny oči tyranovi a alumnům s nevýslovnou rozhořčeností odňat kde který podnět a příležitost k zmáhání se snažení národního“.⁷

II. Cyrilometodějské motivy v národní obrodě.

Bylo by zajímavě zjistit, jaké momenty působily na národní probuzení v brněnském prostředí, a tím i v semináři, nač se upínaly naděje a čím vzor určoval cesty. K pronesení konečného soudu bylo by potřeba více dokladů. Chtěl bych však tvrdit, že to bylo

⁵ Pavel Vychodil v Životopisném nástinu Frant. Sušila, Brno, str. 186 a 187, zhodnocuje význam těchto akademií takto: „Okázalým projevem ideálních snah a zároveň vzdělávacím prostředkem i pobídkou byly slavnostní akademie, občas v neděli a při slavnostních příležitostech pořádané. Již za Sušila, když byly v alumnátě, zařizovány prý na počest jmenin oblíbeného bohoslovce jakési české „slavnosti“ s proslovy a zpěvy... Oslavy ty rostly v opravdové akademie, které konány buď docela soukromě, nebo k nim zváni vlastenečtí hosté z města, kněží i laikové. Programy jsou zcela slušné...“

⁶ Viz přílohu k Moravským novinám ze dne 2. prosince 1848, čís. 27. Hlas z venkova 26. listopadu. Text je uveden mezi přílohami. — ⁷ Tamže.

⁸ „Jeden kněz pobožných škol“. Pravděpodobně piarista Dominik Kinský, translator (překladatel do češtiny) u moravského místodržitelství. Téhož roku přeložil do češtiny Lessingovy bajky.

⁹ Titulní list zní:

C y r i l l u s a M e t h o d i u s
Řeč slavnosti pamětní

Dědiců
země moravské
držená v farním chrámu Páně u sv. Jakuba
v Brně dne 9. března 1816,
od

F r a n t. X a v. R i c h t r a,
gymnasiálního Professora etc.

a
k prospěchu dobročinného spolku paní svým milým
krajanům slovanským na požádání
sčestěná
od

j e d n o h o k n ě z e z p o b o ž n ý c h š k o l.
Prodává se za 15 kr.

V Brně 1816.

Vytištěná u Jana Jiřího Gastla, kněhhtlačitele
a kněhhandlíře.

především cyrilometodějství. Svatí Cyril a Metoděj byli patronové země. Jejich svátek se slavil každoročně 9. března od dob biskupa Jana ze Středy (14. st.). Jejich zásluhy o národ musel mimoděk vyličit i německý kazatel, který kázával na jejich svátek, neboť jsou nerozlučně spjatí s jejich posláním. Zde nutno hledati seménka, která vzklíčila a vyrostla ve strom.

Přímo se vtírá tato myšlenka, přečteme-li si takové cyrilometodějské kázání, které měl o jejich svátku katecheta na gymnasiu *František Xav. Richter* u sv. Jakuba v Brně r. 1816. Proto si také vysvětlíme, proč toto kázání bylo zčeštěno, a jak praví autor překladu,⁹ právě *na požádání* milých krajanů slovanských.⁹ Kázání, vytištěné na 16 stránkách menšího formátu, nevyhýbá se ani výrazům, jako jsou „slovanští apoštolé“, „slovansky zvěstovali“, „první národní učitelé“ a podobně, ač se jeví snaha, vyhnouti se takovým výrazům, pokud možno, a prostředkovati před posluchači s německou animositou.¹⁰

Poukazuje dále i na ony české akademie, o nichž byla řeč, především na onu poslední, *cyrilometodějskou*. Pořadatelé správně tušili jediný pevný bod národního života, o nějž i v budoucnu bude opora jistá, *posvátnou půdu Velehradu*, jež dýše tajemnou slávou říše Svatoplukovy a stolce Metodějova. A dodávám, že tento vid nutno zvláště oceniti, neboť i do semináře vnikal tehdy směr Klácelův, takéž vlastenecký, ale zabarvený idealistickou a pantheistickou filosofií německou. A snad proti tomuto směru byl stavěn směr, budující na cyrilometodějství.¹¹

¹⁰ Již v úvodě nazývá kazatel sv. Cyrila a Metoděje „dědici země moravské“. Po nedlouhém úvodě, který vyznívá jako zřejmá reakce proti falešným ideám osvícenským, probírá kazatel krátce dějiny moravské, misie svatých bratří podle kroniky Pulkavovy, na niž se výslovně odvolává. (Vydání Procházekovo z r. 1786.) Svatého Cyrila a Metoděje staví za vzor především studující mládeži a učitelstvu, jak se věda a víra dají lehce spojit. Všem pak staví na oči zářný příklad „pravé křesťanské přičinlivosti“ u sv. Cyrila a „křesťanského soužení a trpění“ u sv. Metoděje. Jsou nám vzorem, následujme je! „Tisíc let minulo a jejich jméno žije, které si v naší vlasti založili!“

¹¹ Onu poslední akademii (cyrilometodějskou) vyličuje Š m í d e k v Časopisu Matice Moravské (1870, str. 181) a přejímá ji Pavel Vychodil v životopisném nástinu Františka Sušila, str. 186—7. Byla to sváteční zábava na den slovanských apoštolů sv. Cyrila a Metoděje (9. března) léta Páně 1843. Příležitostnou byla tu řeč J. Bílého, posluchače posledního (4. ročníku): „Chvalořeč svatým apoštolům slovanským“ a báseň „Rozšíření křesťanstva na Moravě“. Podle zprávy Šmídkovy apostrofoval řečník apoštoly slovanské pro moudrost a opatrnost, s jakou hlásali slovo boží, vědouce, „že co srdcem má hnouti, co má duchy vládnouti, musí podáváno býti prostředkem, kterým se nejryzeji duch a srdce národa projevuje, totiž řečí národní, jazykem mateřským...“ „Následujmež i my opatrnost sv. našich apoštolů v tom, že chceme se ujmáti jazyka našeho národa a každoročně představujmež sobě krásný účel, pro nějž jako oni i my rádi život nasaditi chceme: Víry ve službách věnovat svou sílu v národu Kristu.“

I. (Bočková korespondence, dopisy brněnských bohoslovců. Zemský archiv. Koresp. buditelů).

Blahorodý vysoce učený pane!
vzdělání dějepisu za našich časů přívětivější tvářností nabývá, dodávají všem, jenžby rádi brzo uplynulých věků vlastní hlas zaslechli, blažené naděje, že se tato vřele

očekávaná doba rychlým krokem blíží. I naše přemilá Moravská vlast plesá vidouc se též toho štěstí účastna býti, nímž se i ostatní téměř všechny slovanské vlasti stkví; i Morava vidí se Vašnosti ozdobenou. Veliká byla naděje naše, níž Vašnosti obrovské dílo očekávali, a Bohu a Vašnosti díky! Náramnou radostí naplnilo nás uzření výslého prvního quartantu. Uváživše nevyrovnanou vnitřní cenu a nevyhnutelnou toho díla potřebu, nímž se jak na slušném místě všim právem řečeno jest, každá knihovna Moravská, nechťic na sebe skvrnu hanby uvaliti honositi má, vidouce ale, že naše slovanská knihárna v našem semináři posud slabá jest, opovažujeme se ve jménu všech brněnských slovanů a zakladatele naší knihárny (Kampelika) s tou prosbou k Vašnosti se obrátiti, by naši knihárnu jedním exemplářem laskavě obdarovati ráčila. Bude-li libo Vašnosti, naši prosbu vyslyšeti, prosíme uctivě, by nám Vašnost cestu ukázati ráčila, kterou bychom už vyšly a budoucí díly dostati mohli.

Přejíce Vašnosti k dokonání započaté práce stálého zdraví a jiných potřebností, znamenáme se do Vašnosti

praví citelě	Augustin Šleeyer
Fr. Škorpík, knihárník	Jan Havránek
Josef Těšík	Antonín Bisinger
Ant. Klíma	Jan Smutný
Alois Wolf	Jan Nedomec
Emanuel Mittner	Jozef Mittner

V Brně 11ho Dubna 1837.

II.

Blahorodý a vysoce učený pane!

Plesali jsme obdrževše od Vašnosti Diplomataře a pojednání o Moravě pod Rudolfem I. s listem náramnou nás radostí naplnivším; obdrželit jsme více než jsme prosebně žádati se osmělili, proto račiž Vašnost přijmouti naše vřelé díky, jež posud jenom slovy nám vyjadřovati možno, které ale až nás Bůh co dělníky do své vinice pozve nejlépe pečlivou starostí o náš ubohý národ rozlišováním pravé, náboženství za základ mající osvěty dokázati míníme. I za slib, jímž budoucně Vašnosti naši knihovnu spisy obdarovati laskavě uzavřela, velmi jsme povinováni. Latinské i německé spisy naše knihovna přijímá, pakli se vztahují na Slovanstvo n. p. dějepisného druhu takových spisů krom Vašnosti Diplomataře a pojednání o Moravě, pak vycházejících Šafaříkových starožitností posud nemá, a toť právě za velkou vadu naší knihovny držíme, že nechová v sobě nic z moravského dějepisu. Snad se brzy od Vašnosti dočkáme v národním jazyku ráznějšího dějepisu naší drahé Moravy? Touto nadějí se všichni kojíme; neb jaká to vzdělanost, pakli důkladné známosti vlasteneckého dějepisu scházejí? Protož přejeme Vašnosti stálého zdraví a dlouhého věku, aby naše milá vlast oslavení nabyvši tím spíše mezeru, jež se mezi naší a jiných slovanských kmenů vzdělaností rozprostírá, vyplnila a pak rovným s jinými krokem ku chrámu pravé osvěty kráčela. Chvála Bohu, my Slované se přece v Brně množíme, v semináři jest nás asi dvanáct a v diecési ještě více, jenž za naši svatou povinnost uznáváme, ujímati se všemožně národní literatury a pravé osvěty; pravda hlupota a zlomyslnost proti Slovanstvu bojuje, ale to nás nemýlí, ba v boji se dobrá věc zdokonaluje, a my časně zaznamenáváme, že probouzení národního ducha u nás hračkou není. Neráčíž se Vašnosti diviti, že nás tak malý počet, neb s diogenovou svítilnou musíme hledati člověka, jež by po vědeckém vzdělání touže stranou nejsvětějších záležitostí člověčenstva ducha přesudky zatemněného (ne) měl. Věčná škoda pro Moravu, že se v olomouckém semináři Slovanstvo hojněji neužívá! Mladý Karel Šmídek z Bystřice, retor, vyřizuje Vašnosti úplnou úctu. Račíž Bůh Vašnosti k oslavě Moravy vše dobré popřáti, což vroucně žádají

Vašnosti
vděční a praví citelě

V Brně, 25. května 1837.

Josef Těšík, pokladník.
Fr. Škorpík, knihárník.

III.

Velevážený a velectěný pane!

V Brně, 13. prosince 1839.

Přesvědčení jsouce o Vašnostině velkomyslnosti a vlastenecké mysli opovažujeme se k Vám s upěnlivou prosbou obrátit: by jste tak mnohodobrotivý býti a nám pro naši slovanskou knihovnu i druhý svazek Vašnostiného, pro historii drahé naší vlasti předělitelého a jen neúnavnou a usilovnou prací vzdělaného díla, totiž: Codicis

diplomati ci tomum secundum darovati ráčil. Neosmělili by jsme se Vás touto prosbou obtěžovat, kdyby nám Vašnostina nezištnost a dobromyslnost nebyla povědoma. Ano my doufáme s tím větší nadějí smět očekávati vyplnění naší ponížené prosby, an jste nám již první díl tohoto drahocného díla dobrotivě darovati ráčil s tím doložením, že se můžeme i o následující dílo u Vašnostiné laskavosti přihlásiti. Že my Vašeho výborného díla si vděčně vážíme a i vážití umíme, již z toho vysvítati může, že my již zde v alumnátě, kde nám čas skromně odměřen je, při každé dané příležitosti, co chvíle po diplomech se ohlížíme; a mnozí z našich předchůdců, nyní v diecesi co kněží, s celým obsahem se seznámili snaží. My opakujeme ještě jednou naši pokornou prosbu, Vám na Pánu Bohu všeho dobrého žádající Vás vždycky ctící a

Vám vděčně oddaní
náboženství, vlast i slovanskou
vroucně milující alumní

Eduard Stuchlý, alum. IV. roku.

František Poim on, alum. III. roku, knihovník.

Tomáš Šimbera, alum. III. roku.

Příloha k Moravským Novinám ze dne 2. prosince 1848, č. 27. Hlas venkova 26. listopadu.

Známo po celé téměř Moravě, ba po Čechoslovanstvu, že alumnové brněňští (čekancové kněžstva v alumnátě brněnském) zřídili sobě za své vlastní, mnohou obětí uspořené peníze, dost hojnou knihovnu (bibliotheku) a sice již v těch dobách, když myšlenka národnosti, láska k otčině moravské počala se zmáhati i u nás na Moravě a obzvláště v mladším duchovenstvu příznivého nalezla ohlasu a půdy úrodné.

Asi před 12 lety neúnavným usilováním několika horlivých alumnů začátek byl položen. I nebylo bráněno tomu. Biskup zajisté Gindl, který zůstane vzorem biskupa pravého a jehož láska zůstává ve srdcích jeho chovanců, ač byl rodem Němec, přece nahlédaje velikou úlohu, býti pastýřem lidu slovanského, nejen rád a neúnavně se jazyku moravskému přiučoval, nýbrž i v tom své chovance kněžské všemožně podporoval. Pomlčme zde o zásluhách jeho, jež odměnil již spravedlivý soudce vzatému z počtu živých. — To však jedině připomínáme, že vyznal tento biskup, že kdekoliv „takového vlastence“ (tak jim tenkrát s posměchem spíláno) na svých cestách pastýřských naleznu, nic než chvály hodným jej býti uznal.

Po jeho odchodu knihovna se ustavičně množila i příspěvky z venkova zasílány i domácími; výborně působila, čtením a mluvením v národním jazyku připravoval se jazyk k výmluvnému hlásání slova Božího; i mnoho radosti nevinné tím způsobeno, zábava užitečná nastoupila na místo her druhdy časmorných a škodných. Páni představení v tom posud nebránili alumnům, ač se jim toto směřování vlastenecké, jakéhosi samostatného ducha projevujíc, nikterak líbilo. Považovaliť to nejvíc za „neškodné bláznění“ některých přepjatých hlav, ježto kazí sobě budoucnost, slepě za nástroje se vydávají některým svůdcům „panslavistickým“ (sic), sebe v nemilost uvádějí u p. představených — a vůbec pohodlí jim kazí, na které dávnoletým chodem denním, při kterém dobře se měli, byli uvykli.

Když pak l. 1843 nařízeno bylo, aby se toho roku probatky (t. j. práce kazatelské na průbu přednášené od každého alumna) již nikoliv v moravském (jak pro lid potřebno), nýbrž v německém jazyku odbývaly: tu hleděli horliví vlastencové jinou cestou náhrady dojíti pro své cvičení a vedení vlastenecké, totiž uvedením odpolodních akademií nedělních a svátečních. Škoda, že pro nesnesitelný odpor p. představených po dvou nebo třech akademiích musel konec učiněn býti.

A nyní, an i policie starého systému do toho strčila nos, otevřely se všechny oči tyranovi a alumnům s nevyslovnou rozhořčeností odhat kde který podnět a příležitost k zmáhání se snažení národního. Popis jednotlivých prostředků k zamordování ducha zahalne pláštěm politování, nebo „politování jest pomsta Lásky“. — Největší trest jesti ten, že se ve skvělý skutek uvedly, skvěle nyní ospravedlnily před světem celým, jak krásné, spasitelné, národu našemu i císařskému rodu našemu prospěšné a jako Duchem svatým v pravý čas vnuknuté byly úmysly utiskovaných Slovanů, zvláště kde vzrůstaly z náboženské mysle alumnů.

ÚSVIT

*Na prahu neba čakám na svitanie.
Rubínom srdca testament som spísal.
Láskam som nechal nedosnené zdanie,
a sladké túžby v jasliach ukolísal.*

*Domov ma nezve kúzlom detských chvíľ,
láskaním jarným, vôňou agátovou.
Dneska ma delí stopäťdesiat míľ —
Jedno mi, či sa počnú dial'kou novou.*

*Končiare alpské s nebom vajatajú.
Perut'ou vol'nou preklenul som hrôzu.
Na prahu stojím k nebeskému raju,
s anjelským sborom spievam pretiôzu.*

*Na úsvit čakám, veľký zázrak Boží.
keď Ježiš Kristus obojme ma v láske,
na moje plecia ornát lásky vloží,
na ruky večné pomazanie kňazské.*

Január 1935.



SESTRA BOLEST

(Úvaha po návšteve hrobu O. Březiny)

Jaroměřice n. Rok., město z doby krále Přemysla Otakara II.¹, město šťastné, jedinečné ba záviděníhodné proto, že nad střechy jeho domů vyniká kopule tak nevšedně krásného chrámu, paláce to Krista-Krále králů, a nad pomníky jeho hřbitova náhrobek básníka básníků, dra Otakara Březiny.

Na stěnách onoho domu Hospodinova jsou malby, znázorňující osmero blahoslavenství, z nichž třetí —: „blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou!“² — je vysvětleno slovy sv. Augustina: „*Praesens luctus laetitiam generat sempiternam*“. A podstavec náhrobního pomníku básníkovy nese nápis, jež málokdo bude čísti bez vzrušení nitra, bez zachvění rtů, bez zvlhnutí oka: „*Tvůrce a jeho sestra bolest*“.

Pomník sám — dílo mistra F. Bílka, významně a názorně nám tato slova realizuje: postava muže — tvůrce: tělo odříkáním utlé až vyzáblé, hlava skleslá na hruď, ruce křížem přes prsa složeny, postoj: tíže spočívá na levé noze, pravá je nerozhodně položena v zadu, aby snad v příštím okamžiku učinila krok vpřed, tam, kam zrak

svůj upírá sestra jeho bolest; ta je postavou mohutná, převyšuje tvůrce, zrak zbystruje do dálky stažením obličeje, levá ruka v zamyšlení se dotkla čela a pravá se zadu objímá bratra-tvůrce, jakoby ho sestersky něžně pobízela dál...

Prvá myšlenka při srovnání tvůrce s bolestí jest: „ona musí růsti, on se menšiti“ (dle slov sv. Jana Křtitele o Beránku Božím³), ona, posel Boží, musí přerůst člověka. Takový je poměr postav tvůrce a jeho sestry. Bolest má růsti, člověk se menšiti. Bolest pobízí tvůrce, dodává mu odvahy předstoupiti před Soudce ke kladení počtu z života... Strach tvůrce však „není bázeň smrti, je to bázeň života a jeho mystických odpovědností. Bázeň, že jsou nebezpečnější ztráty, nežli je ztráta denního světla. Že jsou zajetí, z nichž nás nevysvobodí násilné vylomení mříží“ („Rozhodující okamžiky“). Bolest je to nejzásadnější snad, čeho je člověk schopen, je nejvěrnějším připodobněním Vtělenému Bohu, jenž — vtělená Moudrost Boží! — bolest zvolil jako nejmoudřejší prostředek k odčinění hříchu prarodičů našich v ráji. Bolest je také to, čím si — vedle ovšem i jiných prostředků — spásu svoji přisvojujeme ba i jakési jistoty⁴ o ní nabýváme. Trpící křesťan pochopí, „že hřeby tajemného ukřižování pronikají všemi věky a rukama všech spoutaných, zakřiknutých, k zemi přitisknutých, po světle prahnoucích, v žízni umírajících...“⁵ Kdežto fysické nejsv. Tělo Ježíšovo bylo *ukřižováno*, mystické Tělo Jeho, Církev — my, sv. Křtem znamenání a věřící, máme se Jemu připodobniti *ukřižováním*. — Jedna rána, Tělu Páně zasazená, Vykupitele našeho již nebolela! Ta, již setník učinil kopím, zjišťuje smrt Božského popravnice. Jak drtivě působí slovo: Srdce Ježíšovo kopím probodené, smiluj se nad námi! (lancea perforatum!) Ránu tuto nese oslavené Tělo Ježíše Krista, bolest však musí snést mystické Tělo Jeho, jeden každý věřící částku, jež je mu určena. Tak snad nutno rozuměti slovům sv. Pavla: „Nyní se raduji z utrpení pro vás, neboť vyplňuji (Vulg. adimpleo, text řecký nejlépe: ἀρταναπληρῶ) na svém těle to, co zůstává z útrap Kristových pro Jeho duchovní Tělo, kterým jest Církev.“⁶ Spasení mají býti všichni lidé: nutně tedy musí býti údy duchovního Těla Kristova a jako takoví — trpěti.

Proč právě Utrpením dovršeno bylo Vykoupení ztročeného, padlého lidstva? Proč Kristus Pán nevykonal nějaké jiné dílo nekonečné hodnoty, proč neoslnil a neusmířil svého Otce zázračným činem technickým, chemickým, politickým, vědeckým...? Protože každý jedinec si musí spásu svoji „zasloužit“, disponovat se na ni, neklásti Bohu překážky, neodmítat Milost. Bůh nás stvořil bez nás, ale nemůže nás spasit bez nás — řekl sv. Augustin. Bůh chce, abychom my chtěli Jej, abychom na nebezpečných rozcestích se rozhodovali pro cestu k Němu, pro cestu výš a výš a tak měli blaživé vědomí, že jsme svobodně unikli svodům světa, přestáli pokušení. Neboť „duše

¹ B. Ráček, Čsl. dějiny 2. str. 109. — ² Mt. 5. 5. — ³ Jan 3. 30. — ⁴ Egger, Dogmatica specialis 9., str. 630. — ⁵ J. Deml, Slovo k Otčenáši F. Bílka 2. str. 78., prolog O. Březiny. — ⁶ List ke Koloss. 1. 24. — O. Březina, Hudba pramenů.

stoupající k světlu zná jen jediné nebezpečení: vše, čeho lze dosáhnouti bez nebezpečení.⁷ Dle plánu Prozřetelnosti člověk nemá býti do blažené Věčnosti passivně uvržen, vzat, nýbrž jakýmsi dílečkem si ji „zasloužit“. A tato „zásluha“ má býti stejná, jako byla *Zásluha Ježíšova*, má to býti bolest, ježto ne každý může býti technikem, chemikem, politikem, či vědcem..., ale každý může, každý je schopen trpěti! A jak může trpět! Duše šlechetná, která pocho-pila vinu svých předků v ráji, odčinění této viny na Golgotě a orga-nické spojení lidí v mystickém Těle Kristově — v Církvi, ta duše svatá dosahuje takové výše v hierarchii duší, že její „vůle přestává se děsiti z nesmírnosti bolestí, chápe mystickou nutnost přechodních věků, a žízňavá, přála by si míti tisíce životů, aby všemi mohla trpěti, tisíce rukou, aby všemi mohla pracovati...“⁸ Takové hluboké duši je bolest jako „očarované zrní, jehož neubývá z dlaní“⁹ a jehož setba vzhází a jehož žně se sklízí v jiném životě. Zaseté slzy — sklizeň: radost. Žalm 125, 5. „Qui seminant in lacrymis, in exultatione me-ment.“ Tato myšlenka láká k utrpení, zve... A příležitost k utrpení netřeba pracně vyhledávat. Bolest bydlí v dílně i v laboratoři, v parla-mentě i v sálech a za katedrami universitními. Obchod, továrna, pole, tržiště, ulice, škola, chrám... všude vanou pasáty tropického bujení života bolesti. Všude je bolest dvojitá, bolest vinníků a spravedlivých, bolest hříšníků a světců...

„Tvůrce a jeho sestra bolest“ můžeme interpretovati jako: umělec a jeho sestra bolest. „Je zvláštní, skrytá souvislost mezi krásou a bolestí. Za to nejjemnější, co má život, za šepot bratrského při-znání mezi dušemi... za zázrak zapomenutí a odpuštění, za vzne-šená úsilí oběti bez odměny — *děkuje život trpícím*“. Tak praví O. Březina v meditaci „Krása světa“. Avšak krása světa a života (po-zemského a posmrtného) byla vytvořena Umělcem Božským, Ježíšem Kristem. Tvůrčí činnosti tohoto Umělce říkáme: Vtělení, Práce, Hlá-sání, Pokoření, Utrpení a Smrt. Dílo Vykupitele i dílo jednotlivých vykoupených je dílem uměleckým. Že Spása je dílem uměleckým a lopotná cesta křesťanova k Věčnosti tedy aspoň analogií tvůrčí čin-nosti umělecké, plyne z hymnu matutina doby velikonoční, kde se pěje o Kristu Pánu-Umělci:

Cum livor et fraus daemonis
foedasset humanum genus:
Tu, carne amictus, perditam
formam reformas *Artifex!*

Lež, vztek a závist ďáblova
rod lidský hnusem přikryla,
však Ty nám krásu ztracenou
vracíš, sám vtělen, *Uměle!*

Už stvoření lidí bylo, díváme-li se s této strany, dílem uměleckým, jež vandalstvím padlého anděla bylo znetvořeno, zničeno! V ordi-nariu Mše sv. při nalévání vína do kalicha k obětování se kněz modlí: „Bože, jenž jsi důstojnost lidské podstaty (osoby) podivuhodně stvo-řil a ještě podivuhodněji obnovil“ („*mirabiliter condidisti et mira-*

⁷ Perspektivy. — ⁸ Věčná touha. — ⁹ Zástupové.

bilius reformasti"). Dílo Ježíšovo bylo tedy takřka restaurací zohyžděného díla Stvoření, avšak tato oprava byla těžší, podivuhodnější (mirabilis reformasti) a bolestnější než vytvoření původní samo.

Bolest je uměleckým aktem už proto, že činí duši krásnou. Hřích je vandalismem, negací ctností, svatosti. *Světci* se liší od jiných jen tím, že dovedli lépe se modlit a lépe trpět, takže jejich duše a „srdce jako plody na výslunné straně zahrady uzrála dříve nežli srdce ostatního množství“¹⁰ pro život posmrtný. Vždyť „život hrdiny a světce vyrůstá jako každé umělecké dílo z *inspirace*, která znamená rozhodnutí ve vyšší sféře života, kde se smrtí se už nepočítá, a z tvrdé cesty *vůle*, hypnotisované zářením cíle“.¹⁰ (Inspirace = milost udělená modlícímu se; vůle: býti spasen, trpět.) Síla vůle té je nezlomná: „Chvíme se nad mocí své vůle, jež v tohoto života zakletí zbyla nám jako dědictví knížecí z tajuplného pádu...“¹¹ Světec je „hypnotisován“ zářením Cíle, cíle pozemské hasnou, pozbývají pro něho smyslu, ačkoliv někteří bratři je ještě milují. — „Světlo umírá jenom příchodem ještě většího světla.“¹² — „Všechny psychické vegetace řídí se zákony tajemného heliotropismu. Po celou dobu svého vývoje obrací se k slunci, které je zdrojem vší energie.“¹³ Než — nevadí malichernost duší malých, strach duší zaječích, ani tíže duší přízemních, — „přes všechno zemdlení skepse, zoufalství milujících, přes viny, jichž nesmířená mlčení tíží celá pokolení, roste člověk k duchové jednotě na celé zemi. Nic nebrání této síle, která jako katarakt řítí se s rychlostí netušenou, proud, jenž zasahuje národy po věky osamocené, rozbíjí pouta a nová, duchovější spíná, pro nové myšlenky hněte nová těla, na miliony bytostí šíří společnou naději a bolest.“ A tato naděje a tato *bolest jest „učitelkou zákona a ochranitelkou krásy“*.¹⁴ — Odkud a proč je tu bolest? „Mistře, kdo zhřešil, tento-li či rodiče jeho, že se slepý narodil?“ Ježíš odpověděl: „Ani tento nezhrěšil, ani rodiče jeho, nýbrž aby se zjevily na něm skutky Boží!“¹⁵ Tři důvody bolesti: hřích náš, hřích nebo zloba jiného, zkouška věrnosti a příležitost Lásky a Milosrdenství Božího. Totéž říká O. Březina slovy „není jiné bolesti, kromě bolesti z nedokonalosti a lásky, to jest z nedočkavosti zajatého.“¹⁶ „Nedočkavost naše vzrůstá silou našeho zraku; odtud ten smutek, s nímž se vracíme k životu všedních okamžiků...“¹⁷ „nostalgie po čistším životě, nežli je život našich dní...“ „Das ewige Heimweh“, to je ta hrozná trýzeň duší spravedlivých.“ „Desiderium habeo dissolvi et esse cum Christo!“¹⁸

„A tehdy vlastní mocí magickou, tajemstvím rodu svého,
privilegiem skryté slávy své jsme trpěli,
knížata zajatá na rýžovištích vládce vítězného,
střežená neviditelnými dohlížiteli...“¹⁹

¹⁰ Smysl boje. — ¹¹ Ruce, Chvíme se nad mocí vůle. — ¹² Větry od pólů, Příroda, — Hudba pramenů. — ¹³ Tajemné v umění. — ¹⁴ Přítomnost. — ¹⁵ J. 9. 2. 3. ¹⁶ Hudba pramenů, Nejvyšší Spravedlnost; Kempenský, Násled. Krista P. I. 21. 2. — ¹⁷ Hudba p., Úsměvy času. — ¹⁸ Filip. 1. 23. — ¹⁹ Ruce, Bolest člověka.

Bolest povznáší k Bohu, očisťuje duši z vin, sílí ducha a dodává mu pravé velikosti, vytváří krásu duše, ba — je náhradou lásky! Jen nutno trpět po křesťansku.²⁰

Duše, jež pochopila tuto filosofii bolesti, „v pokoře sestupuje mezi bratrské zástupy a silou, jíž dobývala svého zvýšeného místa. (= bolesti), touží přetínati pouta, svírající nesčíslné.“²¹ „Krev silných je imunní proti jedu“²² egoismu! Proto „i dnes vyšší lidé na zemi trpí více bolestí bratří nežli bolestí svou, a mučenníci, ne pro spásu vlastní, ale pro spásu rodu, umírají stále vedle nás v žalářích, vyhnanstvích a v nejtěžším ze všech vyhnanství, v samotách uprostřed davů...“²³ „Sám v tiché klausuře jsem počet žití řešil...“²⁴ Klausura, klášter, kněžství — ty věci si nejsou cizí, vzdálené! O. Březina pokládal svoji uměleckou tvorbu opravdu za jakési celebrování...:

„Ó Věčný, rci, zda smím, kde chrám Tvůj z kovu ční
nad městem mramoru, své krve touhou nečist,
při malém oltáři, pod klenbou poboční
Ti mši svou tichou přečíst?...“²⁵

...Tvůrce a jeho sestra bolest — kněz a jeho sestra bolest! Kněz denně při navlékání manipulu na ruku se modlí: „Ať si zasloužím, Pane, nositi manipul nářku a bolesti (fletus et doloris), abych s plesáním od Tebe přijal mzdu námah (laboris)“.²⁶ Zde bolest už je předmětem touhy a radosti z života vyššího. „A nejvyšší je život, v němž radost jako světlo je rozhozena na tisíce bratří, ale bolest z tisíců bratrských duší převzata jedinou silnou duší, která ji dovede přetvořit v požehnání...“²⁷ „jsou nesmírná bohatství radosti, kvetoucí jako zahrady všem otevřené a odkvétající marně po celá staletí, poněvadž se k nim nikdo nepřiblížil“.²⁸ Jsouť vroubeny ochranným hájem bolesti...

Bolest je introitem radostí; čím krutější bolest, tím nevýslovnější radost. Ježíš Kristus — Muž Bolesti, panenská Matka Jeho — Matka Sedmiboletná (Dolorosa; obrazy Janssens-ovy!), svatí — mučedníci, vyznavači, poustevníci, to jsou dnes šťastní obyvatelé království Ježíšova, kde není už Víra, ale Vidění, ani Naděje, ale Vyplnění a Láska... „Ó, člověče, nebyl's krásný, ani veliký, ani svatý, — a nyní jsi. Proč? Ty's trpěl.“²⁹

Kult B. Srdce Páně, jehož probodění dosud nebylo proboleno, je předrahým kultem pro ty, kdož pochopili to slovo svatého Pavla „ἀντανάληψα“ t. j. se své strany, za svoji osobu aspoň se utrpením blíží k Ježíši, vyrovnávám, co mně aspoň bylo uloženo v poměru k Utrpení Jeho. Neboť „jako všude, každá nerovnováha mezi tím, co (jsme) přijali, měli dáti a nedali, trestána bude mukami rozkladu, hořkými plameny...“³⁰ nezapsáním do knihy Života...

Bolest je sestrou člověka.

Člověk musí býti bratrem bolesti.

Frant. Musil.

²⁰ M. Bougaud, O bolesti, Vzděl. knihovna katol., — O. B. Hudba pramenů: ²¹ Věčná touha. — ²² Perspektivy. — ²³ Zrcadlení v hloubce, — O. B. Tajemné dálky: ²⁴ Ó sílo extasí. — ²⁵ Umění. — ²⁶ J. Deml, Slovo k Otčenáši Fr. Bílka, 2. vyd. 107. — ²⁷ O. B. Hudba pramenů: Zástupové. — ²⁸ Perspektivy. — ²⁹ Bougaud, cit. str. 30. — ³⁰ O. B. Hudba pramenů, Nebezpečí sklizně.

DNI

*Mějte se dobře údolí
a lesy nad nimi,
střežící svatost letních žárů
u tůň s lekníny.
Tesknící večery
nade vsí, na stráni,
tiše se modlící při znění klekání,
podzimní šelesty protkané zlem,
zděšené ozvěny nad úvalem,
plouhavé příšery,
v tmách noci zakleté —
těžko zapomenout,
když život uhněte
si svoji píseň z růží a bodláků.*

*Zšřely zahrady v pláči severáku,
ohluchly hodiny před rozedněním;
závratí nasákla rána.*

*Těžko se zastavit, čas padá s oblaky
a celá oběť má být podána
dřív, než den zaplane na slunci poledním.*



Fr. Stehlík:

LITURGICKÁ t. j. OBJEKTIVNÍ ZBOŽNOST

Dnešní doba plná hmotařství volá po idei, jež by ji vyléčila, jež by jí dala zdravý podklad. Mezi obrodné duchovní proudy staví se i hnutí liturgické. Ježto i ono chce stavěti pevnou duchovní základnu, přeje mu sama církevní autorita: praví totiž sv. Otec Pius XI. v encyklice „Quas primas”: „Na vyučování lidu o vnitřních pravdách a na naplnění duší vnitřními radostmi působí krása liturgie daleko více než slavnostní projevy učitelského úřadu Církve i když jsou tyto vážnější a důležitější. Tyto slavnosti upoutají toliko jednotlivce.”

U příležitosti posledního provinciálního koncilu v Miláně poslal papež účastníkům list, z něhož vyjímám: „Máte pečovat o to, aby vznešenost svatých úkonů den ode dne rostla a stávala se hodnotnější Boha. Liturgie má věřícím poskytovat životní mízu, má být odu-

ševněna věrou, spojena láskou, která nezná mezí. Síla liturgie se ukazuje v denním posvěcování duší.¹ Tolik svatý Otec.

Polský primas kardinál Hlond píše: „Jak je významné a krásné vidět ve farnosti, která se povznesla k nadpřirozenému životu milosti, farníky, shromážděné během mše sv. kolem svého faráře. Nejsou přítomni jako diváci či němí svědci, ani jako bezmyšlenkoví účastníci. V takové farnosti věřící znají stavbu mše sv., rozumějí jejím důležitým částem. Ve farnosti, která je probuzena k plnému církevnímu životu, se nepřihází, že by lid liturgii byl přítomen bez porozumění. Věřící mají vše rozřešeno, rozumějí všem liturgickým symbolům.“² Tolik kardinál Hlond.

Vůdce katolíků německých kard. Faulhaber říká o liturgickém hnutí, že je to „eine der neuzeitlichen Feuerzungen des hl. Geistes“.

A dnes už můžeme právem mluvit o liturgickém hnutí. Pius XI. nazval je liturgickým apoštolátem. Zájem o ně jeví se téměř ve všech katolických zemích. V Evropě jsou jeho středisky Maria Laach a Klosterneuburg. V Maria Laachu se drží doposud ve sféře vědeckosti, ale v Klosterneuburgu se přiblížilo i nižším vrstvám, v ostatním Rakousku i vrstvám nejnižším. Klosterneuburg se stal známým svou mší sv., „Betsingmesse“, v r. 1933, na sjezdu katolíků rakouských ve Vídni. Tato mše sv. se zúčastnilo na 250.000 lidí. Dr. Parsch sám složil text této mše, ale z jakési nedůvěry ve zdar provedení se jí nezúčastnil. Tato mše sv. Klosterneuburgu posloužila. Kolik to zájemců (Dr. Parsch s úsměvem si říká „Neugierige“, ale myslí to v dobrém) přichází nyní každou neděli a svátek do Klosterneuburgu, a to nejen z Rakouska, ale i z ciziny: Itálie, Jugoslaviie, Německa. To jest v Rakousku — ale čteme o liturgických kongresích v Belgii, Itálii, Portugalsku, Argentině i jinde.

Liturgie má značný význam pro upevnění života konvertitů. Kardinál Innitzer nařídil, aby na kursu pro konvertity přednášeli profesoři dobře znalí liturgie.

Nová láska a úcta k liturgii, zvláště mši sv., se probudila i v kruzích, kde bychom to nejméně očekávali. V předměstích pařížských, na tamní periferii, liturgicky řízené, mše sv. stala se prostředkem náboženské obnovy. Chybou je, že toto liturgické hnutí není tu nějak organisováno, visí ve vzduchu. A nynější doba téměř volá po liturgickém hnutí. U nás máme mnoho různých obnov, pobožností, triduí, ale liturgické hnutí se zdá dosud čímsi cizím, vnucovaným; a přece liturgicky založený křesťan nejde jen proto na mši sv., že tu obdrží mnoho milostí, ale v první řadě proto, že ví: Já nemohu Boha oslaviti ničím jiným, než tím, že se pohroužím do obětního konu Kristova. Jde k sv. přijímání proto, že ví kolik milostí obdrží — vždyť je údem Kristovým. Jedná se tu podle Parsche o „svaté bytí na hladině nadpřirozena“.

¹ Bibel und Liturgie, Klosterneuburg, 9. Jahrgang 93.

² Bibel und Liturgie, Klosterneuburg, 9. Jahrgang 301.

Přece však i u nás začíná jistý zájem o toto hnutí. Především musíme mít jasný pojem o liturgii. Slovo „liturgia“ je z řeckého — *leitov ergon* — to znamená dílo lidové nebo veřejný úkon. V klasickém Řecku znamenalo veřejnou podporu, brzy přišlo do liturgie jako veřejná bohoslužba. Tím jsme dospěli již k výkladu toho slova. Jest to tedy úřední bohoslužba Církve. Abychom tomu lépe rozuměli postavíme vedle sebe tři různé bohoslužby:

1. Jdu do kostela, kleknu před svatostánkem, jdu na návštěvu k Nejsvětějšímu. To je privátní bohoslužba, modlitba. Jistě je Bohu milá, neboť Kristus řekl: „Chceš-li se modliti, jdi do své světnice, zavři dveře a modli se k svému Otci, který je ve skrytu.“ Není to však liturgie.

2. Je nedělní odpoledne. V kapli se sejdou lidé a modlí se společně k Bohu. To je bohoslužba lidu. Jistě jí Bůh žehná. Vzpomeňme na výrok: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tu jsem já mezi nimi.“

3. Je všední den. V kostele u oltáře slouží kněz mši sv. V lavicích sedí lidé a modlí se mešní modlitby. To je liturgie.

Jak se rozlišují tyto tři druhy bohoslužby a proč právě ta poslední je liturgie? Kdo je nositelem bohoslužby? V prvním případě jeden člověk, v druhém případě společnost lidí, v třetím ani jedinec, ani společnost, nýbrž Církev — mystické tělo Kristovo. Kněz a věřící konají tu bohoslužbu ve jménu Církve a jménem Kristovým. Jaká vznešenost a hodnota liturgické modlitby! Liturgická modlitba je vždy cenná, ježto ji koná církev sama, nevinná nevěsta Kristova. Kněz a věřící propůjčují toliko ústa.

Co je tedy podstatného při liturgické bohoslužbě? Jedinec koná tu bohoslužbu potud, pokud je členem Církve a jako takový se cítí. Slovo „bohoslužba“ však nevyčerpává pojmu liturgie úplně. Svádělo by k mylnému názoru, kdybychom se domnívali, že liturgie je jen věcí lidí, službou Církve Bohu; liturgie je však také službou Boha nám lidem. Není to tedy pouze *Leute-werk*, ale je to také *Gottes-werk* „Opus Dei“. Poznáme to nejlépe z pojmu Církve.

Církev není pouze nějaká vnější organisace, spolek, nýbrž je organismus, projevující život (*ein lebendiger Organismus*). Písmo svaté nám skýtá dva obrazy, které objasňují podstatu Církve. První obraz podává Kristus sám: „Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti: kdo zůstává ve mně a já v něm, ten přináší ovoce mnoho, neboť beze mne nemůžete činiti nic. Jestliže kdo ve mne nezůstane, vyvržen bude ven jako ratolest a bude spálen.“³ Druhý obraz podává sv. Pavel. Říká totiž: „Kalich požehnání, který žehnáme, není-liž společenstvím krve Kristovy? A chléb, který lámeme není-liž společenstvím těla Kristova? Poněvadž jeden chléb, jsme my mnozí tělem jedním; neboť všichni jsme účastni jednoho těla.“⁴ Na jiném místě: „Vy jste tělem Kristovým a údý jeho podle údeľu.“⁵ V listě k Efeským: „A všechno poddal

³ Jan 15, 15 násl. — ⁴ Kor. 10, 15-17. — ⁵ I. Kor. 12, 27.

pod nohy jeho, a jeho dal za hlavu nade všecko Církvi, která jest tělem jeho, plností toho, jenž všecko ve všem naplňuje.”⁶ V listě ke Kolosským: „A on jest přede vším, a všecko v něm stojí. A on jest hlavou těla Církve.“⁷ I na mnoha jiných místech mluví sv. Pavel takto o Církvi. Jeho výroky můžeme shrnouti asi tak: Církev je mystické tělo Kristovo. Kristus je hlavou tohoto těla. My, křesťané, jsme údý toho těla.

Společným znakem těch dvou obrazů je živý organismus. Údy (ratolesti) jsou udržovány při životě toliko spojením s pramenem života. Z vinného kmene proudí míza do ratolestí, ty se zelenají, přinášejí květy a plody. Ze srdce proudí krev do celého těla a tak je tělo udržováno. Tyto dva příklady nám dávají správnou představu o Církvi. Kristus je pramenem života — bez něho tělo hyne. Církev je náplň Krista, můžeme říci je to rozšířený Kristus (der erweiterte Christus). Církev je živý organismus; tu se žije, tu se dýchá, tu proudí míza a každý jednotlivý křesťan je údem toho organismu.

Když přeneseme tyto myšlenky na liturgii, můžeme říci: liturgie je dýchání mystického těla Kristova, je krevní cirkulací v tomto těle, je přítokem mízy z kmene do ratolestí. Liturgie je životem společného organismu Církve. Nyní asi pochopíme, jak vysoko je bohoslužba liturgická nad bohoslužbou privátní. Tam je každý pro sebe, zde jednotlivec pro blaho celého těla, tedy i pro sebe.

Ale právě z těch dvou obrazů Církve poznáme, že definice: Liturgie je úřední bohoslužbou Církve, přece nevyčerpává obsah liturgie úplně. Liturgie má dvojí stránku: lidskou a boží. Při liturgii neslouží toliko lidstvo Bohu, ale Bůh vysílá proudy milosti do údů. S lidské strany je liturgie dvorní službou u božského krále. Církev svatá nás učí této službě a pro nás ji uchovává. Se strany Boží je liturgie působení boží milosti, pokračování díla vykoupení. Tato božská stránka milosti nesmí být zahalována; my moderní subjektivní lidé, zdůrazňujeme příliš lidské, ale stará Církev stavěla za základ božské. Liturgií se posvěcuje náš život životem Krista, žijeme s Kristem. A to je to nehlubší v liturgii — spoluúčast na božském životě Kristově.

Liturgií žije, roste a dospívá mystické tělo Kristovo k svému cíli. Liturgie má tedy tělo a duši. Tělem jsou formy, od Církve předepsané, duší její je působení milosti (vlastně v těchto symbolech působící Kristus). Mnozí se dívají pouze na formu liturgie, jsou povrchní a proto si liturgie málo váží.

Cena liturgie může býti různě chápána. Je to především hnutí náboženské. Liturgie podle své podstaty je oslavou Boha a sice nejlepším uctěním Boha. Ona zprostředkuje také milosti. Rozdělení milostí vložil Kristus do svátostí a tyto nejsou ničím jiným než liturgickými úkony. Svatý Otec Pius XI. řekl: „Prvním a nutným pramenem pro opravdu křesťanský život je činná spoluúčast na posvát-

⁶ Efes 1, 22-23. ⁷ Kol. 1, 17-18.

ných tajemstvích. Jsou-li věřící Kristem posvěceni, mohou svatě žítí." Liturgické hnutí má i velkou cenu psychologickou a pedagogickou: podporuje svatý optimismus, svornost a jednotu. Má veliký význam sociální. Tam u stolu Páně, u sv. přijímání, jsou si všichni rovni. Sv. Pavel praví o Israelitech na poušti: „Všichni jedli tentýž pokrm duchovní a všichni pili tentýž nápoj duchovní, pili jej totiž z duchovní skály, která šla s nimi a tou skalou byl Kristus."⁸ U svatého stolu mají pak křesťané čerpati sílu proti nepřátelům. Koncil Florentský nazývá sv. přijímání „Unio populi Christiani". Eucharistie je nejvyšší dobro mystického těla Kristova. Ona je pramenem života, centrálou milosti. Eucharistie je svátostí jednoty, udržování a vzrůstu. Koncil Tridentýský říká: Je to znak onoho těla, jehož hlavou je Kristus.

Liturgie nás nenavádí jen k tomu, abychom konali službu boží, nýbrž chce přetvořit náš celý život. Předpokládá však, že my budeme poslušni jejích vnitřních zákonů. Tážeme se, jak má být naše zbožnost a náš život liturgicky utvořen či řízen. Používáme-li horlivě misálku (či breviře — Stunden-gebet), nemůžeme ještě mluvit o liturgickém hnutí či liturgickým utváření života. Vždyť liturgie má tělo a duši, jak jsem řekl. Tělo liturgie t. j. forma, slovo, úkon; duši je duch liturgie a ten se má stát člověku vlastním. Zde je jádro liturgického hnutí, věc, jíž nemůžeme dosáhnouti přes noc. Toho se dosáhne časem. Mnozí pochopí, s jinými bude veškeren disput marný.

Jaká je k tomu cesta? Zajímejme se o liturgii! Především je nutno přeměnit to „já se modlím" na „my se modlíme". Vžijme se více v radostné vědomí svého vykoupění, než ve vědomí své hříšné ubohosti. Prvním krokem by tedy bylo osvojit si objektivní, theocentrické smýšlení duše.

Jesuita P. Will praví o liturgickém hnutí: je to hnutí duchovní. Jakmile sestoupilo se sféry vědeckosti, začíná činit liturgii lidu srozumitelnou a vésti věřící k aktivní účasti na bohoslužbě. Zdůrazňuje theocentrickou zbožnost, společnou modlitbu, náboženské proniknutí celé společnosti, jako společnosti lásky. — Nazveme-li toto hnutí návodem k aktivní účasti na oběti, pak hnutí eucharistické je částí hnutí liturgického. — Je to hnutí, které bezprostředně a neobyčejně podporuje ideu Katolické akce. P. Will ve svém díle o Katolické akci je nazývá důležitým a nadějným prouděním v dnešní Církvi. Kdo byl jedenkrát s nějakou větší liturgickou obcí, jako na příkl. v Klosterneuburgu, přítomen mši sv., tomu nemůže býti více liturgické hnutí osobním problémem.⁹ Na jiném místě říká P. Will: „Kdybych byl dnes otázan, odkud očekávám v našich zemích nejsilnější posilu pro Katolickou akci, pro ducha Katolické akce, bez rozpaků bych jmenoval Klosterneuburg, jako symbol liturgického hnutí a návod k četbě Písma svatého. Od oltáře milost a z bible

⁸ I. Kor. 10, 3. — ⁹ P. Will S. J.: Handbuch der Katholischen Aktion, Herder, Freiburg in Breisgau 1934, 75.

zjevená pravda spojuje se v jediný proud náboženské obnovy naší doby."

Jak je u nás potřeba tohoto hnutí, ukázal J. M. opat Vykoukal na prvním lit. týdnu v Praze. Řekl, že jest ještě stále dost lidí, kteří při mši sv. jdou v kostele někam za sloup, zakryjí si tvář rukama, aby jich mše sv. snad nerušila. Modlí se snad soukromě nebo se vůbec nemodlí. Jaké to nepochopení ducha liturgie! A máme se modlití nejen při mši sv., ale i mší svatou.

Naše chyby i naše cesta jsou snad vyjádřeny slovy konvertity Dra Alfreda Fuchse, která napsal po prvním liturgickém týdnu v Praze: „Jak nepatrné jsou naše malicherné osobní starosti, naše povrchnost, naše sentimentalita vůči monumentalitě liturgické modlitby. Proto se musíme naučit poznávat hloubku, krásu a morální dosah liturgie, abychom byli posíleni Duchem svatým, jenž hovoří modlitbami celé Církve.“



R. Dvořák:

POHANSTVÍ ČI KŘESŤANSTVÍ?

Již do milionů jde počet těch, kteří v slepé vášni se pokoušeli strhnouti s nerozborné skály nevěstu Kristovu — Církev. Do omrzení opakují dávno vyvrácené námitky, které bychom mohli najíti již u známého pohanského filosofa Celsa, útočícího proti církvi ostrým pérem proto, aby tak vdechl nový život do zkomírajícího pohanství.

Plným právem zasluhuje tento Celsus čestného názvu filosof, ačkoliv vlastního systému nevytvořil. Věří, že existuje Bůh, jehož můžeme aspoň částečně poznati z pozorování hvězd, viditelných to heroldů, jimiž se zjevuje. Bohu jest od věčnosti podřízena neuspořádaná hmota. Z ní a duchů za trest do ní uvržených stvořil svět, jenž má účel sám v sobě; není tedy pro člověka. Svět je v sobě dokonalý, třebaže pro jeho vznik z hmoty nutně na něm lpí zlo. Nad světem trůní Bůh a pečuje o harmonii veškerenstva, nedbá však o jednotlivce. Člověk jest smrtelný vzhledem k tělu, ale nesmrtelný co do duše, neboť ta vyšla z ruky Boží. Proto duše lidská v plamenné touze prahne po Bohu. S tělem jest spojena buď za trest, nebo proto, aby se očistila od hříchů a vášní. Po vysvobození z tělesné schránky, požívá dobrá duše věčného štěstí, duším pak zlých lidí hrozí věčná muka.

Tyto své názory uložil Celsus ve spise, nazvaném *Λόγος ἀληθής*, který se nám však nezachoval. Není možno přičítati ztrátu útočného spisu Celsova pouze na vrub křesťanů, neboť právě z křesťanských apologií je možno jej rekonstruovati. Právem můžeme tvrditi, že jméno Celsovo by již dávno bylo zmizelo s dějinného jeviště, kdyby Origenes ve svém díle „*Contra Celsum*“ nebyl zachytil téměř celý fi-

losofický systém Celsův. První, kdo se pokusil o rekonstrukci Celsova spisu, byl C. R. Jachmann, po něm E. de Pressensé, Kellner, Theodor Keim, H. Holtrmann, B. Aubé, Pélagaud, John Patrik, Baur, Muth a j.

Celsus, chtěje napadnouti učení křesťanské, snaží se otřásti přímo jeho základy. Zjevení, o něž se dogmata křesťanská opírají, není pravé, neboť jeho hlavní kritérium — zázrak — je nemožný. I kdyby byla pravdivá různá uzdravení, zmrtvýchvstání, zázračné rozmnožení chleboů, přece by to nebylo nic jiného než to, co na trzích provádějí egyptští kejklíři. Kristus sám staví své skutky do téže řady a jmenuje Satana původcem svých kousků. Křesťané pohrdají tím, co bylo řečeno Pythií, Apollonem a jinými jasnovidci světové pověsti, za to však věří mnohým báchorcům z Judee. Tam se všechna proroctví děla takto: Lidé často bezejmenní se potulovali po Palestině jako žebráci, vníkali do svatyní a každému na setkání říkali: „Jsem Bůh, Boží Syn. Přišel jsem, abych vás zachránil, neboť svět brzy zanikne. Šťasten bude, kdo mne bude ctíti, ostatní vše zničím věčným ohněm.“ Když tyto hrozby pronesli, připojili k nim ještě mnoho nesrozumitelných slov, kterým se učil takový prorok jeden od druhého.

Židé se liší od křesťanů pouze tím, že příchod Boží teprve očekávají, kdežto křesťané se ho již dočkali a k pohádkám Židů ještě něco přidali. Obojí se podobají žabám, které se v kalužině hádají, kdo víc z nich hřešil. Vlastí Židů je Egypt, kde žili jako otroci. Proto se mohlo Mojžíšovi snadno podařiti je ošálit a zavésti je jinam. Moudrost Mojžíšova má pramen v učení starých národů a slavných mužů; Mojžíš je slyšel, ale nepochopil.

Zvláště převrácené názory mají Židé v kosmogonii. Jejich neudržitelnost vyplývá z nepatrného stáří, které by svět podle nich měl. Stejně pošetilá jest i jejich představa o vzniku světa. Když ještě nebylo nebe, země a slunce, jak mohly býti dny, o nichž je v posvátné knize řeč? Nebo jak je možno, že mocný Bůh, na jehož pouhé slovo vznikal celý ten kráný svět, potřeboval po šesti dnech odpočinku jako obyčejný řemeslník?

Jestě prudší jed ponechává si Celsus pro křesťanství. Proti osobě Krista Pána je zaujatější než pozdější Platonikové. Neuznává dokonce ani jeho moudrosti a vznešenosti, kterou v životě i smrti projevil. Celsus ví, že Židé jsou zásadními odpůrci křesťanství a proto vystupuje nejprve jako Žid, aby zaútočil na božství Kristovo, později však vystupuje otevřeně jako pohanský filosof.

V Kristu Pánu dle Celsa nebylo nic božského, což prý je možno dokázati z historicko-kritického pozorování jeho života. Zrození z panny je nemožné, příchod magů fingovaný. Proč by přišli klanět se dítěti? Kdyby Ježíš byl Bohem, proč by musel prchat před Herodem? Což se Bůh bojí smrti? Pravda však jest to, že šel do Egypta z nouze, jako dělník, tam se naučil kouzelnickým kouskům a pak se vrátil domů, kde se prohlásil za Boha.

Dále jeho chudoba jasně dokazuje, že Bohem nebyl. Bůh by měl bohatství a stále slavnou družinu a ne jako Kristus, který s desíti nebo jedenácti druhy pobíhal a sháněl potravu. Stejně svědčí i to, že zemřel potupnou smrtí na kříži, jak se slušelo na člověka tak rozkříčeného. Pokoušel se sice prchnouti před svými nepřáteli, ale byl zrazen učedníky, kteří se k němu zachovali hůř než lupičská banda k svému náčelníkovi. Nauka o zmrtvýchvstání je plná rozporů. Odporuje účelu poslání Kristova, jenž podle tvrzení křesťanů byl dvojí: zbožné povznést a nad hříšníky se smilovati. Poněvadž však za života pro všeobecnou nevěru nedostál svému úkolu, tedy po zmrtvýchvstání se měl veřejně ukázat a tak si získati víru. Kdo by však věřil, že ten, jenž si nedovedl za života pomoci, po smrti se zase vzkřísil? Buď byl tedy zdánlivě mrtev, nebo zpráva o jeho vzkříšení je dílem bláznivé ženy, trpící halucinacemi.

S osobou Kristovou se dále neshodovaly předpovědi o Messiáši. Podle proroků měl býti vládcem, pánem světa, ale takového chudáka, jakým byl Kristus, nikdo nečekal. Kdyby byl Messiášem, nebylo by rozdílu mezi zákonem Mojžíšovým a Kristovým. Či snad Otec, když posílal Syna, zapomněl, co uložil Mojžíšovi?

Příchod Kristův na svět se stal buď v zájmu Boha nebo lidstva. V prvním případě by přišel proto, aby poznal z vlastního nazírání lidské poměry, což odporuje židovsko-křesťanskému učení o Boží vševědčnosti. Či snad to byla ctižádost Boží, aby pohnul lidstvo k horlivějšímu kultu? Přišel tedy Kristus spasit lidstvo? To se nedá zase srovnati s Boží spravedlností. Vždyť lidstvo před Kristovým příchodem stálo stejně blízko lásce Boží jako Židé a křesťané. Nedá se mysliti, že by Bůh po tolik století na lidstvo zapomínal, když věděl, že tolik potřebuje poučení.

Vtělení Syna Božího odporuje přírodním zákonům, spojení Božství v člověčenství jest nemožné, neboť by pro Boha znamenalo změnu k horšímu. Jak si je možno představit, že Bůh má protivníka, který hned po stvoření světa vítězně proti němu vystoupil? Jak tento odpůrce způsobil smrt samého Syna Božího, jenž proto zemřel, aby vyvrátil jeho říši? Nač vyhrožoval Kristus ubohým smrtelníkům věčnými tresty, když oni jsou stále nabádáni satanem k hříchu? Lépe by bylo trestati tedy satana než člověka.

Křesťané svou nauku přijali z řeckých mythů a filosofie, neboť to je stará myšlenka, že Bůh vládl nad chaosem, který pak uspořádal. Tak jest třeba rozuměti Heraklitovu učení o věčném rozporu v přírodě. Stejný smysl má mythus o testu Hery, kterou Zeus upevnil na nebi, a odbojníků, jež srazil s Olympu. Diem jest třeba rozuměti božský princip, Herou chaotickou hmotu, odbojníky pak demony hmoty. Křesťané tyto mythy přejali, ne však věrně, poněvadž jim nerozuměli.

Židé jako blázni věří, že Bůh jednou jako kuchař přinese oheň a spálí jím celé lidstvo kromě nich a vzkřísí i ty Židy, kteří dávno

zemřeli. Takovou naději mají jen červi, neboť jakou touhu může mít lidská duše po novém spojení s línou hmotou?

V křesťanství není nic úctyhodného, nic vznešenějšího nad bery a psy Egyptanů; křesťanství je dílem podvodníka, vůdce povstání a protizákonného štváče. Přes to jeho žáci, nespokojeni s tehdejšími řádem, se za ním hrnuli v naději, že se jim dostane výhod. Po smrti svého mistra pokračovali učedníci v jeho díle a získali mnoho stoupenců zvláště hrůzoplým vypravováním o věčně hořícím ohni. Druhý příznivý faktor rozšíření křesťanství záleží v tom, že obratně hledalo stoupence jen v nejnižších vrstvách lidu. Pro vzdělance platí zásada: „Odi profanum vulgus!“ Proto jest křesťanství odsouzeno k nutnému zániku.

Několik těchto námátkou vybraných myšlenek, jak je uvádí Origenes ve své apologii, svědčí, že Celsus v „*Λόγος ἀληθής*“ použil všech prostředků, jež mu mohla poskytnouti pohanství filosofie. Neštítí se ani jízlivého výsměchu a sebevolnější sofistiky. Nynější nepřátelé církve vidí v něm ideálního zastánce nevěry, neboť dnes sotva kdo by se odvážil nazvat všechny křesťany bez rozdílu taškáři, zloději a lupiči, jak to učinil Celsus. Proto nás nijak nepřekvapuje, že dnes nachází nadšené apologety. Tak Theodor Keim vidí v Celsovi „anděla míru“, jenž podle zásady „*Pax hominibus bonae voluntatis*“ chtěl smířit pohanství s křesťanstvím. Ve skutečnosti Celsus, třebaže podle titulu svého spisu chce být považován za objektivního kritika, snížil se k nejhrubšímu fanatismu. Na mnoha místech je jasně vidět, že křesťanské nauce plně neporozuměl; přece však budí obdiv svým neobyčejným vzděláním. Znal pravděpodobně celou řeckou literaturu, filosoficko-náboženské názory nejrozumnějších národů, přírodní vědu, egyptská mysteria, perský kult Mithrův etc. Jak dalece se vyznal v náboženství židovském, nelze přesně stanovit. Znal sice Genesi a Exodus, ale dalších knih Pentateuchu neznal, stejně jako knihy Josue a knihy Soudců, poněvadž by byl jistě neopomenul zesměšnit zdi Jericha nebo slova Jusuova: „Slunce, stůj!“

Mnohem lépe však znal Celsus křesťanství, takže se divíme, jak těchto vědomostí nabyt. Tak užívá i křesťanské terminologie jako: království Boží, patření na Boha, Otec, Syn, Slovo, Syn člověka, andělé, spása, pokušení, duch, vzkříšení a j. Spis Celsův vyšel asi r. 177 nebo 178 jak soudí *Pélagaud*, a to pravděpodobně v Římě, kde Celsus asi mnoho zvěděl od sv. Justina, jenž v Římě založil školu a ve veřejných disputacích bojoval proti heretikům Marcionovi a Crescentiovi. Ač mnohé znalosti Celsovy spočívají na jeho vlastním pozorování života křesťanů, přece čerpal hlavně z křesťanské literatury. Když srovnáme všechny jeho námítky, je patrné, že s největší zálibou vybírá náměty z evangelia sv. Matouše. Přece však nezná učení křesťanského v celém jeho rozsahu. Zná sice základní dogmata o božství Krista Pána, jeho vtělení, vykoupení, posledním soudem, neví však nic o nejsv. Trojici a eucharistii, neboť jeho důkazy proti božství Krista Pána šly jistě jiným směrem. Útok Celsův na učení

o odpuštění hříchu a ospravedlnění se zakládá na naprosté neznalosti hříchu dědičného. Ačkoliv je zaujat proti křesťanství, dobře vidí jeho převahu nad zbahnělým pohanstvím a proto s úlohou odpůrce křesťanství spojuje i roli apologety pohanství, jež chce zachránit alegorickým výkladem.

Celsus vyniká nesporně nad všemi nepřáteli církve. Právem můžeme tvrditi, že její odpůrci dosud nepronesli téměř žádné pádnější námitky, kterou by nebyl objevil tento starý zástupce pohanské filosofie. Škoda jen, že jeho spis se nezachoval, abychom lépe poznali jeho taktiku. Rovněž nám chybí znalost jeho životní dráhy a tak postava Celsova je zahalena tajemnou rouškou, kterou kolem ní utkala uplynulá staletí.

✱

Slavkovian :

HAFELEKAR

*Na sever, na juh, východ, západ,
do diaľav beží biela tíš.
Na štíte hory o samote
k nebesám rastie kríž.*

*Železné na ňom Umučenie,
sklonená na bok Božská tvár.
Trňový veniec, sväté rany
horkáva denne slnka žiar.*

*Má slnko Božie vrelé blesky,
len srdce ľudske z kamena.
Iskierku daj mi, Nazaretský,
zo svojej lásky plamena!*

✱

Šigut Fr. :

ZRUŠENÍ KLÁŠTERA KRÁLOVÉ NA ST. BRNĚ

Pokračování.

R. 1782 totiž císař rozhodl, že augustiniáni, kteří až dosud sídlili u sv. Tomáše, mají svůj klášter postoupiti účelům státním a mají dostati bývalý klášter cisterciáček na St. Brně. Současně jim bylo povoleno, že mohou své bohoslužby vykonávati v kostele Panny Marie. Augustiniáni, neměli-li býti zrušeni úplně, museli poslechnouti

a opustiti svůj, teprve nedávno nádherně vystavěný klášter a spokojiti se i polozbořeným klášteřem Králové.

Měl tedy nyní kostel Panny Marie sloužiti dvěma účelům. Měl býti chrámem farním a klášterním zároveň. Za takových okolností mohlo i při nejlepší vůli snadno dojít k nedorozumění mezi oběma stranami. Bylo tedy nutno těmto možným různicím předejít. A tu se našel z této nepříjemné situace velmi pohodlný východ. Jak jsme se již zmínili, podal si probošt Bilanský žádost o propuštění do výslužby. Toho použila moravsko-slezská duchovní filiální komise (Mährisch-Schlesische Geistliche Filialkommission) a podala 5. dubna 1783 císaři návrh, aby proboštu byla pense udělena a duchovní správa farnosti starobrněnské byla svěřena augustiniánům. Dosavadní farář a kaplani, kteří jsou všichni příslušníky řádu cisterciáků, mohou být posláni do kláštera v Oseku, který nebude zrušen. Tím způsobem se předejde různým nemilým výstupům a ušetří se aspoň 1000 zl., které se mohou věnovati na jiné účely. Aby se předešlo možným těžkostem se strany biskupa a konsistoře, mohou augustiniáni složit před biskupem farní konkurs.¹

Císaři se tento návrh velmi zamlouval a tím se stalo, že žádost probošta Bilanského o pensi byla poměrně v krátké době příznivě vyřízena. Uvědomení o tom dostal již koncem května a 17. června bylo mu a jeho kaplanům poukázáno 80 zl. cestovného, které se měly vyplatiti ze statků zabraného kláštera Králové.² Probošt a kaplani skutečně brzy odcestovali do Oseka. Po jejich odchodu ujali se fary augustiniáni a za faráře byl opatem presentován P. Petr Kopřiva, který byl i investován.³

V. Kulturní stránka zrušení.

Nemáme sice popisu kláštera před jeho zrušením, abychom mohli zhodnotiti škodu, která byla způsobena zrušením kláštera pro kulturní historii moravskou, avšak jak jest patrné z různých narážek z akt zrušení, hlavně pak inventáře, který pořídila zrušovací komise, můžeme souditi, že Morava zrušením kláštera Králové ztratila mnoho uměleckých skvostů, uvážíme-li, že všechny věci, které měly jen nějakou cenu, byly vyvezeny do ciziny, hlavně do Berlína.

Co nás na první pohled v inventáři kláštera překvapí, jest veliké množství obrazů, které byly v majetku kláštera. Inventář uvádí jich na 470 a můžeme souditi, že jich bylo na 500.⁴ Množství to

¹ Z. A. M. F. 2, fasc. 14. — ² Tamtéž. — ³ Wolný: Kirchliche Topographie II. 1, str. 177.

⁴ Podle inventáře můžeme označiti, jaké to byly obrazy a kde byly. Tak v re-fektáři byl obraz zakladatelky kláštera královny Rejčky, Večeře Páně, dva obrazy Panny Marie, obraz sv. Barbory, sv. Voršily, Scholasťky, Humbeliny, sv. Bernarda, Benedikta, jeden kříž dřevěný, jeden malovaný, dvě krajinky a jeden portret. Ještě více obrazů bylo v klášterní hověrně. Zrušovací komise tam našla 9 starých portretů, 12 kusů obrazů různých svatých, 6 tablí z měkkého dřeva, kříž malovaný na dřevě. I v jiných místnostech klášterních bylo dosti obrazů. Podáváme tu pouze jejich počet. Horní dormitář: oltář Panny Marie s dvěma sochami a šest různých obrazů (von

lze vysvětliti jednak dary kláštera poukazovanými, jednak klášterní konservativností, která držela ochrannou ruku nad starými obrazy, takže ve starobrněnském klášteře za jeho 350letého trvání vznikla celá malířská galerie.

Jak „odborně“ si počínala zrušovací komise při oceňování obrazů, ukazuje tento fakt. Ve sbírkách kláštera augustiniánů na St. Brně se zachovalo několik obrazů z bývalé obrazárny cisterciáček. V minulém ročníku jsme podali ukázkou jednoho takového obrazu. Je to dřevěná tabule, malovaná po obou stranách, jakých bylo v klášteře více. Zrušovací komise, která jistě sestávala z vybraných odborníků v malířství, ocenila tyto obrazy jako bezcenné a proto je vyřadila úplně z prodeje. Tak zůstaly obrazy pohozeny, až se jich ujali augustiniáni. A dnes tvoří tyto obrazy nejvzácnější část jejich bohaté galerie, neboť jsou vzácnou ukázkou české práce malířské z konce stol. XV. a poč. stol. XVI. A takových případů, že totiž byly některé obrazy ve zrušovacím soupisu poznačeny slovem werthlos, von kleinen Werth, von schlechten Werth, schlechte Bilder, schlechte Arbeit a pod., zatím co ve skutečnosti to byly pravé perly umění, dala by se uvést celá řada i v jiných klášterech.

V klášteře Králové mohla býti zrušovací komise spokojena s lo- vem, který učinila, jak v sakristii, tak i v klášteře. Jak jsme se již zmínili, sama zrušovací komise odhadla — a že si při odhadu počínala dosti mírně, můžeme býti ubezpečeni — chrámový inventář na 6000 zl., tedy sumu na tu dobu velikou. Největší škodou, kterou způsobila zrušovací komise v kostele, bylo zabrání vzácného hlavního oltáře, jehož svatostánek byl ze zlata a stříbra a posázen perlami a drahým kamením. Zrušovací komise upozornila na to císaře při jednání o zřízení fary u Panny Marie, a žádala o naučení, co se má státi s oltářem, má-li býti ponechán i nadále v kostele, bude-li tento prohlášen farním, či má-li býti svatostánek zabrán pro náboženskou Matici.⁵ Nepodařilo se nám najíti odpověď císařovu na tento dotaz, avšak z dalších kroků, které podnikla zrušovací komise, jest patrné, že odpověď císařova asi zněla: má-li oltář skutečně ta-

kleinen Wert). Starý konvent: kříž s dvěma sochami. Na chodbách star. konventu veliký obraz sv. Bernarda, obraz zesnutí Panny Marie, 20 obrazů různých světců (von schlechten Werth), snímání Krista s kříže s dvěma křídly. Horní kapitola 3 obrazy a kříž. Dolní kapitola: oltář Panny Marie, 4 obrazy (alte Mählerey). Dolní křížová chodba: 4 oltáře, vyřezávaný kříž, 30 různých obrazů. Předsíň k nové budově: 8 různých starých portretů, olejový obraz sv. Augustina, 8 krajinek. Nová budova: olejový obraz sv. Benedikta, dřevěný kříž, 40 menších i větších obrazů (von keiner Bedeutung). Noviciát 2 oltářiky. Chudobinec 5 obrazů sv. Vnější fortna: 2 obrazy Panny Marie, 5 jiných.

Zajímavá jsou i čísla obrazů v celách sester. Tak ve světnici podpřevorky Albe- riky Schneidrové bylo 25 obrazů, sestra Elekta Šlechtová 40 obrazů, sestra Anežka Hörtlová 30 obrazů, Vincencie Guarini 25 obrazů, Mariána Pullová 30 obrazů, Anna Čejková 20 obr., Brigita Quiescar 20 obr., Hedvika Leibalová 30 obr., Barbora Endrová 30 obr., Luidgarda Bitnerová 10 obr., Karla L'Huiller 23 obr., Pavla Gottwal- dová 23 obr. atd. (Z. A. M. K 20/24).

⁵ Z. A. M. F. 2, fasc. 14.

kovou cenu, jaká se mu připisuje, má být zabrán a prodán ve prospěch náboženské Matice. V listě se patrně zároveň nařizovalo, aby byl proveden odhad ceny oltáře, respective svatostánku. Úřední brněnský odhadce Achbauer podal aspoň zprávu o odhadu, avšak nepodařilo se nám ji nalézt. Avšak z toho, že r. 1785 byly prodány poslední drahokamy, lze souditi, že definitivní prohlášení císařovo o svatostánku bylo: ať se prodá. Poslední zprávu o něm máme z 5. července, kdy se císařská komora táže, co se stalo z drahokamy domácího původu, jako ametysty, doubletty a pod., které podle zprávy Achbauerovy ze 6. června 1785 nebyly příliš cenné, ačkoliv byly zasazeny ve zlatě.⁶ Odpověď zrušovací komise na tento dotaz neznáme.

Co všechno zabrala zrušovací komise v klášteře, nedovedeme přesně vypočítati. Pokusme se jen o malou ukázkou, co vše bylo zabaveno v bytě abatyše. Inventář zabraných věcí vypočítává: klekátko, několik knih obsahu náboženského a modlitebních, více menších obrazů a portretů, několik vykládaných skříněk s výjevy ze života svatých, oltářík s reliquiáři, monstrance, kříž s několika sochami okolo, náprsní kříž abatyše, berlu, nějaký oltáříček, dvoje visuté hodiny, dvoje kapesní, tři tabatěrky, velmi pěkně pracované rámy, větší počet hrníčků na kávu a čokoládu, 12 vzácných porcelánových šálků, mnoho porcelánu holičského (Holič na Slov.) a jiné a jiné cenné maličkosti.⁷

Snad ještě větší škodou pro kulturní historii moravskou jest zabrání klášterních knihoven. Bylo sice nařízeno, aby cenné knihy byly posílány knihovníku studijní knihovny v Olomouci, ale při oceňování knih se postupovalo velmi vandalsky — zrušovací komise, aniž se příliš starala o obsah, vytrhla vnitřek knihy a pohodila, stříbrem kované desky ovšem zabrala. Z celé početné knihovny bylo uznáno jen několik desítek vhodných knih, které mají být poslány do studijní knihovny v Olomouci; ostatní byly prodány nebo spáleny jako brak.⁸

Jednou z nejvýznačnějších památek kláštera Králové byla korunka českých královen, kterou klášter obdržel od své zakladatelky královny Rejčky. Nemyslí se zde ovšem tak na její cenu materiální, jako spíše cenu historickou. Korunka byla zlatá a posázena draho-

⁶ Z. A. M. K 20/24. — ⁷ Z. A. M. F. 2, fasc. 14.

⁸ V inventáři knih, které se měly poslati do knihovny do Olomouce, vyjímáme aspoň některé na ukázkou. Dostaly-li se však skutečně do Olomouce, jest jiná otázka: čís. 10. Rukopis bez data, český. 12. Zjevení sv. Brigity. Německý rukopis s literami gotickými, bez data. 16. česká kázání Tom. Bavorovského, bez data. 17. Jiří Schneider, Catechismus a kázání. 2. sv. otištěno v Louce r. 1600. Čís. 18. Církevní historie sv. Eusebia, v Praze 1597. 21. Rukopis gotický, bez data: Sermones de tempore et sanctis. 23. Münsterova Kosmografie. 24. Rukopisný breviář s písmem gotickým 24. Různá scripta bohemica. 28. Sermones, gotický rukopis bez určení časového. 31. Německé zemské právo pro země české. Tisk vídeňský z r. 1720. 32. Tractatus morales Ant. Otmani z r. 1487. 33. Philosophia Jos. Boni 1644. 35. Bible něm., inkunabule. 40. Rukopis gotický, Homiliae. 43. Český text Pavla Aquily z r. 1553. 50. Rukopis gotický Tractatus de sacerdotio. 53. Ručně psaný antifonář z r. 1581. Čís. 58. Starý

kamy a zrušovací komisi padla ihned do oka. Proto ji chtěla ihned zabrat pro císařskou komoru. Zarazila se však, když abatyše prohlásila, že korunka pochází od české královny a žádala, aby jí byla jako poslední abatyši ponechána. Komisař ovšem poukázal na císařský rozkaz, že všechny cenné věci mají býti zabaveny pro náboženskou Matici, přislíbil však, že její žádost oznámí císaři. Proto dal korunku odhadnouti brněnskému úředníku Achbauerovi. Ten podal 4. dubna písemné vyjádření o ceně korunky, v němž praví, že na korunce jest celkem 100 perel v ceně 28 zl. 20 kr., 3 malé démanty za 8 zl., různé polodrahokamy v ceně asi 18 zl. a zlata asi za 22 dukátů. Celková cena korunky jest tedy 109 zl. 20 kr.⁹ Zrušovací komisař podal tedy žádost abatyše i s přiloženým vyjádřením Achbauerovým dvorské kanceláři, aby rozhodla, má-li se korunka ponechat abatyši jako její soukromé vlastnictví. Při tom poznamenává, že Fr. z Ulrici byla 41 let abatyši.¹⁰ Dvorská kancelář, dříve než o korunce rozhodla definitivně, poslala krajskému úřadu dotaz, zda-li abatyše korunku používala.¹¹ Když však dostala zápornou odpověď, nařídila prostřednictvím gubernia, že korunka, jakož i berla a náprsní kříž abatyše se má dáti do preciosit kláštera, poněvadž jí abatyše nepoužívala a také již potřebovati nebude.¹² Krajský úřad poslal tuto zprávu abatyši s nařízením, aby zmíněnou korunku vydala.¹³ A tak se stalo, že vzácná historická památka byla dána do mincovny a roztavena.

Rovněž byly zabrány i ostatní věci kláštera, které se daly jen poněkud zpeněžiti, ať to byly části nábytku nebo náradí, náčiní či prádla a prodány ve veřejné dražbě. 13. srpna žádá místodržitel Kaschnic redakce brněnských novin, aby otiskly oznámení licitace na cín, měď, železo, stoly, židle a lněné věci ze zrušených klášterů. Králové na St. Brně a kartusiánů v Králově Poli, která se bude odbyvati 2. září t. r.¹³

Tak zůstaly ze staroslavného kdysi kláštera Králové jen holé stěny, které byly výmluvným svědectvím toho, kam až vede zášť a nenávisť nepřátel Církve.¹⁴ (Dokončení).

gotický missál. 61. Ručně psané gotické psalterium. 79. Totéž. 80. Traktát o náboženském míru augšpurském, tištěno u Dillingra 1630. 95. *Operum poeticorum Nicodemi Fritsclini Balugensis pars scenica*, Strasburg, 1604. 97. Rukopis *Sermones de tempore* (got.). 98. Bible, inkunabule. 100. *Psalterium gothicum* (rukopis). 103. *Postilla Guilhelmi*, inkunabule. 111. *Historia Lombardica*. 116. Ručně psaný antifonář. 120. Rukopisný moravský zemský řád, atd. V choru: Ručně psané knihy: 7 graduálů, 2 antifonáře, 1 psalterium, 1 lekcionář, 2 graduále mešní, procesionále atd. (Z. A. M. F. fasc. 14. 2. Ž. A. M. K 20/24.

⁹ Z. A. M. tamtéž. — ¹⁰ Z. A. M. F. 2, fasc. 14. — ¹¹ Tamtéž, — ¹² Archiv kláštera v Oseku. — ¹³ Z. A. M. F. 2, fasc. 14.

¹⁴ Pro nedostatek místa nelze se nám rozepisovati o zrušení kaple sv. Cyrila a Metoděje, která patřila ke klášteru a která byla zároveň s ním zrušena. Odkazujeme tu na článek p. kan. J. Tenory v brněnské Hlídce: Kaple sv. Cyrila a Metoděje v Brně (roč. XLIX. 1932, str. 2.—7.).

François Mauriac:

„MYTHUS“.

Slavíte Krista v řadu mythů. Před lety jsem věnoval volné chvílky básni *Slzy Atysovy* (– Atys byl ubohý pastýř –) a můj duch se kochal v té básni. Hle, jak jest taková báseň poddajná. Běře na sebe každý smysl, jež ji vkládám. — Co pak jest to za „mythus“ ten druhý, ten, který neuhýbá, který odporuje, nepřítakává, vzdaluje se a zase se vrací, jenž se na nás obrací se žádostí a jenž za nás trpí?

„Můžeme milovati jen to, co si sami stvoříme.“ To jest ducha-plná věta Valéryho; ohromuje-li v té větě něco, pak jest to její tón, takový náhlý obrát, který působí, že se k ní čtenář ve své duši přikloní, aniž se o její pravdivosti přesvědčil, není-li ovšem z těch, kteří obracejí podobnou frází v radostné zvolání: „Můžeme milovati jen Toho, který nás stvořil — nemiluje nás nikdo kromě Toho, jenž nás stvořil...“ *Quia fecisti nos ad te et inquietum est cor nostrum donec requiescat in te.*

To, co my tvoříme, zas na druhé straně zahazujeme, neboť ve všem tom jest smrt. Ti, již půjdou za námi, zvednou někdy ty věci, mrtvé v zapomenutí, vdechnou do nich život. Ale na tom málo záleží neboť veškeru svou práci věnují mrtvé hmotě. Avšak „mythus“, jež máme na mysli (jež vy jmenujete mythem) jest opakem mrtvé hmoty. Obrazy, jichž On užil k nárysu své osobnosti – zrno hořčičné, kvas – hned, když se objevil, naznačují, že jeho trvání nebude přerušeno od doby, kdy přijde: hle, aktivní princip, který zpracovává těsto lidství.

Mythus? Ale již od věrejška. Může svět státi ještě dvacet tisíc let, i pak jsme my stále prvními křesťany: „Roku pak patnáctého panování císaře Tiberia, když Pontius Pilatus spravoval Judsko a Herodes byl tetrarchou v Galilei, Filip pak, bratr jeho, tetrarchou krajiny iturejské a trachonitské a Lysaniáš tetrarchou abilinským...“

Přišel skromně v přesně označené přestávce trvání a prostoru. Člověk již neodešel s tohoto světa. Svět však si nemohl pohrávati se svým stanoviskem k němu: již od počátku se staví proti němu, odporuje mu, dělí se ve dva tábory. Ne, netropí si z něho blázný, nepohrává si s ním. Již od jeho vstupu je vše určeno; všechen základ mají v sobě slova, jež si má svět podle jeho přání zachovati, vše jest obsaženo v jeho skutcích, jež si máme podle jeho vůle osvojit.

Veškeré úsilí lidské inteligence vydalo — kromě tak zv. dob víry — své síly ne k zvětšení té veliké historie a toho poselství, nýbrž k jejich redukci, k zmenšení. Nejde tu o nějakou legendu, již básníci, generace za generací, obohacují a zanášejí svými pracemi. Krátké texty, jednoduché vypravování se uhájily před různým zbožným povídáním, vymýtily zázraky apokryfů. A zbývá drahocenná perla, tvrdý

kámen, kámen úhelný, proti němuž vztekem slintá svět. Každé slovo a každý zlomek slova se zkoumá, rozebírá, vydává se jako kořist do rukou specialistů, v jejich odhady. Ti zatím rokují a mezitím ona slova, ony „interpolace“ stále září stejnou mocí, jakou měl On; a již po devatenáct století; mají sílu. Jakou? Křísí zvláště každou duši lidskou, přináší odsouzení na smrt, i tomu, nad nímž již byl vykonán rozsudek, znovuzrození v lásce. Hle, text, jež má v sobě život. „Důkaz, který dýchá“, říkal Claudel. Probouzí: „více než důkaz lásky, více než ctnosti, přinášející ovoce v lásce...“ Toť slovo Lacordairovo zaznívá do daleka!

Ostatní vykonali proselytů; lidská moc nezastavila však slova, které, jak pravím, křísilo mrtvé, které uvádělo znovu v život.

Fr. Mauriac, *Souffrances et bonheur du chrétien*, Grasset, Paris 104-109.

Přel. J. S.

K prvnímu celostátnímu sjezdu katolíků v ČSR. v červnu 1935.

Dokud nám bylo sděleno kanceláří přípravného výboru, dovolu-
jeme si upozorniti na zvláštní shromáždění kněží a bohoslovců, na
němž bude projednáno jednotné téma: „Reforma kněžské práce k obro-
zení lidstva.“ Téma je rozvrženo na tyto body:

1. Kněžský apoštolát lásky,
2. Kněžský apoštolát milosti,
3. Kněžský apoštolát činnosti
(spec. katol. akce, Národ. práce).

Zatím uvádíme tento program sjezdu: 26. června — příjezd.
27. června v 7 hodin Mše sv. s promluvou, 10-12. a 14.-17. hod.
porady, 28. června tentýž pořad; bližší oznámíme v příštích číslech.

✱

Nový směr studentské pouťi do Říma.

Poutní odbor ÚKSČs se rozhodl letos změnit směr jízdy a sice: Praha—Brno—Videň—Padova—Benátky—Florencie—Řím s pětiden-
ním pobytem (Neapol)—Pisa—Janov—Milán—Insbruck—Mnichov—
Praha. Účastníci z Moravy oddělí se v Insbrucku a pojedou přes Li-
nec a Videň do Brna. Pout koná se u příležitosti 1050. výročí úmrtí
apoštola Slovanů sv. Metoděje. Zájezd jest schválen nejdůstojnějším
arcibiskupským Ordinariátem v Praze.

Ceny pro studující ve III. tř. z Prahy, Brna 1395 Kč, pro ne-
studující z Prahy, Brna ve III. tř. 1598 Kč, ve II. tř. 1995 Kč. Upo-
zorňujeme, že každý účastník musí míti svůj pas. Přihlášky přijímá
a podrobné prospekty na požádání zasilá Poutní odbor ÚKSČs
Praha II., Spálená 15.

VELEPÍSEŇ, podle kriticky upraveného textu hebrejského přeložil Jos. Heger. 1934. Edice Akordu v Brně, Klácelova 2.

Velepíseň se objevuje po prvé v prosté nádhře originálu. Ducha milostné poesie orientální, ony metafory touhy, vroucí až žhavé obrazy šťastných spočinů tlumočil dr. Heger se vzácnou schopností překladatele-básníka. Učleniv celek ve slokové oddíly, jak toho vyžadoval smysl a sled myšlenek, dodal celému dílu půvabné svěžesti i vzácným rytmem. Tvrdíme-li, že překlad je prvý hodnoty skutečně básnické, nikterak nemáme v úmyslu ubíratí ze zásluh překladům starším, jsme toliko nuceni respektovati skutečnost. Kritické poznámky i uvedená literatura (franc., angl., ital., němec., Hejčl) zajišťuje nám původní text, pečlivě srovnaný a kriticky upravený podle pěti verzí (T. M., LXX, SYR, VULG, KITTEL). Poznámky rázu historického i všeobecně exegetického, pokud jimi bylo třeba upozorniti na smysl slovný i allegorický, jsou podány jednotně za textem Velepísně. Výkladu allegorického pak jsou vyhrazeny samostatné oddíly ke každé kapitole.

Tímto překladem zahajuje brněnský »Moravan« svoji edici Akordu, která připravuje příště vydání Isaiše, rovněž v překladu dr. Hegera a v téže úpravě. O.

Dr. František Cinek: K NÁRODNÍMU PROBUZENÍ MOR. DOROSTU KNĚŽSKÉHO 1778—1870. Str. 288. Vydala Družina literární a umělecká v Olomouci 1934.

Těžký a pomalý boj o národní uvědomení v době josefinského germanismu, pozvolný regenerační proces ze všeobecného úpadku theologické vědecké činnosti a nezadržitelný postup národního probuzení kléru na Moravě líčí dr. Fr. Cinek na základě důkladného studia archiválního materiálu seminárního a fakultního tak zajímavě, že čtenář sotva se odtrhne od knihy dříve, než dočte poslední řádky.

Vliv jansenismu na kat. klérus, metody rakouských »katolických« panovníků, »katolická« éra pojosefinská, generální seminář hradištěký, dějiny Slovanské knihovny bohoslovecké — to vše, pozná čtenář, uchvácen psychologickým líčením, plyným slohem, vzácnou češtinou.

Autor jemně načrtává řadu významných osob z doby obrozenské a sleduje vnitřní

příčinnou spojitost rostoucího církevního ducha kléru a postupujícího uvědomení národního.

„Hrst kapitol, již tuto podávám, nečiní nároku na historickou studii,“ dodává autor ke konci. Ale to je jen výrazem jeho skromné duše, kterou již při sjezdech na Velehradě získával srdce bohoslovců. —ec.

Často slyšíme mezi mládeží volat: „Chceme vidět Ježíše Krista! A to takového, jaký byl, lidského i božského, člověka i Boha. Snad nám dosud nikdo nepřiblížil Ježíše Krista člověka.“ Není tomu tak! *František Michael Willam* napsal jedinečnou knihu „ŽIVOT JEŽÍŠE KRISTA“ (v kraji a lidu israelském), ve které nám líčí kromě známých výjevů z Evangelia tolik nových věcí o životě Kristově a jeho době tak živě a pravdivě, že se nám při čtení zdá, jako bychom v oněch dobách žili. S takovou prostotou a s tak střídmostí bohatostí nebyla dosud sestavena žádná kniha o Spasiteli. Nakladatelství „Vyšehrad“, Praha II., Václavská 12, vydává právě ve velmi pěkné úpravě český překlad tohoto díla světového úspěchu v sešitovém vydání, péčí P. Antonína Štříže. Dílo obsáhne asi 15 sešitů po 32 stranách a bude obsahovati 33 fotografických obrázků na 24 zvláštních křídových přílohách. Subskripční cena 1. sešitu Kč 1.—, dalších po Kč 2.50. Cena úplného díla po vydání Kč 50.—, vázaného Kč 65.—.

Franc Ksaverij Lukman: MARTYRES CHRISTI. Trideset poročil o mučencích prvih stoletij z zgodovinskim okvirom. Cejle, Družba sv. Mohorja, 1934. Stran 282. Cena 76 Din. Autor, profesor na theologické fakultě university v Lublani, přinesl tímto dílem opravdu novinku do literatury o mučednících. Kniha jeho má dva díly. V prvním systematicky pojednal o poměru státu římského ke křesťanství v prvních třech stoletích (str. 3—40), vysvětlil pojem „martyr“ a podal přehled starověké literatury o mučednících.

V druhé části je 30 zpráv o mučednících, které autor přeložil z řeckého nebo latinského textu. Tak uvádí úryvky z Apologie sv. Justina, list církve Smyrenské církvi ve Filomeji, list církve Vienské a Lyonské, list sv. Dionysia Alexandrinského, výňatky z Eusebia a m. j. Před každ-

dým textem podává autor kritické zhodnocení jednotlivých pramenů. Tak na př. druhou Apologii sv. Justina pokládá za pouhý dodatek prvé Apologie a odmítá tak, snad neoprávněně, názor našeho Hubíka.

Text doprovází řadou cenných poznámek. Spis opatřen je seznamem jmen mučedníků a mapou římského imperia. — ec.

Franz Herwig: SVATÝ ŠEBESTIAN Z WEDDINGU. Přeložil a vydal Bohuslav Durych, Olomouc. 1935. Cena 8 Kč. Stran 62.

„I kameny, rozpomenuvše se, že též byly jednou hvězdami, počaly opět zářiti.“

Ne mnohé, ale mnoho je obsaženo v slově básníkově. Legenda dvacátého století je výsměchem sociálním zákonům a problémům všude tam, kde není pevného a nedotknutelného řádu božského, řádu lidskosti — v lidských srdcích. Jednotlivec musí pamatovat na příkaz Kristův o lásce k bližnímu, i když jeho srdce nebude tak hořet jako obět mnicha Šebestiána. Cele se věnoval lidské bídě, z očí posledního žebráka četl Boha, za lásku Boží prosil o milosrdenství pro nejpotřebnější a za lásku Boží dal svůj život. — Dílko je kladným přínosem křesťanské literatury opravdu umělecky hodnotné: krásné myšlenky v krásných slovech. M.

E. Zegadłowicz: BUDĚJOVICKÉ LOUKY. Věnováno dru T. G. Masarykovi. Vydal Vyšehrad, Praha II., Václavská 12, 1934. 9 Kč. Stran 46.

Od několika let opouští mladá poesie naše i cizí téměř morfinicky zatížený výraz dřívější básnické generace a vede nás novými cestami prostého, jednoduchého slova k poznání pravého krásna. V tomto slohu píše své básně i polský Zegadłowicz, přítel Československa. Svou malou sbírkou opěvuje budějovický kraj, z něhož pocházel jeho děd, který tvoří ústřední postavu těchto veršů. Nostalgie a vůně rodné země se střídá s vůní šťastného mládí prožitého na polských svazích Bezkyd pod ochranou dědou.

Něžné, jako nadechnuté jsou verše Zegadłowiczovy, jako květy brzkého jara, zvěstující šťastnější tvorbu příští básnické generace. M.

Henri Pourrat: „KAŠPAR Z HOR“ (přel. Jan Čep) 2 díly, Melantrich, Praha, cena 80 Kč. V Čepově překladu Pourratova „Kašpara z hor“ se dostává české

beletristické literaturě velmi cenného přínosu. Až na řídké výjimky libuje si domácí beletrie v protinábožensky zahrocených a mravně závadných tématech, domnívaje se mylně, že by český čtenář nepřijal něco lepšího, zušlechťujícího, a že by dílo utrpělo na literární ceně. Pourratův román svědčí o opaku. Ukazuje, že i vznešené náboženské ideje možno oditi do románového vypravování, aniž dílo utrpělo na půvabu a kráse. Druhé hlavní příkázání křesťanství — láska k bližnímu, jejímž nejvznešenějším projevem je velkodušné odpouštění nepřítelům — je vůdčí ideou celého románu, ztělesněnou v jeho hrdince Anně Marii Grangeové. Vlastním hrdinou románu je sice Kašpar z hor, jehož jméno kniha nese, ale ten je ovlivňován a posvěcován touto čistotou křesťanskou duší, kolem níž se spřádají osudy.

Děj je velmi pestrý a komplikovaný, při tom však je vše tak živé a názorné podáno, podáno pevně a neodvolatelně. Tvář auvergueské přírody, v níž se děj odehrává v první třetině min. století, je věrně podána a malebněji zachycena než na plátně. I život jednotlivých osob je podán nezkráceně a nepředpojatě tak, jak se jeví v plné skutečnosti. Henri Pourrat je bystrý psycholog, znatel srdce i duše: obětující i trpící ve svých osobách. Nejvíce ovšem působí na čtenáře dokonale křesťanský postoj, bolest a hrdinství, jednání Anny Marie — tak dovede jednat jen hluboce věřící člověk.

Překlad je velmi zdařilý, plně vystihuje originál. Také nakladatelé patří dík, že nešetřil nákladu při výpravě knihy. Doporučujeme všem přátelům dobré knihy. Pl.

T. Tóth: DIE LEIDEN CHRISTI. Do němčiny přeložil P. Bruno Maurer O. S. B. Vydal Herder, Freiburg im Breisgau 1934. Stran 368. Cena brož. 4'20 M, v plátěné vazbě 5'40 M.

Další cyklus duchovních řečí známého kazatele. Kdo zná jeho „Ich glaube“ a „Der grosse Gott“, s radostí uvítá tato kázání, pokračující ve výkladu symbola apoštolského.

Autor pojednává v prvních 17 kázáních o příčině utrpení Kristova, tedy o vykupitelském úkolu Kristově s celým pozadím bídy dědičného hříchu, o účincích vykoupení a o našem utrpení ve světle utrpení Spasitelova. Deset dalších kázání obsahuje hluboké úvahy o některých jednotlivých událostech z utrpení Páně.

I tyto duchovní promluvy mají všechny přednosti dřívějších děl Tóthových: krásný sloh, přiléhavé aplikace a výstižné příklady. Mr.

Tihamer Tóth: LEHRE CHRISTI. Ins Deutsche übertragen von P. Bruno Maurer O. S. B. Vydal Herder, Freiburg 1935. Cena váz. 4'80 RM.

Tóth je především psycholog; zná duše a jejich potřeby. Jasně si uvědomuje, co lidstvu schází. Je mu třeba dát přístup k věčnému prameni milosti poznáním nauky Kristovy.

Proto vydává další (již čtvrtý) svazek svých cyklických kázání o Kristu. Tóth je příliš dobře znám světu. Jeho kázání nejsou papírová. Je v nich život. Pronesl je před velmi četným publikem z různých stavů v universitním kostele v Budapešti a většinou též v rozhlase. Tisíce mu naslouchají ve vlasti, tisíce čerpají z jeho pramenů v cizině a hlásají jeho náměty svým ovečkám. Kázání chtějí poučit široké vrstvy, dodat odvahu, určit směr. Vysvětlují, čím byl Kristus v dějinách lidstva a ze života dnešní doby jasně dokazují, čím je pro lidstvo v přítomnosti a čím navždy zůstane. Kristus jeví se nám jako Božský Syn, Bohočlověk, učitel, rádce, Vykupitel a Spasitel. Autor se střeží vši sentimentality a vyhledává raději prostotu a kráčí vpřed cestou rozumu. Vždy směřuje k pozitivnímu a konkrétním cílům. Lehce osvětluje a řeší různé námítky a narážky. Má pochopení pro problémy dneška i po stránce hospodářské a bedlivě si jich všimá. Náplní příkladů vzatých z dnešního života a rétoricky přesvědčivou přesností výrazů získává srdce posluchačů.

Kázání jsou praktická a při tom hluboká. Jejich velkou předností je, že odpovídají duchu doby. Kazatelé, kteří chtějí podat svým věřícím něco hodnotného, rádi sáhnou k této knize. J. V.

Ter Haar Franc. C. Ss. R.: CASUS CONSCIENTIAE de praecipuis huius aetatis peccandi occasionibus pag. 184, Lib. 10., Marietti, Turin 1934.

Toto dílo je všeobecně uznáváno za velmi cenný příspěvek pastorální theologie. V prvé řadě určeno je pro zpovědníky, kteří zde najdou řešení často obtížných casuum conscientiae occasionariorum et recidivorum a prostředky, jak umožnit a usnadnit penitentům, aby se nebezpečných příležitostí varovali anebo je aspoň

oddálili. Též kazatelé najdou zde mnoho látky pro kázání.

Ter Haarovy „Casus conscientiae“ se liší od jiných knih, které mají tentýž titul právě tím, že neobsahují t. zv. „casus hispanicos“ nýbrž, že speciálně pojednávají o nejnebezpečnějších a dnes nejčastějších příležitostech ke hříchu, tedy o věci, v níž musí mít každý duchovní vůdce jasno. ch.

SBORNÍK II. LITURGICKÉHO TÝDNE V PRAZE, od 20.-23. listopadu 1934 (jako 11. a 12. čís. „Paxu“). Praha-Emmauzy.

Přednášky II. liturg. týdne pojednávaly o „pilířích, o sedmi sloupech, jež vytesala Moudrost věčná“ — o svatých svátostech. Z referátu každý vděčně přijme historický důkaz sedmi svátostí („Hmota a forma svátostí“ od dr. Konst. Miklíka) a pak přesné dogmatické a liturgické výklady prvních dvou svátostí. Díky Emmauzským Otcům za tento nový krok a úspěch obnovy českého katolicství v duchu svaté liturgie. —n.

Chanoine Marchand: LA FAILLITE INITIALE DU PROTESTANTISME. P. Téqui, Paris — 1934.

Autor se představuje jako uznaný učenec, který dovede hodnotiti protestantské bludy a odhalovati dalekosáhlé vnitřní rozpory. Cílem je mu pravda a myšlenky Luthe-rovy proniká duchem kritickým a ukazuje na jejich důsledky. V první části podává prostředí, osobnost, dílo a nauku Luthe-rova a v druhé části osvětluje Kalvína s jeho naukou a dílem. Kniha chce uká-zati na špatnou informovanost o nauce protestantské. vch.

DIE HEILIGE SCHRIFT DES NEUEN BUNDES, herausgegeben von Pius Parsch, Klosterneuburg 1934. 13×19½ cm, 416 str. cena S 1'20, S 2, S 2'50.

Touto knihou končí se obsáhlé dílo překladatelské — úplné vydání Písma sv. Překladatel je si dobře vědom toho, že tlumočí zde slovo samého Boha. Odtud ta přesnost ve vyjadřování, která je často zvýšena ještě četnými doplňky. Souvislost je dobře patrna z vhodného rozčlenění a z úvodních poznámek. Překladatel si přeje, aby Písmo sv. stalo se každému knihu života. Proto předesílá stručný návod, jak je s užitkem čísti. Překlad je pořízen podle textu původního. Přeložil a výklad podal Dr. Jakob Schäfer. J. V.

Tihamér Tóth: DIE ZEHN GEBOTE. Predigten. Ferd. Schöningh, Paderborn. 2 sv. (neváz. 9 M, váz. 12 M).

Věčně živá náboženská pravda musí být hlásána také živou formou, a ta předpokládá intenzivní vnitřní život u kazatele. Pochopení těchto zásad proniklo kazatelskou činností Tóthovu a na jeho kázáních, těšících se zasloužené popularitě, můžeme studovat jejich praktické uplatnění. Tóth zná dnešního člověka – což je při kázání z oboru mravouky dvojnásob důležité – dovede mluvit jeho řečí a přivést ho tak snáze k poznání a uznání Božího zákona, platného i v rozpoutané době nynější. Je to ovšem práce vážná – Desateru je tu věnováno 56 kázání, tvořících ucelený cyklus. Psychologickou stavbou i stylem jsou T. kázání mistrovskou ukázkou duchovního řetnictví.

Vyplyvá z podstaty věci, že nelze beze všeho pro každé prostředí užití řeči, určených hlavně pro elitní posluchačstvo velkoměstské; je však nutno se na nich učit, kterými cestami nutno jít za dnešním člověkem. Při tom jsou zdrojem myšlenek, příkladů a analogií vzatých z dneška; v tomto ohledu prospějí nejen kazatelé, ale i katechetovi (zvl. na stř. škole) a každému vykladateli slova Božího. a

ANDREJ HLINKA. 1864—1926. Napsal *Karol Sidor*. 1934. Tlačou knihtlačiarne sv. Andreja v Bratislave. Str. 570, cena brož. 48.— Kč.

Kniha Karla Sidora, jenž už jako gymnasta lnul k ružomberskému faráři, který tehdy zvláštní péči a lásku věnoval své naději — studentům na piaristickém gymnasiu (národnostně pro slovensky citící studenty nebezpečným) je projevem obdivu, vděčnosti a lásky k velkému učiteli lidu, knězi a Slovákovi; kniha je popisem toho zápasu a boje, jež bojoval a vyhrál — dnes již zešedivělý (ale tím úctyhodnější) — veliký Slovák-kněz „za tu našu slovenčinu“ a nedokončeného dosud zápasu o autonomii Slovenska. Spis tento může být přijat jednak s láskou, jednak s odporem. Proč? Protože A. Hlinka prý je osobou záhadnou a záleží tedy na rozřešení té „záhady“. — O předválečných zásluhách Hl. o „drahý l'ud slovenský“ nepochybujeme nikdo: potravní spolky, spořitelny, tisk, práce uvědomovací národnostně a hospodářsky, práce kněžská v Troch Sliačoch, Ružomberku — obhájba v Římě, vězení v Ružomberku a Segedině (30. XI. 1907 — 23. II. 1910) —

to vše mluví pro Hl., to vše vysvětluje jeho popularitu, to, že Hl. je „vůdce“. Sporný je popřevratový boj Hl. „za autonomiu“. Hl. má v ruce pittsburghskou „dohodu“ z 30. V. 1918 podepsanou i naším p. presidentem s větou „Slovensko bude mít svoju vlastnú administratívu, svoj snem a svoje súdy“...! A Hlinka je neústupný, temperamentní Slovák. Narazil svojí důsledností i u Slováků, ale zdá se, že zde hrál důležitější roli jejich liberalism či lutheranism a katolicism Hlinkův... Co dílo Hlinkovi ztížilo, bylo to, že byl některými stoupenci zrazen a tím jeho politika zdiskreditována (...Jehlička, Unger a j.) Pochopiti Hlinku znamená pochopiti Slováky. Kniha Sidorova vede k pochopení Hlinky: v tom je její užitečnost ba nepostradatelnost. — Sidor psal z lásky k věci a osobě Hlinkově, nemluví tedy o chybách které snad jsou, což asi rigorosní objektivitu porušuje. Přesto však spis je rozhodně zajímavý. -sil.

MONSEIGNEUR DE SÉGUR (Souvenirs et récit d'un frère). Par le marquis de Ségur.

Vingt - neuvième édition par Téqui, Paris en 1934: illustrée de 23 gravures, revue et corrigée; p. 357, prix 15 fr.

Kniha svědectví o tak vzácném knězi jakým byl Msgre de Ségur, o němž pravil velký jeho současník, sv. farář arský: „Aujourd'hui j'ai vu un saint!“ F. B.

René Clairfeu: L' HEURE VA — T — ELLE SONNER ? Pierre Téqui, Paris. 1934.

Otázka budoucích věcí dává podnět k vědeckému studiu proroctví, jež během století se vyskytla, a jež autor zpracovává jako důležité dokumenty. Vykládá způsob, jak možno aplikovati metodu vědeckou na proroctví a zajímavě ukazuje, jak dokumenty proročké ličící „hrozný zítřek“ shodují se s poznatky vědeckými. Poslední den lidstva není prý již daleko. Kniha již svým nadpisem přitahuje všechny a obsah její nutí k úvaze i osobnosti skeptické. vch.

WSPÓLCZESNA NIEWIARA — Ks. dr. A. Krzesiński: Poznań 1935, str. 32.

Promluvy prof. Krzesińskiego k akademické mládeži při oslavách sv. Jana Kantiana, slavného profesora Jagielloňské university, zdůrazňují to, co krakovský svět odkazuje zvláště dnešní době — prodchnuté „současnou nevěrou“: pevnou, neochvějnou vírou — i za cenu obětí. —n.

Rosat (abbé A.): POUR L' ACTION CATHOLIQUE. Collection „Les cahiers du blé qui lève VI. Pierre Téqui, Paris VIe, 82, rue Bonaparte.

Praktická příručka rozumného apoštolátu, ve které kněz, spisovatel, řečník a umělec, kteří chtějí pracovat v kat. akci, naleznou podmínky literárních cen Alberta de Mun a Henri Bazire, náčrty a tituly prací a mnoho jiných poučení pro misijnáře pera. Přesněji řečeno je to metodický plán apoštolátu knihou, tiskem pro lid, konferencemi, divadlem, kinem, uměním a t. d.

Knihla nás seznamuje s příčinami ztráty víry v pracujících třídách, ukazuje způsob a prostředky k získání těch, kteří se odtrhli od Církve a nutí k propagování pravd náboženských.

Maksymilian Rode: W SLUŽBIE BOGA I OJCZYŹNY.

Pilný poznaňský bohoslovec, který přispíval i do Musea vydal čtyři drobné portréty velkých Polek, z nichž zvláště životopis hraběnky Zamoyské jest velmi pěkný.

ROK SLUŽBY BOŽEJ 1934-1935. Polský Ordo Divini Officii vychází již ve třetím vydání péčí Ks. Michala Kordela, redaktora „Mysterium Christi“ v Krakově.

Poznámky v letošním vydání si všimají Písma sv., jak je předčítá Církev v jednotlivých dnech. Dobré jsou i poukazy na myšlenky a dispozice breviáře. Tento praktický „direktář“ přispěje jistě k lepší účasti na denní liturgii a k jejímu porozumění. —n.

Dr. A. Svobodová-Sadovská: UTRPENÍ ČESKÝCH KATOLÍKŮ V DOBĚ REFORMACE. (Časové úvahy, roč. XXXVII, čís. 3-4.) Vyd. Tiskové družstvo v Hradci Králové. 1934. Kč 4.

Spisovatelka prostým vypravováním událostí ukazuje nám v pravém světle postavení a utrpení katolíků za doby reformace, kdy často krví musili zalévat strom sv. Církve v našich zemích (bl. Jan Sarkander).

Tamtéž jako 5-6 čís. Časových úvah:

Ladisl. Mrázek: UČENÍ CÍRKVE ČESKOSLOVENSKÉ. Kč 2'20. Jsou to citáty z učebnic náboženství církve československé (Seménka, Biblická čítanka, Náboženská čítanka) dobře autorem komentované. Stojí za povšimnutí pro ty, kteří pořád nechtějí vidět rozdíl.

Jar. Fr. Parma: TRP A MLČ. Drama z kněž. života o předešlé a 5 jednáních. Náklad. vlastním; Brno-Král. Pole.

Vrah, který spáchal zločin s úmyslem, aby vina padla na kněze, polského vlastence v ruské části Polska, zaváže kněze k mlčení fingoanou zpovědí. Po jeho dvacetiletém vyhnanství na Sibiři se pod tíhou výčitek svědomí přizná.

Divadlu nechybí dramatických momentů, ale místo přemíry sentimentality by mu prospělo více psychologie. m

Josef Kopta: NĚKOLIK PŘÍBĚHŮ ZE ŽIVOTA BLÁZNA PADRNOSE. Vydalo nakladatelství Sfinx B. Janda v Praze jako soukromý tisk pro své přátele k Novému roku 1935. Padrnos se svými humoristickými sklony v mnohých epizodách jest zachycen jako skutečný blázen, který dělá své ženě jen zbytečné starosti, který však také dovede svým vtípem šlehnout řád a poměry. vch.

Rodiče gymnasistů upozorňujeme na praktickou příručku prof. Bradáče „LATINSKY V 1000 SLOVECH“. Právě vyšel 12.-15. sešit této metody. Cena sešitu 4 Kč. Nakladatel A. Neuhert, Praha II., Hybernská 12.

J. Skála: ROMÁNEK TULAČKY EVY. Lidová hra se zpěvy o 3 jednáních. Birnbaum, Brtnice.

František Borek: MARUŠKA A DVANÁCT MĚSÍCŮ. Vydal Josef Birnbaum v Brtnici. 4 Kč.

Zdramatisovaná pohádka o trpící sirotě Maruše. Je to kus vhodný pro probuzení národ. písně, jejíž obliba tak rapidně klesá.

Jan Rosol: DEVĚT KRÍŽŮ aneb Krvavá svatba nad Domášovem. Venkovské drama z okolí Bíteše. V tomtéž nakladatelství.

Hlavní myšlenka celého dramatu je ukázat, kam vede selská pýcha a neústupnost, která je ztělesněna v sedlákovi Ctiborovi.

Václav M. Vlček: SESTRA ANUNCIATA. Drama o čtyřech jednáních s předešlou. Svým obsahem a zpracováním připomíná Peckovu „Assuntu“. Učitelka Marie Bořková zřekne se z čisté lásky k Bohu světských radostí, vstoupí do kláštera jako sestra Anunciata a stane se vzornou a krajně obětavou ošetřovatelkou. Doporučujeme všem katolickým spolům. Vydal J. Birnbaum v Brtnici. v

JEŽÍŠ — MUŽ BOLESTI

Prorokovi odhaluje Duch svatý krvavou hrůzu Velkého pátku. Ztrnule patří Isaiáš na nezměrné moře bolesti a stěží nachází slova, aby je popsal. Žalmistovi ukazuje božský Vdechovatel děsnou záplavu muk Spasitelových a Davidova obožená obrazivost nemá pro ně přirovnání. Evangelista, zírající přímo v bezednou propast Kristova utrpení, nedovedl říci více než „ukřižovali jej“. — Jenom krátkozraké oči, zastřené mlhou plačící osobnosti, nedohlédnou na Kalvárii; jenom ústa, slabě usrknuvší z kalicha hořkostí, se odvažují srovnávatí třísku trpícího já s břevnem kříže Ježíšova!

Kristus trpěl mnoho, nesmírně mnoho! Předešel nás na cestě utrpení, ba dospěl na ní tak daleko, že ho nikdy nemůžeme dostihnouti.¹

Rozsahová krutost jeho bolu pohlcuje v jistém smyslu všechny bolesti světa. Ne že by vyčerpávala přerozmanité druhy lidského hoře!² Mnohé z nich si přece tolik odporují. Nemohl Kristus umíratí na kříži a zároveň tonouti ve vodách jordanských. Nepoznal zžírajícího děsu ohně ani zuřivosti rozběsněných šelem. Vojíní mu nezlámali kosti jako oběma spoluukřižovaným lotrům.

Jeho jemné tělo, Duchem sv. v lůně Panny utvořené, nebylo podrobeno bolestným chorobám, jež obyčejně zavinuje nespolečnost a neopatrnost lidská.³ Ač se to nepřičilo jeho moci, přece jeho svatost toho nedovolovala. Neslušelo se, aby tělo Bohočlověka bylo zneuctěno hnísem malomocenství, souženo hladem rakoviny nebo týráno nelítostnou padoucníci.

A přece jako moře jest veliké potření jeho! V moři se stékají vody všech řek a potoků. Na přesvatém těle Ježíšově se spojily všechny bolesti trpících a trýzněných, kající ukrutnosti všech světců, všechna soužení mučedníků.⁴ Není rodové skupiny utrpení, jehož by nezakusilo Kristovo člověčenství.⁵

Ode všech tříd lidu trpěl Kristus! Nenávist židů i bezcitnost pohanů spolupracovaly na jeho krveprolití. Prodejnost jerusalemské lůzy se ukázala při jeho odsouzení až příliš krutě. Mužové i ženy, sprostí povaleči ulic i učené vykladatelé Písem, osoby soukromé i veřejné, laici i kněží, všichni se sjednotili v drzém útoku na Krista. A nejvíce snad bolel tichého Beránka zrádný polibek Jidášův, zbabělý útek apoštolů, přísězné zapření Petrovo...

Na všech smyslech trpěl Kristus! Bolem zlomená Matka, pla-

¹ Bernadot, Eucharistií k nejsv. Trojici, přel. Dacík O. P. 1928, str. 71.

² Summa III, quaest. 46, art. 5. — ³ III. quaret. 14, a. 4.

⁴ L. Alfons, Úvahy o Umučení J. Kr. — přel. P. Blažek C. Ss. R., Praha 1897, str. 20.

⁵ III., qu. 46, a. 5.

čící hlouček přátel, kaluže stydlé krve, ostří kopí, úšklebky farizeů, truchlící tma slunce souží jeho zrak. Nárek věrných, rouhání a výsměch nepřátel doléhají k přesvatému sluchu. Puchem žáláře a zápachem zanícených ran nasycován jeho čich; chuť trýzní žízeň, ocet a žluč; hmat ukájen ranami.

Na všech údech trpěl Kristus! Tvrdé ostny korunují hlavu, políčky a sliny hanobí krásnou tvář, tupé hřeby probodaly ruce i nohy.

Na celém těle trpěl Kristus! „Podoby neměl ani krásy, bychom naň patřili, neměl vzhledu, abychom se kochali v něm... Měli jsme ho za malomocného, zbitého od Boha a sklíčeného... Roztlučen byl pro nepravosti naše”.⁶ — Sotva kdy budou spočteny šlehy strašného bičování.

Židé se na něm dopustili největšího bezpráví. Odepřeli mu právo zákonitého výsledku.⁷ Oloupili jej o čest a dobré jméno. Jeho poslední majetek si rozdělili katané. — Ani svatá duše Kristova nebyla prosta utrpení. Kdo pronikne hrozné tajemství jeho smrtelného zápasu v Getsemane? Kdo sestoupí v propastnou prázdnotu bezmocné opuštěnosti na kříži?

Chtěl snad božský Vykupitel ztrestati na svém těle všeliký hřích všelikými útrapami?⁸ Chtěl jíti sám napřed cestami, jimiž vodí bolest své oběti, abychom následovali šlépějí jeho?⁹ Bylo by to korunou jeho lásky, nejušlechtlejším projevem jeho pastýřské moudrosti! Snad také proto, že chtěl míti soucit s našimi slabostmi, dopustil, by byl zkušěn ve všem kromě hříchu.¹⁰

Rozsahově trpěl tedy Kristus všelikou bolest lidskou. Avšak prudkost jeho muk daleko přesahovala meze všednosti. Jeho nevypravitelné mučednictví nemá sobě rovna. „Ó vy všichni, kteří jdete cestou, pozorujte a vizte, je-li bolest jako bolest moje!”¹¹

V zdrcujícím přívalu ran svjíjí se Muž bolesti jako červ. Římským bičováním rozdrásáno jeho tělo až na kosti. Svatá hlava rozryta ostrým řešetlákem. Sám otrlý Pilát se zachvěl při pohledu na zmučeného Krista. A v tak zuboženém stavu vleče na Golgotu kříž, aby tam skonala smrtí nejohrovnější.¹²

K dovršení míry hořkostí poddává se Ježíš neslýchanému zármutku duševnímu. Trpíme-li my, těžší nás vědomí soucitné blízkosti Otce; jsme-li ponořeni v bolest, usušuje nám slzy dojemný obraz Kříže; duší-li nám srdce vyprahlost duševní pouště, zbývá ještě věřící pohled k nebi. Kristus však byl zahalen příšerností tmy až k zalknutí. Bůh nedovolil, aby rozkoš blaženého patření se v něm přelévávala do nižších okruhů lidskosti.

Již sama povaha tělesných i duševních muk Ježíšových svědčí o závrtné hloubce jeho mučednictví. Což teprve, uvážíme-li okolnosti, zvyšující prudkost jeho bolestí téměř k neuvěření!

⁶ Is. 53, 2-5. — ⁷ Dr. Miklík, Umučení Páně, Praha 1933, str. 199.

⁸ III., quaest. 46, a. 5. — ⁹ Petr I., 2, 21. — ¹⁰ Žid. 4, 15. — ¹¹ Pláč 1, 12.

¹² Cicero, In Verrem. 5, 64.

Utrpení Ježíšova zesilovala jeho moudrost. Dle míry moudrosti stoupá výše bolestných pocitů. Bolest člověka vzdělaného, ušlechtilého jest mnohem jemnější než bolest člověka prostého, nevzdělaného. Jak pronikavou byla asi muka Kristova, když jeho znalost nekonečně předčí nepatrnost poznání našeho, obsahujíc všechny poklady moudrosti a vědomosti!

A protože se chtěl ubíratí královskou stezkou kříže, přijal tělo nesmírně jemné a citlivé, schopné trpěti nadmíru. Tuto schopnost pak vyčerpal do krajních možností. „Sebe samého zmařil“...¹³

Utrpení Ježíšovo zvyšovala jeho svatost. „On hříchu neučinil, aniž byla nalezena lest v jeho ústech“.¹⁴ Zdálo by se, že vědomí vlastní nevinny a naprosté bezhříšnosti nemalou měrou zmenšovalo palčivost jeho trápení. Nikoliv! Život se svou zkušeností soudí jinak. Co vina cítí spravedlivě jednou, to nevinnost pocituje dvojnásob bolestně. Ostatně světlem nekonečného poznání prohlédl Kristus dokonale ďábelskou zlobu hříchu i neúprošnost Spravedlnosti. A tento pohled v pravdě zdrcoval jeho duši.

Ani výsostný poklad morálních ctností neuklidňoval stoicky mysl trpícího Vykupitele. Ačkoliv se podrobil bolestem, odpovídajícím velikosti a počtu lidských hříchů, jež smýval svojí krví, přece míra vnitřního utrpení byla určována a řízena dokonalostí rozumovou. Avšak vnější bolest se těžko sklání před soudem rozumu a určením ctností mravních. Snad ještě by náplň ctností byla jaksi nepřímo zmírnila pronikavost děsných muk přetékáním do nižších částí člověčenství, kdyby nebyla zůstala vyhrazeným majetkem vyšších duševních oblastí Kristových.¹⁵

Utrpení Ježíšovo vyvrcholila jeho láska. Protože byl propastí lásky, bylo jeho Srdce propastí bolu.¹⁶ Jeho věčná láska k Otci zvyšovala jeho zármutek nad urážkami Otce na stupeň nejvyšší a určovala mu v jistém smyslu způsob i míru zadostiučinění.

Kristus miloval Otce. V něm však a s ním miloval i nás a proto sebe samého vydal za nás.¹⁷ Ne nerad, ale úplně dobrovolně,¹⁸ z nezištné lásky se za nás obětoval. Jen o jediný jeho vzdech k Otci, o jediné slovo modlitby, o jedinou krůpěj krve prosilo lidstvo, ale jeho láska dala nepochopitelně více; protože nás chtěl přenést z království spravedlnosti do království milosrdenství, kde nemáme žádného nedostatku v žádné milosti,¹⁹ proto volil utrpení úměrné nekonečným zásluhám.

Láska korunovala jeho mučednictví. Láska, která od prvního okamžiku početí v lůně panenské Rodičky myslila na příští muka a tím celý život Ježíšův proměňovala v bezútěšný oceán bolesti; láska, jež musila očekávat od tolika jen černý nevědek, a přesto dovedla tolik trpěti; jež chtěla býti vzorem a posilou v každém hoři strádajícího lidstva, a proto se podrobila bolestem jak rozsahem, tak obsahem největším. Nebylo, není a nebude pod sluncem bolesti, jejímž Králem by

¹³ Filip 2, 7. — ¹⁴ I. Petr, 2, 22. — ¹⁵ III, quaest. 46, art. 5.

¹⁶ Bernadot, dílo cit., str. 76. — ¹⁷ Efes. 5, 2.

¹⁸ non invitus, sed sponte sua. Sv. Cyril Jes., Cat. 13, 5. — ¹⁹ I. Kor. 1, 7.

nebyl Kristus! A až na konci světa budou sečteny všechny kříže lidstva, přece závaží utrpení Kristova převyšší jejich míru. Z oslaveného těla jeho potom poznáme jasně, že Sedící na pravici Boží musel býti napřed Mužem bolesti.

* * *

VĚŘÍM V BOHA, OTCE VŠEMOHOUCÍHO,
...I V JEŽÍŠE KRISTA,
SYNA JEHO JEDINÉHO, PÁNA NAŠEHO,
JENŽ... TRPĚL POD PONTSKÝM PILÁTEM,
UKŘIŽOVÁN, UMŘEL I POHŘBEN JEST...
TŘETÍHO DNE VSTAL Z MRTVÝCH...!

*

Jos. Maršálek:

DÍK TOBĚ, CÍRKVI!

*Na prahu myšlení jsi — tajuplná — stála,
ó matko,
a slzami a krví kojila's
své děti, lačné života a boje,
své dědictví, svůj odkaz zanechala's,
ó nesmrtelná, nám.
Teď vstupujeme ve tvé smělé kroky
a hřáti stopou tvou,
jež rudou slzou bolí,
jdem přes kamení nenávisť, zloby.
Svou rukou kynula's —
a ohlas bouře věků
svou tvář skryl do závoje věčných mlčení.
Tvou vůli železnou nehnuly lidstva broby:
dnes — jako včera —
zas hotovíš se k boji.
Ó milující,
ty's milionům dala štědrost bytí,
svou ruku otevřela's nad pustými lány
a chaos duší přeorala's řádem.
Ty's v hořkost myrhy síla sladké zdroje
a duše stravovala ohněm dálných zření:
dnes ve tvé náruči
— byt v kříži těžkých běd —
se choulí lidstvo nemající stání.
Vír šíleného tempa osou světa točí,
ó spravedlivá,
ty jeho strážíš póly.*

DÍLO DR. JANA HEJČLA

(*Posmrtná vzpomínka.*)

Oznámili jsme v 3. čísle Musea smutnou zprávu, že odešel na věčnost překladatel Písma sv. a profesor S. Z. na CM bohoslovecké fakultě v Olomouci, Dr. Jan Hejčl. Nebylo nám tehdy pro krátkost času (číslo bylo již v tiskárně) možno podati zhodnocení jeho životního díla, činíme tak tedy nyní.

V Dr. Hejčlovi ztratil český katolicismus jednoho ze svých největších vědeckých pracovníků. Po více než třicet let obohacoval tento učený biblista svými pracemi bohovědnou literaturu, až smrt mu vytrhla péro z ruky.

Svou literární činnost zahájil Dr. Hejčl právnickým článkem „Vlastnické právo kněze katolického k důchodům církevním“ v ČKD 1900, a skoro současně vydal biblickou práci „Ueber die Wortinspiration der hl. Schrift“ v mohučském časopise Katholik. Od té doby jest řada jeho prací nepřetržitá a převládají povětšinou již náměty biblické. Zmínky zaslouží aspoň články „Na konci starého a na prahu nového století“ (ČKD 1901), obsáhlé pojednání (160 str.) „Pentateuch“ (ČKD 1905—1908), „Jak vykládá moderní kritika vznik knihy Josue“ (Tamtéž 1912), „Jest Judit kniha historická“ (Tamtéž 1917) a j. Hojně svých prací uveřejnil i v brněnské Hlídce („Nově nalezené aramejské papýry“, 1908, „O prosodii biblické“ 1909 a j.), v „Poutníku jerusalemském“ („Ze života křesťanských Beduinů“, „Isaiášovo podobanství o vinici Páně“ a j.), v olomuckém Našinci („K pojmu moderní srovnávací vědy náboženské“, „Královna knih“, „Mořská píseň“ a j.) Vedle toho psal i německy. Připomínám jen „Das alttestamentliche Zinsverbot im Lichte des ethnologischen Zinswesens“, která vyšla jako 4. sešit sborníku „Biblische Studien“ (Freiburg in Breisgau 1907), a která vzbudila pozornost v celém odborném světě.

Vedle vědecké práce věnoval se Dr. Hejčl i práci ve směru popularizačním. V pražském Čechu (1905) vydával své dojmy z cest po Palestině, které později vyšly i knižně pod názvem „Ke svatyni kananejské“ v Hradci Králové 1911, stejně jako i články v královéhradecké „Obnově“ (1905—1909), vydané tamtéž roku 1909 pod názvem „Do města Davidova z města Eliščina“. Stejným směrem se nesou i články „Po stopách rodiny Nazaretské“ v Našem domově (1912), „Vjezd patriarchy jerusalemského do Betlema na štědrý den“ v Našinci a j.

† Dr. Hejčl byl velmi horlivým pracovníkem ve hnutí eucharistickém a liturgickém. Už v Hradci Králové byl ředitelem spolku kněží adorátorů a po svém příchodu do Olomouce byl mu od arcibiskupa Bauera svěřen týž úřad i pro arcidiecési olomuckou. Své hluboké meditace o nejsvětější Svátosti uveřejňoval ponejvíce v Olo-

mucké „Eucharistii“ (více než 50 čl.) Tam uveřejnil i některá svá kázání, povětšinou mariánská („Na slavnost sv. růžence“, „Na svátek Neposkvrněného početí“ a j.) a tam nabádal i kněze k hojnější četbě Písma sv. a rozjímání před svatostánkem. Některé své články z Eucharistie později vybral a vydal ve dvou sbírkách: „Písmo sv. v životě knězově“ (Olomouc 1932, soukromý tisk, jež připisuje svým cpp. chovancům vicerektor a spirituál — svým cpp. posluchačům profesor biblického studia St. Zák., Hradec Králové 1899—1909 — Olomouc, 1909—1932), a „Eucharistická četba bible“ (Praha 1933). Z první sbírky vyjímáme aspoň některé ukázky, jako „Psané slovo Boží v srdci, v ústech a v ruce duchovního pastýře“, „Zvroucenní liturgické předpokládá znalost Písem sv.“, „Žalm 129 na rtech kněze přede mši sv.“, „Díky knězovy po mši sv.“ a j., z druhé „Stvoření světa“, „Náš ráj“, „Kain a Abel“, „Tobiáš“, „Job“, „Dum esset rex“, „Dobrý pastýř“ a j. Své exerciční přednášky, které měl ke kněžím z Hradce Králové, vydal rovněž knižně pod názvem „Z Hradce Králové do Želiva“ (Olomouc, 1931). Vedle toho velmi často přednášel na eucharistická témata na různých sjezdech a slavnostech („Eucharistická četba bible“ na katolickém sjezdu pražském, „Obnovení rodiny Eucharistii“ na sjezdě vídeňském a j.) Nejnověji vydával své eucharistické meditace v olomucké revui „Na hlubinu“ 1932—1933. Vyšly též knižně pod názvem „Chléb s nebe“ (Olomouc, 1933).

Ve hnutí liturgickém pracoval od počátku, hlavně jako překladatel liturgických textů. Již r. 1912, kdy se u nás ještě o hnutí liturgickém skoro ani nevědělo, vydal s Dr. Orlem „Lidové nešpory mariánské“ a o něco později i „Hodinky mariánské“ (Praha 1913), hlavně k potřebě různých ženských kongregací. Později vyšel „Žaltář“ (Praha 1922), „Threni“ (Olomouc 1923), „Modlitby za v Pánu zesnulé“ (Praha 1926), „Na svátek Božího Těla“ (Praha 1927), „Na hod Boží vánoční“ (Olomouc 1927), „Od květné neděle do Bílé soboty“ (Olomouc 1928), „Týden Ducha sv.“ (Olomouc 1930), vedle celé řady liturgických článků v olom. Hlubině, Eucharistii a j. Dojímavá byla jeho zbožnost, s níž sloužil mši sv. Co viděl v liturgii, ukazuje jeho předmluva k „Týdnu Ducha sv.“. Tam praví: „...liturgie jest zlatá páska, která poutá s Bohem, zprostředkuje oduševnělý styk s Nejvyšším, jest uvědomělým výrazem oddanosti Otci nebeskému, vlévá do duší očistu, nadpřirozený duchovní život, nadšení pro nejvznešenější lidské zájmy, mravní sílu, jest zárukou definitivního blaha a štěstí za hrobem...“

Avšak životním dílem Dr. Hejčla jest jeho překlad Písma sv. S. Z., vydaný pod názvem „Bible česká“ v Dědictví sv. Jana Nep., který vyplnil skoro půldruhého desetiletí jeho života. V dubnu r. 1912 vyzval ho tehdejší ředitel „Dědictví“ Dr. Tumpach s Dr. Podlahou, byvše na něho upozornění jeho dosavadní činností literární, aby obstaral překlad Písma sv. S. Z. a r. 1925 vychází poslední sešit, uzavírající monumentální dílo, čítající ve třech svazcích skoro půl čtvrtá tisíce stran.

Zásady, jimiž se řídil při překladu, vyložil v autoreferátě o své Bibli v ČKD 1925. Chtěl podati v českém rouše takový překlad a výklad Písma sv., jenž by po stránce formální i obsahové byl dokonalý a prospěl prostému lidu stejně jako inteligenci. Za základ vzal latinský úřední text Vulgaty, při tom však bral stálý zřetel k původnímu textu hebrejskému, aramejskému a řeckému jakož i ke všem starým překladům. Aby učinil text srozumitelným, dával pod čáru bohaté poznámky slovní i věcné, čerpané nejen z nejnovější literatury biblické, ale hlavně ze svých osobních zkušeností a znalostí, které si získal na své cestě do Palestiny. Tím se stalo, že poznámky převyšují skoro trojnásobně sám text. Při tom však jsou pracovány tak, aby co nejméně odváděly pozornost od samotného textu Písma sv.

Hejčlův překlad S. Z. byl přijat odbornou i literární kritikou s velikou pochvalou. Dostačí snad uvést kritiku universitního prof. Dr. Arne Nováka v Lidových Novinách (15. května 1928) a pochvalné uznání Královské české společnosti nauk, jakož i čestnou cenu spolku „Svatobor“ z 1. března 1929. V posmrtné vzpomínce vrací se Arne Novák opět k Hejčlovu překladu Bible a hodnotí jeho práci takto: „Když se zabral z podnětu neúnavného Antonína Podlahy do svého tlumočnického díla, jehož výsledky vyplňuje ve vydání Svatojanského dědictví celou malou knihovnu, přistupoval k němu východočeský rodák, na Moravě zdomácnělý, především jako učený bohoslovec, toužící vtělit do českého jazyka a české vzdělanosti výřežky badání katolické bohovědy poslední doby a ukázat zvláště, jak philologia ancilla theologiae rozšířila poznání o nejstarší listině člověčenstva, mluveno s Herdrem. Ale právě tento veliký učitel všeho novodobého názoru o dějinách učil pohlížet na Starý zákon zároveň jako na výtvar básnický i jako na výraz národní kultury starožidovské i půdy, z níž tato vyrostla. Týž katolický překladatel český se celou praxí přiznával k tomuto historickému pojetí knih, která podle jeho přesvědčení vznikla sice z inspirace, avšak prostřednictvím dobových, místních a literárních podmínek. Proto Hejčlův Starý zákon, doprovázený poznámkami, jež rozsahem daleko přesahují původní text, se opírá nejen o problematiku a literární studium, nýbrž zvláště o mnohonásobné poznání starožidovské, zeměpisné a kulturně-historické. Nad čarou i pod čarou této české bible šumí cedry, žblouná Jordán, září nádhera chrámu jerusalemského a do hlubokých nocí zírání děsivá syrská poušť s vysvobozujícím tušením Nejvyššího. To vše znal prelát Jan Hejčl nejen z knih, ale z opětovných cest, o nichž dovedl tak poutavě, s ohnivým jiskřením svých krásných očí vyprávět, a vracel-li se jako každý pravý biblista ad fontes, nebyly to jen ty, které zpívají z originálu aramejského a hebrejského, nýbrž i ony, z nichž před věky pívali velbloudi Jakobovi a oslice Saulovy.“ (Lidové Noviny, 6. února 1935.)

Sotva dr. Hejčl dokončil svůj překlad S. Z., počal horlivě konati přípravy k překladu N. Z. Výsledek svých přípravných studií uveřejnil v ČKD, Našinci, Životě, Hlubíně a j. R. 1930 podnikl

znovu studijní cestu do Palestiny a navštívil při tom všechna památná místa, o nichž se mluví v N. Z. (Atheny, Soluň, Korint, Řím a j.) a potom jako by snad tužil svou brzkou smrt, pustil se vši energií do překladu. Plodem jeho práce jest prozatím vydání některých listů. „List sv. Jakuba“ (Mor. Ostrava 1931), „Tři listy Miláčka Páně“ (Olomouc 1932), „List sv. Judy Tadeáše a Nejstarší dva okružní listy biskupa římského“ (Olomouc 1933), „List sv. Pavla apoštola k Filemonovi“ (Olomouc 1933, soukr. tisk), „Do Soluně a do Galatie“ (Olomouc 1933), „Dvakrát do Korintu“ (Olomouc 1934) a v tisku jest list k Římanům, jehož vydání se již nedočkal. Vedle toho měl v rukopisu téměř všechny knihy N. Z. buď úplně hotovy nebo aspoň rozdělaný a celou řadu různých článků a různých prací, jež mu nebylo dopřáno dokončiti.

V úvodě ke své závěti napsal Dr. Hejčl tato slova: „Duši svou poručím v panenské ruce Bolestné Matky Boží s prosbou, aby ji obětovala nejmilosrdnějšímu a nejmilostivějšímu Srdci Kristovu, Jehož ctitelem býti bylo mojí kněžskou snahou.“ Kéž mu Matka Boží vyprosí za jeho životní práci hojně odměny ve vlasti nebeské. Ave anima pia et candida!



P. J. Blesík C. Ss. R., Obořiště:

ZÁVAZNOST CÍRKEV. PŘIKÁZÁNÍ A ZÁKONŮ PRO POKŘTĚNÉ NEKATOLÍKY

Roztříštěnost náboženských církví a společností křesťanských vyvolala otázku o závaznosti přikázání a zákonů Církve katolické pro ty, kteří jako bludaři, rozkolníci, odpadlíci a z Církve vyloučení nacházejí se mimo svazek Církve katolické nebo jako takoví mimo Církve se zrodili a byli vychováni, byvše platně pokřtěni. — V této práci nemluvíme o závaznosti zákonů přirozených nebo pozitivně božských, neboť ta je pro všechny stejná. Též více budeme přihlížeti k těm, kteří se mimo Církev zrodili, poněvadž závaznost pro odpadlíky je jasná. Posléze nutno podotknouti, že všichni uznávají, že per se jsou všichni křesťané vázáni církevními přikázáními a zákony a že Církev katolická má nad nimi plnou výkonnou moc právní.

Až do vydání kodexu (1918) byly v theorii dva názory, které v praxi, byť i v jiné obměně, trvají i po kodifikaci práva církevního.

První názor učí, že Církev nemá v úmyslu vázati nekatolíky přikázáními a zákony, směřujícími k osobnímu posvěcení. Tak učí na př. Cavagnis, jež na otázku, zda Církev má v úmyslu zavázat ne-

katolíky k zachovávaní zákonů církevních, odpovídá: „Hinc communiter et cum veritate respondetur huic quaestioni Ecclesiam non urgere leges suas quando diriguntur primario ad sanctificationem individui: ex. gr. leges de ieiunio.“¹ Své tvrzení odůvodňuje tím, že není možno předpokládati, že by Církev chtěla zavázati křesťany v jiné církvi zrozené a vychované, k zachovávaní příkázání a zákonů církevních, jako jsou na př. půst a újma, svěcení neděle a zasvěcených svátků, dodržování censur, zákony o zapovězených knihách a t. d., o nichž jasně ví, že bez příčiny je přestoupí a zhřeší. Tím by Církev jakýmsi způsobem spolupůsobila k nesčetným hříchům a byla příčinou jejich množení.² Podobné učení z autorů předkodexových má De Angelis (Praelect. Jur. can. I. tit. II. n. 13) a Lehmkuhl (Theol. mor., I. n. 228).³

Po kodifikaci církevního práva (1918) nalézáme opět mnohé zástance tohoto názoru. Cl. Marc — F. Gestermann — Raus v „Institutiones morales Alfonsianae“ hájí směr Cavagnisův⁴ a s ním stejnými důvody Génicot-Salsmans, Maroto, Cicognani, Molien, Claeys-Bounaert, Cocchi a j.⁵

První názor staví svoje učení na rozdílu mezi částečnou a všeobecnou závazností církevních zákonů. Uznávají závaznost těch zákonů, které směřují k blahu společnému a k dobrému soužití občanů ve společnosti.⁶ Důkazem zdá se jim býti can. 8. de bapt. sněmu tridentského, který připouští výjimku: „Si quis dixerit, baptizatos liberos esse ab omnibus sanctae ecclesiae praeceptis, quae vel scripta vel tradita sunt, ita ut ea observare non teneantur, nisi se sua sponte illis submittere voluerint: *anathema sit*.“⁷ Důvod tento sám v sobě není podstatný, neboť i katolík v jistých okolnostech je zproštěn závaznosti některého příkázání neb zákona Církve. Posléze důvody zastánců této myšlenky, založené na předpokladu, spočívají na sotva slučitelném spojení s texty zákona, příliš mnoho dokazují a neohlízejí se na to, že spravedlivý a moudrý zákon má býti užitečný celé společnosti, ne pouze osobám, které ho budou pravděpodobně zachovávat. Proto názor naprosto zamítá i Lugo, Tepe a j.⁸

¹ Cavagnis, Instit. iuris publ. eccl., 1888, I. c. III. a VI., p. 347.

² Cavagnis, l. c. „...non est praesumendum Ecclesiam velle haereticos et alios heterodoxos (natos et educatos in heterodoxia), obligare ad suas leges cum certa praevisione transgressionis absque necessitate aliqua (etenim esset occasionem praeberere multiplicandis peccatis, quod etsi liceat ex gravi causa, non licet ex charitate absque ea).“

³ P. Gommarus Michiels, O. M. C., Normae generales juris canonici, Lublin 1929, I., p. 289, pozn. 2.

⁴ Cl. Marc-Gestermann, Instit. moral. Alfonsianae, 1927,¹⁸ I. 198, 2^o, p. 106. „...saepe adsunt circumstantiae, propter quas censendum est Ecclesiam nolle universis suis legibus haereticos obligare, eo quod earum observatio magna ipsis incommoda inferret. Atque haec Ecclesiae voluntas, v. gr. praesumenda est respectu illarum legum, quae directe ad sanctificationem animarum tendunt, ut sunt leges ieiunii, festorum. In his enim Ecclesia mitius agit, ne multiplicentur peccata.“

⁵ Cf. Michiels, o. c. p. 289, pozn. 3.

⁶ Cf. Wernz, S. J., Jus decretalium, Romae 1905², I. p. 124, pozn. 80.

⁷ Trident, sess. VII., can 8.

⁸ Cf. Wernz, l. c.

Jiní, jako De Schepper a Cicognani učí, že Církev je nepřímou a mlčky osvobozuje od některých svých příkazání (velikonoční sv. přijímání, slyšení nedělní mše sv., sv. zpověď a j.), která váží katolíky a nekatolíkům se zakazují, jako na př. can 853⁹ dovoluje a poroučí sv. přijímání všem pokřtěným, qui iure non prohibentur. Avšak can 731, § 2.¹⁰ zakazuje toto bludařům a rozkolníkům, kteří mimo Církev žijí i bona fide. Tato výjimka z obecného pravidla neděje se však po způsobu dispensy nebo zvláštního privilegia, mlčky nebo nepřímou uděleného, nýbrž z důvodu neschopnosti a trestu. Proto nutno názor tento naprosto zamítnouti.¹¹

Druhý názor učí, že všichni pokřtění, i ti, kteří se v bludu zrodili, jsou vázáni zachovávatí církevní příkazání a zákony, a to právem božským. „Ex iure divino omnes et soli valide baptizati, sive catholici fideles sive excommunicati sive schismatici sive haeretici etiam inviti et sine eorum acceptatione *legibus ecclesiasticis obstringuntur*, modo habitualiter usum rationis habeant aut speciali Ecclesiae ordinatione a lege quadam canonica observanda non sint excepti. Nam Deus vi characteris baptismalis omnes et solos baptizatos homines iurisdictioni Ecclesiae vere *subiecit*.“¹²

Větu lze dokazati předně dogmaticky z nezrušitelného znamení křestního.

Článkem víry je, že i křest udělený od nekatolíků je křtem platným. Sněm tridentský prohlásil: „Si quis dixerit, baptismum, qui etiam datur ab haeticis in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse verum baptismum, anathema sit.“¹³

Účinkem platného křtu,¹⁴ je nezničitelné znamení, což prohlásil opět sněm tridentský: „S. qu. d., in tribus sacramentis, *Baptismo* scilicet, Confirmatione et Ordine, non imprimi characterem in anima, h. e. signum quoddam spirituale et *indelebile*... a. s.¹⁵

Z důvodu tohoto charakteru stává se pokřtěný členem právě Církve katolické,¹⁶ k níž se tak přivtěluje, že její zákony musí vždy a všude zachovávat i když nachází se mimo matriku církve.¹⁷ Zna-

⁹ can 853: „Quilibet baptizatus qui iure non prohibetur, admitti potest et debet ad sacram communionem.“

¹⁰ can 731, § 2: „Vetuit est Sacramenta Ecclesiae ministrare haeticis aut schismaticis, etiam bona fide errantibus eaque petentibus, nisi prius, erroribus reiectis, Ecclesiae reconciliati fuerint.“

¹¹ Cf. Michiels, o. c. p. 288.

¹² Wernz, o. c. p. 122—124. — ¹³ sess. VII. (de bapt.) can 4.

¹⁴ Nerozhoduje zda křest byl udělen „ritu solemni a ministro ordinario“ či „extraordinario“ (can 741) nebo od laika „in casu necessitatis“ (can 742, § 1), třeba i od nevěřícího pohana nebo ženy, jsou-li jen zachovány podmínky nutné k platnosti křtu. (Viz Konc. Florent., decret. pro Armenis, Denzinger, Enchiridion Symbolorum..., 1911¹¹, n. 696.

¹⁵ sess. VII. (de sacram. in genere) can 9.

¹⁶ Dobře poznamenává Dr. Pejška (Církevní právo, 1932, I. n. 157, p. 113). „Zda jest kdo členem Církve, dlužno luštití dle ústavních zákonů Církve samé, nikoliv podle předstíraných výmluv odpadlíků neb sekty, která by též ráda byla Církví katolickou.“

¹⁷ Dr. J. M. Hervé, Manuale theol. dogmaticae, Paříž 1929, III., n. 551, p. 515.

mení křestní je tedy nezničitelné pouto, kterým Bůh sám spojil křesťany s Církví katolickou a je neodvolatelně podrobil její pravomoci. Proto katoličtí dogmatikové musí vždy hájiti toto, jedině správné učení, na něž musí býti brán zřetel i mimo obor věrouky. Kard. Ludvík Billot, S. J.¹⁸ shrnuje celou tuto nauku v přesvědčivá slova: „*Quod si per externam professionem haereseos vel schismatis, per quam vinculum unitatis abruptum, homo impediatur praedictam baptismi efficaciam, desinit quidem esse membrum corporis Ecclesiae in actu, atque omnia emolumenta huic qualitati annexa ipso facto amittit; non tamen deobligatur a lege christianitatis, nec iurisdictionis ecclesiasticae ullo pactu subtrahitur, quia quamdiu manet character, tamdiu manet ordinatio, qua a Christo ipso mancipatus est ad cultum christianum. Relinquitur ergo ut sit subditus Ecclesiae tamquam desertor, vel formalis, vel certe materialis.*“¹⁹

Zásadní větu o jádru naší otázky napsal papež Pius IX. císaři Vilémovi I: „*Car quiconque a été baptisé, appartient en quelque sorte et en quelque mesure au Pape.*“²⁰

Dokázáno tedy věroučně, že pravomoc církevní vztahuje se i na pokřtěné nekatolíky a nese i pro ně závaznost poslušnosti k zákonům Církve. Pod tímto zorným úhlem řeší otázku většina kanonistů, jako Reiffenstuel, Suares, Wernz, Michiels, Rivet, Vermeersch-Creusen, Chelodi, Ojetti, Cappel a jiní.²¹

Kodifikací práva církevního v otázce nastalo jasno, jak uznává i v posledním vydání Noldin-Schmitt,²² ač před tím klonil se k názoru prvnímu.

Kodex stanoví přesně, kdo je vázán církevními předpisy. Can. 12. vyjímá z poslušnosti k zákonům církevním pohany, pak ty pokřtěné, kteří nemají dostatečného užívání rozumu a pokřtěné dítky, které nedovršily sedmého roku věku. O křesťanech mimo Církev žijících nemluví; proto jsou vázáni. Kanon však přidává klausuli: „*nisi aliud iure expresse caveatur.*“ *Ve dvou toliko případech kodex výslovně osvobozuje nekatolíky od závaznosti zákonů církevních z ohledu na veřejné blaho a to can 1070, § 1. od překážky různého náboženství a can. 1099, § 2. od zevní formy sňatku.*

Can 87. zavazuje opět nekatolíky k plnění přikázání a zákonů Církve, když praví: „*Baptismate homo constituitur in Ecclesia Christi persona cum omnibus christianorum iuribus et officiis, nisi, ad iura quod attinet, obstet obex, ecclesiasticae communionis vinculum impediens, vel lata ab Ecclesia censura.*“ Ztrácí tedy (za trest) odpadlík jen práva, povinnosti však mu zůstávají a žádným způsobem nemůže jich býti zproštěn, leč výslovným jich odvoláním od zákonodárce, čehož vyjma dva výše uvedené případy není.

¹⁸ L. Billot, S. J., De Ecclesiae sacramentis, 1906, I. th. 27, § 2, p. 263.

¹⁹ Srovnej též Hervé, o. c. I. n. 527, p. 507 a Franzelin, Theses de Ecclesia Christi, th. 23, p. 397.

²⁰ u L. Billota, I. c. — ²¹ Michiels, o. c. p. 289.

²² Noldin-Schmitt, De principiis theol. moral., 1934, n. 147, p. 152 sq.

Jiná je otázka, zda nesou celou tíhu sankce, za přestoupení příkázání a zákonů. Všeobecně se má za to, že od následků přestoupení příkázání a zákonů *omlouvá je nevědomost*. Michiels výslovně praví: „ignorantia enim seu persuasione immunitatis a formali peccato excusantur non ii tantum, qui bona fide sectae haereticae odhaerent, sed etiam, saltem per se, qui in dubia vel mala fide versantur.“²³ Podobně učí Marc,²⁴ Vermeersch-Creusen,²⁵ Lehmkuhl²⁶ a mnoho jiných, Dr. Pejška je zprošťuje viny a trestu v mezích can. 2202, § 1.: „Violatio legis ignoratae nullatenus imputatur, si ignorantia fuerit *inculpabilis*, secus imputabilitas minuitur plus minusve pro ignorantiae ipsius culpabilitate.“²⁷ Jisto jest, že většina odpadlíků nebo mimo církev zrozených a pokřtěných nekatolíků není si vědoma svého poměru k církevní pravomoci a proto nemůžeme jich odsuzovati bez náležitého vyšetření theologické formální viny.

Připojuji ještě několik poznámek pro praxi: Katolíci vzhledem k závaznosti církevních zákonů pro nekatolíky nesmějí tyto nutiti nebo jim raditi k přestoupení příkazu církve, i když nekatolíci jsou bona fide. Je to nutný důsledek theorie a učí mu většina moralistů a kanonistů,²⁸ ač někteří v theorii přísní v praxi jsou mnohem mírnější.²⁹ — Výborná je poznámka Dra Pejšky,³⁰ týkající se jinověrců, kteří chtějí a vážně pomýšlejí na návrat do Církve. Neboť ti přestávají býti nevědomými, čili ztrácejí důvod osvobozující je od následků porušení zákonů církevních, a proto „třeba je nabádati, aby s obrácením neotáleli a již předem křesťanské povinnosti plnili, v rozsahu zákona církevního, pokud jim v tom Církev nebrání“.



Feračina :

V OPOJENÍ LÁSKY

*Hlas hymny spieva čistej krásy
a duša svieža slastou nyje,
keď srdce najde predmet spásy
a z Lásky Božej vierou žije.*

*Strún nových sladko brknú trilky
a s neba úsmev bozkom sletí
v náručie tej bielej chvíľky,
keď staneme sa božie deti,*

*a v kvetoch vonných piesni milostivej
sa duša láskou rozozvúči, Kriste,
jak odpútaný potok túžby živej,
bo jedine Ty večný smäd jej zhasíš iste.*

²³ Michiels, o. c. p. 290. — ²⁴ Marc, o. c. 192, 1^o. — ²⁵ Vermeersch-Creusen, Epitome, I.², n. 78. — ²⁶ Aug. Lehmkuhl, Theologia moralis, 1902,¹⁰ I. n. 136, p. 99. — ²⁷ Pejška, o. c. n. 85, p. 67. — ²⁸ Aug. Lehmkuhl, o. c. n. 136, p. 99 a Michiels, o. cp. 290. — ²⁹ Michiels, o. c. p. 290. — ³⁰ Pejška, o. c. n. 85, p. 67.

DOGMATICKÝ ZÁKLAD KATOL. AKCE

(Podle IV. sjezdu kněží ve Vidni.)*

J. Will S. J. píše v knize „Handbuch der Katholischen Aktion“ (1934) o Katolické akci jako o problému: K. akce jako německý problém, K. akce jako světový problém atd. Mluví a píše se v poslední době o K. akci v různé a různé souvislosti — vždy však bohužel jako o problému. My trpíme tím, jak pravil Dr. Blüml v přednášce o podstatě Katolické akce, že nám K. akce je ještě stále problémem. A přece křesťan, který žije z víry, neměl by mítí problémů, otázek — vždyť Božský náš Mistr dal odpověď jednou pro vždy na všechny otázky života a podstatně rozřešil všechny problémy. Když ale přesto stojíme ještě před otázkami, před problémy, znamená to, že buď Mistrově odpovědi dobře nerozumíme, nechápeme ji, anebo dnes již jasně nevidíme cesty k uskutečnění jejího hlubokého a živého smyslu.

Tážeme se, kde najdeme uspokojující odpověď na otázku po podstatě, po *esse* K. akce. Nikde jinde než ve zjevení podstaty Církve. Vzájemný poměr obou, totiž Katolické Církve ke Katolické akci je takový, jako poměr *esse* k *agere* — a též zde platí axioma: *agere sequitur esse*. Nepochopíme dříve podstaty K. akce, dokud nepochopíme podstaty samé Církve. Proto není a nemůže být jistější cesty k poznání podstaty K. akce nad tu, kterou nám ukazuje theologie v traktátě o Církvi. Poněvadž však Církev ve své nadpřirozené velikosti je tajemstvím víry, proto se zde nemůže jednat o poznání čistě rozumové, racionální, nýbrž o supraracionální, nadpřirozené poznání. „Právě tak jako poslání Církvi od Krista svěřené a její hierarchický Apoštolát, i takovou akci nelze pokládati za něco zcela zevnějšího, nýbrž za něco duchovního, nikoliv za něco pozemského, nýbrž nebeského, nikoliv za něco politického, nýbrž za záležitost náboženskou.“¹ Kat. akce jako taková může tedy jenom z víry, t. j. jako milost poznání být chápána a pochopena. A jen ten, kdo má milost živou věrou viděti do hloubek mysteria Církve je schopen správně pochopiti podstatu Katolické akce.

Řekli jsme, že Církev je tajemstvím víry, ano ona jest oním skrytým pokladem a drahocennou perlou v podobenství.² Proto chce být hledána, poznána, oceněna a milována. Quardini krásně praví: „Je pro nás největší milostí, že dovedeme Církev milovati... Nebudeme s Církví dříve hotovi, dokud nebudeme tak daleko, až ji dovedeme milovati.“³ Protože tak mnohý křesťan je ještě daleko

*) Studie tato napsána účastníkem sjezdu před vyjitím sjezdového sborníku „Katholische Aktion und Seelsorge“ — Pozn. red.

¹ Z listu sv. Otce Pia XI. kardinálu Bertramovi z 13./XI. 1928, který přeložil v Sociálních Rozhledech (1929 č. 1, str. 8 nn.) Dr. B. Vašek.

² Mt. 13, 44—46.

³ R. Quardini: Vom Sinn der Kirche (1922), str. 33.

od tohoto ideálu, v tom tkví hlavní důvod náboženské ubohosti dneška. Jak často mělce, povrchně a jednostranně se dívá moderní člověk na Církev. *Obchodní člověk* vidí v Církvi buď sympatickou světovou instituci, jejímž účelem je chrániti práva vlastnická, anebo mocnou ochranu proti uskutečnění komunistického ideálu. *Politický člověk* počítá se sympatií nebo antipatií s Církví jakožto s internacionálním mocným činitelem. *Kulturní člověk* vidí v Církvi zase jen nositelku kultury. *Sociální člověk* má třeba i veliký respekt před Církví, ale vidí v ní jen organizaci, jejímž účelem je sociálně-charitativní činnost a nic více!

Na cestě, kterou kráčela Církev po staletí, uzrálo sice též mnoho krásného ovoce pro pozemské a časné dobro světa, ať už pro umění a vědu, anebo pro vzdělání lidu a sociální zařízení. Přece však nemáme nikdy nejvlastnější cíl a úlohu Církve zaměňovati s oním požehnáním, které doprovázelo a doprovází činnost Církve na světovém poli kultury. My se smíme sice radovati nad ním, ale nikdy nám nesmí býti měřítkem ceny a významu Církve pro lidstvo. Účel a poslání Církve je dáno v samém poslání Kristově a to zní: *nadpřirozené posvěcení lidstva*. Právě pro působnost Církve platí Kristovo slovo: „Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a všecko ostatní bude vám přidáno.“⁴

Kolik ale i *náboženských lidí* nevidí v Církvi nic jiného než církevní vrchnost s jejími nařízeními a zákazy, náboženský ústav, který jim dává příležitost uspokojiti jejich minimální náboženské potřeby —: v neděli mše sv., postní příkaz a velikonoční přijetí sv. svátostí. Při takovém názoru na Církev mizí jim úplně vědomí vlastního členství v Církvi, zapomínají, že mimo učící Církev patří ke Království Božímu též Církev slyšící, že vedle vedoucí Církve je též Církev vedená. Proto je jim Církev čímsi cizím, co se dotýká sice jejich osobnosti, ale jen z vnějška, ale k čemu se staví kriticky a skepticky. V důsledku toho dále dívají se příliš naturalisticky a racionalisticky na vnější formy Církve: na papeže, Vatikán, diecesi, biskupa, Ordinariát, děkana, faráře, kaplana, ano i na mši sv., sv. svátosti a odsuzují ta viditelná znamení neviditelných milostí, jakoby nic Božského se neskrývalo za tou vnější skořápkou. Je-li esse — Církev tak povrchně chápána, není pak samozřejmé, že též její agere — Katol. akce nachází obyčejně tak nízké ocenění, neřku-li odsouzení?

Těm všem rádi bychom zvolali se sv. Pavlem: „Je hodina, abychom již ze spánku povstali: neboť nyní jest blíže naše spása, než když jsme uvěřili.“⁵ Byli jsme skutečně již obdařeni drahocennými dary milosti,⁶ přešli jsme ze smrti do života,⁷ byli jsme přeloženi z noci temnosti do království Božího⁸ a stali jsme se cives sanctorum et domestici Dei.⁹ Má-li nám ale býti Církev vlastní, má-li její břímě býti lehkým a sladkým, tak ji musíme správně chápati a sice tak, jak nám ji ukazuje Písmo sv., tak jak stojí v plánech

⁴ Mt. 6, 33. — ⁵ Rom. 13, 11. — ⁶ 2 Petri 1, 4. — ⁷ 1 Jo. 3, 14. — ⁸ Col. 1, 13. — ⁹ Eph. 2, 19.

jejího Zakladatele a Pána, její Hlavy jejího Ženicha, Ježíše Krista.¹⁰ Proto první výzva a zároveň první požadavek sv. Otce pro Kat. akci, platící celé dnešní generaci, zní: Věřící prohloubení do mystéria Regni Dei!

Cím má býti a skutečně je věřícímu křesťanu Církev Kristova? Jak se ten dívá na její esse a agere? Tomu není jen krásně formulovaným, abstraktním pojmem nebo utopistickým, nedosažitelným ideálem království Božího. On ji vidí v živém, konkrétním, univerzálním uskutečnění na celém světě; on ji však též vidí v parciálním, rozčleněném uskutečnění — v diecesi, ve farnosti — v sobě samém. Jemu jest Církev velikou společností lidí založenou na Kristu a v Kristu, jejíž hlavou a základem je Kristus, v níž Kristus působí a skrze ni spojuje věřící se sebou a se svým nebeským Otcem. Živou věrou poznává Církev jako Boží ústav, jako zřízení Boží, které mu dává nový smysl života, nové nadpřirozené postavení a určení a vede ho také k tomu určení, k poslednímu cíli. Církev jest mu ale nejen společností křesťanů, nýbrž živým organismem, *σῶμα Χριστοῦ*, jehož hlavou je Kristus a údý věřící, kteří jsou v NĚm a skrze NĚho účastni na Jeho božském životě. Věří a jest si živě vědom toho, že Kristus a Církev jsou integrální části jednoho organického celku, který nazýváme *Corpus Christi mysticum*, byť i nechápal tu nadpřirozenou, ale skutečnou ontologickou jednotu *eis ἐν Χριστῷ*. (Gal. 3. 28.)

Úlohou Kat. akce jest zde starati se o to, aby každý člověk, který je včleněn do mystického Těla Kristova, stále s ním vnitřně rostl, aby v pravém slova smyslu vrůstal do toho, kdo je hlavou, do Krista.¹¹ Toto včlenění v Krista, je dvojího druhu: ontické a ethic-ké. Ontické, podstatné včlenění a tedy posvěcení je dáno především posvěcující milostí a sakramentálními charaktery,¹² a děje se ex opere operato svatými svátostmi, hlavně pak křtem — „etenim in uno Spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus”.¹³ Charakterem stává se každý křesťan particeps sacerdotii Christi a tak Christó configuratur.¹⁴ To je ten důvod, proč musíme v každém křesťanu viděti druhého Krista. Dále pak je toto včlenění živeno a prohloubeno a dostává svůj nejvyšší a nejdokonalejší výraz v Eucharistii, která — ať již jako svátost, nebo jako oběť — je tím tajemným poutem, objímajícím všechny členy Církve. „Poněvadž jest jen jeden chléb, jsme my mnozí tělem jedním; neboť všichni jsme účastni jednoho těla.”¹⁵ Svatý Augustin navazuje na slova Apoštola: „O sacramentum pietatis! o signum unitatis! o vinculum caritatis! Qui vult vivere, habet ubi vivat, habet unde vivat. Accedat, credat incorporetur, ut vivificetur.”¹⁶ Účast a oprávnění k účasti na Eucharistii, jako oběti a svátosti je hlavním znakem členství v Církvi. Víra a křest včleňují nás formálně proto jen do toho tajemného Těla Kristova — do Církve, poněvadž ony uschopňují nás k účasti na Eucharistii, ano

¹⁰ F. Dander: Die eine Kirche (1935) str. 2 n.

¹¹ Eph. 4, 15. — ¹² S. Thomas: S. theol. 3 q. 63 a. 3. — ¹³ 1. Cor. 12, 13.

¹⁴ S. Thomas, l. c. — ¹⁵ 1. Cor. 10, 17. — ¹⁶ In Jo. Ev. tract. 26, 13; ML 35, 1613.

poněvadž my v nich již anticipujeme duchovním způsobem Eucharistického Krista.¹⁷ Na poli ontické jednoty Církve s Kristem bude jistě úkolem Kat. akce podporovati hnutí eucharistické.

Ontické životní souvislosti a jednotě s mystickým Tělem Kristovým rsp. mystického Těla s Hlavou musí odpovídati též činnost „v duchu” — opus operans. „Si spiritu vivimus, spiritu et ambulemus.”¹⁸ To znamená, že objektivní hodnoty spásy musí býti též pojímány subjektivně — věrou, nadějí a láskou, aby nabízená milost, které bychom mohli též odporovati, mohla se v nás státi plodnou; čili, že je třeba též ethického posvěcení, mravního včlenění v Krista. Nesmíme ale zapomínati, že jak ontické posvěcení — poklad vykoupení, tak také ethické posvěcení — mravní úsilí člověka, nejsou samostatné, stejně cenné prameny křesťanské dokonalosti, nýbrž k sobě patřící a řekl bych na sebe odkázané koreláty. Z toho důvodu je velkou nejasností — neřku-li nedůsledností, mluvit o objektivní a subjektivní zbožnosti jako o vzájemných protivách. Skutečná subjektivní zbožnost v pravém a plném slova smyslu byla by jen jakousi lžizbožností, která se neopírá o skutečnost spásy a neorientuje se objektivními pravdami, nýbrž staví jen na fikcích.¹⁹ Katol. akce stará se zde o to, aby duch individuální zbožnosti středověké mystiky a novověkého individualismu byl již jednou nahrazen objektivní zbožností, což je též úkolem liturgického hnutí. Tak tedy vidíme, že liturgické hnutí je nutným předpokladem, ne-li součástí Kat. akce.

Srdcem mystického Těla je Božské Srdce Páně, z něhož oběh krve Kristovy do všech částí a údů toho boholidského Těla zprostředkuje ta tajemná síť žil a cév organisovaného kněžství. Každá kněžská duše a duše laického apoštola musí býti vyzbrojena láskou a vytrvalostí, než je poslána na vinici Páně. Odkud odjinud mají čerpati sílu ke své apoštolské práci, ne-li ze Srdce Dobrého Pastýře? Proto v šíření úcty k Božskému Srdci musí viděti Katol. akce též svůj úkol.

Avšak tato nauka de Corpore Christi mystico nabude teprve tehdy praktické platnosti ve svém nejvlastnějším a nejideálnějším pojetí, až všichni lidé žijící v Církvi budou spolu cítit, neboť jen toto znamená křesťansky spolužítí v jedné Církvi, v jednom organismu: pochopit a žít podle slov Apoštolových „Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus”.²⁰ A to je možno jen tenkrát, jsou-li všechny údy Těla Kristova živé a zdravé. Proto je úkolem Katol. akce v takovémto pojetí Církve oživovati ty pasivní, ochrnlulé údy Těla Kristova. Katol. akce zde znamená aktivismus, znamená vyplnění vakuolí v buněčném vazivu Corporis Christi novými, životními energiemi a entelecheiemi, znamená tvoření a množení pracovních buněk v Těle Kristově, které ve své životní velikosti, ve světové Církvi, stejně

¹⁷ M. J. Scheeben: Die Mysterien des Christentums ³ (1912), str. 463.

¹⁸ Gal. 5, 25.

¹⁹ F. Dander: „Der Geist des Ganzen im übernat. Leben“ in Linzer Quartalschrift 87, 1, str. 74. n. n. — ²⁰ Rom. 12, 15.

jako v rozčlenění, v diecesi, farnosti — jen tehdy může růsti a v dospělého muže dozrát, když jeho vzrůst nebude brzděn ochrnutými, tuberkulosními, jen pasivními údy a buňkami.

Věřící křesťan nedívá se na Církev pouze jako na služebnici Kristovu, nýbrž je mu Církev jako mystické Tělo Kristovo zároveň skutečnou *Nevěstou Kristovou*. Ze svazku lásky Krista — Božského Ženicha s Jeho Nevěstou — Církví, rodí se a budou se rodit děti Boží až do konce světa, a Nevěsta — Církev vychovává a živí je obětí hostinou svého Ženicha — Eucharistií, aby je pak jednou vyvedla ze stvořené přirozenosti a přivedla do lůna Nebeského Otce. Kat. akce chápána s této stránky Církve znamená práci na probuzení vědomí, že jsme dětmi Božími, dětmi božsko-manželské lásky, znamená vedení duší k znovuzrození z Boha, k spojení a zasnoubení se s ním. Při této — řekl bych vykupitelské práci prožívá věřící člověk v různých formách celý boj ďáblovy rodiny, semena to hadova, bojuje proti němu — kde a jak jen může — a drtí v síle Immaculaty hlavu hadovu...

Živě věřící člověk je přesvědčen, že nejen duch nýbrž i stavba Církve je vlastním dílem Kristovým. Proto vidí Církev Kristovu jako *stavbu Boží*, jako *chrám Boží*, jehož stavitelem je Duch sv., jehož základním kamenem je Kristus, jehož sloupy apoštolové, jehož architektonickými spojkami, kvádry jsou kněží, jehož živými kameny nebo cihlami jsou věřící. Tato stavba Boží pojímá všechny věřící, že nejsou více cizinci nýbrž spoluobčany věřících a domácími Božími. On věří, že ten velký chrám světové Církve stejně jako malý chrám diecese a ještě menší chrám farnost, ty že jsou příbytkem Božím. On vidí, jak činností učitelského úřadu Církve se připravuje stále stavební materiál, jak v kněžském úřadě živé kameny jsou zasazovány svatými svátostmi — křtem, svátostí oltární, birmováním, jak v pastýřském úřadě je ta Boží stavba střežena a chráněna před zřícením. On vidí však a pozoruje v augustinské intuici útok pekelného nepřítele proti svatému městu: ďáblův pokus proniknout do toho chrámu Božího a pozoruje, jak dělníci na stavbě Boží pracují majíce v jedné ruce zednickou lžici a v druhé meč — *actio catholica*: neboť jsou neustále zároveň také v boji proti organisované *actio diabolica*, která chce všemožně prosadit své plány v Bohu nepřátelském slově, knize, obraze, v ďábelském činu, hříchu — v ďábelské anarchii. V tomto poznání podstaty *actionis catholicae* radostně zařazuje se do *acies bene ordinata militiae Christi* a oduševněn, poslouchá velení *generalissima* Božské armády: „Na nebeskou frontu, z defensivy do offensivy, z Katolické passivity do Katolické akce!”

Živě věřící člověk vidí Církev Kristovu v jejím *esse* a *agere* jako *pole Boží*. Apoštolové jsou dělníky na tomto poli a Bůh Otec sází do něho životodárné símě svého Slova, které zapouští kořeny do mariánské půdy Církve, a na slunci Ducha Svatého klíčí a vyrůstá v mocný *vinný kmen* sv. Petra a jeho nástupců, rozvětňuje se v apoštolech a biskupech, od nichž jako malé větvičky zase se rozrůstají

kněží. Listy květy a ovoce Toho Božského stromu života — toť věřící. Katolická akce má zde tutéž úlohu jako při pojetí Církve jakožto mystického Těla Kristova — totiž: starati se o to, aby všechny větve a listy tohoto stromu byly živé, aby nevadly a nepadaly. Neboť větev, která je odtržena od kmene, oddělena je tak od životodárné síly. I uschne, nemajíc sama ze sebe dostatečné síly k růstu; rovněž jako úd mystického Těla, který roste ze síly hlavy, poněvadž je účasten na Kristu, roste a žije tím více, čím více nežije sám nýbrž Kristus žije v něm; je-li ale úd oddělen od hlavy, odumírá.²¹

Anebo vidí jako Kristus ve své visi u studnice Jakubovy Církev jako *pšeničné pole bílé ke žni*, která sahá přes celou farnost, přes celou diecesi, po celém světě — jako obrovský pšeničný lán, v němž však protiakcí, akcí ďáblovou též roste a poroste až do soudného dne mnoho kookole. V tomto poznání růstu agere Církve nepřipraví věřícího člověka o žeň ani sebe více kookole. Jeho heslem jakožto spolupracovníka při setbě a při celé této „zahradnické“ práci je: „*nechati růsti a zrát!*“, nebýti nervosním, nechtíti sklízet hned druhý den po setbě. Pozoruje-li na př. utrpení ruského národa, bezděčně se táže s žalmistou: „Sed tu, Domine, usquequo!“²² Ale což pak to škodí? Bylo snad lépe na tom náboženství Kristovo za carismu, kdy se lidem dobře vedlo a služebníci oltáře požívali neobyčejné vážnosti a měli velikou moc? On je přesvědčen, že i tyto bouře nad Ruskem mají svůj providenciální význam a Lenin a Stalin přece jen — chtě nechtě — plnili a plní Vůli Nejvyššího. Ty bouře pominou, i když pomalu, a Církev Kristova očištěná tak a omlazená vyjde z nich jistě vítězně. On neidentifikuje nikdy Boha se svou činností, byť i byla co nejúžeji s Bohem spojena, nýbrž při své činnosti, při svém „agere“ je plně odevzdán do vůle Boží, jsa si vědom toho, že v tom tkví právě největší síla veškeré katolické aktivity.²³



V. Villanus, Ol.:

TO PRÁVĚ JSEM CHTĚL: ODPOUTATÍ TĚ OD LIDÍ, ABYS POZNAL SLADKOST MÉHO JHA

(Kytíčka na hrob zemřelého přítele.)

Za svého pobytu o prázdninách a svátcích docházel jsem dosti často do blízkého N. Při těchto svých procházkách měl jsem příležitost potkati občas mladíka, který mne napoprvé upoutal. Jeho inteligentní tvář ukazovala, že jest to student. Mohl býti asi v septi-

²¹ F. Jürgensmeier: *Der mystische Leib Christi*^s (1934) str. 66.

²² Ps. 6, 4.

²³ Srov. 2. sešit v serii „Briefe katholischer Aktion“ (Styria, Graz).

mě, když jsem jej potkal po prvé. Patrně šel do školy. V jeho pohybech ani v jeho postavě nebylo nic nápadného, čím by mohl upoutat pozornost. Ale jeho oči! Díval se kamsi do neurčita, jako by nebylo kolem něho světa a jeho pohled byl tak vážný, ba na jeho věk až příliš vážný. Snad cítil, že ho pozorují, pozvedl oči a podíval se na mne. A z jeho pohledu jsem vycítil, že cosi jako balvan leží na jeho srdci a plní ho smutkem. Zdálo se mi, že jeho okem probleskla tichá výčitka, proč svým všetečným pohledem ruším jeho bolestný klid. Trvalo to sice jen okamžik — sklopil ihned oči — avšak i ta chvilka dostačila, abych na jeho pohled nezapomněl.

Od té doby potkal jsem jej častěji, ale jeho pohled byl stále stejně vážný, stejně zamlklý. Později se vždy usmál, ale i ten jeho úsměv byl jaksi smutný. Nedovedl jsem si to vysvětliti, proč může býti mladý člověk stále tak smutný. I když jsem opět odjel do semináře, vzpomněl jsem si občas na smutného neznámého. —

Přijel jsem opět na prázdniny a dychtivě jsem čekal, potkám-li jej zase. Delší dobu jsem jej neviděl. Již jsem se domníval, že jej neuvidím.

Jednoho dne jsem byl opět v N., kde byla právě večerní adorace. Zašel jsem si do kostela. Kleče v zešeřené lavici pod kůrem, pozoroval jsem bílou svatou Hostii, ozářenou jasem voskovic. Klečím chvíli, když tlumený šumot svedl mou pozornost na mladíka, který právě odcházel z chrámu. Poznal jsem ho. Byl to můj neznámý známý. Ale v celém jeho zjevu bylo cosi, co jsem na něm nikdy neviděl. Ta tam byla jeho zasmušilost a z očí mu zářilo štěstí a radost. Co se s ním stalo?

Nedovedl jsem se již soustředit. Cosi mne nutkalo, abych svou pobožnost dokončil. Napadlo mne, že snad můj neznámý na mne čeká. Domodlil jsem se tedy a vycházím z kostela. A skutečně. Neznámý přechází před kostelem, jako by někoho čekal. Když mne uviděl, usmál se a přistoupil ke mně.

Nevím už dnes, jaké bylo představení a o čem jsme hovořili, ale nikdy mi nevymizí z paměti slova, jimiž mně líčil tajemství svého bolu a své radosti, když jsem se ho otázel, proč býval tak smutný.

Byl synem bohatých rodičů. Mohl si dopřáti všech radostí, nic mu nebylo nedostupného. Avšak jeho srdci stále cosi scházelo. Jakási skrytá touha po něčem, co nedovedl dobře pochopiti, jej stále zneklidňovala. Čím více vyhledával radosti světa, tím bylo jeho srdce prázdnější, tím více rostla jeho touha po onom neznámu, jež by mohlo jeho duši úplně ukojiti, tím více rostla jeho trýzeň. Stál už na pokraji zoufalství a byl by snad rázem ukončil svůj neklid a zármutek, kdyby neměl hluboké víry...

Snad největším neštěstím v jeho zármutku bylo, že stál osamocen. Otec, matka, sourozenci nedovedli ho chápati a přítele, jemuž by se svěřil a který by ho dovedl potěšiti, neměl. Jedině deníku svě-
řoval své bolesti.

Jeho duševní boj o klid trval dlouho, velmi dlouho. Až jeden den přinesl vysvobození.

Bylo to v jarní podvečer. Unaven bloudil bez cíle ulicemi. Najednou, aniž věděl jak, octnul se před kostelem. Okny pronikala zář do hasnoucího dne, naplněného omamnou vůní kvetoucích stromů. Puzen neznámou silou vstoupil do chrámu. Tam na oltáři, uprostřed světél a květů, trůnil ve zlaté monstranci skrytý Král králů. Byla večerní adorace jako dnes.

Jakási drtivá moc srazila jej na kolena. Poklekl v pokorné adoraci Nejvyššího. Jak dlouho klečel nedovedl si uvědomiti. Snad jen chvilku, snad hodinu, dvě... V jeho nitru bouřila vichřice bolu a touhy po pokoji, po lásce, po onom neznámu, po němž touhou zmírала jeho duše. Ve vášnivém vzepjetí předkládal své boly tomu, jenž trůnil na oltáři, volal, prosil a plakal o smilování, o trochu lásky... A Kristus v monstranci stále tichý a mlčící, jakoby neměl útechy pro jeho zraněnou duši.

A když už jeho duše tonula v nejvyšším zoufalství a beznaději, ze svaté Hostie ozval se tichounký hlas. Tak tichounký, že sotva jej dovedl zachytiti, avšak přece tak silný a mohutný, že zahnal vichřici ze znavené duše.

„Hleď na Mě,“ slyšel. „Viz, i já jsem samotén. Přišel jsem dáti se světu, svět Mne však nechce znáti. Přišel jsem, abych miloval, ale vše se odvrací od Lásky. A přece neodcházím, čekám stále a stále nabízím svou lásku. Stále jsem sám, ač toužím míti vše kolem. Mé srdce toužilo i po tobě a právě, když jsi byl nejvíce nešťastný a opuštěný, hledal jsem tě, abych tě zahrnul svou láskou. A ty jsi nechtěl! A když jsi toužil po klidu, po lásce, byl jsem to já, jenž od tebe vzdaloval lásku a klid, aby tvé srdce nesrostlo s hmotou. Mně patří srdce tvé a láska ke světu nemá mít místa v něm, když já chci je celé. Že nemáš ve světě lásky? O, synu, dej mi své srdce. Tím snáze budeš milovati Mne, když svět tě nezná a znáti nechce. Buď šťasten, že svět tě rád neměl a nelkej! To právě jsem chtěl: odpoutati tě od lidí, abys poznal sladkost mého jha!“...

Když odcházel z chrámu, cítil, že v jeho srdci jest klid a mír, jakého ještě nezakusil. Ten bohatý a přece tak chudičkový Král dal mu poklad, jež nedovedou vyvážit všechny poklady světa. Dal mu okusiti jen krůpěj své radosti, a jeho srdce se chvělo blahem, které marně hledal ve světě.

Dlouho jsme tehdy chodili a doznal se mi, že v jeho srdci začíná dozrávati myšlenka, aby poslechl hlasu Mistrova a stal se knězem.

Netušili jsme tehdy ani on ani já, že jej Kristus volá jinam... Dnes již vím, že jej chtěl míti u sebe.

Bylo to asi v polovici prázdnin, když jsem jednoho dne dostal dopis z N. Matka mého přítele mi psala: „Přijďte, prosím Vás, F. těžce onemocněl. Cítí, že jeho dny jsou sečteny a lékař to potvr-

zuje. Má rychlou tuberkulosu. On již ví, že zemře a chtěl by ještě aspoň jednou s Vámi mluvit, rád by Vám něco pověděl...”

Dopis mi vypadl z rukou a slzy mi vhrkly do očí. Pozoroval jsem sice již od delší doby, že v jeho organismu hlodá nevyléčitelná choroba. Červené skvrny souchotinářů v lících ho prozrazovaly. Tušil jsem, že se nedočká vysněného ideálu, aby mohl sloužiti svému Králi u oltáře, že by však jeho nemoc pokračovala tak rychle, to jsem si nemyslel. Vždyť ještě před několika dny jsme spolu chodili ulicemi a nebylo na něm znáti, že by s ním bylo již tak zle.

Ještě týž den k večeru jsem stanul u jeho lůžka. Ležel v bílých peřinách, celý rozpálený a horečka jím lomcovala. Jen s velikým namáháním jsem potlačil slzy, které se mi draly do očí. A on tak klidně, beze strachu, rozpovídal se o své nemoci a o tom, jak se těší na okamžik, kdy bude vysvobozen z tělesného trápení a stane před trůnem Beránkovým. „Jen jednu prosbu mám,” pravil, a vztáhl ruku po svém deníku. „Sem jsem zapisoval všechny boje své duše, a vyléval jsem žaly svého srdce. Ve Vás jsem našel jediného přítele zde na světě, Vy jediný jste dovedl se mnou cítiti. Prosim Vás, vezměte si jej na památku po mně a až jej někdy po mé smrti vezmete do rukou, vzpomeňte si na mne.”

Odcházel jsem od jeho lůžka hluboce dojat. A kdykoliv jsem jej i později navštívil, neudržel jsem slz. Ecce, quomodo moritur justus, napadlo mi pokaždé, když jsem viděl jeho radostné očekávání oné strašlivé chvíle odchodu se světa, před níž se lidé bez víry tolik děsí.

Život jeho pomalu zmíral. Jako když zapadá slunečko za hory, tak tiše usnul. Jeho poslední slova byla pokorným holdem víry a lásky před trůnem Nejvyššího: „V ruce tvé, Pane, poručím ducha svého.” —

Byl krásný sluneční den, když jsme jej kladli do hrobu na tichém hřbitově v N. Podle přání zesnulého zpívali mu nad hrobem píseň „Blíž k tobě, Bože můj...” Tehdy ponejprv jsem dovedl pochopiti celou hloubku této písně a prožiti pocity, které měli nešťastní cestující z Titanicu, když byla tato píseň hrána... Ještě dnes mi znějí srdcem slova, jimiž se mrtvý loučil se světem: „... pospíchám ze světa, dokud duše čistá. Jen k tobě, Bože můj, jen k tobě blíž...” Jak šťastný jest ten, jenž si může toto při smrti říci!

Milý příteli! Posílám ti malou kytíčku svých vzpomínek a citů na tvůj hrob. Nebylo ti dopřáno, abys stal se knězem, Bůh tě povolal k sobě v kraje slávy, abys tam před ním s anděly a svatými pěl chvály věčné. Já vzdávám jemu díky, že mně v tobě dal vzor, jak poslouchati jeho svaté Vůle. Loučím se s tebou a nemám přání, než abychom se jednou sešli v radosti věčné. Ave, anima pia et candida!

Zamyslíš ses již někdy vážně nad cestami, jimiž tě Prozřetelnost Boží vedla do semináře? — Pak jistě přiznáš pravdivost slov Kristových z jeho řeči na rozloučenou: ...ne vy jste Mne vyvolili, nýbrž já vyvolil jsem vás... (Jan 15, 16.) Či snad nechceš vyznati, že by i zde měl pravdu ten, jenž jest Pravda věčná? Uvaž tedy, prosím, zda bys i ty ve své minulosti nenašel okamžiky, kdy jsi docela jistě cítil něžnou ruku dobrého Pastýře, jenž snad k vůli tobě opustil stádo a šel tě hledati, aby tě přivedl k sobě, aby tě přivedl na strmou horu sv. kněžství. A najdeš-li, pak jdi a před svatostánkem poděkuj za milost, kterou ti prokázal. Mnoho jest povolanych, ale málo vyvolených.



Slavkovian:

VESNA

*Nebeský oblúk stuhol do prasknutia,
kupola rímska najkrajšia.
Lavíny besné do dolín sa rútia,
derie sa pieseň z bezového prútia,
pesnička zajtrajšia.*

*Do ulíc mesta, pod arkády,
vkráda sa roztúženost lanská.
Zabolia tvoje vnady,
cigánka talianská,
keď rušným rytmom zvíříš páper kvetov
a zvýskneš kastagnetton.*

*V höttingskom sade,
až večernica za alpský štít zajde,
básnik sa lýre sladko prihovára,
na nové slová melodia stará:
Herr Walter von der Vogelweide.*



M. Krapina:

MLÁDEŽI VSTŘÍC!

Vracel jsem se jednoho nedělního rána z kostela. Krásné a milé slunečko vzpomnělo si na lidi velkoměsta a rozradostnilo je svou září. Zdálo se, že široká, asfaltová alej, skoro přikryta dvěma řadami stromů, je mrtva. Ve všední den kolik tu ruchu! Tisíce robotníků tu kráčí za hlasitého hovorů, aby své ruce dávali lidstvu a sami se vracejí z dílen smutnější a sehnutější.

Co tak přemítám a uvažuji, slyším najednou vícehlasý zpěv z hrdel, která si dala na tom záležet, aby co nejlépe zpívala. »Aha, trampí,« myslím si a nabral jsem více přísnosti. Vždyť známe tu bandu, tluče se po horách a večer se vrací s ještě větším hlukem než ráno odešla. Nikomu nedají pokoj, klidné lidi si dobírají a zvou je paďoury. »Jistě mě jen tak nepominou,« hrklo ve mně a vskutku. Teď teprve vyšli proti mně, ale můj kolárek jim ani v nejmenším neodňal chuti ke zpěvu. Šli semknuti ve dvě řady ve čtyřstupu, dva brnkali na nástroj mně neznámý a ostatní si do kroku zpívali nějakou píseň o slunci a přírodě. Neznělo to zrovna nejhůře a prohlédl jsem si teprve teď dvě řady smělců, jimž se chce tak skoro z rána křičet z plna hrdla. Někteří si nesli proviant v »žebračenkách«, které je asi mnoho nezatežovaly. Přesto, že zpívali bez přerušení a nic mezi sebou nemluvili, cítil jsem, že jen tak kolem mne nepřejdou. Stiskl jsem pevněji misálek a pomyslně na místo z Písma sv.: »Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské.« Takto duchovně vyzbrojen prohlížel jsem si je úkosem s kostřbatým čelem, jsa pevně odhodlán vtipně odpovědět na nějakou urážku kněží a Církve. Přišli až ke mně. Právě dozpívali. Byli vzdáleni ode mne na deset kroků, když šerif s bujnou kšticí prskl k ostatním. »Podívejte se, jak se mračí a jde z kostela! Ten neví, co je čistý vzduch a šumot hvozdů. Copak příroda! Jen tak píchat do trampů!« Druhé to asi mnoho nebavilo a jeden z nich pravil: »Nech ho, šerife, a udeř radš na sladké dřevo.« (Teprve po delší době jsem přišel na to, že sladké dřevo značí kytaru.) Šli dál a zpívali ještě veseleji než předtím.

Mně však bylo hořko. Hrdlo se stáhlo, jak by mi někdo do něj vrazil sevřenou pěst. Chystal jsem slova odpovědi, ale na nic jsem nepřišel, co by se hodilo na tyto dvě krátké věty šerifovy. Cítil jsem spravedlivou výtku člověka, tísněného celý týden čtyřmi stěnami a rozmary šéfů, člověka, který pro mraky dýmu nevidí ani kus pořádného nebe, zatím co venku jako by se všechno o překot předhánělo v kráse barev a světla. Tam se jde vydýchat a napnout po 6 dní skrčené plíce, tam ve zpěvu ztrávit jeden volný den dle rozkazu Boha v Genesi. Má na to právo a jedná pošetile, kdo mu je bere a upírá. Chce na chvilku přervat pouta hyperkultury, užívající kousek po kousku z jeho člověčenství. Chce zřít na vlastní oči kvést stromy, z nichž dosud viděl jen pomuchlané plody, chce vidět tu krásnou zemi, kterou stvořil pro něho Bůh. Otrávil ho vysedávání v kinech a hospodách, chce dát tělu, co mu patří: volnou přírodu.

Tak smýšlí dnešní mládí. Přimísilo se k tomu ovšem mnoho zlého a zvráceného, ale v podstatě představuje návrat k přírodě, návrat k Bohu, tvůrci Všemohá. Gratia supponit naturam, a tato přirozenost byla dosud nezdravě stlačována, nucena krčit se ve šviháckých šatech na promenádách, vybíjeti se v hříchu proti Bohu, zůstávajíc chorobnou a sebevražednou.

Natura se zbavuje přítěže, bere si to, co jí patří, a nyní se k tomu má přidružit milost, usměrňující pouze lidské k Bohu.

Šerif měl pravdu. Mračíme se, místo abychom šli s nimi. Ukazujeme správně cestu do kostela, ale dnes to nestačí. Musíme odložit odmítavost nebo aspoň rozpačitost, pozorující houfy mladých lidí, vracejících se pomalu v přirozený řád. Hubujeme na chyby a přeštelky, ale málo se snažíme využít zdravých kořenů nových směrů v mládeži a obracet je k Bohu. Mladí lidé cítí své právo a odvracejí se od těch, kteří se jim smějí nebo, což bývá častěji, na ně se mračí.

Od onoho nedělního poučení nepohlížím odmítavě na pochody veselé mládeže ven z města k řece a do lesů, i když je mi ze srdce líto, že neslyší hlasu varhan a zvonů červeného kostela, kolem něhož táhnou dlouhou alejí za osvěžením. Za městem na lukách u řeky a v tichých lesích přímo hltají přírodu pro ně jakoby teprve nyní zrozenou, která vede sice k mnoha bludům, jen ne k popření existence boží. Myslím, že *nevěra* je jedním z výrobků města, kde vše je umělé a lidské. A je-li mládeži v městě úzko, jistě ji tísní i jeho nevěra, i když si to neuvědomuje. Na slunci tají na jaře nejen tvrdé ledy, nýbrž i ledová srdce lidská, z nichž vyroní se brzy slzy lítosti, až poznají pravdy boží.

A my? »Hle, vyšel rozséváč, aby rozséval.« (Mat. 13, 3).

*

ŘEHOLNÍ SESTRY

(Z *apologie ctih. sester ošetrovatelek.*)

Nezřídká je nutno obhájiti hrdinky tělesného i duchovního milosrdenství, řeholní sestry, pečlivé Marty míst bolu a strastí a zoufání, tyto oživovatelky domů s obyvateli položivými, nebo aspoň mrzutými, nešťastnými a soucit čekajícími... Sestry, duše nemocničních sálů a operačních síní, srdce nemocných a ruce lékařů, milosrdné sestry ty nenacházejí vlídného pohledu — tím méně slov — u těch, kterým dosud nemohly posloužiti vymytím rány, přiložením obkladu, přípravou léku, urovnáním polštáře, soucitným pohledem, slovy útěchy, modlitbou...

Snad stojí za to zachrániti tři průkazné droby této pravdy, objevivší se v novinách, od zapomenutí.

mpa 20. VIII. 1933 v Lidových listech vypráví, co mu o sestrách řekl v útulku pro mládež v Beaconsfieldu spisovatel „Podivných živností“ G. K. Chesterton: „Zde jsme na místě, z něhož vychází láska a skutečná pomoc. Obdivuji ty bílé sestry, věřte mi, je

to heroism. Jsem přece bývalý dlouholetý student medicíny a pamatuji si, že u lůžek, kde profesoři psali diagnózy smrti, byla to tvář těchto žen, bojovnic Božích pro trpící, jež usnadňovala přechod tisícům v říši stínů. — Zahleďte se jen v oči těch dětí, jak s láskou, kterou mnohdy postrádáte u moderních ratolestí k rodičům, patří na jeptišky, o nichž kdejaký hlupák, vládnoucí slabě mateřštinou, odvážil se mluvit pohoršlivě. Závídím jim, možno-li tak nazvat obdiv spojený s úctou, závídím jim jich lásku, která stala se jim životní silou a úkolem." A jindy v těchže novinách česká matka uzdraveného dítěte píše: „I nyní po dvou letech Márinka s láskou vzpomíná na sestřičku Annu, která ji tak pečlivě ošetřovala a ráda k sestřičce na kliniku dochází, aby ji kytičkou potěšila. Kéž dobrý Bůh odplatí těmto andělským bytostem všemi svými milostmi za jejich těžkou práci, za všecku lásku a dobrodiní, které z lásky k nejsvětějšímu Spasiteli chorým dětem věnují."

A opět jindy v témže listě čteme: „Frant. Kos: Řádové sestry. Socialistický list napadl populární ženskou nemocnici ctih. sester Alžbětinek v Praze Na Slupi uveřejněním skutečného nebo fingovaného dopisu jedné nemocniční ošetrovanky. Byv pozván dostavil se redaktor listu k prohlídce nemocnice, avšak jeho nový článek byl novým výpadem proti ní. Vážný tisk právem odsoudil takové jednání.

Pokorné Kristovy služebnice
jsou řádové sestry,
na zemi andělé míru.
Nikdo je nevolá,
ony jdou samy,
jdou vyzlacovat paprskem lásky
místa vzdechů,
nemocnice,
obydlí zapomenutých, opuštěných lidí.
Zarmouceným tvářím jsou sestry těšitelky.
Pracují pro Boží čest,
pracují v odřikání,
bez únavy a bez oddechu
k trpícím pospíchají s teplou dlaní.
Žebráka na hrud' přivinou z cest,
jak prosí o soucit velký.
Ošetřují vzniklé rány,
jež krvácí a bolí nepoznány.
Tak jdou... V starostech stírají vrásky,
v život zas navrací víru,
že lze milovat,
na sebe nemyslit,
pro lásku k bližnímu hřát,
do tmy nést bílý svit.
Tak jdou... Sestry, panenský květ --
s důvěrou v Boha jdou dobývat svět,
přemáhat bídu a klamy.
Jediný vděk:
na stupních oltáře hledají lék,
modlitba silí je v úkolu svatém —
i když svět za nimi hodí rád blátem!"

Tolik bláta se na ně házejí a ony přece zůstávají „bílými sestrami.“ Zvědavý básník K. Dostál-Lutinov se jich ptá:

Milosrdné sestry, bílé ruce máte,
povězte mi jenom, čím je umýváte?
„Čistou vřelou rosou si je umýváme,
když sirotkům ráno slzy utíráme.
Do podušek bílých si je utíráme,
když nemocným v noci hlavy podkládáme.“ Sedmikrásky.

„I když svět za nimi hodí rád blatem!“ Ale přes tuto zednickou práci házení bláta (malty) tak mnohých lidí ony zůstávají „bílými sestrami“, majíce nejen ruce, ale i srdce čisté... Bílé zjevy temného světa. Věru zvláštní je „lavabo“ těchto knězek milosrdné služby ubohým. A konečně — křesťanský transcendentální optimismus dovede i v tom špinění viděti nezvyklou ovšem *formu lásky*, jak to napsal J. Durych v I. roč. „Frenštátských novin“, nalézáje „formu lásky“ *ve vyhrůžce* knězi: „už brzy vás (kněze) budou házet do řeky”,

v ráně pěstí do oka řeholnice,

v zesměšňování živé víry řeholní sestry nevěřícím pacientem,

ve slovech, jež pronesl špalírový zevloun jakýsi při průvodu, když sestry šly kolem: „každá stojí 26 Kč denně!“...

Neuzná-li posměvač a pohrdač řeholními sestrami důvody zdravého rozumu a zdravého srdce (= milujícího srdce, vždyť co jiného je zdraví srdce nežli láska), a to se stane téměř pravidelně, můžeme ukončiti debatu s nim radou, aby si umyl ruce (od toho bláta, které na sestry házel) jako kdysi Pilát... Vždyť tak skončil první oficiální soud o věci Kristově, tak tedy končívají dnes soudy o věcech katolických... Fiat iustitia, pereat mundus... Čili slovy Angela Silesia (Nový Život 1907):

„Kdo v nebi růžemi chce věnčit svoji skráň,
ten musí na zemi být trním popíchán.“

V jednom „lidumilném“ ústavě, kde na místě křížů visí hodiny, a místo ctih. sester zastávají „sestry“ určité partaje, byl chovanec vyplíněn proto, že byl u něho nalezen obrázek Ukřižovaného z Limpias... Podivná je psychologie nevěreckých „lidumilů“... Ubohé jsou takové „humánní“ ústavy...

A tak služba „bílých sester“, nebo — jak lid prostě a srdečně říká — „sestřiček“, které pro tři své sliby — chudoby, čistoty a poslušnosti — už ani mezi „*celé lidi*“ nejsou počítány, zůstává — i bez uznání — nejhumánnější, nejlidumilnější službou lidstvu. — Katolická karita!

Frant. Musil.

✱

ZRUŠENÍ KLÁŠTERA KRÁLOVÉ NA ST. BRNĚ

Dokončení.

VI. Sociální stránka zrušení.

Kdo nejtíže pocitoval zrušení kláštera Králové, byli chudí, jichž bylo kolem kláštera celá řada a kteří tam nacházeli svou obživu. Slibovalo se sice před zrušením klášterů, že budou z jejich statků zřízeny různé zaopatřovací ústavy, avšak zůstalo víceméně při slibech. Ty nepatrné kroky, které byly v chudinství podniknuty, nedovedly nikterak nahraditi dobročinnost bývalých klášterních fortén, kde štědrost nebyla zapisována do účtů, nýbrž do knihy života.

Při klášteře Králové byl špitál, založený roku 1333 královnou Rejčkou. K jeho vydržování zakoupila štedrá zakladatelka dvůr od brněnského měšťana Alrama a přidala 10 kop grošů a vinný desátek s právem horním z lesů, zvaných Rybník, a ustanovila, aby v něm bylo vydržováno osm kněží, jeden jáhen a osm nemocných nebo sestárých osob. Povinností kněží bylo vésti duchovní správu v klášteře a ve špitále a později vůbec celou duchovní správu na St. Brně. Jáhen měl přísluhovati při bohoslužbách a při stole. K nadání špitálu přidal král Jan se souhlasem olomuckého biskupa Hynka a celé kapituly obročí kaple na hradě Špilberku se všemi statky a příjmy, totiž dvůr v Řečkovicích o jednom popluží a šesti lánech a polovicí všech příjmů se vším právem a příslušenstvím a 2 kopy grošů z města Brna. Kromě toho daroval špitálu na vydržování kněží mistr Heřman, plebán z Pohořelic, tři kopy grošů. Štěpán, plebán z Hustopeče odkázal šest kop grošů, Vítězslav, plebán v Lovčicích s tamním purkrabím Mikulášem šest kop, komorné královny: Jitka šest kop a Adela tři kopy, avšak s povinností, aby se za ně špitálníci modlili a kněží sloužili mše sv. Kněze a špitálníky přijímala abatyše, která měla právo je i propustiti, kdyby se snad poznalo, že nezasluhují podpory. Statků měl užívatí klášter a z jejich výnosu měli dostávatí špitálníci nutné šaty a stravu, a to: v poledne dvojí maso a příkrm, večer jedno maso a příkrm. Abatyše Káteřina a celý konvent se zavázali za sebe i za pozdější, že zachovají vůli a ustanovení královny po všechny časy.¹ A skutečně. Po celou dobu trvání kláštera byla tato vůle zakladatelky plněna, ovšem vyjma to, co bylo ustanoveno o kněžích, poněvadž poměry se změnily. A i když byly statky válkami poškozeny, klášter tuto svou povinnost plnil. Před zrušením kláštera bylo věnováno na vydržování špitálních 12 sudů 3 vědra piva, 540 funtů masa, 1092 pecnů chleba, 12 měřic bílé mouky, 42 másy sádla, 2 martinské husy, 1 hromnička, 14 funtů kaprů, 15 kamenů soli, 16 měř. krup, 12 sáhů dřeva; kromě obyčejné stravy dostávali chovanci sedmkrát ročně dvojitou porci masa.²

¹ CDM VI. pg. 347, num. CDLIII. — ² Z. A. M. K 20/24.

Při zrušení kláštera bylo nutno učiniti též rozhodnutí o osudu špitálu a s ním souvisejících dotací. Zrušovací komise, ač měla velkou pravomoc, přece se sama neodvážila této věci rozhodnouti. Žádala dvorskou komisi o vyjádření, co se má státi se špitálem, má-li býti ponechán nebo zrušen.³ Odpověď na tento dotaz se nám nepodařilo nalézt. Zdá se však, že odpověď zněla v tom smyslu, že špitál má býti ponechán. Soudíme tak z toho, že 21. prosince 1783 se náboženská Matice zavázala, že bude z majetku bývalého kláštera Králové a špitálu vydržovati 8 žen. Při tom bylo slíbeno, že špitálníci budou dostávati celou stravu a oděv, jen byt že budou míti — místo ve špitále — ve starobrněnské škole, poněvadž dům špitální byl zabrán pro jiné účely (Wolný, Kirchl. Top. II. 1. str. 163.)

Vedle povinnosti vydržovati špitál měl klášter ještě povinnost — rovněž z ustanovení královny Rejčky — pohostiti ve výroční den jejího úmrtí několik chudých a stejně i 18. listopadu t. j. ve výroční den památky smrti královniny dcery Anežky. To bylo t. zv. velké anniversarium, při němž bývalo pohoštěno až 120 chudých, a obecním chudým na Starém Brně dáno po jednom chlebu. Tolikéž chleba dostávali i chudí na panství. Před zrušením kláštera bylo při takovém anniversariu rozdáno 10 zl. na penězích, pět věder piva, čtyři měř. koláčů, 1000 funtů masa a tolikéž chleba.⁴ Kromě toho bývali hoštěni všichni vojáci na Špilberku. Byla-li to povinnost, či dělal-li to klášter dobrovolně, nemůžeme rozhodnouti. Zdá se však, že to byla nějaká povinnost, vážnoucí na věnovaném obročí kaple špilberské, o němž jsme se zmínili výše. Jako povinnost uvádí se pohoštění špilberských trestanců i v seznamu povinností kláštera, který byl pořízen v červenci r. 1783 z rozkazu gubernia. Tam se praví, že vězni mají dostávati od kláštera čtyřikrát ročně oběd.⁵ Ve výroční den smrti manželů královniných Václava II. a Rudolfa má dostati oběd 30 chudých, 27. října, v den zadušních bohoslužeb za rodiče Rejčky, krále Otokara, jeho manželku, rovněž 30 chudých, a v pondělí po neděli „Circumderunt me“, kdy jest requiem za přízeň královninu, rovněž.⁶ Vedle toho udílěna tyto dny almužna (maso, chléb, pivo, peníze) všem chudým, kteří přišli.⁷

Velká obtíž po zrušení kláštera byla se sluhy a služkami. Většina z nich byla buď propuštěna nebo jen zatím ponechána na dosavadních místech. Avšak v klášteře byli dva starí sluhové Jan Procházka (68 let) a Václav Vojtíšek (80 let) a dvě služby: Rosalie Nováková (68 let) a Anna Nováková (63 let). Tito sloužili od svého mládí věrně klášteru a nyní na stáří požívali jeho dobrodiní. Vojtíšek byl v klášteře od sedmi let, tedy 73 let a rovněž od svého mládí (16 let) tam byl i Procházka. Jejich povinností jako „pensistů“ bylo modliti se denně od 1/2 7—7 hod. růženec, 9—10 býti na mši sv.

³ Doplňky ke zrušovacímu protokolu ze dne 26. června 1782. Z. A. M. F 2, fasc. 14.

⁴ Z. A. M. F 2, fasc. 14. — ⁵ Archiv kláštera v Oseku.

⁶ Z. A. M. K 20/24. Neděle „Circumderunt“ je neděle Devítník.

⁷ Archiv kláštera v Oseku.

a odpoledne od 3—4 modliti se litanii ke všem svatým. Za to dostávali třikrát denně jídlo, más piva, pecen chleba, ročně pár botů a šaty kdykoliv potřebovali.⁸ Rosalie Nováková sloužila v klášteře přes 30 roků a za celou tu dobu nebrala služného. Klášter ji živil a šatil a bylo jí slíbeno, že za její věrné služby ji bude klášter opatrovati až do smrti.⁹ Anna Nováková byla vdova po klášterním čeledínovi a sloužila v klášteře 37 let až do jeho zrušení. Za to jí bylo poskytováno vše, čeho potřebovala.¹⁰ Zrušením kláštera byli však všichni zbaveni obživy a proto hned všichni žádali, aby jim byla povolena pense, z níž by se mohli živiti. Zrušovací komise rozhodla, že Rosalie Nováková má na pensi nárok, poněvadž nedostávala platu a ihned jí přikhla 100 zl. ročně. O ostatních rozhodnuto nebylo. Komisař však slíbil, že se za ně přimluví.¹¹ Komise skutečně o tom referovala a vřele všechny doporučila milosti císařově.¹² Prosbě starých služebníků kláštera bylo vyhověno a Procházce a Vojtíškovu bylo povoleno denně po 7 kr. a Anně Novákové 10 kr.,¹³ než budou přijati někým do špitálu. Pensi jim poukáže gubernium u pokladny komorních statků, kde si je mohou na předložené potvrzení od faráře kdykoliv vyvednouti.¹⁴

O umístění všech v některém špitále počalo se skutečně jednati. Avšak Vojtíšek se konce jednání nedočkal, neboť zemřel brzo po zrušení kláštera a pro Procházku se místo nenašlo, neboť nebylo žádného špitálu pro muže. Nováková naproti tomu nechtěla jíti do špitálu „für die Personen der gebechlichen Eigenschaft“. Proto se vrchní direktor kamerálních statků Atn. Val. von Kaschnitz přimlouval, aby oběma byl jejich plat vyplácen i nadále.¹⁵ Gubernium jim tedy opětne vyplácení jejich pense dovolilo 9. ledna 1783.¹⁶ Jak dlouho ovšem této pense požívali, nevíme.

K těmto sluhům klášterním přibyl ještě r. 1784 Jiří Schramel, kostelník u kaple sv. Cyrila a Metoděje na Dominikánském náměstí v Brně. Tato kaple byla prodána vojenské správě za skladiště a tím zanikla i služba kostelnická. S ní ovšem přišel kostelník o plat, který před tím dostával od kláštera Králové, jemuž kaple sv. Cyrila a Metoděje patřila. Proto se 25. ledna 1784 obrátil na gubernium s prosbou o udělení nějaké podpory, poněvadž jest již 75 let star a nemá býti z čeho živ. Ve své žádosti se dovolává toho, že má za svou pětaticetiletou službu jistě spravedlivé nároky, aby mu byla pense poskytnuta.¹⁷ Gubernium vzalo jeho žádost na vědomí a dotázalo se, jak veliké měl Schramel služné. Ředitel komorních statků Kašnic odpovídá 31. ledna, že dostával až do konce 1783 ročně 6 věder piva a 2²/₄ měř. pšenice a tolikéž žita v trhově ceně, jak je prodává

⁸ Z. A. M. K 20/24. — ⁹ Tamtéž. — ¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Doplněk ke zruš. protokolu ze dne 26. V. 1782. Z. A. M. F 2, fasc. 14.

¹² Z. A. M. K 20/24.

¹³ Intimatum dvorské kanceláře ze dne 24. srpna 1782. Z. A. M. F 2, fasc. 14.

¹⁴ Tamtéž. — ¹⁵ Tamtéž. — ¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Z. A. M. K 20/24.

vrchnost, ne však více než 20 zl. a při tom doporučuje, aby mu byl jeho dosavadní plat cestou milosti ponechán.¹⁸ Gubernium si ještě vyžádalo potvrzení od bývalého správce kaple sv. Cyrila Metoděje, podpřevora kláštera dominikánského v Brně, P. Osvalda Löchner, zda Schramel byl skutečně kostelníkem a jak dlouho svůj úřad zastával. Lechner 31. ledna 1784 svědčil, že Schramel po 35 let zastával věrně a horlivě službu kostelníka a že ho může jen doporučit, aby mu byla pense poukázána.¹⁹ Dekretem ze dne 22. června 1784 byla konečně Schramlovi pense povolena ve výši 20 zl.²⁰

Vedle těchto záležitostí chudinských bylo vedeno jednání ještě mezi různými osobami, ať už soukromými či právními, k nimž měl klášter za různé služby a úsluhy určité roční povinnosti. Ti se všichni hlásili, aby jim jejich dosavadní požitky byly ponechány.

V první řadě se hlásili učitelé na školách bývalého panství klášterního. Při tom každý podával výkaz svých příjmů.

Učitel na St. Brně podal si žádost 21. listopadu 1782 a uvádí v ní, že dostával platů na penězích 23 zl. 30 kr., 4 vědra piva, dva kameny soli, dvě měř. žita, 9 měř. rži, 6 achtlů prosa a 1 měř. 4 achtle hrachu, šest achtlů čočky, šest achtlů krup, 3 sáhy tvrdého dřeva, šest měkkého a kromě toho různé poživatiny při procesích a o svátcích.²¹ Gubernium mu vyměřilo 26. ledna 1783 plat znovu a měl dostávat podle toho 36 zl., 4 vědra piva, 2 měř. pšenice, 10 měř. žita, měř. prosa, 2 měř. krup, 4 metry dřeva, vše v ceně jak to prodává vrchnost, ne však více než 96 zl. ročně.²² Avšak potom se guberniu zdálo, že tento obnos jest příliš vysoký, že mu příliš mnoho přidalo a proto se ptalo ředitelství komorních statků, není-li tento obnos přehnaný. To však odpovědělo, že tento obnos jest spíše malý než velký.²³ Proto byl tento plat učiteli milostivě povolen.²⁴

Druhý na řadu přišel učitel na bývalé poddanské škole ve Zbraslavi, který bral od kláštera za kostelní službu 4 zl. a žádal o ponechání dosavadních příjmů.²⁵ Gubernium jeho žádosti vyhovělo 3. června 1783.²⁶

Poslední zpráva o poměrech učitelů jest žádost moravského učitele Fr. Gärtnera, v níž se obrací s prosbou na ředitelství komorních statků, aby mu byl upraven jeho plat. Dosud dostával od obce 14 zl. 20 kr. a 13 měř. žita. Kromě toho měl nějaké příjmy vedlejší. Když však vyšel císařský patent, jímž byly změněny předpisy o kostelní hudbě, ztratil většinu svých vedlejších příjmů, takže, aby vyživil ženu a děti, musel sáhnouti na úspory. Nyní jsou však jeho úspory ztráveny a prosí tudíž, aby mu byl opět milostivě vyměřen plat, jaký dostával od kláštera.²⁷ 19. října 1783 byl mu poukázán plat, a to 18 zl. hotových peněz, dvě vědra piva, 8 měř. žita a šest metrů dřeva, jak to dostával dříve od kláštera.²⁸ Vrchní ředitel ko-

¹⁸ Tamtéž. — ¹⁹ Tamtéž. — ²⁰ Tamtéž.¹

²¹ Tamtéž. — ²² Z. A. M. F. 2, fasc. 14. — ²³ Tamtéž, ze dne 7. III. 1783.

²⁴ Tamtéž. — ²⁵ Tamtéž. — ²⁶ Tamtéž. — ²⁷ Tamtéž. — ²⁸ Tamtéž. —

morních statků, posílaje mu o tom zprávu do Moravan, uznává, že tento plat není nikterak veliký, ba ani dostatečný, a praví, že učitel se má za takových poměrů snažiti najíti příjmy vedlejší.²⁹ Císaři pak zároveň oznamoval, že se mezi lidmi začíná šířiti veliká nevědomost a učitelé pro nepatrný plat že si hledí více výdělků vedlejšího než školy. Aby se předešlo těmto zlořádům navrhuje, aby byl všem učitelům na bývalém panství kláštera Králové, totiž na St. Brně, v Komořanech, Zbraslavi a Žarošicích, zvýšen plat.³⁰ Jak ovšem tento návrh dopadl, nevíme, avšak o zvýšení platu učitelského se nedovídáme.

K učitelům přistupují i kněží z bývalých statků klášterních. I ti byli buď z části nebo úplně vydržováni klášteřem. Máme po ruce jen zprávu o faráři komořanském. Ten dostával od nepamětných dob od kláštera Králové in partem salarii — sustentationis canonicae portionis (jako plat farářský) 14 sudů piva, 4 vědra starého vína a fůru sena. Když byl klášter zrušen, byl mu tento plat zastaven. Proto se obrátil na zrušovací komisi, aby mu byl tento příjem ponechán dále.³¹ Zrušovací komise hledala v archivě zrušeného kláštera, avšak nenašla žádného zápisu, podle něhož by měl farář právní nároky na tento plat a proto mu to oznámila.³² Farář v důsledku toho poslal attestatum od komořanské obce, v němž ona potvrzuje, že faráři komořanští dostávali tento plat od kláštera od nepaměti. Je to vlastně desátek z polí, které kdysi patřily klášteru a které byly později rozděleny mezi lid. Lidé byli povinni odváděti plat z těchto polí klášteru a klášter z nich odváděl faráři desátek.³³ Na toto vyjádření byl konečně zmíněný plat milostivě přičten.³⁴

Ke zřízcencům kláštera patřil i klášterní lékař Ant. Eisern na St. Brně. Klášter s ním ujednal smlouvu, podle níž měl léčiti všechny příslušníky kláštera a špitálu. Za to dostával byt, vědro starého vína, sud piva, dvě vědra mladého vína (moštu), 4 měř. pšenice, 12 měř. žita, 4 achtle malých krup, měř. velkých, dřeva k pálení 4 sáhy. Po zrušení kláštera mu značně ubylo příjmů a prosil, aby mu byl ponechán zdarma aspoň jeho dosavadní byt a zahrada. Svou žádost podporuje takto: působil po tři léta na klášterních dvorech a na St. Brně u chudých a opuštěných nemocných a nic za to nebral. Za nepřítomnosti městského lékaře vykonal mnoho úspěšných léčení i mimo klášter.³⁵ Jak jeho prosba dopadla, nevíme.

Vedle těchto povinných platů dával klášter každoročně darem klášteru františkánů v Brně 14 sudů piva a sud starého vína a vědro moštového vína a něco zelí. Kvardián kláštera žádal 6. května 1782, aby tato almužna byla klášteru ponechána i nadále.³⁶ Dekretem zrušovací komise ze dne 23. května t. r. byla však tato žádost odmítnuta, stejně jako i žádosti ostatních uchazečů.³⁷

²⁹ Tamtéž. — ³⁰ Tamtéž.

³¹ Z. A. M. K 20/24. — ³² Tamtéž. — ³³ Tamtéž. — ³⁴ Tamtéž.

³⁵ Tamtéž. — ³⁶ Tamtéž. — ³⁷ Tamtéž.

VIII. Závěr.

Po zrušení kláštera živila většina bývalých příslušnic kláštera Králové na St. Brně. Tyto sestry a snad i jiné, které žily roztroušené ve světě, podnikly za příkladem jiných zrušených klášterů po smrti Josefa II. zoufalý pokus o obnovu starobrněnského opatství, a podaly si na nástupce Josefova, císaře Leopolda, petici, aby jim byl klášter vrácen a ony se směly vrátit k bývalému způsobu života. Datum jejich petice dokazuje, že si přispíšily. 20. února 1790 Josef zemřel a již 18. června prosily, aby se mohly vrátit do kláštera. Tehdy jich žilo ještě 42. Žádost jejich byla však zamítnuta a tak sestry pomalu vymíraly, až asi za padesát let po zrušení kláštera zemřela poslední. Skonala na St. Brně, a jak staré podání vypráví, chodily tyto sestry po zrušení kláštera černě oděné a bydlely v klášterním domě pro služebnictvo. Společně prý sedávaly v kůru, kde se kdysi modlily, a vykonávaly tam společně své modlitby.³⁸

Z bývalých představených žádosti o obnovu kláštera dočkala se jen bývalá podpřevorka Alberika Schneidrová. Abatyše Antonie nepřežila dlouho pádu svého kláštera. Jednak veliké stáří a množství práce, které měla po zrušení kláštera, jednak i bolest nad jeho pádem připravily jí hrob. Zemřela 2. ledna 1784 na Velehradě a tam byla i pochována.³⁹

*

Naše doba kydá mnohdy hanu na bývalé kláštery a chválí Josefa, že provedl zrušení klášterů. Nuže, věnujme aspoň my zbožnou vzpomínku těm nevinným obětem zednářského záští.

(Oprava: V kapitole o kulturní stránce zrušení kláštera bylo uvedeno, že Kašnic byl zemským místodržitelem. Má správně stát „direktor komorních statků“!)

*

Práce tato byla pracována z podnětu a za vydatné pomoci ředitele historického semináře na CM bohoslovecké fakultě v Olomouci vdp. Dra. Aug. Neumanna, který se postaral také o většinu pramenů. Vzdávám mu zde za to své upřímné díky.

V Olomouci, na den sv. Františka z Pauly 1935.

R O Z H L E D Y

NAŠI VELCI ODCHÁZEJÍ...

Noviny přinesly smutnou zprávu, že Dr. Frant. Xav. Novák je mrtev. — To dokončil pozemskou pouť a odešel na Věčnost ten vítězný bojovník za dobra nebeská. Zemřel kněz, jenž dva nápy na duše kněžské odrazil, ozbrojen jsa zbraněmi kněžskými: učeností, věrností

³⁸ Dr. A. Neuman ve „Dnu“ ze dne 11. března 1932.

³⁹ Z. A. M. Duchov. pozůstalost 13, B 3.

k Církvi a čistotou. F. X. Novák *modernismus a popřevratové schismatické choutky národní církve nejen překonal bez vlastní pohromy, ale on pomáhal ty dva zápasy vybojovati i jiným. On se s těmito dvěma nestvůrami „kněžské ulice“ vypořádal za sebe i za druhé. Katolický klérus ve svém celku ani tehdy nepozbyl zdravý rozum — dr. Kordač, ani zdravé, kněžské t. j. církevní srdce — dr. Novák!*

Dni 22. XI. 1859 a 4. IV. 1935 ohraničují život člověka, jehož heslem, stále a stále uvědomovaným bylo: „kdo chce zapalovat, musí sám hořet“. Heslo duše kněžské, která nechtěla býti nádeníkem v taláru, ale umělcem — *ars artium est regimen animarum*. Získávat duše Kristu — to byl jeho cíl. Poněvadž však „ *nihil amantibus durum est*“, zapřáhl své nadání, vůli a srdce do přípravy na apoštolat... Výsledkem bylo obdivuhodné vzdělání, církevní smýšlení a intronisace kněžské lásky — celibátu. Nepokládal se však nikdy za hotového, stále na sobě pracoval. „Kdo neroste, zakrňuje!“

Odešel a zůstalo jeho dílo: Alpský farář, Pohledy do života bohoslovců a kněží, Kněžské problémy, V máji života, Církev čsl. a nedokonalý opis o rodině — kromě příspěvků v časopisech. A vedle díla jeho zůstala vzpomínka na stoprocentního kněze, horlivce pro záchranu duší, učitele akademiků a bohoslovců i kněží. Byl šťastným knězem a měl na mysli i štěstí svých bratří. Od tonsury — *Dominus pars hereditatis meae* — až po „*Introibo ad altare Dei*“ své poslední Mše sv. nikdy nelitoval, že se stal knězem. Radost z kněžství chtěl vzbuditi i v nespokojených bratřích... Chtěli „reformovat“ Církev. Tu zahřměl hlas Novákův: reformovat nesmí ti, kteří do Církve srdcem svým už nepatří! Chtěli založit národní církev a Dr. F. X. zvolal: Moře katolické nelze vtěsnat do rybníku čsl.! — Harmonie víry a vědy byla u něho svrchovaná. Ničeho nebyl takovým nepřítelem jako omezenosti, malichernosti, nízkosti. Z bahna „žabích obzorů“ vedl své výš a výš, až tam, kde orlí žijí. A s této orlí perspektivy se díval sám a učil divati se jiné... Nezděptaný idealismus.

Kněžství dra Nováka bylo integrální. „*Sacerdotis Christi os, mens, manus concordent!*“ Nebylo u něho rozporů slova a činu, nebylo u něho problémů! A když je druzí měli, vyřešil jim je. Věda, víra, celibát, autorita... nebyly mu *terra ignota*. Řešil je, ale ne náladou, nýbrž zásadami, ne odstředivostí, ale centralismem, ne partikularismem, ale katolicismem, ne plýtkostí, ale hloubkou, ne slabostí nýbrž silou, ne chvilkovostí nýbrž důsledností...

K nám, bohoslovcům, promluvil naposled na velehradském sjezdě (str. 21, písemně na str. 47 tohoto ročníku „*Musea*“). To slavil padesátiny svého kněžství. Znal jsem už dříve jeho spisy a myslel jsem si: vědec! Tehdy však jsem dra Nováka viděl celebrovat a řekl jsem si: světec!

Když za války jako „*politisch verdächtig*“ byl nucen opustiti kongregaci Redemptoristů, bolela ho tato rána dlouho; teprve nedlouho.

před smrtí byl generálem kongregace SS. R. přijat za obláta a tak opět učiněn účasten milostí kongregace, již kdysi musil opustit.

Jak působil na akademiky v Lize akad. píše dr. J. Krlín: „jsou-li dnes snad všichni ligisté, — kteří slyšeli jeho přednášky, kázání, kteří se u něho zpovídali, — věrni víře, má o to velkou zásluhu kněz dr. Novák a jeho zánícení pro pravdu Boží, jeho charakter a ušlechtilost.“ A co říci teprve o vlivu na bohoslovce a kněze, jimž věnoval dvě svá největší díla (*Pohledy, Problémy*), 5. a 6. díl to breviáře? Jen duše kněžská je schopna vychovávat nové duše kněžské.

Dr. Novák vychovával, jeho díla vychovávají a budou vychovávat neustále duše kněžské. — R. i. p. — M. F.

*

Dr. F. X. Novák (v časop. *Za láskou* 1933, str. 230.):

„Jsme více dítkami Věčnosti než času tohoto... Věčnost, nadpřirozenost, nesmrtelnost. — Jsou jako Alpy: mají své propasti. Mají své nedostupné výše. Mají své ledovce, odkud mráz a chlad prochvívá duši. Mají svá strádání, své přísnoští a oběti. — Ale jsou nádržkami čistého vzduchu, školou otužilosti. Jaré myslí. Síly. Zdraví. Velikolepé krásy... Cokoliv lidstvo má v sobě krásy, pravdy, dobra, teprve myšlenkou Věčnosti nabývá netušené hloubky, síly, svěžesť, odhodlanosti, opravdovosti a podstatnosti. Tu nestačí „lidstvo“. Tu musí mluvit ony samy. A mluví pouze o svatě víře. Svět oněch vyšších Alp nezná. Nejvyšší zná Alpy namalované. Rozdíl člověka bez víry a věřícího jest rozdíl květiny rostoucí v pokoji, kam paprsky sluneční dosahují jen nepřímě, a květiny, která vyrůstá přímo pod vroucími a živoucími paprsky slunce...“

*

Primas polský, arcibiskup poznaňský,

J. E. August Kard. Hlond

poslal redakci „Musea“ tento dopis:

V Poznani 10. února 1935.

Dostal jsem poslední číslo (2.) časopisu „Museum“, věnované speciálně životu a práci katolické v Polsce. Velmi srdečně děkuji Vám za milý dárek a vyslovuji své uznání redaktorovi a jeho spolupracovníkům za pěkný časopis. Číslo věnované katolické Polsce známí jistě čtenáře s naší vlastí a sblíží katolíky obou zemí k společné práci v obraně zájmů křesťanských.

Časopisu slovanských bohoslovců přeji dalšího šťastného rozvoje a žehnám jeho celému vedení.

† August Kard. Hlond.

*

PRAD, *Miesięcznik poświęcony zagadnieniom życia kulturalnego i społecznego.*

Touto revui informuje katol. universita v Lublině členy svazu polské katol. inteligence. V letošních číslech můžeš si zvláště všimnouti studií o škole státní a církevní, o křesťan. filosofii, o reformě sociální, o poměru Vatikánu k Třetí říši, o pastýř. listě rakouských biskupů, pak dobré jsou kritiky a poznámky.

Cena pro studenty i bohoslovce 6 zl. (Objed. přímo z university).

Polský primas August kardinál Hlond vydává svou Kurendu v mateřském jazyku ve formě časopisu. (Část úřední doplňuje příloha homiletická a poznámky kulturně náboženské). Tento úřední list jistě pěkně reprezentuje pozeňnanou práci kardinálovu na rozlehlém poli arcidiecese hnězdensko-poznaňské.

Sborník kontroverzí, redig. P. E. Soukup, O. P., Lidové knihupectví v Olomouci, 1934. III. díl — CO JE V BIBLI?

V tomto díle, bohatém obsahem a formou hodící se na kazatelnu i pro spolkovou místnost, jsou objasněny pravdy, které jsou v bibli a jak jsou v bibli, aby katolík věděl, co věří, co nevěří, proč věří a kde má hlavní doklad toho, čemu pevně věřiti musí. Poučováním a vyvracením nepravd, zvětší se zájem o bibli, postaví se hráz proti záplavě neschválených vydání a proti protestantskému názoru na bibli. (Adam, morálka bible, Božství Kristovo, P. Maria, kněží, papež, Církev.)

IV. díl. CÍRK. PROBLÉMY.

Po všechna staletí svého trvání musila Církev zápasiti s nepřáteli, ať se objevili v jakékoliv formě. Mnohé zbraně, jimiž utočili staří znovu byly zvednuty. My bohužel dožíváme se chvil, kdy prudčeji a jedovatěji bojuje se proti Církvi. Než, toť útok šílených. Člověk chce bořit, na čem spočívá ruka Boží: a proto podlehe. V tomto smyslu mluví třicet přednášek, jež pružně odrážejí různá protináboženská hesla: Autorita Církve, celibát, Církev sv., nutná, schisma, papežství, dogma, reformační, inkvisice, bohatství a j. Nutno však čísti!

Díl V. SPOLEČENSKÉ PROBLÉMY.

33 časové otázky, na něž přítomná doba často vyžaduje jasné odpovědi. Jsou to

hlavně otázky sociální, jež naléhavě volají po řešení a otázky školské (oprávněný vliv církve na školství, neboť „ona přeměnila ničícího barbara v pokojného tvůrce evropské kultury“). Ne méně důležitými jsou dále otázky, jež nám ukazují, jak se máme správně postaviti k faktům, historií proti církvi zaostřeným. (Hus, Bílá hora), nebo k problémům filosof. a nábož., které se snaží církevní autorita a tajemství katol. náboženství hluboko snížit, nebo pověrami nahraditi (věda a víra, křesťanství je protikulturní, okultismus, spiritismus a j.). — Udání citací by snad dílo ještě zdokonalilo.

M. V. Bernadot O. P.: EUCCHARISTII K NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICI. Edice Krystal, Olomouc. II. vyd.

Od nejsv. Trojice k svatému přijímání je cesta, kterou kráčí Kristus. Od sv. přijímání k nejsv. Trojici je cesta, kterou musí kráčet, očistěn a obcerstven, člověk ve spojení s Kristem, aby došel účasti na nekonečných dobrech. — Jak nabytí dokonalého a trvalého spojení s Ježíšem, jenž jest plodem nekonečné lásky Otcovy, s nímž jest sjednocen ve věčném objetí láskou Ducha svatého, kterýmžto spojením stává se zdrojem nesmírného blaha a míru, kterého se nám dostává právě v Eucharistii, kdy se celá nejsv. Trojice dává se vši láskou tvorů, o tom všem pojednává Bernadotovo dílko v překladu R. M. Dacíka O. P. — Je to hluboká knížka, plná útěchy, skytající tolik rad k dosažení radosti a pokoje v praktickém všedním životě, v jeho námáhách a bolestech a ukazující jediné správnou cestu k dosažení cíle nejvyššího, cestu častého sv. Přijímání.

Knížka nesmírně bohatá duchovními hodnotami; měla by přijít především do rukou těch, kteří přes časté požívání nejsvětějšího Těla, nezakoušejí v sobě jeho blahodárného účinku.

A. B.

Gerster: JESUS IN ORE PROPHETARUM. Marietti, Torino, 1935 str. 230, cena 8 lir.

Gerster konstruuje na podkladě starozákonního proroctví, tohoto nadpřirozeného daru, jímž Bůh ústy proroků kreslil Vykupitele, důkaz božství Kristova. Činí to tak, že v první části uvádí vsch-

na proroctví o Vykupiteli předpověděná, v části druhé s jasnou důkazností přesvědčuje, že Kristus ona proroctví v sobě plně soustřeďuje.

Dr. Method Zavoral, KRISTUS A CÍRKEV. Apologetické promluvy. Cyrilo-Methodějské knihkupectví G. Francla v Praze 1935. 280 stran, Kč 19'50.

Tuto sbírku kázání slavného strahovského kazatele opata Methoda Zavorala jistě přijme každý s povděkem. Slohem živým, z něhož sálá nadšení, podává řady pevných a přesvědčivých důkazů o božství a člověčenství Ježíše Krista a o Jeho mystickém Těle-Církvi sv., takže čtenář musí zvolati s autorem: „Kristus je Bůh: Věřím tomu, protože On sám to o sobě tvrdil, tvrzení své nezvratně dokázal a k víře této i lidstvo opravdu přiměl.“

Knihu tu by měli znát nejen kněží a bohoslovci, ale i každý katolík, otázky stále živě řeší dokonale a přístupně. ec.

P. Alberti: SVĚTEC DON BOSKO. Nákladem Salesiánského ústavu Don Bosko ve Fryštáku u Holešova 1935. Tiskla Společenská knihtiskárna v Přerově. Stran 329, cena 17 Kč.

Spisovatel Alberti, velmi roztomilý kvassický děkan P. Ant. Dokoupil, překvapuje čtenáře v poslední době novými a novými zajímavostmi a vzácnostmi. Knihy Albertiho nesou pečeť jeho hloubavého, vysoce kultivovaného ducha, bystrého postřehu a neúnavné práce. Totéž možno říci plným právem i o poslední knize.

Don Bosko je postava jistě velmi zajímavá, moderní, tedy tím přístupnější. Knihu přečteme jedním dechem. Prozřetelnost nám dala Boska, aby svou veselostí obracel zatvrzelá a zanedbaná srdce milované a milující mládeže, která stála na pokraji propasti věčné zkázy. Při čtení se octneme v jiném světě. Světec nás zaujme svým životem a svým slovem, ba skoro se neubráníme dojmu, že čteme pohádky, věci naprosto nepravděpodobné a přece zaručené. Vždyť Alberti čerpal z autorů, kteří psali na základě pečlivě protříděných dokladů a svědectví nemilosrdně prozkoumánych.

V čem tkvěl úspěch Boskův? Spoléhal v důvěru modlitby, věřil v pomoc Prozřetelnosti a Panny Marie Pomocnice. Tato důvěra ho nikdy nezklamala, ona provází i jeho díla. Stežujeme si na neúspěchy.

Sáhněme k Albertiho knize, zahloubejme se do jejich tajů, stotožněme se s Boskovým jednáním při neúspěchu a snažme se hlavně *odpovídat* jeho metodu, kterou získával duše Kristu. Takto půjdeme cestou, která nutně vede ke konečnému úspěchu. V. J.

Sv. Tomáš Akvinský: DOKONALÝ DUCHOVNÍ ŽIVOT, edice Krystal, Olomouc, sv. 19., cena 6'50.

Cíl tohoto svého díla sám svatý — andělský Učitel stanoví takto: „pojednati o dokonalosti“ — co jest, jak se nabyvá, co k ní patří. Zajímavá je cesta k dokonalosti: 1. opuštění pomíjejšího, 2. zřeknutí se tělesných citů a manželství, 3. odložení vlastní vůle. Připojen je list světcův o studiu, a některé modlitby (za obrácení hříšníků, o dosažení ctnosti, m. ranní, m. děkovná, před a po sv. Přijímání a modlitba sv. Tomáše k Panně Marii.)

Dílo přeložil P. E. Soukup. Dal tím do rukou českých dobrou knížku. Připomněl, sv. Tomáš je nejen Doctor Ecclesiae, ale i Doctor Angelicus, že má co říci nejen ve filosofii a theologii, ale i v asketice. — sil.

DER GROSSE HERDER. Herder & Co. Freiburg im Breisgau.

Tento 10. sv. Rene-Sipo je zárukou, že bude dokončeno 12ti svazkové dílo nejnovějšího a co do obsahu a formy nejmodernějšího něm. velkého nauč. slovníku. Jako předcházející svazky, tak i tento svými objektivními studiemi a téměř dvěma tisíci názorných obrazů rychle informuje čtenáře o všech oborech života. Zachraňuje ho tak od jednostranného poznání a dává mu možnost stopovati princip jednoty života právě v jeho nespočetných projevech. Š.

Dr. Karel Kašpar: NECHTE MALÍČKÉ PŘIJÍTI K JEŽÍŠKOVÍ A NEBRAŇTE JIM. Družstevní knihtiskárna v Hradci Král., str. 33, cena 2 Kč.

Arcibiskup pražský, přítel dítek, dává v této knížečce praktický návod rodičům a vychovatelům, jak připravit dítě k první sv. zpovědi a svatému přijímání; obsahuje zpovědní zrcadlo a krásné modlitbičky před a po přijetí těchto dvou svátostí. Sloh je i dětské duši lehce přístupný a bylo by si přáti, aby tato knížečka našla, pro svůj krásný obsah, patřičného pochopení a rozšíření. B.



Oltařní - okenní obraz (detail) v kapli brněnského alumnátu.

Abychom na přímlovu sv. Cyrila a Metoděje Stolci apoštolskému
věrně oddáni byli — Synu Boží, Tě prosíme uslyš nás.

KVĚTŮM ZE SOLUNĚ

Dnem tichých bolestí převála vlna let.
Porosen slzami kající země
pořádku zavoněl květ —
vzepjal se do výšin:
strhnout chtěl svět,

do hrobu duněla brouda jen temně.

Vás, země Slávů, ozářil květ,
dva květy rudé,
mizu svou z řeckých ssající váz
— pod římským sluncem,
jež bludných sil zbililo kaz...
Kdo po vás bude?

Kouř zmatků — tiché kroky běd,
zvuk zešeřelé písně pohanství —
dech hlubin —
tkáň pachu prázdna věků,
kam marně letí oko v touze bolestné —
otazník věčnosti,
jenž jako lampa bez oleje kývá,

sít temnoty se náhle rozpúlila,
hrst zlata — slunce — úsměv hřejivý
tvář Tvůrce vhodila do jezer bezedna —:

zbledl duch zpuchřelého síti
pověř přezrálých
a mladé víry žití
šlo nových hledat lích.

Dnes zarůstají brázdy věkovité
a praskot povodní se láme nad hlavami,
zvuk staré Morany se vtělil v srdce dneška
a naše ruka těžká
svou silou marně bije v hluché čekání.

Svá rozepněme křídla, bojující,
za srdci těch, kdož k nám Boha zvali —
at duše naše obejmou se v dáli,
až pohasnou světla přítomnosti svící.

SV. CYRIL A METODĚJ - APOŠTOLÉ NÁBOŽENSKÉ OBRODY

Cyrilometodějství naším programem.

Sv. Otec Pius XI. napsal ve svém apoštolském listu r. 1927,¹ že ačkoli sv. Cyril a Metoděj jsou *ozdobou a slávou veškeré Církve*, přece především měli by býti ctěni a následováni slovanskými národy, které ne bez velkých trudů zrodili v Kristu. Tito apoštolští mužové, kteří stkví se v dějinách království Božího *ctnostmi a zásluhami opravdu přeslavnými*, mají nám býti *učiteli* dokonalejšího života křesťanského a *vůdci* v tom, jak udržeti a plně dosáhnouti dobrodiní katolického společenství. Velkou radostí plní srdce vznešeného Velekněze všechny záměry a počiny, směřující (hlavně o jubilejních slavnostech) k tomu, aby výše na svícen postavena byla tato světla Východu, „aby stejně jako dříve, dokud žili na zemi, tak dnes oslaveni v nebesích, osvěcovali (slovanské) národy a je podivuhodnými příklady svých ctností pozývali a nabádali ke křesťanskému duchu a životu“. — Před ostatními stavy má se od svých apoštolských věrozvěstů učit *duchovenstvo*...

Tato svrchovaně autoritativní výzva platí tudíž i *našemu dorostu kněžskému*.

O letošním jubileu cyrilometodějském dlužno její *aktuálnost i závažnost* důrazně podtrhnout.

Přední znalec cyrilometodějské otázky a nejproslulejší soudobý horlitel pro duchovní hodnoty odkazu cyrilometodějského, prof. dr. Frant. Grivec, poukazuje na konci životopisu sv. Cyrila a Metoděje,² že slovanští apoštolé, největší mužové své doby, osvěcují svým příkladem i dílem dodnes — a právě dnes — *ideální cíle náboženského obrození* a svítí nám na onu vznešenou cestu, kterou s výšin apoštolského Stolce ukazují papežové od Lva XIII. k Piu XI., cestu to, k níž obrací své zraky právě dnes křesťanská elita v úsilí o obrod dnešního lidstva.

Naši štipitelé víry a zakladatelé křesťanské osvěty byli v pravdě *apoštolé náboženské obrody*.

Objevili se jako prozřetelnostní apoštolé v století, kdy běželo o záchranu jednoty Církve i souladného rozvoje křesťanské osvěty v Evropě *právě zdravou křesťanskou obrodou*.

Nejprve dokonale obrodili samy sebe, vyškolivše se dlouholetou přípravou k plnosti ryzího života křesťanského. Oprostitivše se velko-

¹ Apošt. list ze dne 13. února 1927 k oslavě 1100. narozenin sv. Cyrila, poslaný biskupům československým a jugoslávským.

² Dr. Frant. Grivec, Slovanští apoštolé sv. Cyril a Metoděj (přel. Frant. Jemelka), Olomouc 1927.

dušně od všech vazeb světa, uchýlili se do klášterní samoty, aby se dokonale oddali službě Boží. V odloučenosti od světa, životem modlitby, neúnavným studiem Písma sv. i přísným odfikáním položili hluboké základy svatosti. V proslulé duchovní škole mnišstva na Olympu obrodili se dokonale v duchu zásad křesťanských a osvojili si – vedle hluboké pokory a čistoty – ctnosti potřebné k apoštolské práci: odpoutanost od časných zájmů, od všech přirozených vazeb těla a krve, velkou pracovitost, ryzí nezištnost a nenáročnost v duchu chudoby a dokonale umrtvenosti, trpělivost v zdolávání překážek a bezvýhradnou obětavost za spásu bližních.

Byvše povoláni milostí Boží k velkému misijnímu dílu, usilovně pracovali o *důsledné provádění křesťanských zásad* a horlili pro ryzost a plnost křesťanského života.

Století IX. potřebovalo stejně jako dnešní doba hluboké, zdravé křesťanské obnovy. Pod povrchem křesťanství pronikaly tehdy ještě hodně zbytky pohanstva a mravní život pokřesťaněných národů vykazoval mnoho vnějškovosti. Vládly mnohé zlořády (v rodinném životě) u všech křesťanských národů a mnoho povrchnosti mravní bujelo v plnění křesťanských zásad. U neofytů bylo potřeba klásti zvláště pevné zásady praktického života. Sv. apoštolové slovanští se vyznačovali výrazně právě nepovolným zdůrazněním důsledného provádění zásad křesťanských. A učili slovem i příkladem. V tom ohledu vynikli vysoko nad tehdejší klerus fransko-germánský, který příliš sloužil politickým záměrům a vykazoval málo schopností v boji proti vžitým pohanským zlořádům (proti sv. Metodějovi samému projevil pak nedostatek křesťanského ducha ve formách bédně trapných). Apoštolové slovanští přísně a důsledně usilovali o praktický život náboženský, zaváděli čistotu rodinného života, bránili manželským rozlukám a sňatkům mezi nejbližšími příbuznými. Právě jejich vysoká *osobní svatost* pronikavě tu napomáhala. Právě-li staroslovanský životopisec jejich, že všechny bludy a zlovyky vypleňovaly jako trní a pálili v ohni svých modliteb, pak naznačuje tím dostatečně, odkud prýštilo jejich horlení o praktický život křesťanský a proč dopracovávali se velikých úspěchů.

Dalším význačným rysem jejich apoštolátu bylo, že v duchu starokřesťanském zdůrazňovali *bohoslužbu a hlavně mši sv. jako základ křesťanského života a přední prostředek náboženského vzdělání*. Oběť mše sv. byla jim předním napajedlem a ohniskem praktického života křesťanského. Proto šířili znalost bohoslužby. Význam bohoslužby cenili stejně jak to zdůrazňuje dnešní hnutí liturgické, překládajíce bohoslužebné knihy na jazyk slovanský, aby lid z nich mohl čerpat poučení a povzbuzení. Zvláště po tom toužili, aby lid se mohl s porozuměním účastniti mše sv. Proto také mši sv. přeložili na slovanský jazyk.

Jestliže dnes u katolíků vyzvedá se bohoslužba jako přední prostředek náboženského obrození a překládají i vykládají se bohoslužebné knihy, pak apoštolé slovanští byli průkopníci idee, k níž upírá pozornost i nynější katolická obroda.

Apoštolé slovanští vynikli dále neobyčejně hlubokým pojmáním *křest. obecnosti, v duchu ryzích církevních tradic východních před rozkolem*, nenakažených byzantskou protirímskou politikou, ani světskými tendencemi germánského západu. Byli vlastně nekrvavými prostředníky křest. obecnosti a jednoty církevní se střediskem v Římě. V době, kdy započínal rozkol své zhoubné dílo, pracovali a trpěli za obecnost a jednotu Církve. Obětovali se v apoštolské obecné lásce za Slované, aby se Slované stali prostředníky mezi Východem a Západem. Chtěli, aby Slované byli sloupem křesťanské obecnosti, círk. správy a jednoty, kterou tenkrát ohrožovala úzkoprstost byzantského Východu a omezenost germánského Západu. Sv. bratři snažili se tak zajistiti křesťanskou obecnost a smír mezi národy.

Jestliže křest. obroda usiluje podle výzev Pia XI. o dorozumění mezi národy, aby se v tom smyslu vzcháhal „pokoj Kristův v království Kristově“, pak opět sv. Cyril a Metoděj jsou nám ukazovateli a vzory, obzvláště když dnes okoušíme tak trpce ovoce rozkolu, který miliony strhl v schisma, nejlepši obce křest. rozvrátil a kolébku křesťanskou (Východ) proměnil takřka v poušť...

Nemá nás příklad sv. Cyrila a Metoděje povzbuditi k usilovnému snažení o obranu a obnovu jednoty víry — dle slov Lva XIII., která opakuje i Pius XI. — „aby ti, kdož jsouce vzdáleni křesťanské jednoty a přece posud mají v úctě a vážnosti oba tyto sv. muže, zatloužili po shodě a spojení s touto apoštolskou Stolicí, pozorující, jak nemístno jest, aby byli odloučeni od obecné Církve katolické, Církve, jížto jako matku a učitelku ctili ti, které oni sami prohlašují za své mistry ve víře...?“

V misijním díle sv. Cyrila a Metoděje obráží se i církevní starokřesťanské pojmání onoho *bratrství v Kristu*, které může překlenouti propast mezi stavy. Sv. bratři, kteří obětovali se pohrdaným Slovanům, aby mohli býti účastni rovnoprávně všech dobrodíní křesťanství, byli milovníky i miláčky prostého lidu. Projevovali velikou, účinnou lásku k utlačovaným, vysvobozovali otroky, zdůrazňovali bratrskou křest. rovnost, hlásající se sv. Pavlem, že před Bohem není rozdílu mezi stavy, poněvadž jsme všichni jedno v Kristu. I po té stránce jsou nám vzory *sociální práce v duchu křesťanského bratrství*, jež v prvních stoletích přetvořovalo pohanský svět.

Tak jsou nám sv. Cyril a Metoděj *vůdci v obrodných snahách, které zdůraznil nám v katolické Akci dnešní veliký kormidelník lodice Petrovy*.

Náš dorost kněžský vymanil se v minulém století z neblahého dědictví osvícensko-josefinského podstatně *cyrilometodějstvím*. Národní i církevní obrozenský proces v dorostu kněžském živen byl od ery pojosefinské *cyrilometodějstvím*. Všechno, co obrodně hýbe dorostem kněžským v probuzenském období, podstatně pramení z něho. Cyrilometodějství je ohniskem, v němž se rozdmýchává zdravá a čínorodá láska k Církvi i k národu. Vlivem cyrilometodějství překonává v sobě mladý klerus poslední vlivy racionalistického osvícen-

ství a vykřesává se v uvědomělé katolické duchovenstvo. Apoštolé slovanští zjevují se obrozenské duchovní generaci v podmanivě působivé světecké velikosti a svým příkladem, svými úmysly i svým dílem křísí, burcují a zapalují mladistvá srdce budoucích obránců nejvyšších statků uhněteného, odstrkovaného národa. Z osobností sv. Cyrila a Metoděje, z jejich velikých prozřetelnostních záměrů, z jejich misijního díla přelévá se v dorost kněžský mohutná obrodná síla, která křísí lásku k utištěnému národu i rodnému jazyku, rozšiřuje obzory, povznáší chápání obecnosti Církve v oddané lásce k její hlavě a učí zdravé obrodné aktivitě. Sv. věrozvěstové slovanští, zakladatelé naší křesťanské osvěty, kteří se vši hlubokostí a šírokostí lásky Kristovy přilnuli k našim předkům a velkodušně obětovali se duchovním potřebám utlačovaných a pohrdaných Slovanů, aby je vyvýšili v duchu křesťanské obecnosti mezi svobodné kulturní národy, mocně mluvili k duchovní generaci z polovice min. století, mohutně vzněcovali její energii a usměrňovali ji zdravě v duchu svých apoštolských zásad i záměrů.

Právě z příkladu a díla sv. Cyrila a Metoděje vyvodila si obrozená generace kleru (vychovaná, nebo aspoň sdružená a ovlivňovaná Fr. Sušilem — pozn. red.) *program buditelské a obrodné práce*, program, na který navazovaly později obnovné a obrodné snahy katolické v Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje a vůbec v díle Stojanově.

Duchovní odkaz sv. Cyrila a Metoděje zjevil se kněžské generaci obrozenské jako *prozřetelnostní záchranný buditelský i obrodný prostředek* v ohledu náboženském i národním. Dílo sv. našich věrozvěstů učilo chápat křesťanskou obecnost v duchu ryzí nauky církevní a zdravě regulovalo lásku k národu, aby se nezvrhla v omezenou národní zaslepenost, nebo vášnivou nenávist k jiným národům a byla harmonicky spjata s obecnou křesťanskou láskou v duchu katolicity Církve Páně, Matky všech národů.

Stejně učilo rozumět *unionistickému odkazu* cyrilometodějskému a současně vybízelo nekompromisně účtovat s necírkevním osvěcstvím. Pobádalo k obraně pokladu víry proti bezbožectví, lhostejnosti a křesť. vnějškovosti i k všestrannému zdravému rozvoji obrodné činnosti pastorační.³ Zkrátka — Cyrilometodějství projevilo mohutnou buditelskou i regenerační sílu v poměrech ještě tolik ovládaných byrokratickým dědictvím josefinismu ve správě státu. *Cyrilometodějstvím povstal náš klerus církevně i národně*. Cyrilometodějství nás vzkřísilo.

Dílo sv. Cyrila a Metoděje bylo Prozřetelností určeno, aby bylo programem.

Bylo vskutku *programem* národního i církevního obrození našeho kleru po éře, kdy leptáni jsme byli necírkevním josefinismem, *necht je programem naší obrodné aktivity v době dnešní!*

³ Dokumentárně to prokazují současně v „Hlídce“ v historii bohoslovecké jednoty „Velehrad“ (1869-1886).

ROK SVATOMETODĚJSKÝ

(885. — 1885. — 1935.)

„Svatí Cyrile a Metoději, *prosvětitelé národa slovanského*, prostě Boha za (všechny) oslavovatele přesvaté památky vaší.“¹

Jedna okolnost charakterisuje *katolická jubilea*: věc nebo událost oslavovaná je ve své existenci — nebo aspoň ve svém významu — napadena nepřáteli a musí býti nejprve obhájena, potom teprve oslavována, — což konečně jen ve prospěch se obrátí. — Mileniu požehnaného příchodu svatých věrozvěstů našich na Moravu předcházela (vedle jiných) práce archiváře V. Brandla „Poloha starého Velehradu“, jež odůvodnila, proč na Velehrad je nutno putovat a nikam jinam. — 1000. výročí mučednické smrti sv. Václava zapěli pohřební introit „pokrokoví historikové“ a kulturní veřejnost ústy Čsl. Obce Sokolské. Odvážili se tvrdit, že historický sv. Václav je postava, která pro svůj nepatrný význam politický nestojí za to, aby byla zvlášť nějak oslavována.² — 1.900 leté památce Vykoupení veškerenstva Synem Božím na dřevě kalvarského kříže opět předcházela boj — nebo aspoň bojovné studie — o křesťanský letopočet a o chronologii života Páně...

Ani tedy milénium blažené smrti sv. Metoděje r. 1885 nemohlo se minouti bez nějakých pŕetek.³ Byl-li v r. 1863 sporný Velehrad, byl tím spíše v r. 1885 sporný a pochybný hrob sv. Metoděje ve velehradském chrámě, k němuž toho roku byli Slované zváni. Tak se stalo, že „Časopis katol. duch.“ ve sv. III. (1885) vedle nadšeného listu českých biskupů musil přinésti rozhořčenou — ale průkaznou — polemickou studii dra M. Procházky: Kde umřel sv. Method, na Velehradě či v Mosburku? — proti Rusínovi P. Petruševičovi.⁴

¹ Sborník velehradský I. 1880, str. 150. — ² „Orel“ 1928, str. 153., proto vystoupil P. Deml ze Sokola, str. 300, 332. Nakonec však Č. O. S. zmírnila svůj soud, str. 366. V právé vyšlém „Svatováclavském sborníku“ čtu slova studie dra Pekaře: „Bez porozumění logice a moci této náboženské víry (— jež knížete V. spojila nerozlučně se světcem-orodovníkem u Boha — pozn. red. —) není možno porozumění významu a dějinné úloze sv. Václava, ale bez ní nebylo by lze porozumění celým staletím našich dějin, zejména nikoliv *busitsví*.“ Katolíci tedy pochopili obojí; co však ti druzí? — ³ Kdyby sv. Cyril zemřel v menším městě než je Řím, také to by se asi musilo r. 1869 dokazovat. — ⁴ Resumé práce též (dle historických a legendárních pramenů a dle památek metodějských, souhlasně s Šafaříkem, Dudíkem, Palackým, Brandlem a j.) jest toto: 1. „ineffabilis Rastizi munitio (o níž mluví starý bavorský geograf), antiqua urbs Rastizi jest totožná s Veligradem, s valem antiquae civitatis a s Velegrad, civitas primo, modo burgus (toto Petruševič četl Modoburgus = Mosaburg!) 2. Velehrad starý stál tam, kde nyní stojí Uh. Hradiště a St. Město, které též Velehradem slulo. 3. Toto Staré Město či Velehrad bylo až do roku 1257 městysem čili vsí trhovou; po založení Uh. Hradiště stalo se potom pouhou vesnicí, jelikož jeho trhy do nově založeného města přeneseny byly. 4. Od Velehradu rozdílná je nynější ves u kláštera velehradského, jelikož teprve založena byla mnichy kláštera samého. 5. Na Velehradě stál sborní čili synodální, t. j. hlavní chrám arcidiecese moravské, kamž arcib. Metoděj kněze svolával k cír. sborům čili synodům. 6. V tomto sborním chrámě Boží Rodiče zasvěceném jest sv. Method též pochován.“ —

Na odhalení záhady hrobu sv. Metoděje se od té doby mnoho nezměnilo. Dnes hlavně Slováci doufají, že se najde hrobka tohoto prvoučitele našeho na podunajském Děvině před Bratislavou⁵, dr. Robenek ji „našel“ v Ostřihomu (Hlídka 1928. str. 1. nn a recenze ve Sb. velehr. nová řada č. 1.), přemnozí však nacházejí nové a nové důkazy (dokumentární, ale hlavně vykopávky) pro náš Velehrad a okolí: dr. Niederle, dr. Nevěřil, říd. učit. A. Zelnitius ze St. Města, dr. Pekař, dr. Hurt, (viz jeho přehled o této otázce v Dějinách cist. kláš. na Velehradě 1934 a novou řadu „Sborníku velehradského“ od r. 1930 dosud 5 sv.), J. Hudeček a j.

Asi 60letý arcibiskup Metoděj, po 22 leté práci na líše slovan-ské, „po tolika apoštolských trudech a námáhách, po tolika svíze-lích a strastech, po tolika těžkých nátiscích i krutých mukách ža-lárních, při tolika zármutcích uprostřed falešných bratří — počínal cítiti, že síly jeho, pružnosti a jarosti posavadní pozbavené, chybějí a vůči hledě zemdlívají a že mu již nebude na dlouze pobýti na po-zemsku.“⁶ Na květnou neděli udělil stádcí svému v chrámě své po-slední velekněžské požehnání a věstil blízkou svoji smrt. („Sřezte mě, děti, až do třetího dne!“) Gorazda doporučil za svého nástupce... V úterý svatého týdne, 6. dubna r. 885, zemřel veliký biskup náš zemi a narodil se nebi. Královský pohřeb měl i hrob *ve „velikém chrámě moravském po levé straně ve zdi za oltářem svatě Bohorodičky.“*⁶

Toto byla jubilejní událost (materia jubilai) r. 1885. Biskupové slovanští vydali pastýřské listy, zvoucí k jubilejní pouti na morav-ský Velehrad. Již o vánocích r. 1884 vyšlo „provolání ke slavnosti velehradské“, jejíž význam a odůvodnění mohutně vystihuje první odstavec: „Když národ veliké muže velebí, jižto veleskutky svými ducha národního osvětili, vývoji jeho novou dráhu *ku spáse a vzdě-lanosti* vedoucí ukázali a v proudu vlnobitném dějin světových loď jeho bezpečným kormidlem opatřili, zajisté ctí a velebí sám sebe a plní tím *povinnost*, kterou jemu netoliko vděčnost vlastního srdce, nýbrž *duch dějin* sám ukládá. Oslavujeme důležité doby v životě mužů takových, obnovujeme zároveň památku na ně a osvědčujeme, že si vědomi jsme velikosti a důležitosti skutků od nich vykonaných, že si vědomi jsme *postavení, které nám skutky ty v dějinách světových* vytknuly.“⁷ Podobně mluvila a nadšení budila přechetná literatura Cyr.-metodějská.⁸ Přece však v tom sboru zazněly hlasy falešné, neharmonické, hlasy „extra chorum“, tři „krkavčí hlasové o velehradské slavnosti cyrilomethodějské“. Byly to spisy H. Pravdy, J. Svobody (pseu-donymy!) a Jos. Holečka, díla zlomyslná a škodolibá, mluvící jen o klerikálních slavnostech na Velehradě a předvídací jejich nezdar, spisy plné nenávisti k Církvi. Zkrátka: „hlasy krkavčí“, jak je nazval J. Lepař.⁹

⁵ Dr. Lud. Zachar v „Kultúře“, str. 153 nn. — ⁶ Dr. M. Procházka, Život sv. Met-hoda, 1885, str. 213, 217. — ⁷ Čas. kat. duch., 1885, str. 65. — ⁸ Viz mimo re-cenze v „Č. k. duch.“ a „Liter. hlídce“ též Masarykovo „Athenaeum“ 1885. 9, jež má také studii o kontroverších cyrilo-metodějských, str. 1. — ⁹ „Č. k. d.“, str. 281. —

Jakou náladu budily na př. i naše „Národní Listy“, ukáže kousek z jejich recense jednoho ze zmíněných krkavčích hlasů:¹⁰ „Cyrill a Method. Život a význam jejich k Velehradské slavnosti líčí Jan Svoboda. — Bylo spisu tohoto třeba, aby ti, kdož — nejsouce s nejnovějšími vymoženostmi dějepisnými obeznáni — kolísají v náhledech o slavnosti Velehradské, mohli vůči sporům, které slavnost tato na různých stranách vyvolala, zaujati stanovisko pevné... (Autor ukazuje), »že touha po zvláštní národní církvi v lidu českém po celá staletí nevyhynula, jevíc se v uctívání památky prvních věrozvěstů...« (a vykládá), »jak dalece církev pravoslavná, jak dalece katolická a protestantská smí oba tyto svaté považovati za své...« (!) „Morava byla kolébkou círk. písemnictví a mohla se za přízné času státi kolébkou jazykové jednoty čeledi slovanských. Ale po 1000 letech určena-li jest nad hrobem Methodějovým státi se hrobem i posavadní vzájemnosti a shody národů slovanských? Kéž aspoň vydaří se ten krok, na nějž pomýšlí biskup Ďarkovský: kéž pouť velehradská je původem aspoň slov. bohoslužby v našich zemích!“ — Tedy zřejmé přestavování mentality církevní partikularistické a vědomé klamání lidu, jakoby biskupu J. J. Strossmayerovi a Chorvatům šlo mermomocí — za cenu odepření účasti na slavnostech — o liturgii slovanskou na Velehradě. Dnes bychom těm bratřím z „N. L.“ mohli namítnouti slova prof. Karlovy university dra J. Pekaře: „Ze všeho, co víme o slov. liturgii v Čechách, třeba uzavírati, že *v ní nemáme práva spatřovati znamení nebo bojovné heslo v domnělém zápase dvou církví na naší půdě, nebo — konkrétněji řečeno — heslo protiřímské; v Čechách té doby nejde o boj řecké církve s římskou, nýbrž o výsadu českých Slovanů užívati lidového jazyka v římské církvi.*“¹¹ — O Polácích psaly „N. L.“: v Polsku není nejmenší památky na činnost sv. Metoděje (vše bylo zatlačeno latinou), takže Poláci nemají na Velehradě zájem národní, nýbrž jen politický (zejména Poláci haličtí) t. j. „ad maiorem Romae gloriam“.¹² Postavíme proti „Nár. listům“ vídeňské noviny „Neue Freie Presse“ a „Fremdenblatt“. Tak „N. F. P.“ filosofuje, že Slované (dle brusselského ruského „Nord“) chtějí při slavnosti „das religiöse Leitmotiv durch ein politisches — proti Rusku — ersetzen“ a pochvaluje si svoji předvídavost slovy „Wir haben gleichzeitig die *große Gefahr* betont, die in diesem — von Rom aus unterstützten — von einem Theile des österreichischen und ungarischen Klerus mit wahrer Leidenschaft geförderten Versuch liegt, die guten Beziehungen zwischen Österreich und Russland zu stören.“ Poláci prý toto hnutí podporují, ježto sní stále o znovuožití velkého Polska a jsou vedeni heslem: „pereat mundus, fiat Polonia!“ Nesmíme prý se dát mýlit katolickým slavismem, „dessen Prophet Bischof Strossmayer ist“, a jeho *protektory ve Vatikáně*, jakoby šlo o unii církví a zdaleka ne o politiku. Takové tvrzení prý je „eitel Flunkerei“ —

¹⁰ 4. IV. 1885. „N. L.“ vůbec místo jubilejních článků přinášely jen jedovaté poznámky. Podobně psaly i 7. IV. 85. — ¹¹ Cituje v „Acta conventus Pragensis pro studiis orientalibus 1929 celebrati“ opat A. Vykoukal, str. 123. — ¹² „N. L.“ 3. I. 1885. —

t. j. „houpání“. „Dass aber mit der Cyrill- und Method — Feier politische Absichten verfolgt werden, davon überzeugt uns jeder Tag.“¹³ „Fremdenblatt“ šel nato zase jinak: že sv. Metoděj 6. dubna 885. na Velehradě zemřel, je pouze „fromne Legende“. Vůbec *význam soluňských apoštolů* není zdaleka takový, jak se všeobecně píše. Vždyť křesťanství přinesli do slovanských krajín kněží němečtí, sv. Bratří je jen rozšířili, popularisovali a upevnili. Slavnost velehradská má slovanský — nacionální ráz; (už v činnosti sv. Metoděje po návratu z Říma „lag ein entschieden slavisch — nationaler und antideutscher Zug“, takže světec musel připadat biskupům německým — už pro jazyk kazatelský a bohoslužebný — jako vetřelec, Eindringling!). Strossmayer je „heissblütiger kroatischer Bischof“, patří mezi „extrémní Slovany“, kteří chtějí mít na Velehradě slov. liturgii, ale budou Římem zklamáni. „Za takových okolností je — prý — třeba notné dávky idealismu k tomu, aby člověk viděl ve slavnostech velehradských nejjistější a nejlepší prostředek k překlenutí propasti (Kluft), která západní a východní, katolické a orientální či »orthodoxní« Slovany rozděluje.“ Jen jedno — prý — je jisté: „Aussichtslosigkeit solcher gewiss wohlgemeinten Unionsbestrebungen“... Katolický panslavismus má prý sice kazatele, ale málo věřících posluchačů.¹⁴ — Ze svědků a vykladatelů navzájem si odporujících oba, nebo aspoň jeden lže, anebo přestřeluje. „Nár. listy“ měly strach z posílení vlivu Říma, Vídeň ze vzpružení Slovanstva... Vídní byl Velehrad příliš nacionální a Řím příliš slovanský, Praze naopak se Velehrad zdál příliš církevní a římský! Pravdu však měl P. Stojan, tvrdě v „Hlasu“ už 2. ledna 1885, že svátek cyrilometodějský nebude jen národním, nýbrž — a to hlavně — náboženským, ba právě proto, že náboženským, tudíž i národním.¹⁵

Vlastní slavnosti velehradské byly rozděleny na oktávy pěti svátků: smrti sv. Cyrila (14. — 21. února), smrti sv. Metoděje 6. — 13. dubna), sv. Bratří soluňských (5. — 12. července), Nanebevzetí P. Marie, jíž je zasvěcena basilika velehradská (15. — 22. srpna), sv. Klementa (23. — 30. listopadu). Přčetná procesí, slavné bohoslužby a nadšená kázání (na Velehradě a po celých vlastech slovanských), cyr-met. pomníky, obrazy a j. — to byla odpověď lidu a kněží na zlomyslné články nepřátelských novin. Přišlo celkem na Velehrad na milion poutníků z celého slovanského světa, 3.000 kněží a četní hierarchové.¹⁶ Přišli také Poláci, přišli i Jihoslované, ale — bez Strossmayera: tento nepřišel proto, že Vídeň měla strachem příliš veliké oči a dala „horkokrevného“ biskupa zadržet. Není pravda, že nepřišel — jak „Nár. Listy“ chtěly, protože neprosadil slov. liturgii a byl uražen. Vždyť veliký Strossmayer přijel na Velehrad později, (27. srpna), na zapřenou a

¹³ „N. F. P.“ 25. I. 1885. Tyto noviny laskavě zapůjčil J. M. kanovník J. Tenora, známý historik. — ¹⁴ „F. B.“ 14. III. 1885. — ¹⁵ Dr. Cinek, Arcib. dr. A. C. Stojan, str. 145. — ¹⁶ J. Vychodil, Popis velehradských památností, str. 97. Toto je nejinformativnější kniha o všem Velehradu se týkajícím. Už 7. vyd.!

na vlastní odpovědnost, když už vládě nebyl „nebezpečný“.¹⁷ V nejhorším světle však se nám „Nár. Listy“ jeví po slavnostech. Před slavnostmi totiž židovské a německé (vládní!) noviny rozšířily zprávu, že na Velehradě řadí neštovice, že je tedy pouť na místa ona životu nebezpečná. Cizinci nesměli přes hranice, domácím se zlevněné jízdenky do Uh. Hradiště nevydávaly. Poutníci si tedy brali lístky do stanic blízkých Velehradu a zbytek cesty došli pěšky. *Velehradské neštovice* totiž řádily toliko ve zlomyslných novinách, jimž šlo o zničení slavností. Katolické noviny musily falešné zprávy ty vyvracet. Přes to však „Nár. Listy“, aby pořadatelstvo slavností zostudily, napsaly, že byl nezáměr a rozladěnost mezi Poláky a Jihoslovany i Čechy, ježto papežské breve o slov. bohoslužbě na Velehradě nebylo splněno a „v těchto nesnázích přispěly »nemoce« na Velehradě pánům ku pomoci, aby rouchem milosrdenství zahalili úplné fiasko.“ Pravdou však bylo, že „velehradské neštovice“ nevymyslili pořadatelé slavností, vždyť katolické noviny zprávy ty popíraly! — nýbrž osnovatelé nezdaru, (a snad i vláda trnoucí hrůzou z „panslavismu“, viz „Hlídka“ 1927. 36.) plní zaujatosti a zlomyslnosti, jak mimo jiné svědčí P. J. Vychodil a z novin „Mor. orlice“ a „Blahověst“. „Žádná nakažlivá nemoc v okolí velehradském!... Není tedy žádné příčiny, proč by jubilejní slavnost měla být přerušena.“¹⁸ — To budiž dosti o trapném a bolestném ale faktickém rozdvojení české mysli i o tom, že zásada: „katolíci budou mítí tolik práv, kolik si jich vybojují“ byla — nevyřčena dosud, ale — praktikována už tehdy!

Ó Velehrade, z hrobu vstaň
a vrahům svým se mocně braň! F. Sušil. (I. sb. velehr. 1880, str. 26.)

K apologetům velehradským už 30. IX. 1881 přistoupil sám papež Lev XIII. encyklikou „*Grande munus*“, jíž svátek Sv. C. a M. byl rozšířen na celou Církev, ježto — jak sám sv. Otec píše — „přišel okamžik, abychom podporovali slovanské národy, jichž blaho a spása Nám tak velice na srdci leží.“ To působilo. Lid viděl v bílém Veleknězi vatikánském — přes všechny pomluvy nepřátel — přítele Slovanů a byl obrněn proti husitským vykladatelům dějin českých. Vděčnou láskou proto lnul k svým věrozvěstům a prvoučitelům, od nichž přijal v dědictví víru a do vínku kulturu. Na dějiny české se díval očima víry, „která ukazuje nám, jak dárce Nejvyšší odměnu pozemskou skýtá dříve neb později ctnostem národů a podati může výklad různých fází jejich existence. Víra ta, osvětlující takřka každé vypravování z jejich annálů, vybavuje je ze tmy, ve které je ponechala věda a ukazuje je v pravé podobě.“¹⁹ Před duchovním zrakem slávkým vyrostla majestátní postava arcibiskupa Metoděje a dojemné jubilejní faktum, jak „po dvacetileté neslýchané práci veliký ten apoštol

¹⁷ J. Vychodil, Jubileum encykliky cyrilo-metodějské, 1905, str. 19 a Dr. Kryštof, Dějiny církve katolické ve státech rak.-uh., 1900, str. 767. — ¹⁸ Vychodil, Popis vel. pam., str. 96, a VI. sbor velehr. 179. nn., „M. Orlice“ 28. VI., I. VII. a j., „Bl.“, str. 322. — ¹⁹ P. Louis Leroy, Katolická filosofie dějin, 1901, str. 31.

sklesl na zemi moravskou, kterou pokřestanil."²⁰ Bylo všem zřejmo, že sv. Metodějem kulturní dějiny slovanské (zvláště české) začínají, sv. Václavem a tradicí svatováclavskou a cyrilometodějskou pokračují a trvají, že ti *dva svatí ze Soluně „dali nám víru, osvětu a historii.“* Srdce a myslí upřímně české a upřímně katolické žhavě prožívaly smysl českých dějin t. j. faktum, jak „se snoubí víra cyrilometodějská s věrou svatováclavskou v jednu tradici, *jak je tradice svatováclavská tradicí cyrilometodějskou,* tradicí moravskou a ještě více snad českou, ale nejvíce byla vždy, je a bude pravou, skalopevnou *tradicí římskou.*"²¹

Toho právě se zalekli ti, kteří v Římu viděli nepřítele českého národa a v liturgii slovanské a v kultu cyrilometodějském odvěkou „touhu po národní církvi v českém lidu“. Už jsem se zmínil o Peckařově názoru na tuto věc. Ale již i v r. 1885 články a řeči protirímských a církevně partikularistických hyper-Čechů, ani studie o netotožnosti dnešního Velehradu s oním, kde odpočívají ostatky sv. Metoděje, mnoho nepomohly. Slavnostem sice uškodily, ale nezničily. Proč? Byl tu 1. *Velehrad nový*, oživený r. 1863 kněžími Sušilovci, Velehrad víry, který „bez pohromy stojí“. „Říše Svatoplukovy dávno již tu není, Metodějovo požehnání však v ovoci svém zůstává napořád.“ „Dílo meče, mladý stát moravský, zahynulo hned v pohromách věku následujícího: dílo ducha, Metodovou apoštolskou horlivostí vykonané, odolává ještě i tisíciletím.“ To jsou slova dra Dudíka a Palackého.²¹

A byla tu 2. *živá idea cyrilometodějská.*

Platí-li Augustinovo: „Tanta vis in ideis constituitur, ut — nisi his intellectis — sapiens esse nemo possit“,²² bylo nutno tuto c.-m. ideu vyložit k oné moudrosti a také ji uchránit před zplaněním, zfrázováním. Udělal to P. Vl. Šťastný, nadšený žák Sušilův — tedy povoláný interpret.²³ Ideu c.-m. zkoncentroval ve dvě slova: „*Budme svými!*“ (t. j. bojujme proti cizáctví) a to:

1. *ve víře a náboženství* („dědictví Otců zachovej nám, Pane!“),
2. *v pobožnosti* (rok občanský budiž posvěcen vlivem roku církevního),
3. *co do národnosti* (Vůle Boží jest: míti národní chrám a školu; pryč s „přeletvárnami!“),
4. *v domácnosti i pospolitém životě* (proti hrubnutí alkoholismem),
5. *my, kterým péče o lid svěřena* (kněz, učitel a světská představení — „ti tři budtež svými!“),
6. *v literatuře a umění* (proti „světovosti“ = cizáctví v literatuře (Vrchlický) a vůbec v tvoření).

K tomuto výkladu ideje c.-m. nutno přidati myšlenky ze studie „K čemu nás povzbuzuje památný rok svato-methodějský“, věnované

²⁰ A. Lapôtre T. J., Moravané, 1898, str. 82. — ²¹ Cituje M. Procházka, Život sv. Met., 239 a I. sborník velehradský, str. 26. — ²² Cit. IV. sborník velehradský, 1885, str. VII. — ²³ Obzor, 1885.

inteligenci, kněžím a bohoslovcům.²⁴ Nutno posílit vědomí katolické a načerpat hodně nadšení a síly k práci na své postati (k povinnostem stavovským), k důslednému praktikování křesťanství v životě, k práci ve spolcích (tovaryšských, dělnických, studentských a akademických), k apoštolátu dobrého tisku a zvláště k vrcholu vědomí cyrilometodějského t. j. „abychom pevnou *přilnulost k náměstku* Kristovu na zemi, sv. Otcí, jednak sami hluboko ve srdcích svých chovali i také lidu našemu ji vštěpovali.“ To byla ideová náplň roku jubilejního. Proto také se slavnosti pořádaly, neboť právě „ty budí národ ze spánku a mrtvosti, uvádějí na paměť národu znamenité události dějin jeho, utužují v něm cit víry a pobožnosti, rodí v srdci jeho úmysl i vlastními hřívnami přispívati na uskutečnění úmyslů Bohem samým stanovených.“²⁵ Šlo v r. 1885 vskutku o živé vědomí o úkolu Slovanstva v dějinách lidstva, o „nesmírnou důležitost Slovanů pro Asii i Evropu“,²⁶ o nové oceňování (Umwertung) Slovanů, začaté a světu hlasitě řečené Lvem XIII.: „vždyť dle Božského úřadku — jak je zřejmo, — *Slované k jedinečnému úkolu jsou povoláni*.“²⁸ Sv. Otec myslil jistě na unii. A také jiný (Šťastný měl na mysli práci doma a pro domov) vykladatel ideje c.-m., neomysta jubilejního roku Jan Tenora, dal své studií moto: „Hospodine Boží, rozmnož sv. Církev svou, vyhlad z ní všeliký rozkol a sduž vše v *jedinstvo svaté*; probud v ní statečné lidi jedné mysli, jedné víry, jednoho vyznání!“²⁷ — To byl ten grandiosní úkol Slovanů, naděje papežova...!

„...dob nových nadějnou jsme ratolestí,
leč, kde jest blahodárné síly zdroj,
kde jiskra léčivá, co ku svěžesti
má vzpružití náš seřaděný voj?...“²⁸

A odpověď: „národ náš milý tak dlouho zachová si svůj byt ano i květ, pokud věrně se držeti bude onoho vzácného *dědictví* po svých Apoštolech.“²⁴ To bylo v r. 1885., ale totéž platilo po světové válce — „náš národ buď bude *cyrilometodějsky smýšlet a jednat*, t. j. zachová *věrnost Římu a Velehradu* — anebo vůbec nebude!“²⁹ to zůstává pravdou dosavad, kdy dle O. Březiny „velké slovanské moci je třeba k pokoji světa“³⁰ a kdy platí slovo Masarykovo (poslané k oslavám 1. křest. kostelíku na území ČSR v Nitře) „národové neprospívají illusemi, ale ideály (t. j. ideami), vyváženými ze

²⁴ „Růže Sušilova“, almanach bohoslovců, 1885, str. 85. — ²⁵ J. Vychodil, Jubil. enc., 1905, str. 21, 167. — ²⁶ II. sborník velehradský, 1881, řeč Lva XIII. k poutníkům slovanským do Říma 5. VII.; str. 19. — ²⁷ Hlídka literární, 1885, str. 35. V „Museu“ 1903/4 měl F. X. Grivec studií z níž patrně, že *idea c.-m. zatím se musí omezit na organisované studium Východu*. Týž názor vyslovil dr. A. Podlaha v přednášce na bohosloveckém sjezdu velehradském v prázdninách 1904., připojiv konkrétní návrhy. (Obě tyto práce vyšly u M. Melichárka na Velehradě 1905.) Ovocem tohoto výkladu ideje c.-m. byly „Slavorum litterae theologicae“ 1905–1910, a po nich „Acta Academiae Velehradensis“; také šest unionistických kongresů na Velehradě! — ²⁸ Obzor, 1885, str. 353. — ²⁹ Věstník společnosti sv. Cyr. a Meth., 1922, str. 30. — ³⁰ „Lidové Listy“ 26. IX. 1934. J. Svítal-Kárník, Polský hlas o zahraniční politice, citoval.

solidní znalosti minulosti a přítomnosti...³¹ Ale slyšeli jsme nahoře, že to právě jest idea c.-m.

Proti podpoře apoštolátu nevěry a lhostejnosti byla už před 50 lety „na uváženu vzdělanstvu a kněžstvu našemu“ předložena idea c.-m., která katolictví, „vzdělančům znechucované“,³² chtěla postavit do světla, krásy a naléhavosti onoho providenciálního úkolu Slovanstva...

Letošní 1050. výročí smrti sv. Metoděje přešlo klidně; jen přednášky a akademie byly pořádány.³³ Oficiální slavnosti na Velehradě odloženy pro celostátní sjezd katolíků Č. S. R. v Praze na příští rok.³⁴ Časopisy (zvl. studentské „Jitro“) přinesly vzpomínkové články. Slovenská „Kultúra“, „Pútník“ a snad i jiné obnovily nejistotu o hrobě sv. Metoděje; hledají a doufají jej nalézt na Děvině. Budiž! Mají jistě pravdu v prvním, vždyť už r. 1885. poutníci velehradští zpívali o neznámé hrobce sv. Apoštola:³⁵

„Běda, nikdo místa neoznámí,
proto, že hřích vládne mezi námi,
nehodní jsme nevděčností svou
políbiti hrobku velebnou.“

A pěknou odpověď vidím ve slovech básníkůvých:³⁶

„Dřímé srdce Metodovo v neznámém a skrytém hrobě —
Najdem je, až v lásce svorné dáme výhost sváru, zlobě!“

J. Jasanovič.

Ani zdaleka nejsem proti vědeckému badání a hledání, ale po epizodě s osvětlimanskou „visionářkou“, jejíž podvod jen gramatické chyby falšovaného nápisu náhrobního prozradily, — (další možný podvod může být už bez chyb!) — budiž mi dovoleno dívat se poněkud skepticky na protivlehradské vykopávky. Netřeba se ovšem vzdávat naděje v nalezení historického hrobu sv. Metoděje (ať je už na Moravě, na Slovensku či kdekoliv!), ani netřeba podezříváním znechucovat archeologům těžkou a záslužnou práci. Zatím však nám zůstává veledrahým náš moravský *nový Velehrad*. Těm pak, kteří pouto srdcí slovanských k tomuto Velehradu chtějí — bona fide — archeologickými objevy historických míst přervat a připínat jinam, přeorientovat, stůjž zde epigram Lessingův, jenž mi náhodou padl do oka v Obzoru 1885. (str. 157.) „Něco jiného jest kadidlo někomu sypati a zase něco jiného kaditelnici někomu o hlavu praštit!“ Nechtějme, bratří, obnovovati „krkavčí hlasy“ z roku 1885. (!), nýbrž zapějme raději hymnus chvály a díků sv. Metoději³⁷:

³¹ „Lid. Listy“ 5. VIII. 1933, Vzkaz presidenta republiky T. G. Masaryka do Nitry.
³² Hlídka liter., 1885, str. 180. — ³³ Slovanští bohoslovci v Římě byli 6. IV. přijati sv. Otcem a měli velkou akademii; l' Illustrazione Vaticana, 1935, 153, 228. přinesly obrazy. — ³⁴ Zprávy velehradské, 1935, str. 4, takže je bezdůvodná poznámka „Kultúry“ 1935, str. 157, že na Moravě a v Čechách se nic nedělalo k oslavám letos, a jen na Slovensku. — ³⁵ V. sborník velehradský, 1885, str. 4. — ³⁶ Vychodil, Jubil. encykl., 1905, str. 146. — ³⁷ M. Procházka, Život sv. Meth., 1885, str. 247.

„Blažený Otče náš, blahoslavíme zlatá medotekoucí ústa Tvá, z nichžto se na všechny slovanské země vylívala sladkost duchovní, *sladkost přesné, svaté a blažené nauky Boží*. Blahoslavíme Tvé převlebné ruce, kteréž zdvihajíce se k nebesům a žehnajíce naše země snesly na slovanské národy blahodárný *děšt božských milostí*... Blahoslavíme veškeru svatou činnost Tvoji, kteráž *veletočky blaha, časného i věčného*, na nás vylila a nám *nevyčerpatelným jest pramenem světla, ctnosti, útěchy a spásy*.“ „Otče svatý, rač nás uslyšet!“³⁸

A v tomto duchu vděčnosti „mladé bratře cyrilometodějské“³⁹ učiňme si propositum slovy J. Soukopa:

„Vezdy chceme k Velehradu lnouti,
Onť náš vůdce na pozemské pouti“⁴⁰

nebo důvěryplně si zapějme přání V. Štastného:

„Velehrade, chráme náš,
národ k sobě svoláváš.
Ty nás spojiš,
rány zhojiš,
láskou síle základ dáš.“⁴¹

Frant. Musil.

✱

Fr. Fiala C. Ss. R.:

DÁŠ, BOŽE?...

*V hrob klesly hvězdy... Oči lidu lkaly,
zášť bratří rvala úděl apoštolů;
svár zhoubný ničil slávu plných stolů:
chrám Klementův i Velehradu valy.*

*Hněv s požárem se nad troskami vzňaly,
když vražedný meč hubil bratry spolu
a ve prach smetal naděj' pyšných stvolů,
Kde Metoděj i Cyril pracovali.*

*To zapomněl Sláv k rovím jejich cestu,
on bez Říma chtěl mít jen Velehrad — — —
Bůh proto skryl mu hroby věrozvěstů.*

*Až obrátí se ku Klementa městu
a jednou láskou Bratří bude plát —
snad zjevíš, Bože, hroby věrozvěstů?*

³⁸ Almanach bohoslavců olomuckých, 1886, str. 86. — ³⁹ Almanach bohoslavců brněnských, 1885., věnování. — ⁴⁰ I. Sbor. velehr., str. 151. — ⁴¹ J. Vychodil, Popis velehr. památ. str. 98.

VELEHRAD NÁRODNÍ¹

Bohatství a chudoba se střídají v životě národů i jednotlivců. Národ náš, zvláště lid moravský, byl v šedesátých letech minulého století opravdu chudičký. Myslím zde chudobu národní. Vše mu brali. Zbývala mu ještě národní víra katolická a s ní národní jazyk v kostelích a nejnižších školách. Pak začaly vznikat „besedy“, aby se náš lid mohl i pobavit slovanským zpěvem a slovanským tancem. Ale to vše se dalo úkradkem, aby pán domu nevěděl. Páni vzali města a jejich památky, celou slavnou minulost: Brno, Olomouc, Prostějov, Kroměříž už neměly slavné české historie. Vzali lidu národní pýchu a sebevědomí.

A právě v těchto dobách se dostalo národu a především lidu moravskému vzácného, tajemného pokladu, jehož sláva vlila do srdcí pýchu národního bohatství. Velehrad, ten moravský Betlem, jak jej plným právem nazývali, stal se v šedesátých letech moravskému lidu opravdu jeskyní betlemskou, dávající mu jakoby malé, ubohé dítě, jež se mu mělo státi spásou.

Velehrad povstával ze zapomenutí, slavné poutě naň byly obnoveny, a zanedlouho o mileniových slavnostech 1863 se měl dočkat nebyvalé slávy. S Velehradem povstávala i jeho slavná minulost, moc, lesk a sláva. Velehrad se stal najednou vysněným místem slovanské naděje. To bylo jediné místo, jež nebylo možno poněmčit a jež by i ze svých německou barvou natřených zdí křičelo do světa slovanskou minulost. Teprve Velehradem se dostalo celému snažení národně-buditelskému té doby pevné páteře a opěrného bodu, cosi reálného, skutečného, o jehož bytí se mohl lid každoročně o poutích na vlastní oči přesvědčovat a co v něm upevňovalo víru v sebe. Nevím, byli-li si plně vědomi i tohoto velikého významu národního Velehradu křisitelé cyrilometodějské myšlenky a první organizátoři manifestačních poutí na Velehrad. Můžeme se toho od nich nadát, když přece obrození cyrilometodějské úcty se dalo v krajích národně nejvíce uvědomělých na Brněnsku a Přerovsku. O některých to můžeme s jistotou tvrdit. První manifestační pouti z Přerovska na Velehrad bylo dostatečně využito i národnostně. Byl to dokonce jeden z hlavních průkopníků P. Daniel Deutsch, kaplan z Předmostí, který poukázal na důležitost velehradských poutí pro národní sebevědomí. Chválí jej za to J. Sl. Černoch a vybízí i ostatní duchovní, aby upozorňovali věřící i na tento moment, jak to činí P. Deutsch.² Co nemohli říci naplno kněží (aby celá akce velehradská nebyla ohrožena v samých začátcích), to dopovídali laičtí pracovníci národní,

¹ Tato studie je pracována jako protějšek k Velehradu cyrilometodějskému v díle „Genese národního a cyrilometodějského Velehradu v 60tých letech min. st.“ v Přerovském „Právu“. — ² Ve „Hvězdě“ olomoucké, I. r. 1859, 99. —

a tak všechna snaha a podnikání o povznesení hmotného a duchovního Velehradu naráželo na neochotu a odpor vlády, jež do všeho ze zlomyslnosti i z přesvědčení stavěla strašáka panslavismu. Kdyby nám nic nedosvědčovalo veliký národní význam probouzené idey cyrilometodějské, tož jistě odpor vídeňské vlády ke všem podnikům velehradským, i čistě církevním a náboženským, nás o tom přesvědčuje. Konečně mnoho nám povídají podezírání a dohady v korespondenci vládních úřadů, když běželo na příklad o zřízení Matice Velehradské nebo jiných spolků.³

Velehradské podniky i lidé, kteří je prováděli, byli předmětem osočování a podezřívání od celé liberální a centralistické strany německé. Avšak mužové, jež sílilo nadšení pro svatou věc, nedali se tím odradit. Jen sem tam si pozasteskli, že Velehrad má nepřítel — strašáka panslavismu.⁴ Osočování neušly ani slavnosti čistě církevní. O velehradské oslavě památky nalezení ostatků sv. Klimenta (dne 4. 9. 1861) se psalo jako o národní demonstraci, pořádané kněžstvem, nehodným svého poslání. Zpravodaj z Telče⁵ polemizuje s protivníky: „Byliť ovšem také, zvláště z tábora jistých německých novinářů, již viděli v této pobožné slavnosti jakous národní demonstraci.“ „Není divu, že lidé takového smýšlení a takových náhledů i velehradskou slavnost naši a ctihodné duchovenstvo českomoravské,

³ První počátky Matice Velehradské možno hledati v akci, kterou podnikli vlastně nechtí mužové v čele s několika šlechtici. Požádali totiž moravské místodržitelství o povolení sbírek na lepší vybudování duchovní správy na Velehradě, protože dosavadní farář již nemůže stačiti. Blížící se rok 1863 bude rovněž vyžadovati více kněží. Místodržitelství se prosí¹⁾ o povolení komitétu s pobočkami. Zároveň se prosí oba moravské Ordinariáty, aby působily na klerus, aby filiálky podporoval. K žádosti je přiloženo (německé) provolání, podle něhož vzrůstá počet návštěvníků Velehradu, a to nejen z českých zemí, ale i z Uher a Polska. Mimo to se blíží rok 1863! Místodržitel hr. Chorinský podává o této žádosti ze 17. IV. 1861 až po interpellaci ze dne 25. III. 1862 zprávu státnímu ministru Ant. rytíři Schmerlingovi do Vídně:²⁾

Dne 25. III. 1862 podali podepsaní žádost za povolení komitétu pro vydržování více kněží na Velehradě a pro ozdobu velehradského kostela. (V textu je podtrženo tužkou, že i z Uher se mají posílat sbírky!) Je obava, že za velehradskými poutěmi se může skrývati záminka k utužení styků mezi slovanskými národy z jiných zemí státu. Tím se může Velehrad státi ohniskem propagandy. —

Schmerling po intervenci biskupů moravských obavy Chorinského vyvrátil, rozhodnutí však mu ponechal. Chorinský tedy sbírku (na Moravě) povolil i filiální komitétu.

1) AZU Brno (Archiv zemského úřadu v Brně) 2715.

2) AZU Brno, na u. m. „Brno 1522-praes. 30. IV. 1862.“

⁴ Když Antonín Dudík podal 14. března 1861 návrh na zřízení koruny Soluňské a skládal v ni veliké naděje, Tomáš Hájek mu ukazuje chladnou skutečnost: „Pan dopisovatel ať v to neskládá veliké důvěry. Nezdá se věděti, čeho sorva věřiti možno, že svatyně naše velehradská dosti mnoho odpůrců nachází, kdežby celá vlast společně se jí ujmouti měla; ba že strašák »panslavismu« i při tom bohumilém podnětí důraznému jednání všeliké meze stavi, ačkoliv již píšeme rok 1861 a výbor po celý rok o pomoc volá. Což pak ten strašný panslavism nabyt nějaké platnosti v církvi katolické?“ (Hlas 1861, 76. Z Uh. Hradště, dne 28. marc.) Podobně i B. Chmelíček: „Bohužel! ze mnohé Slovanům nepřiznivé strany všechny — byť sebe čistější — úmysly v našem nadějném nábožensko-národním okráni a rozvoji vymyšleným strašidlem »panslavismu« se podezřívají.“ (Hlas 1861, 93. Z Hodonína, dne 19. aprila) —

⁵ V Hlasu 1861, 277.

kteřé prý by zasluhovalo notnou důtku z Říma!, v podezření uvádějí a kteřížto lidé o přípitech a zdravicích na Velehradě pronešených v novinách svých mluvili, jakých nikdo nepronesl, nikdo jiný neslyšel. To jsou uši, co ti páni mají!" Nepřátelé se však nedali poučiti, a o velehradských poutích referují takto: „Panslavisté soustřeďují pluky své!" ... „Zkázonosná tato pověra by se měla zakázati a místo ono zničiti, aby přestalo býti záclonou docela jiné záměry zakrývající.“⁶

Ačkoliv kněžstvo nestavělo při akcích velehradských národní cíl na prvé místo, přece nepřátelé správně tušili, že obrození velehradské tradice cyrilometodějské bude obrodou i národního sebevědomí lidu a konečného dosažení politické svobody. Věděli to právě tak dobře jako kněží, kteří si byli vědomi velkého národního zápasu a přijímali útoky ve vědomí tohoto boje:

„My kněží zůstaneme povždy terčem proticírkevních osvědčů a sice hlavně z té příčiny, poněvadž nás vidí bezbranné. S bezbrannými boj vésti jest ovšem největší hrdinství! Naše upřímná láska k našemu slovanskému národu a vroucí touha vždy jej zvelebiti, zůstane jistým Slávožroutům povždy pichlavou kostí v hrdle jejich.“⁷

Nejinak znějí slova v olomouckém Moravanu: „Nedivme se, že v německých novinách slovanské duchovenstvo bývá osočováno a skoro vždy nalézá odporu. Naše duchovenstvo je z národa a žije pro národ a žítí nepřestane. Pročež každý vlastenecký kněz slouti bude »panslavistický ultramontán«, pokud nevyhyne zlomyslné plémě všech kněžo- a slávožroutů, jichžto světlonosné a lidumilné zásady již dávno spravedlnost odsoudila.“⁸

Kněžstvo na půdě mimocírkevní také nikdy neopomenulo poukázati na národní význam především blížícího se milénia 1863. Dálo se tak zvláště na „besedách“.

Východiskem pro hájení také národního významu Velehradu v šedesátých letech je nám tudíž nepřátelský postoj německých listů liberálních, které ovlivňovaly i stanovisko německých katolíků ke slavnostem velehradským. Na věci nic nemění ani ta okolnost, že Němci v jubilejním roce na Velehrad přišli a že se tam ozýval i německý zpěv a kázání; neboť dalo se prý tak proto, aby se dokumentovalo, že sv. Cyril a Metoděj nebyli jen slovanskými věrozvěsty.⁹

S počátku se stavěly německé kruhy proti jakýmkoli obrozovacím akcím velehradským. Nutno podotknouti, že to byly kruhy liberální, neboť katolické listy (na př. Kirchliches Korrespondenzblatt, Volksfreund, Wanderer) psaly bez zaujetí o velehradských slavnostech, zdůrazňující jejich nábožensko-obrozenský význam. Snahy liberálních listů se nesly k tomu, aby cyrilometodějská myšlenka ve-

⁶ Hlas, 1862, 141. (Tomáš Hájek.) ⁷ Hlas 1862, 45. (Bedřich Chmelíček.) —

⁸ Moravan 1862 (jediný ročník). Z okolí hodonínského. Podepsán je Pravdomil (B. Chmelíček?) — ⁹ K hojně účasti vybízí Němce i liberální židovský „Bote aus der Hanna“, změniv zprvu odmítavé stanovisko. Později poukážeme na to více.

lehradská byla za každou cenu potlačena a nejlépe v zárodku udušena. Proto se výhradně chápou jejího národní obrozenského významu a nešetříce ani papírem ani slovy, jdou s velkým křikem na vládu se strašákem panslavismu, jež oblekli do fantastických šatů nepravd, pomluv a podezřívání. Tak Hvězda s úsměškem přináší zprávu, že pan poslanec Kūranda v „Ostdeutsche Post“ bēduje, že tisíciletá památka se má slaviti i mezi Rusíny. „Bohemia“ zase vytýká, že rok 1863 slaví Slované jen proto, že Cyril a Metoděj byli Slované a ne křesťané, protože křesťanství přinesli už Němci.¹⁰ Ani šlechtný cíl Matice Velehradské, vybaviti Velehrad lepší duchovní správou a obnoviti jej, nenalezl milosti v očích starostlivé „Presse“, která poznamenala, že prý Slované chtějí poříditi tisíciletou slavnost jen z peněz německých!¹¹ Slované také dobře cítí intriky a překážky, jež jim nepřátelé staví v cestu. Tomáš Hájek si stěžuje: „Bolestně cítíme nátlak cizí, nám nepřívznivý. Mnohé by se stalo, kdyby se smělo.“¹² A nelibě nese pověst, že se má příští rok oslavovat v Olomouci založení biskupství. Proč se má oslavovat založení biskupství v Olomouci, když sv. Metoděj je založil na Velehradě? Rovněž Chmelíček tuší, odkud vane vítr: „Co se nyní mluví a píše o nějaké tisícileté slavnosti v Olomouci, pokládáme za pouhý žert, vždyť doufáme, že jistá vskutku směšná přepjatost protivehradská tak vysokého nedosáhne stupně? Avšak — pro větší jistotu — příliš se netěšme!“¹³

Polemika se přiostrila, když se přiblížil jubilejní rok 1863 a větší přípravy dávaly tušiti radostný výsledek oslav pro slovanský svět. Útoky nepřestávají, ač se ukazují bezvýslednými. Proto protivníci, nemohouce slavnosti zameziti, snaží se aspoň paralyzovati změněnou taktikou jejich slovanský ráz tím, že agitují pro hojnou účast Němců na Velehradě. Nejlépe se to obrází v Rottbergerově „Bote aus der Hanna“ (vycházel v Prostějově) a v Šuselkové „Reformě“. Jejich počínání ironisuje pisatel (pod značkou □-) v Moravské Orlici¹⁴ ve feuilletonu „Kulturní šťace v Prostějově“ takto:

Od 1. apríle(!) vychází v Prostějově jakýsi poslíček z Hané („Der Bote aus der Hanna“), arci v kulturní němčině. Redaktor žid, nakladatel žid, tiskář žid (Rottberger)! Tento „Bote“ horlí velmi pro slavnost velehradskou v 17. čísle ve článku „Die Wellehrad Feier“: „Aniž bychom význam události, tvořící základ této slavnosti, pro Slovany nynějšího Rakouska (jen?) zvláště pro Slovany moravské, podceniti chtěli, nemůžeme uznati snahu »slavnost velehradskou poslovanštiti« za oprávněnou. Němec z Moravy nemá menší právo slaviti slavnost cyrilometodějskou než Slovan moravský neb hornorakouský, Cyril a Metod byli apoštolové křesťanského učení, nikoliv však apoštolové slovanští.“

¹⁰ Viz ve Hvězdě 1862, 203. Z Olomouce. — ¹¹ Ale bylo tomu právě naopak. Viz na př. dopis z Nového Jičína v Moravské Orlici 1863, ze dne 18. IV., č. 33.

— ¹² Hlas 1862, 68. Z Uh. Hradiště. (T. H.) — ¹³ Hlas 1862, 77, (B. Ch.) Z Hodonína. Mileniová oslava se v Olomouci vskutku konala. — ¹⁴ Moravská Orlice I. (1863) ze dne 4. VI., č. 71.

Pisatel v Moravské Orlici se mu však směje, co tedy znamenají všechny obrazy, knihy, životopisy a pobožnosti, kde je napsáno a poštoloové slovanští, co Bílý, Kulda, Hájek — to vše je „špekulace“? Ubohý poslíček, jak on se nad tím rmoutí:

Toto prý je zrovna nekřesťanské, ze slavnosti velehradské činit slavnost národní; však to prý jest těm lidem, kteří mají snahy výlučně národní, zcela lhostejno. — Co má býti z toho velikého zastaveníčka u bývalého sídla Svatoplukova? Mají se tam snad preli-minarie k založení nové velkomoravské říše ustanoviti?“

Pisatel se směje, že kdyby ne poslíčka, ani by člověk nevěděl, co se na Velehradě bude dít. Dále cituje „Bote“ evangelium:

„Mé království není z tohoto světa“ a doufá, „že se vůdcům tak řečené výlučně národní strany nepodaří církevní ráz slavnosti postavit za politicko-národní.“

„Když už ty pouti jednou k 5. červenci odbývati se mají(!), jest si jen co přát, aby též němečtí obyvatelé Moravy co nejhojněji na nich podíl brali, neboť jestli zavedení křesťanské víry před 1000 lety rovnatí pomáhalo dráhu civilisaci, zajisté německá věda a německá vzdělanost nemálo přispěla ku vzdělání Moravy a Čech, k zdokonalení průmyslu (vidět, že myslí na Prostějov! — kořalka, pozn. pis.) a společenského života (nejlepší toho důkazy máme ještě posud v Prostějově, v Borkovicích, Mikulově, Velké Medřiči atd.) Přejeme si (pium desiderium?), aby velehradská slavnost zůstala moravskou, kterou by slovanští a němečtí obyvatelé Moravy jednomyšlně slavili, pamětlivi jsouce učení Kristova, které přikazuje vespolečnou lásku a svornost.“ — Pak se „Bote“ obrací ke kněžstvu, aby zachovalo církevní ráz slavnosti. Pisatel v Mor. Orlici končí vtípnou pointou: „Velehrade, Velehrade! Ani Dudík už Tebe nerozboří, když se tě zastal prostějovský poslíček! Uvidíme, jak mnoho odběratelů „Poslíčka z Hané“ na Velehrad se dostaví.“¹⁵

¹⁵ Autor feuilletonu v témž čísle (71) Mor. Orlice zaznamenává nejen slova, nýbrž i „skutky“ Rottbergerovy ve „prospěch slavností velehradských“, který je kulturním dokumentem špinavé ziskuchtivosti. Autor píše: „Není dosti, aby člověk horlil, jest také zapotřebí skutku, a tu pan Rottberger, vydavatel prostějovského poslíčka, zajisté pln snahy, aby církevní ráz slavnosti se zachoval, vydal dílko (»dílce«), které na čtyřech stranách známého formátu něco obsahuje, což ani nesmyslem nazvati už sobě netroufáme. — Má to název:

Nowá píseň (dále psáno švabachem) který achvale k swatemu cyrylu a methudu na tisíc leto pamatků plnomocne odpusky 1863 roku.

Tisk u Hinka Rottbergera w Prstějowje.

Na ukázkou tohoto nejnovějšího plodu literatury velehradské podáváme sloku:

Na památku te slavnosti
nam sem posyla svaty otec papeš
zřyma nam odesyla tylo svate
aknusky je nemocne odpusky každý
křestan na svym těle mame nosyti

Doufáme, že toho, čtenáři, máš dost, aby ses přesvědčil o dalším obsahu. Takovými spisy rozšiřuje p. Rottberger kulturu svého »forpostu« v Prostějově. Plod jeho »studýrované« kotrby je tak hanebný, že se obáváme, že celé vydání těchto »nových písní« rozprodá škandálu milovným lidičkům! Smáli bychom se tomu, kdyby

Nejinak mluví o národním významu vzkríšeného Velehradu i Šuselkova „Reform“ ve dnech slavnostní oktávy (5.—12. července 1863). Uvádím doslovný komentář v Moravské Orlici¹⁶: „Dále praví (Šuselka) v Reformě, že přípravy k této slavnosti se konaly záhy a s energií v Rakousku neobyčejnou. Především prý se snažili národní vůdcové do lidu vpraviti duchovní význam této slavnosti, aby lid věděl, že se tu nejedná o pout obyčejnou, jako jest pout na Sv. Kopeček aneb do Maria-Celle; že se tu nejedná o církevní jubileum, ne o pobožnost jako u sochy sv. Jana Nepomuckého na Pražském mostě; nýbrž o to, aby se velehradskou slavností objevila síla a moc národního slovanského uvědomení, aby národ se zde ukázal ve své jednotě, v hrdé upomínce na svou na činy bohatou minulost a ve své jisté naději na velkou budoucnost“... „Činnost pamětihodné agitace poutní měla výsledek veliký, jaký prý zřídka naleznouti lze v zemích rakouských. Dav lidu na Velehrad putující podobá se prý národnímu tažení a zřejmě prý to viděti, že tu nejdou nábožní poutníci k vůli pobožnosti, že se tu nehoduje toliko — ani z větší částky — sv. Cyrila a Metoději, nýbrž všem atce Slavii. Památka na sv. apoštoly jest prý v pravém lidu (kdo pak jest to?) příliš slabá a obmezuje prý se toliko na kalendář co na slavnost zemských patronů. (Bývalo tomu tak, ale už tomu je jinak.)“

Pisatel dokončuje svůj komentář v dalším čísle 101.:

„Mnozí svatí mužského a ženského pohlaví (co to?), praví p. pisatel (v Reformě), jsou prý bližší lidu než Cyrill a Metoděj; pouze církevní slavnost nikdy prý by nebyla mívala takového účastenství, jako to nyní vidíme, slavnost velehradská jest prý ve svých přípravách a provedení svém velikolepá slovanská demonstrace.“ — „Demonstrace ta, jak prý se samo sebou rozumí, nebude míti bezprostředně žádného praktického výsledku, zasluhuje ale přece vysoké pozornosti. Charakteristickou nazývá p. Šuselka nesmírnou činnost kněžstva, která prý se vysvětluje tím, jakoby se jednalo o církevní slavnost, kde prý by byla na místě. Není prý to sv. Cyril a Metoděj, nýbrž jsou prý to docela jiní svatí (snad ti dva z „Humoristických Listů“), kterými působí kněžstvo v lidu věřícím. I kněží berou prý celou slavnost toliko se stránky národní.“¹⁷

se to netýkalo nejvznešenější památky Moravanův. Věřu, když si pomyslíme, s jakou svědomitostí dosti malé poklesky tiskové se stíhají, nemůžeme pochopiti, proč proti p. Rottb. posud vydána nebyla obžaloba »pro zločin rušení veřejného pokoje«, neboť jestli on tento plod své kulturní fantazie rozprodá, nestojíme za bezpečnost pořádku na Moravě. Víme sice, že on náleží k oněm lidem, kterým jest sebe špinavější zisk modlou, však zapovídáme si slavně, aby se nám tak hanebným způsobem slavnost škvrnila a lidu pohoršení dávalo.“ — ¹⁶ Mor. Orlice 1863, ze dne 10. VII., č. 100. — ¹⁷ Jestliže tyto listy píší už po zákazu národních pěveckých slavností na Velehradě takto o církevních slavnostech, můžeme si pomyslíti, jak teprve bouřily, když ony veliké pěvecké slavnosti byly chystány v rámci církevních oslav na Velehradě. Pochopíme, proč moravští biskupové byli pro odloučení obou slavností. Bylo to jistě v důsledku psaní německých listů.

Tuto německou hru dobře prohlédali Slované. Bystrý pozorovatel z Brna napsal: „Nepřátelé naši dlouho byli na rozpacích a rozličné vyhledávali cesty, kterak by pokazili nám hody tisícileté slavnosti. Brzo vyzývali turnéry bez ohledu na to, zdaž jsou křesťané, čili nic, aby šli také na Velehrad; brzo zas prohlašovali poutě k sídlu apoštolův slovanských za národní výstřednosti a ten rok cyrilometodějský za výmysl duchovenstva panslavistického.“¹⁸ „Protivníci Velehradu z čista jasna se stali obhájci jeho posvátnosti. Oni mezi lidem roztrušují ty nejnesmyslnější klepy, jakoby z místa svatého jakási husitská cháska chtěla učiniti rejdiště své. Před nedávnem byl jim Velehrad bajkou, — a nyní ho berou v ochranu proti zneuctění od národovců. Přesvědčí se bohdá lid náš, že »národní slavnost« nebude svěťáčkou »Schillerfeier«, nýbrž důstojnou poctou prokázanou sv. apoštolům.“¹⁹

Nuže, nakolik měly německé noviny pravdu, jaké národní snahy se upínaly k Velehradu? I když vůdcové cyrilometodějského ruchu odmítají insinuace německých listů, přece nepopírají a nechtějí popírat, že obnovený Velehrad bude zárukou jejich potlačované československé národnosti. Cyrilometodějská víra a československá národnost kráčely spolu po tisíc let po růžích i trní, dnes jim vzešla společná jitřenka. Cyrilometodějská víra je od sv. Cyrila a Metoděje, ale oni jsou též »prvními panslavisty«²⁰, »posvátnými panslavisty«²¹, »největšími panslavisty.«²² Proto při jejich oslavě v tisíciletém jubileu bude na Velehradě vedle církevní slavnosti i veliká »národní slavnost« (pěvecká). „Dva svaté prapory vztyčili jsme vysoko nad hlavami svými: prapor svaté víry, a prapor drahé národnosti. Na posvátném Velehradě vztyčíme je vysoko nad živnými, krásnými kraji moravskými a.... vyzývati budeme z hloubí srdcí svých blahoslavené Bratry soluňské, aby požehnali šlechetným snahám našim a dali vítězství praporům, kteréž nám před tisíci lety sami svěřili a kteréž posud věrně hájíme.“²³

Národní slavnosti se sice po zákazu konaly v Brně, ale jsou nerozlučnou součástí mileniových oslav cyrilometodějských na Velehradě. Jsou velikou trikolorou, jíž byly po léta splétány náboženské květy jednotlivých velehradských poutí v mileniový věnec. Říci, že Velehrad poskytl šťvané národnosti posledního asyly, jest málo. Byla to spíše velkomyslná „adopce“ Vlasti, kterou se víra a národnost staly *sorores germanae* — vlastními, rodnými sestrami. Ano, jinou chvalitebnou vlastností Moravy jest, že svou „národnost o víru opírá, ano tak dalece, že za nepřítelé své považuje tupitele náboženství. Za to má tu výhodu, že má církev svatou za společnici mocnou proti potlačovatelům své národnosti!“²⁴

¹⁸ Moravská Orlice 8. VII. — ¹⁹ M. O. 1863, 21. V. — ²⁰ Slova J. Černochova ve Hvězdě III. (1861), 138. — ²¹ Hvězda 1861, 160. — ²² Mor. Orlice 1863, 10. V. — ²³ Vyňato z dopisu českých národovců (pražských) v Mor. O. 1863, 25. IV. Byl tudíž psán ještě před zákazem národ. pěveckých slavností na Velehradě. — ²⁴ Kdosi v »Času« psal o zvláštním rázu Moravy. Na to navazuje rolník Josef Hoch a dodává pasus o této chvalitebné vlastnosti. (Moravan 1862, 9. VII.)

Netřeba tedy vlastními slovy dokazovati široce, co znamenal Velehrad pro naše národní obrození. Slova národovců šedesátých let mluví jasně o tom, že obrození cyrilometodějské víry a národnosti bylo podmíněno navzájem: „Uvědomení jednoho přivedlo druhé s sebou, jako myšlenka budí myšlenku.“ Březnového svátku sv. Cyrila a Metoděje i jiných slavností cyrilometodějských bylo každoročně využíváno i národnostně v překrásných úvahách s nejčastějším námětem o víře a národnosti.²⁵

Byli to lidé, u nichž se stupňovanou úctou k sv. Cyrilu a Metoději vzrůstalo i sebevědomí národní. Tito lidé, kteří „vedeni pravdou náboženství cyrilometodějského, onoho náboženství, jež s národem tímto moravským sdílelo strasti i slasti vše po tisíc let, jež s ním rostlo i klesalo, vládlo i porobu snášelo,“ stojí celou poctivostí svých snah a života za slovy, jež nám dochoval již zažloutlý papír:

„Že dusili víru, dusili tím i národní živel. Když pak sahati se jali na náš Velehrad, tuž se již prohřešovali proti národnosti, a nikoliv pouze proti nábožnému smýšlení. Uvědomení jednoho přivedlo druhé s sebou, jako myšlenka budí myšlenku... A kde není víry, není právě národní lásky k vlasti, nýbrž patriotismus cizácký, rozumářský, zlátný.“²⁶



Jos. Naurkal:

„JAZYKEM RODNÝM BOŽÍ CHVÁLU PĚLI“

Nebo vězte bratři moji:
zpěvy těchto Moravanů
toť ty zvuky, jež jsem slyšel
zněti dvorem nebešťanů.¹

Řekl císař Michal filosofu Konstantinovi: „Hle pro tebe připravují se ode mne na cestu darové mnozí a vezma bratra svého, opata Methoda, jdi. Neboť oba jste Soluňané a Soluňané všickni čistě slovansky hovoří.“ I oznámil jim svůj úmysl, že je poslati hodlá do veleřiše moravské, aby ji osvětili plným světlem, plnou září pravé křesťanské víry. Když pak svatý Cyril se ptal, mají-li Moravané nějaké písmo a císař záporně odpověděl, řekl týž světec: „Kdož může na vodu řeč psáti? Není-li třeba svatých knih k bohoslužbě, v nichž čísti a jimž rozuměti dlužno? Není-li vhodno i písmem slovo Boží

²⁵ Viz na př. ve Hvězdě 1860, 124 a 1861, 160, nebo v olomouckém Moravanu 1862, z 9. července, č. 55, a rovněž v Kuldově kalendáři Moravanu na rok 1862.

— ²⁶ Oba citáty jsou z Mor. Orlice 1863, ze dne 24. III.

¹ Vl. Štátný: Povýšení jazyka slovanského (Sen papeže Hadriána II. M. Procházka: Život sv. Methoda, 122).

hlásané v paměti udržovati a písmem novoobrácenému lidu dráhu k vyššímu vzdělání křesťanskému klestiti?“ I řekl císař: „Chceš-li, může ti Bůh na prosbu tvou dáti dobré vnuknutí o písmě Slovánům přiměřeném; nebo On beze vší pochybnosti dává všem prosícím a otvírá tlukoucím.“

I odešel sv. Cyrill s bratrem svým sv. Methodem a s jinými pomocníky příští misie své do chrámu a oddal se modlitbě vroucně prose o dar osvětlení Ducha Svátého, aby slovanským národům písmem vhodným otevřítí mohli bránu k osvětě křesťanské. Bůh vyslyšev modlitbu věrných služebníků svých, zjevil brzy sv. Cyrillu písmena slovanská. Oznamiv to sv. Methodu a ostatním, nakreslil jim písmena jemu vnuknutá a začal hned jimi psáti průpověď z Písma svatého.² Tak čteme v staroslovanském životopisu sv. Metoděje. To je legenda. A historickou skutečností je, že sv. Cyril, než odešel na Moravu, vynalezl slovanské písmo hlaholské, jež podivuhodně vyjadřovalo i nejjemnější odstíny nejrozmanitějších zvuků řeči Slovanů.³

To se stalo v klášteře na Olympu. Vynalezená písmenka nezůstala dlouho pouhou abecedou. V místě svého vzniku ještě byla seřazena v slova a posvěcena, neboť první slova, jež jimi byla napsána, byla slova Písma sv. Sv. Cyril začal překladem evangelia sv. Jana: Isperva bě slovo i slovo bě u Boga, i Bog bě slovo.⁴ Pravděpodobně přeložil i část liturgických knih.⁵ To se stalo na jaře r. 863.

Ani ne za půl roku působili už sv. Cyril a Metoděj na Moravě. A sluch Moravanů, dosud hluchý ke kázání německých kněží, se otevřel, aby poslouchal slova Písma z úst, srozumitelně mluvících, zvláště když i při bohoslužbě slyšel známou řeč.

Sv. Cyril a Metoděj nekonali vůbec bohoslužbu latinsky. Obřadu užívali s počátku řeckého, později, po schválení slov. bohoslužby v Římě, zavedl sv. Metoděj i obřad římský.

Oba byli kněžími obřadu řeckého; ten přinesli s sebou na Moravu a podle něho celebroidli. Neměli důvodu se ho zříkati, neboť i Řím si řeckého obřadu vážil. Jednali také v duchu východní církve, která až dosud má zásadu, co nejdříve přeložit Písmo sv. a liturgii do řeči lidu, jemuž se křesťanství hlásá. Řekneme-li tedy, že sv. bratři konali bohoslužbu jazykem staroslovanským podle obřadu řeckého, nedopouštíme se historického omylu.⁶ Nač také sestavili slov. písmo, nač přeložili bohoslužebné knihy cařihradské?

Vážné důvody, pro něž — jak byli přesvědčeni — Řím jednou musil slov. liturgii povolit, je vedly k tomu, aby jí užívali dříve než ještě byla schválena. Nedělá obtíží ani okolnost, že tehdy Morava patřila pod pravomoc biskupa pasovského, který by slov. bohoslužbu nebyl trpěl. Podle historika Sasínka⁷ platila tehdy zásada: cuius re-

² Citováno z Procházky (tamtéž str. 57). — ³ Kupka: O mši sv., 654. — ⁴ Jan I, 1.

⁵ Celé Písmo sv., kromě knih Makabejských, přeložil teprve sv. Metoděj za pomoci svých žáků krátce před svou smrtí (r. 884).

⁶ Jazyk staroslovanský = nářečí starobulharské. — ⁷ Sborník Velehradský (62).

gio, illius religio. Rostislav se asi neptal biskupa pasovského zda smí povolat misionáře byzantské, tak se ani mnoho nestaral, líbí-li se mu nebo ne, že zavedl bohoslužbu nelatinskou. Lepší vysvětlení podává Grivec; že totiž říše Rostislavova byla územím misijním a v takovém měl panovník právo povolat misionáře jaké chtěl.

Chybně také — popíráje faktum, že sv. bratří hned užívali slov. bohoslužby — usuzoval historik Ginzl,⁸ že by lid, navyklý na bohoslužbu latinskou, byl náhlou změnou uveden do zmatků. Lid na ni mnoho navyklý nebyl a do zmatků jej slov. bohoslužba teprve neuvedla; vždyť ji uvítal s radostí. Ale naopak: jestliže sv. Cyril a Metoděj s počátku sloužili latinsky, jak mohli najednou začít slovansky? Konečně, před papežem Hadriánem šlo o liturgii slovanskou, již užívali sv. Cyril a Metoděj a sice hned jak přišli na Moravu.

A staroslovanská legenda vypravuje dále: „Bohu se to líbilo a ďábel byl zahanben. Ale odvěký nepřítel lidstva nedopřál dobré věci dlouho klidného rozvoje. Zmátl lidské rozumy, aby říkaly, že to neoslavuje Boha, že on vyvolil jen tři jazyky (hebrejský, řecký a latinský), jimiž chtěl, aby se mu pěly chvály. Ti pak, kteří tak mluvili, byli z kleru latinského.”

Ale svatí bratří, jinak pokorní a skromní, dovedli rozhodně vystoupit na obranu slov. bohoslužby, o níž věděli, že neodporuje duchu křesťanství. Dovedný filosof-Cyrl uměl své protivníky porážet jako David Filištany a nešetřil ani ostrých výrazů, nazýváje je „troj-jazyčníky“ a „pilátníky”.⁹ Konečně však, aby umlčeli ústa, nevědoucí co mluví, autoritou, proti níž na světě není odvolání, odebrali se na pozvání papeže Mikuláše I. do Říma. Na cestě — v Benátkách Cyril slavně obhájil slov. liturgii důkazy z Písma a rozumu.¹⁰ Legenda o tom podává důkladnou zprávu, již končí takto: „Těmito slovy a jinými ještě silnějšími je zahanbil, pak je opustil a odešel”. Spěchali do Říma a netušili slávu a zadostiučinění, jež jim tam Bůh chystal. — Sám nový papež Hadrián II. jim vyšel vstříc s průvodem kněží a lidu, s hořícími svícemi, za hláholu zvonů a radostného zpěvu zástupů. Takové uvítání připravil Řím ne králům, ani knížatům, ale prostým řeckým misionářům, protože nesli ostatky sv. Klimenta. Při přenášení ostatků se hned i zázraky dály. Tak Bůh dal na jevo, že *tito dva* jsou mu milí. Papež pak neváhal prokázati jim největší čest jakou mohl: posvětil oba na biskupy a jejich 5 žáků na kněze.¹¹

⁸ Geschichte der Slavenapostel Cyrill und Method, 1857.

⁹ Nazýval je podle Piláta protože ten dal na kříž nápis ve třech řečech. Kdyby byla tehdy slovanská řeč světovou, byl by na kříži i slovanský nápis a slov. řeč byla dnes liturgickou řečí Církve.

¹⁰ Podle legendy uvítali Benátčané sv. Cyrila takto: Človče, pověz nám, kterak směl jsi Slovanům vzdělati zvláštní písmo a v řeč jejich přeložiti bohoslužebné knihy, čehož dříve nikdo neučinil, ani apoštol, ani římský papež, ani sv. bohoslovec Řehoř, ani av. Jeroným, ani sv. Augustin?

¹¹ Sv. Metoděj byl do té doby jen jáhnem; byl proto nejdříve vysvěcen na kněze a pak teprve na biskupa, snad až po smrti sv. Cyrila. Že byl i sv. Cyril biskupem svědčí kromě jiných i český slovník bohovědný.

A vrcholem všeho byla neslýchaná, ode všech — kromě sv. bratří — nečekaná věc — schválení slovanské bohoslužby.¹² Papež sám položil slovanské knihy bohoslužebné na oltář chrámu P. Marie „U jeslíček“. V den svčeni konána u Sv. Petra bohoslužba jazykem slovanským. V následujících dnech celebrowali svatí bratří po slovansku v chrámě sv. Petronily, sv. Ondřeje a sv. Pavla za přítomnosti vynikajících osobností, biskupů a světců. — Věru, divná věc. Dva cizí misionáři chodí se svými žáky po Římě a konají bohoslužby cizím, „barbarským“ jazykem a nejen že jim v tom nikdo nebrání, ale všichni se chodí na ně dívat a diví se, jak krásně lze slovanským jazykem Boha chválit.

Slovanská bohoslužba v Římě zvítězila. Tím se končí pozemský úkol sv. Cyrila, Prozřetelností mu určený. Zemřel v Římě, 14. února 869, s modlitbou na rtech, aby Bůh zahubil trojjazyčné bludařství. Odešel tam, kde všichni jednotně bez řeči pěj chvály svému Stvořiteli.

Proč papež Hadrián dovolil slovanskou bohoslužbu? — Doba k tomuto privilegii byla naprosto nevhodná.¹³ Církevní jednotě hrozilo dvojí nebezpečí: s jedné strany ji porušoval Cařihrad, s druhé císař svatě říše římské jí nechtěl dopřáti volného dechu. Proti tomuto dvojímu nebezpečí byla postavena na ochranu Církve liturgie slovanská. Ona a nově obrácení Slované měli býti hrází proti německému „Drang nach Osten“, jehož nositeli byli němečtí kněží-misionáři. Rovněž skýтали Slované naději na urovnání východního schismatu. Jsouce věrou syny Říma a obřadem dětmi Východu, měli býti mostem, na němž se měl v bratrské lásce sejíti Východ a Západ.¹⁴

Konečně to byl zájem o duše jednoho národa ve středu Evropy, jenž přiměl papeže k povolení slovanské bohoslužby. Ona urychlila pokřesťanění Slovanů — na tom závisela jejich existence — zatím je trvale připoutala k Římu, nejen v našich zemích, ale i jinde.¹⁵

Jak si Hadrián II. sám vážil slovanské liturgie, o tom svědčí jeho list, který s sebou nesl sv. Metoděj pro Rostislava, Svatopluka a Kocela, když se vítězně vracel na Moravu. List, jak jej známe z panonské legendy, začíná slovy Písma sv.: Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle. Po krátkém úvodě mluví o příchodu sv. bratří na Moravu a jako mimochodem činí jemnou narážku na užívání slovanské bohoslužby bez dovolení Říma. Jejich jednání schvaluje (contra canonem nihil fecerunt). Potom přikazuje, aby epištola a evangelium se nejdříve četly latinsky a pak teprve slovansky (Hunc autem servate morem...) Zajímavý je konec listu.

¹² Velikost toho privilegia je postavena do zvláštního světla tou okolností, že papež zkoumal pravověrnost sv. bratří a neodpusť jim veřejné vyznání víry předepsané při biskupském svčeni. Nejednal tedy papež z nějaké zvláštní rozcitlivělosti.

¹³ Citáty z Písma sv. jež sv. Cyril pro slov. bohoslužbu uváděl nemají takovou důkaznou sílu. Daleko tíže padly na váhu důvody také politické.

¹⁴ Význam slov. liturgie pro církv. jednotu uznává vedle jiných protestant Schubert a katol. orientalista Baumstark.

¹⁵ Srbský dějepisec Stojan Novakovič doznává o Srbech, že oni s křesťanstvím teprve tehdy se sprátelili, až k nim přišlo se slov. bohoslužbou.

„A kdyby někdo z učitelů, k vám přišlých a uši vaše sužujících a od pravdy odvracejících, měl tu drzost (ausus erit) vás sváděti (vos aliter seducere), haně knihy vašeho, budiž vyobcován“ (excommunicatur). — Výslovné dovolení slovanské liturgie však v listě marně hledáme. Podle souvislosti se nedá pochybovat, že tam to dovolení bylo. Snopek tvrdí, že autor legendy je vynechal jako věc samozřejmou. Co se týká pravosti listu Hadriánova, stačí uvést slova Snopkova: Der Brief Hadrian II. in der pannonischen Legende ist seinem Inhalte nach authentisch.¹⁶

Přes to vše nastává sv. Metoději po návratu z Říma doba utrpení a slovanské bohoslužbě doba pronásledování. Odpor německých biskupů a císařův se dal čekat. Ale taková nenávist a takový boj o zničení Metodějova díla i se strany Svatoplukovy byl přece jen záležející. Jen Kocel zůstal sv. Metodějovi a slovanské bohoslužbě věren. Za to také, když neposlechl „otcovského“ napomenutí Němců, zmizel roku 874 beze stopy z dějin. O odstranění Rostislava, který mohl něco pro slovanskou liturgii udělat, se postaral Svatopluk už dříve (870).

Svatopluk sv. Metoději nepřál, ale k vůli lidu s ním musil počítati. Ve své krátkozrakosti nepochopil důležitost jeho díla pro národ a stát. Tolik však přece rozuměl politice, aby věděl, že je dobře si hrát na křesťanského panovníka. Spory německých biskupů a kněží s Metodějem mu v tom vadily; bylo třeba jim učiniti konec a protože mu sv. Metoděj jaksi „příliš“ stavěl před oči prikázání rozhodl se ho obětovat.

Dva roky trpěl sv. Metoděj v žaláři, sužován německými biskupy. Ale neustoupil, nebál se jich a když ho vyslyšali, dovedl jim i před císařem říci něco o nevzdělaných lidech. Papež Jan VIII. ho sice ze žaláře vysvobodil, biskupy potrestal,¹⁷ ale na neustálé žaloby zakázal roku 873 slov. bohoslužbu. Tentokrát však sv. Metoděj neposlechl jsa přesvědčen, že papež nezná poměry a potřebu slovanského privilegia. Nebyl v nepravu. Vždyť dosud je v Církvi zvyk, že biskupové některá nařízení Říma neprovádějí, když toho vyžaduje prospěch jejich diecese. Důvody ovšem oznámí do Říma. Tak učinil i Metoděj a Jan VIII., když byl poučen, schválil jeho jednání ve svém listě z r. 880. Tomu ovšem předcházela r. 879 ještě jeden zákaz slov. liturgie a citování Metoděje do Říma, neboť byl obžalován z bludu. V Římě však, jak ho snad papež nedůvěřivě přijal, tak poznal brzy, že má před sebou Metoděje-světce, velkého apoštola. Proto ta náhlá změna v listě k Svatoplukovi roku 880. Všichni kněží němečtí na Moravě — i nitranský biskup Wiching — postaveni pod přísnou poslušnost k Metodějovi; bohoslužba slov. schválena (Nec sanae fidei vel doctrinae aliquid obstat, sive missas in eadem slavonica lingua canere...) „neboť Bůh všechny řeči stvořil ke své cti a slávě“. Poněvadž však

¹⁶ Snopek: Die Slavenapostel (82).

¹⁷ Hermanrichovi, nejhoršímu z nich napsal: Tvoje smělost a zvířecí divokost přesahuje zběsilost světského knížete a tyrana.

Svatopluk asi sám žádal pro sebe a svůj dvůr liturgii latinskou, číní bulla pro něho výjimku. (Et si tibi et iudicibus tuis placet..) Jinak však papež pro arcidiecesi Metodějovu slov. liturgii přikazoval (et in eadem lingua Christi Domini nostri praeconia et opera enarrentur iubemus). Tak si cenil slovanskou liturgii zase papež. Ale kdo tomu nechtěl rozuměti, byl Svatoopluk, podpichovaný zloduchem Wichingem. Ještě skoro pět let sužovali oba sv. Metoděje, až ho přivedl do hrobu. Po jeho smrti učinili poslední rozhodný útok na jeho dílo — slov. liturgii. V Římě se zatím poměry změnily; nástupcové Jana VIII. nerozuměli již obratné politice svých předchůdců. Archivy byly rozkradeny, mnoho listin zničeno, mnoho se jich ztratilo. To byla voda na Wichingův mlýn. Cesta do Říma — trochu lži a pomluvy, a podvržené listiny stačily, aby byla zneuctěna památka svatého arcibiskupa, jeho „bludy“ odsouzeny a slov. bohoslužba zakázána. — Němečtí vojáci na Moravě se už postarali o ostatní! Ukrutnosti, páchané na žácích sv. Metoděje a jejich konečné vypuzení ze země je známo. Škoda pro Církev a národ veliká! Dvě stě nejvzdělanějších lidí vypovězeno za hranice. Jejich útočištěm se staly ostatní země slovanské, hlavně Bulharsko. S jakými vzpomínkami tam přišli! Mohli ještě věřit, že ti latiníci, kteří tam na Moravě řádí, jsou pravými křesťany? Mohlo to opravit špatné mínění Východu o Západě?

Přesunulo se místo dalších dějin slov. liturgie. V Polsku se udržela až do XV. stol.; ještě roku 1809 byl v Krakově klášter, kde mniši basilánští užívali liturgie staroslovanské. Dodnes užívají staroslovanské bohoslužby v obřadu římském v chorvatských diecesích na Přímoří (Senj, Krk, Split a j.), na přilehlých ostrovech a v Dalmacii; obřadu řeckého Rusové, Rusíni, Bulhaři, Srbové a Chorvati v diecesi křiževacké.

Na Moravě slovanská liturgie po pádu říše Velkomoravské zmizela. V Čechách živořila. O sv. Václavu víme, že byl vyučen i v slovanských knihách. O její úplné vyhlazení se „zasloužili“ většinou panovníci čeští sami. A tu přece neměli papežové povinnost proti nim slovanskou liturgii chránit. Vždyť to byl velkomyslný dar. A bude snad dárce pohrdnutý dar někomu vnucovat? Spytihněv a Vratislav to zahájili, davše volný průchod liturgii latinské. Za Boleslava I. ještě podržela vrch nad latinskou. R. 1039 klášter na Sázavě byl mocnou oporou slovanské liturgii, ale ne na dlouho. Spytihněv II. (1057) sázavské mnichy vypudil. Vratislav II. to chtěl napravit, ale bylo pozdě. Povolal zpět sázavské mnichy a požádal papeže Řehoře VII. (1075) aby dovolil slovanskou liturgii pro celé Čechy. Řehoř VII. však nevyhověl. Zato je zařazen mezi „papeže nepřátele“ českého národa. Ale tehdy již slovanské liturgie nebylo potřeba, neboť latinská se úplně vžila. Byla tedy Vratislavova žádost nepředložená. Kromě toho vedl papež velký boj o investituru; Vratislav II. stál na straně Jindřicha IV. proti papeži. Jakým právem tedy žádal, aby mu papež prokazoval zvláštní přátelství privilegiem, jakého se nikdy nikomu nedostalo? A pak: jaký by z toho byl křik v Německu!

Ostatně v klášteře sázavském slovanská liturgie povolena zůstala, a její pád uspíšili, jak Palacký píše, bratři slovanští sami, sváříce se mezi sebou.

Liturgie slovanská přestala mít význam pro český národ! Stala se historickým faktem, na něž si někdy vzpomněli papežové,¹⁸ někdy ji na památku obnovili panovníci¹⁹ a jednou se s ní vypořádali i Husité.

V nejnovější době – 21. května 1920 – papež Benedikt XV. dovolil, aby se u nás na některých místech konala bohoslužba jazykem staroslovanským: v Praze u sv. Víta, sv. Jiří, na Vyšehradě, v Emauzích, u sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně; na Sázavě, ve St. Boleslavi, na Sv. Hoře a na Velehradě a sice o svátcích našich sv. patronů sv. Cyrila a Metoděje, Václava, Ludmily, Prokopa a Jana Nepomuckého.

Kdo se trochu kriticky podívá do dějin, nemůže říci, že by papežové zakazovali nebo znemožňovali slovanskou bohoslužbu. Najdou se ovšem vždy lidé, kteří budou jmen sv. Cyrila a Metoděje zneužívat ke své politice proticírkevní. Takovým nezáleží na žádné bohoslužbě, ale slovanská liturgie je jim vždy dobrou příležitostí, aby na římské papeže otvírali svá ústa.

Zbývá snad otázka, co se staroslovanskou bohoslužbou dnes? V našich zemích ji nepotřebujeme. To co máme od Benedikta XV. je jen na památku. Chtít provádět ideu cyrilometodějskou obnovením staroslovanské bohoslužby, je nepochopení té idee. Vžili jsme se již do latinské bohoslužby — snad méně než bychom se byli vžili do slovanské — ale vžili jsme se pevně. A pak: kdo by dnes rozuměl staroslovanskému jazyku lépe než latině? Zavedeme-li si českou, co s duchovní správou v krajích národnostně smíšených? Ostatně dobře víme, že se latinské liturgické texty prostě přeložit a vystihnout nedají. Obětovat tedy snad liturgii latinskou a stvořit novou? To je na pováženou.

Slov. liturgie ztratila i svůj význam pro unii. Nemá již té síly, aby oživila náboženskou a kulturní vzájemnost mezi Slovany a sdružila je v jednom Římě.

A přece má slovanská liturgie, jak ji dosud užívá Východ, jednu přednost před latinskou. My, latiníci, potřebujeme liturgického hnutí. Kdyby bohoslužba byla sebe krásnější, jakmile jí každý účastník nerozumí, zůstává mu něčím cizím, dívá se na ni jako na věc pouze celebrantovu a ne také svou a musil by být světcem, aby jí zbožně obcoval. Proto přišlo liturgické hnutí se svým velkým optimismem, ale i se svou tragikou, neboť provedeno do důsledku, vede k rozbití toho, co je mu drahé.²⁰ Vítězství liturgického hnutí je možné jen za cenu krásné liturgie latinské, neboť i překlad liturgických textů zůstává většině lidí nesrozumitelným a bylo by třeba liturgie nové. A přece my potřebujeme liturgického hnutí, my si je musíme zamílovat a věnovat mu své síly.

¹⁸ Lev IX. (1049), Innocenc IV. (1248), Urban VIII. (1623), Benedikt XIV. (1754), Pius VI. (1791), Lev XIII. (1881-Grande munus).

¹⁹ Karel IV. v Emauzích 1346. — ²⁰ A. Baumstark: Grundgegensätze morgenländischen und abendländischen Christentums (1932).

Za dob sv. Cyrila a Metoděje nebylo liturgického hnutí, dnešní Východ ho také nemá a nepotřebuje. Liturgickou řečí Východu je řeč lidu. Východní obřad se skládá ze dvou paralelně vedle sebe běžících částí: jednu tvoří úkon celebrantův, druhá spočívá na spolu-celebrujícím jáhnovi, který patří k liturgii tak, jako celebrant. Modlitba celebrantova k Bohu se obracející a nejvyšší požadavky na duchovní schopnosti člověka kladoucí je doprovázena a zahalována Litaniami, jež koná jáhem s věřícími. Tak se předkládají lidu srozumitelné a lehčí texty, jež však přece patří k bohoslužbě. To ovšem odpovídá povaze východního člověka, který se neodvažuje scholasticky rozumovat o pravdách nadpřirozených, který však se za to dovede několikrát klanět, křížovat nebo zpívat „Gospodi pomiluj!“ Že by v tom však nebyla krása se tvrdit nemůže. A pak tu je také ještě pravda, že liturgie je pro Boha a ne pro vzdělání nebo poučení lidí. Tu bychom se snad od nich mohli učit. Pius Parsch sám kdesi přiznává, že se naučil cenit důležitost liturgického hnutí, když za války viděl bohoslužby chorvatské.

Máme jen jedno přání: Dej Bůh, aby rozkolnému Východu jeho liturgie Římem schválená stejně posloužila, jako kdysi slovanská liturgie nám. Spojila nás trvale s Římem, splnila svůj úkol a zanikla. Až jednou bude provedena unie, bude snad východní liturgie patřit také jen minulosti?

Jedno si musíme ze svých dějin uvědomit, že konec konců otázka unie musí být řešena Slovy. Také je jisté, že nám v tom v přítomné době nikdo nebrání.



Jos. Kamenský:

PROUDEM VOD...

*Proudem vod plynoucích k věčnému přístavu se necháme nést
vesla svá držíce v rukou.*

*Čisté vody nás ponesou k místům
kde vrhneme kotvy svých žhavých přání
a zapějeme mystickou píseň o lásce Nekonečného.*

*Až pronikne duši dech vod a šeptání vln,
až zazní v rytmických záchvěvech nitro,
až splyneme duši s Tím, jímž chrví se nám srdce,
zazáří východ světlem nového Slunce.*

*V mohutném rozmachu srdce na zurčících vodách
staneme u břehů věčných.*

*Nad hlavou zašumi staleté duby
vzpomínek na naši slabost:*

koruny široké hovořit budou o marnostech písní tohoto světa...

*A vody jemným šepotem
pět budou hymny v zabrání vesel do hlubiny Lásky.*

S rozpraženými rukama u břehů štěstí

— v slíbené zemi — padneme v náruč věčného Cíle —

PŘÍSPĚVEK K THEOLOGII SV. CYRILA A METODĚJE

Netušený rozkvět slavistiky a byzantologie přinesl v prezíraném dosud aneb neznámém materiálu pro dějiny východního rozkolu nové chápání sporných otázek, na jichž kladném neb záporném řešení závisí osud pravoslaví. Ze sytého pozadí dějinného vystupuje jasně postava sv. Cyrila a Metoděje a jejich učení, zvláště nauka o primátu, hlavním to kamenem úrazu Orthodoxie. Stojíce ve středu zájmů Říma i Cařihradu, byli nuceni se vysloviti jasně o prvenství v církvi. Tak zvaná slovanská scholia, totiž dodatky k 28. kánonu chalcedonského sněmu, jsou pro nás cenným svědectvím pro teologii slovanských apoštolů.

Fotios a jeho přívrženci, chtějíce opřítí schisma o dogmatickou základnu, odvolávali se proti Římu na zmíněný kánon chalcedonského sněmu (r. 451), dle něhož prý byl primát římského papeže motivován politickým prvenstvím Říma, a když tedy nyní je Cařihrad sídlem císařským, jeho patriarchům patří primát v Církvi.¹ Ve skutečnosti kánon nepřiznává patriarchovi cařihradskému práv papeže římského — τὰ ἴσα πρεσβεία — nad celou církví, nýbrž jen nad biskupy východních zemí, jichž výčet kánon podává. Ale i nad východem má Konstantinopolis vykonávat moc jen jako δευτέρα μετ' ἐκκλησίαν (sc. Ρώμης). Lev Veliký, žádán koncilem o jeho potvrzení, přirozeně odepřel — ne z obavy o primát Říma, nýbrž proto, že se jím ruší práva prvního dosud východního patriarchy antiošského, jak zřejmě ukazuje čilá korespondence papeže s císařskými manžely, Marcianem a Pulcherií, a patriarchou cařihradským Anatoliem.² Nejstarší řecké nomokánony (sbírky církevního a světského práva) ani dotyčného kánonu necitují. Teprve Fotiovi se stal vhodnou oporou pro jeho boj s Římem. V nomokánonu redakce fotijské je text zahrocen proti božskému ustanovení primátu přidáváním úvodu: „Starému Římu dali Otcové výsadu primátu (τὰ πρεσβεία), protože byl tehdy hlavním městem...“³

Slovanský překladatel nomokánonu (slovansky zván kormadža kniga) použil již ovšem řecké předlohy Fotiovy. Ruský slavista Pavlov našel však ve dvou slovanských recensích nomokánonu v kodexu (soloveckém z XVI.-XVII. st. a trojicko-sergejevském z XVI. st., zvaných tak dle místa svého nalezení) za překladu 28. kanonu dvě scholia, jež přímo vyvracejí obsah a fotiovský výklad předešlého kanonu protipapežského. Pro jasné učení o primátu, v nich obsažené, a jejich

¹ Řecký text 28. kanonu i se staroslověnským překladem otiskl N. P. Rutkovskij v Seminarii Kondakorianum r. 1929, str. 151-155. Podrobně jej rozbírá d'Herbigny, Theologica de Ecclesia, tom. II, pag. 142.

² Theologica de Ecclesia, pag. 145.

³ Ale i ve fotianských nomokánonech je dotyčný kánon uváděn až mezi scholii.

vztah k sv. Cyrilu a Metoději, budiž zde uveden jejich novočeský překlad:

I. Je nutno věděti, že kánon tento nebyl přijat blaženým papežem Lvem, spravujícím tenkrát stolec starého Říma. Nesouhlasil v tom se svatým sněmem v Chalcedoně, nýbrž odepsal sněmu, že nic takového nepřijme pro obojaké *novotářství* současného biskupa cařihradského — byl jím Anatolios. Proto nepodepsali kánonu tohoto někteří biskupové ze shromáždění, neboť svatí otcové nedali starému Římu čestné výsady proto, že byl sídlem císařským, nýbrž dostalo se mu ho s výše, z boží milosti pro stupeň víry, totiž nejvyššímu z apoštolů, Petrovi. Uslyšev zajisté od samého Pána Ježíše hlas: „Petře, miluješ mne? — Pasiž ovce mé!“, nabyl mezi hierarchií důstojenství a prvního stolce. Pakli však — jak tvrdili ti, kdož skládali předcházející dodatek — požíval Řím výsady primátu, protože byl sídlem císařským, tu by nyní ovšem zdědil primát Cařihrad, neb je sídelním městem.

II. Budiž známo, že v městě Miláně a Raveně sídlili císařové, jichž paláce stojí tam podnes, a přece se nedostalo městům těm čestné výsady, neboť důstojnost a přednost kněžského stavu není z milosti světské, nýbrž z *vůle boží* a z *apoštolské moci* byl poctěn.⁴ Jestliže tedy svatí Otcové, chtějíce pocítiti město Jerusalems pro Krále králů, Pána našeho Ježíše Krista, a jeho slavné utrpení, přiznali mu (toliko) hodnost metropole, ale nedali mu výsady patriarchátu, nemohouce odstraniti mezí, jež stanovili hlasatelé pravé víry,⁵ jak je možno k vůli pozemskému králi přenášeti a měniti příkazy neposkvrněné víry? Nepohnuty zůstanou tedy do skonání výsady starého Říma. Protože stojí v čele všech církví, nemusí jeho biskup pro své čestné postavení choditi na svaté všeobecné koncily. Bez jeho souhlasu prostřednictvím nějakých jeho vyslanců pod jeho vrchní mocí nekonal se žádný všeobecný sněm, protože on sám měl moc předsedati sněmu. Pakli se někdo staví proti těmto slovům, jako by to nebylo pravda, nechť prozkoumá, co napsal týž přeblažený papež Lev nejzbožnějším, Marcianovi a Pulcherii, jakož i zmíněnému biskupovi cařihradskému Anatoliov, a tam ať se doví pravdy!”

Tak přesného svědectví o moci papežově, jako podávají tato scholia, z 8. a 9. stol. na východě, sám d'Herbigny nezná. Slovanská scholia hájí tedy *božské* ustanovení primátu, jenž je proto nezávislý na trůnech světských říší a je trvalý, vztahuje se na celou církev Kristovu, ba i na oekumenické koncily.

První panonská legenda (Život Metodějův — Ž. M.) svědčí, že sv. Metoděj po smrti bratrově dokončil překlad Písma sv. a „pak přeložil i nomokánon, to je pravidlo zákona“ (kap. XV). Hodnověrnost panonských legend, ověřená v poslední době bohatým rozborem památek z prostředí svého vzniku (Fr. Dvorník: Les Légendes

⁴ Podmětem může býti Řím neb kněžský stav.

⁵ Míněni tu Otcové sněmu nicejského.

des de Constantin et Méthode vues de Byzance), vede nás k úsudku, že sv. Metoděj doplnil svůj překlad fotijského kánonu svými poznámkami — scholií.

Otázka, zda scholia byla napsána přímo staroslověnsky, či použil-li slovanský překladatel — sv. Metoděj — již známé řecké předlohy jejich, nepodařilo se bezpečně rozhodnouti; řecká předloha dosud nalezena nebyla.⁶ S větší pravděpodobností možno hájiti druhou, jak dokazuje Grivec⁷ filologickým rozbořem — důkaz ovšem nemá hodnoty apodiktické pro porušenost textu a malé poměrně stárí obou kodexů, v nichž se nám scholia zachovala. Ve shodě s touto teorií určil Pavlov⁸ jako dobu jejich vzniku VIII. století. Dle Grivce mohla býti napsána v řeckých klášterích, kde se stará tradice cítila pobouřena stálými pokusy o schisma od Říma. Zmínka o II. sněmu nicejském (hlasateli pravé víry ve II. části jsou míněni otcové sněmu nicejského), vzrušená mluva, nakupení důkazů kladou původ knihy do doby prudkých kontroverzí o koncilu nicejském, jež charakterisují církevní život VIII. st. na východě. Slované neměli zájmu na náboženských třenicích Byzance, neb sami nemile nesli rozpínavost cařihradského patriarchy; tak by tedy bylo možné, že se scholia zachovala na slovanském východě.

Již první vydavatel scholií, Pavlov, neváhal připsati jejich autorství sv. Metoději, neb jinak prý si nedovede představití jejich rozšíření na východě. Dle francouzského slavisty P. Jugie⁹ je dokonce sv. Metoděj napsal přímo staroslověnsky. Grivec¹⁰ přichází srovnáním učení o primátu ve scholiích a v panonské legendě (Ž M) k přesvědčení o autorství Metodějově, jenž — ač Řek — dobře poznal tradice západní. V Ž M je patriarcha cařihradský jmenován až za císařem, rovněž scholia kladou napřed blaženého a nejblaženějšího papeže, potom nejzbožnějšího císaře a teprve biskupa cařihradského bez nějakého přívlastku. Zmínka o Raveně a Miláně poukazuje na znatele poměrů v Itálii. Poukaz tento v ústech sv. Metoděje, jenž shlédl osobně dle Ž M ona města na své cestě do Říma, byl psychologicky pádným důkazem pro jeho žáky. Rozevrlý styl řečnických period prozrazuje misionáře, nikoliv učeného theologa.

Ovšem celý ráz scholií s hojnými poukazy na poměry východní církve předpokládá autora, jemuž nebyly neznámý i v podrobnostech ideje, hýbající theologickým světem východním. O biskupu jeru-

⁶ V kodexu, uchovávaném v medicejské knihovně ve Florencii, v němž zjistil Pavlov řecký text slovanského překladu, schází předloha slovanských scholií. — V 8. a 9. st. měli Řekové dvě sbírky církevního a světského práva: nomokánon o 50 titulích, připisovaný Janu Scholastikovi a nomokánon o 14 titulích, doplněný pak Fotiem. Který z nich sv. Metoděj přeložil, nevíme. Bulharský kanonista, Zlatarský, klade staroslověnský překlad obou nomokánonů do doby Metodějovy. Slovanská scholia vyskytují se ovšem v obou dosud známých případech v nomokánonu o 14 titulích.

⁷ Fr. Grivec: Byzantské pojmání církevního prvenství a jednoty, str. 96.

⁸ Vizantijskij Vremennik, 1897, str. 143-159.

⁹ Jugie: Theologica dogmatica christianorum orientalium, tom. II., p. 225.

¹⁰ I. c. str. 83-95.

salemském a jeho sporu s alexandrijským patriarchou by sotva mohl napsati západní latiník, neboť Řím se o tyto podružné otázky nestaral, jsa zaměstnán bojem s patriarchou cařihradským. K tomu ještě se dovolává autor sněmu chalcedonského, jehož autorita byla tenkrát na západě silně otřesena, když papež neuznal mnohých jeho ustanovení, týkajících se privilegií církevních. Důvody tyto nemohou nepotvrditi názoru, že autorem je rozený Řek, jemuž však nezůstaly neznámy život a zájmy církve západní.

Grivec staví svůj důkaz pro autorství Metodějovo hlavně na antagonismu theologie byzantské a konservativní antiošsko-alexandrijské, jež zavládla i v klášterích řeckých, z nichž vyšli oba bratři. Na tomto podkladě řeší pak námitku, proč ani scholia ani Ž M nenesou ani stopy nauky o t. zv. pentarchii, jež kvetla v theologii byzantské v době cyrilo-metodějské. Učíc, že pět patriarchů se stejnou mocí (římský, antiošský, alexandrijský, cařihradský, jerusalémský) — řídí církev, popírala ve svých důsledcích římské tradice o primátu, a alexandrijské o prvenství Alexandrie po papeži na východě. Mlčí-li scholia a Ž M o pentarchii, shodovalo by se to za těchto předpokladů s konservativní theologií východní, a není tu třeba viděti „censury“ latinské, jež vytýká autoru scholií Pavlov a po něm Rutkovskij. Hojně zmínky o papeži Lvu Vel. neruší rovněž východního rázu scholií; listy Lva Vel. byly i na Východě hojně čteny, 28. kánon chaked. sněmu, Lvem odsouzený, nebyl před Fotiem pojat do nomokánonu.

Grivec¹¹ později změnil částečně svůj názor o autorství scholií. Soudí, že je vypracoval sv. Cyril v klášteře v Římě — kde museli obžalovaní misionáři vyložiti svou nauku — a to řecky, v letech 867—9; sv. Metoděj je pak přeložil do staroslověnštiny. Názor tento zdá se *Dvorníkovi*¹² méně pravděpodobným, neboť v Římě se dívali s obdivem na dílo obou bratří na Moravě, takže nebylo důvodu, proč by měli v Římě podati písemně své Credo. Týž autor nepokládá za nemožné, že sv. Metoděj poznal řecký text scholií v řeckých klášterech v Římě, jež, jsouce jakýmsi pojítkem mezi Římem a Cařihradem, se těšily neobyčejné přízni posledních papežů; v nich se udrželo především přesvědčení o primátu Říma. Tak je mohl snadno sv. Metoděj neb některý z jeho žáků poznati a přeložiti.

Ať již je tomu jakkoli, původ scholií je nerozlučně spjat s dílem sv. Metoděje. Připustme ostatně, že sv. Metoděj není jejich přímým autorem,¹³ tedy je jistě napsal někdo z jeho nejbližších žáků. Tak jasného povědomí o primátu a jeho rozšíření až na Rus bychom sotva mohli hledati u Slovanů později, když fotiánská theologie By-

¹¹ Fr. Grivec: *Orientalische und römische Einflüsse in den Scholien der Slavapostel Kyryllus und Methodius. Byzant. Zeitschrift* vol. XXX, 1929 str. 287—94.

¹² *Les légendes*, str. 305.

¹³ Za autora scholií je všeobecně označován sv. Metoděj. Jen Rutkovskij ve zmíněné stati se snaží dokázat, že vznik scholií nutno klásti do doby pozdější. Rád by tak v nich viděl pozdní latinskou interpretaci usnesení sněmu chalcedonského. Zaujaty autor však nezná práci Grivicových a Dvorníkových.

zance ovládla náboženský život východních našich bratří. Toto svědectví theologie slovanských apoštolů rozptyluje poslední námitky o jejich domnělém bludařství, prozrazujíc jasnou formulací ústředního dogmatu o církvi — formulací, nad níž jasnější jejich doba nemá — nadprůměrný zjev svého autora. Základní prvky jeho a celý styl prozrazují Východ jako místo vzniku, určitost podání je zase příbuzna duchu Západu, spojení obojí stránky ve scholiích je znakem jednoho Ducha, jenž oživuje Církev Kristovu.



Oslavy 1050. výročí smrti sv. Metoděje v Římě.

„Aby všichni jedno byli...“ Tato slova Kristova částečně se projevila při 1050. výročí smrti sv. Metoděje, kdy všichni Slované, žijící v centru sv. Církve — jindy nesvorní — svorně se spojili, aby důstojně a velkolepě oslavili památku smrti velikého apoštola všech Slovanů. Čtitelé sv. Metoda (a který Slovan by ho nectil?), naplnění radostí a nadšením, si přáli, aby jejich radost sdílela s nimi i Hlava Církve, pro niž sv. Metoděj tolik pracoval a trpěl, že jej sv. Otec nazval při této slavnostní příležitosti apoštolem a takřka mučedníkem sv. Stolicе.

Tak se stalo, že v sobotu 6. dubna, ve výroční den smrti sv. Metoděje, kolem poledne scházely se k velkolepé basilice svatopetrské hloučky slovanských bohoslovců a kléru, dlíci v Římě, aby zahájili své oslavy audiencí u sv. Otce. Byly zde zastoupeny všechny slovanské koleje římské: čsl. Nepomucenum, jugoslávská sv. Jeronýma, ukrajinská sv. Josafata, polská kolej, polský institut kněžský a Russikum. Přišli i různí řeholníci, Češi, Slováci, Chorvati, Poláci, Rusové, Slovinci, Ukrajinci. Všem zářila z očí radost a údiv, že tolik (na 400 nás bylo!) slovanských bratří žije ve zdech Věčného města.

Za chvíli objevila se ve dveřích audienčního sálu bílá postava sv. Otce, jehož přívětivá, usměvavá tvář působí vždy tak mile. J. Em. kard. L. Sincero, prefekt Orientální kongregace, představil sv. Otci účastníky audience. Hned nato zabouřil sálem slovanský zpěv bohoslovců ukrajinské koleje. Sv. Otec, usmívaje se, obcházel přítomné... libání prstenu... Otec a dítky Církve — katolické Rodiny...

Potom sv. Otec usedl na trůn a vyslechl projev přítomných, jež mu flumočil rektor jugoslávské koleje Mons. Dr. Juraj Magjerec: Sv. Otče! 1050 let je dnes tomu, co zemřel na Velehradě velký apoštol všech Slovanů, sv. Metoděj. Zástupcové světského i řeholního kléru slovanského, sešli jsme se, abychom nejen uctili památku tohoto velikána, nýbrž abychom se také nadchli k následování jeho heroických ctností a ústřední myšlenky jeho apoštolátu: neochvějně věrnosti k sv. Stolicí. Slibujeme Vám, sv. Otče, že taťto věrnost bude také středem apoštolátu našeho. Nakonec poděkoval sv. Otci za všechna dobrodiní, která prokázal slovanským národům, zvláště slovanským kolejím v Římě, a poprosil o sv. požehnání.

Tu Velekněz, přehlédnuv svými zraky všechny shromážděné a nadšen množstvím jejich — neboť nikdy, jak sám pravil, nemyslí, že zde v Římě je tak četná representace slovanských národů, nadšenými slovy vyličil sv. Metoděje jako velkého apoštola a neohroženého bojovníka za práva sv. Církve, za práva sv. Stolice; krásnými slovy, která vycházela z jeho otcovského srdce, milujícího všechny sobě svěřené, vybízel shromážděné k následování tohoto velikého světce — hrdiny. Zrak Otcův se vyjasnil, jeho hlas zmohutněl, když takřka ve věšteckém nadšení předvedl před našimi zraky vidinu nesmírného moře slovanských národů, bratrsky spojených spolu pevnou páskou víry, které se ztrácejí v nedozírných končinách horizontu. A jeho otcovská láska k těmto národům touží, aby mohla ještě mnoho dobra prokázatí svým drahým, věrným ale zvláště zbloudilým. Oči všech přítomných visely takřka při těchto slovech na rtech sv. Otce a srdce jejich mocněji bušila oddanou láskou k němu. Na konec požehnal sv. Otec všem přítomným, jejich budoucímu apoštolátu a všem národům slovanským. Do jásoťu zaburácel zpěv ukrajinských bohoslovců, „Mnoga ja liťa“. Sv. Otec, kdysi nuncius v Polsku, odvědil se polským: „Niech będzie pochwałań Jezus Kristus!“ A všichni jedním hlasem, ovšem různými jazyky, odpověděl: Na věky. Amen.

Tak skončil začátek jubilejních oslav, jejichž hlavní program se konal příštího dne, v neděli 7. dubna, v basilice sv. Klimenta.

O 10. hod. byla v horní basilice (basilika má totiž tři loď pod sebou) sloužena slavná mše sv. v byzantsko-slovanském obřadě. Staroslavná basilika jistě již dlouho neviděla takovou slávu a tolik lidí. Prostranná loď byla naplněna množstvím slovanských příslušníků i věřícího lidu římského. Z nejvýznamnějších hostů byl zde opět kardinál Sincero, polští arcibiskupové: J. E. kníže Sapieha, arcib. krakovský, J. E. Dabowski, ndp. Ledóchowski, generál jesuitů, ndp. Gillet, generál dominikánů, J. E. Dr. Radimský, čl. vyslanec u Vatikánu, vyslancové slovanských států a j. Po slavných bohoslužbách, při nichž účinkovaly sbory z ukrajinské koleje a z Rusíka, vystoupil na starobylý ambon (z něhož předčítal jáhen staroslověnsky epístolu) Mons. Sipiagin, bývalý člen carské dumy a po krátkém pozdravu rusky promluvil ke shromážděným o sťrastiplném životě obou sv. bratřů, zvláště však o jejich neochvějně věrnosti k sv. Stolicí.

Po promluvě, za burácejícího zpěvu slovanských písní, ubírali se přítomní v průvodě do spodní krypty k domnělému hrobu sv. Cyrila. Ponuré, zadumané zdi staré basiliky ořásaly se mohutným zpěvem hrdel nadšených Slovanů. Dozněla poslední slova: „Dědictví otců zachovej nám Pane!“ Dva kněží (Chorvat a Srb) zavěsili potom nad místem domnělého hrobu sv. Cyrila velký vavřínový věnec se stuhami v papežských barvách a s tabulkou, na níž byl latinsky nápis: „Na památku 1050. výročí blažené smrti sv. Metoděje, apoštola Slovanů, 6. dubna 885. V Římě, v kostele sv. Klimenta, 6. dubna 1935.“ Vedle nápisu jsou připojena jména šesti kolejí slovanských v Římě, jež věnec věnovaly. Potom zazpívali alumnové z Nepomucena latinský hymnus ke cti sv. Cyrila a Metoděje, J. Em. kardinál Sincero pomodlil se příslušnou modlitbu a udělil požehnání. Tak tato slovanská slavnost skončena latinskou modlitbou na důkaz, že všichni, ač rozdílných řečí, patříme svým srdcem k Římu...

Na Květnou neděli zakončeny tyto oslavy slavnostní akademií na vysoké škole Východního ústavu. Bohoslovci všech slov. kolejí zapívali různé sborové písně. Po prvním zpěvu přečetl spirituál Nepomucena P. Stork S. J. pozdravné telegramy moravského metropolity J. E. Dr. Leop. Prečana, jakož i čsl. a jugoslávského episkopátu; následovaly přednášky o sv. Metodějovi, italská (aby rozuměli i římsí hosté, P. Ledita S. J., prof. Vých. ústavu), chorvatská a slovinská. Nakonec poděkoval rektor jugoslávské koleje Mons. Juraj Magjerec sv. Otcí, J. Em. kard. Sincerimu a všem přítomným a vyzval je, aby se každého roku v památný den smrti sv. Metoděje opět všichni Slované sešli u hrobu sv. Cyrila vyprositi požehnání Boží slovanským národům.

H. B., Řím.

Moravští bohoslovci na Velehradě.

Ochoťně jsme přijali milý list olomouckých spolubratří, zvoucí nás na pout na posvátnou půdu velehradskou. Účast na prvním celostátním sjezdě katolíků v Praze zabránila by zdárnému průběhu a účasti obvyklé pouťi v prázdninách, proto rozhodnuto vykonati tuto „povinnost“ ve čtvrtek 23. května 1935. Tři autobusy přivezly asi 120 olomouckých, vedených P. Šuránkem a drem Klevetou, brněnská „Růže Sušilova“ vyslala 6 delegátů.

Vcházíme průvodem od Cyrilly do basiliky, kde se již stává ležení k opravě svatyně, klademe věnec na hrob arcibiskupa A. C. Stojana a po Veni Sancte promlouvá k nám P. Kubeš, S. J. — Oba svatí bratři i tento arcibiskup, kolem jehož hrobu stojíme, výmluvně k nám mluví o velikosti kněžství, ukazují cestu, kterou musíme jíti, chceme-li šťastně dosáhnouti svatě hory Páně. Svatost života, důkladné vědomosti a vymodlené opravdové církevní smýšlení — tyto dary mohou nás jedině disponovat k úkolu, na který se připravujeme. A pomůcky? Mohl by tento sluha Mariin nepřipomenouti nám Ježí bezpečnou ochranu? Nezapomínejme na Eucharistii a na pobožnost k Duchu sv.

Pak kázal jáhen vlp. Martinů — kladl nám před oči velký vzor sv. Věrozvěstů i Stojanův. Následovala slavná Mše sv., obětovaná P. Šuránkem u oltáře P. Marie — Královny máje.

Po Mši sv. vykonán výlet na hrad Buchlov. Odpolední shromáždění ve Slovanském sále zahájil orchestr a sbor studentů papež. ústavu, potom kol. Boh. Zlámal, předseda Stojanovy liter. jednoty přítomné přivítal: celý národ je vlastně živým pomníkem díla a oběti sv. Bratří a považme, že kněz musí býti v tomto pomníku hlavou, musí mu dodávat tvaru a pravé podoby. Dr. Cinek, zvolený jednohlasně předsedou sjezdu, zapěl svým nadšeným srdcem velkolepou ódu na Velehrad, kěz pokračujeme ve všem cyrilometodějském, bude to ku bláhu Církve i Vlasti. Kěz by se zde scházeli ročně bohoslovci, zvláště novokněží, k načerpání svatého nadšení. Následovaly pozdravy: Msgr. kanovník Jemelka, tajemník Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje: Idea cyrilometodějská není jen něco partikulárního, jen náš privátní český zájem — to je čistě církevní podnik — jak možno sledovat z alokucí Sv. Otců, počínaje Lvem XIII., zvláště pak z posledního projevu Pia XI. ke slovanským klerikům. Pěstujme ideu cyrilometodějskou, přičiňujme se, aby přinášela hojnost ovoce v životě církevním i národním.

P. Zamykal, redaktor „Našince“: člověk nezapomíná na své rodiště, byť i chudičké a zapadlé. Velehrad možno směle pokládati za duchovní rodiště nás všech — bylo by proti přirozenosti zapomenouti na Velehrad, nepracovati pro velkou myšlenku apoštolátu!

P. Kolářek, S. J., rektor velehradský: — Buďte staviteli duchovního chrámu a pomníku cyrilometodějského, především ve svých nitrech, potom formujte duchovní tvářnost své země, dle vzoru svatých Apoštolů. Vřelá slova tohoto Otce, jehož jsme poznali (jak brněnští tak olomučtí) letos na svých seminárních exerciciích, padla do otevřených srdcí.

P. Škarek, S. J. představil se nám jako stařec, závidící mladým jejich mládí, ale plamenná slova přesvědčila o duchovní svěžesti. Myšlenka cyrilometodějská je dílo papežské, je naší povinností býti jejími šířiteli — ba více — staňme se jejími mučedníky!

P. Šuránek, milý olomoucký spirituál, přivítal srdečně letos po prve s námi na Velehrad zavítavši spolubratry Němce, Maďary, Rusíny — jsme ve službách jednoho Krále, zasvětili jsme „omnia Uni“ a mezi sebou nemohli bychom se dorozumět, nemohli bychom vytvořit jednu kněžskou rodinu? Doufejme, že i na příštích sjezdech se sejdeme se všemi národnostmi.

Na konec pozdravil shromáždění kol. Fr. Musil, jménem svých brněnských bratří. „Bože, učiň ze srdcí našich, srdce sušilovská a stojanovská.“ — Na památku Stojanova zvyku přečetl kol. Tkadlčík ve staroslovansčině (a pak v češtině) 14. kap. z „Pochvaly sv. Cyrila a Metoděje“. Pouť ukončena svátostným požehnáním, uctěním ostatků sv. Cyrila a modlitbou o sílu a vytrvalost.

Sjezd tlumočil opravdové bratrské nadšení a upřímnost. Kěz je předejrou letošních slavností v Praze i oslav svatometodějských na Velehradě, přeložených na rok 1936!

Jan Slabý.

Naši jubilanti.

70 roků se dožil J. M. Msgre ADOLF TENORA, děkan brněnské kapituly a papežský protonotář, dne 31. května t. r. Rodák z Kunštátu, působil po vysvěcení (1888) v Kloboukách u Brna, v Brně-Zábrdovicích a v Šaraticích (farářem 1896–1923). Jako kaplan a administrátor zábrdovský dobře se zapsal v srdce dělnictva, o něž se tehdy pokoušeli socialističtí agitátoři. V Šaraticích postavil pěkný románský kostel. Je znám co praktický národohospodář a finančník. Jako kanovník (od r. 1923) je pečlivým kustodem brněnského Dómu, předsedou Zemského svazu charity, předs. Cyrilometodějské záložny, předs. Družstva Sušilovy koleje a podpůrného spolku „Sušil“, členem spolku pro zřízení katol. gymnasia v Brně a j. Pro své osobní kvality: dobré srdce a štědrou ruku, která ráda dává na věci dobré, pro praktický postřeh a předvídavost byl vždy a jest milován všemi, kdo ho znají. Nebylo náhodou, že oslavný večírek v Brně (20. V. v Novém Domově) k jeho počtě pořádala Sušilova kolej a Svaz charity. Oslavovali svého dobrodince, mecenáše. Ale i naše „Museum“ panu prelátovi vděčí za leccos. Děkujem mu vděčně a přejeme mu další požehnaná léta. Fiat.

60. rok věku dovrší J. M. Msgre Dr. METODĚJ MARVAN, kanovník stoliční kapituly a profesor práva a ritu v kněžském semináři brněnském — ve vigilii našich Věrozvěstů 4. VII. t. r. Pochází z Nové Vsi Tišnovské. V alumnátě byl předsedou Říše Sušilovy a redigoval 31. roč. Musea (1896–7). Jako kněz už byl poslán na studia do Říma (Anima), kde dosáhl doktorátu filosofie. Dlouhá léta byl regentem semináře chlapeckého. Houževnatostí, podporovanou nevšedním nadáním, si osvojil takové znalosti, že je opravdovým polyhistorem v theologii, také všechny téměř disciplíny po nějakou dobu suploval a dodnes je biskupským komisařem všech předmětů při semestrálních zkouškách v semináři. Od roku 1933 je kanovníkem brněnským. Před tím zastával v našem alumnátě mimo profesuru úřad vicesuperiora a bibliotekáře. Knihy jsou jeho živým zájmem a pokladem a láska k nim snad charismatem, nebo aspoň charakteristickým znamením. Soukromá jeho theologická knihovna, do níž vložil veškeré své příjmy, je vskutku unikum. Síly a schopnosti své zasvětil cele Církvi, pro níž žije a pro níž neúnavně pracuje. Při vši své sčtetlosti (patrologie, filologie), vědomostech a vysoké důstojnosti hierarchické zůstává skromným, dobrosrdečným, humorným, všem nám drahým „monsignorem“. Zbožnost, učenost, skromnost a naprostá oddanost k Církvi — ta harmonie nám imponuje. Vaše Milosti, zůstaňte nám dlouho zdrav.

50. — „Abrahama uviděl“ Msgre Dr. JOSEF HEGER, profesor St. Zákona v brněnském theol. ústavě. Narodil se 7. V. 1885 v Nyklovicích; jako boboslovec také byl předsedou naší Růže Sušilovy a čilým redaktorem Musea (roč. 42. 1907-8). Jako kaplan u sv. Maří Magdaleny v Brně byl poslán do Palestiny, kde studoval bibliikum. Byl tam též vicerektorem rak. hospice; nato po roční supletuře S. Z. v Brně (místo dra Sedláka, jenž chystal spis o J. Husovi) dosáhl na vídeňském Frintaneu doktorátu theologie. Po profesuře na gymnasiu v Mor. Budějovicích byl pověřen vyučováním St. Zákona v našem alumnátě — po Msgru J. Sedlákově (1924). Jako profesor bobosloví přeložil (básnický) z knih S. Z. Velepiseň, Ijjob, a Joel; boboslovcům zavděčuje se zvláště jako povoláný vykladatel žalmů. Hluboký vědec a citlivý vnímatel krásy. Jeho slova při exegesi žalmů vlévají sílu, lásku a nadšení. — Dr. Heger je již deset let ředitelem Sušilovy koleje t. j. vůdcem katol. akademiků, ale vůdcem milovaným a obdivovaným. S pomocí pana preláta Ad. Tenory postavil před dvěma roky ve svém rodném, přírodním krásami bohatém horáckém kraji v Dalečíně letovisko pro akademické kursy, jež se dobře osvědčily. SKA Moravan je mu povinen nejvděčnějšími díky. Msgre Heger je duch agilní, jenž své neobyčejné schopnosti věnuje získání a výchově akademických srdcí k Dobru. Kéž se mu tato činnost daří i nadále a nese ovoce!

Z N A Š E H O R U C H U

BRATŘÍ, DO PRAHY!

*Christus vincit.
Christus regnat.
Christus imperat.*

JEŽÍŠ — NÁŠ VŮDCE Z NEŠTĚSTÍ A BÍDY!

S ostatními věřícími jistě, bratři, i my boboslovci Č. S. R., pojedeme do Prahy na I. celostátní sjezd katolíků čsl., abychom vyslechli „rozkaz“ svého Generalissima, samého Ježíše, jenž k nám promluví ústy našich vrchnopastýřů — biskupů. Jsme aspiranty v důstojnické škole Boží armády. Dostavíme se „k rozkazu“, jež nutno vyslechnout a v srdce vrýt dříve, než jako důstojníci se dáme na těžkém terénu nevdečných lánů českých do partikulární ofensivy pro zájmy Kristovy. Budeme bojovat, bít se s náboženskými, kulturními a sociálními nepřáteli Ježíšovými — o duše lidské.

Mnohdy nemůžeme pochopit, jakých úspěchů tito Ježíšovi — a tedy i naši — nepřátelé dosáhli v duších lidských. Obdivujeme se **vytrvalosti, obětavosti, opravdovosti, nerozdělenosti, svornosti a útočnosti** těch zaprodaných tovaryšů Jidášových, — „jenž se stal vůdcem těch, kteří jali Ježíše“, Skutky apoštolské I. 16. — a často malomyslnost vniká nám do srdce... To dopouštíme, aby milost Ježí-

šova naší vinou — ó, běda přemoženým! — kapitulovala před zlobou a démoničností Luciferovou! To zapomínáme na sílu modlitby: „Svatý Michaeli archanděle, opatruj nás v boji, proti zlosti a úkladům ďáblůvým budiž nám ochranou...!“ „Co máme tedy dělati?“ — Vzítí si příklad z našich odpůrců a cele zasvětit svoji hřivnu — jednu, pět, deset hřiven! — službě Ježíšově, službě Církvi, Pravdě tak, jak oni, nešťastní, je zaprodali lži, nebo nanejvýš své „také pravdě“.

Jaké jsou povinnosti svobodného zednáře? — Svobodný zednář musí neúnavně pracovati na uskutečnění cíle svob. zednářství. Musí všechny otázky, které hýbají lidskou společností, pilně studovat, jejich řešení a uskutečňování v mírnosti hledati a nabyté vědomosti kolem sebe rozšívati. Musí to být **člověk dobrý, spravedlivý, úctu budící, oddaný, statečný, prostý veškeré pýchy a ctižádosti, povznešený nad jakékoliv předsudky a otročení, hotový pro vítězství práva a pravdy ke všem obětem** (z katechismu svob. zedn. v knize Milostí Boží přemoženého exzednáře). Takový musí být bojovník antikristův, takových musí být, sto, tisíc..., aby vítězství zla bylo tak téměř všeobecné, jak to vidíme dnes. Jaký tedy musí být každý voják Kristův, aby tento útok pekla paralysoval, a jaký teprve, aby zajistil vítězství věci Ježíšově? Jaká musí být celá armáda Kristova...? **Jací vůdcové obrodné katolické aktivity?**

POŘAD:

26. VI. (středa): Sjezd všech v Praze.

27. VI. (čtvrtek): Společná Mše sv. s promluvou. 10—12 h. porada I., 14—17 hod. porada II.

28. VI. (pátek): Společná Mše sv. s promluvou. 10—12 h. porada III., odpoledne volno s programem všeobecným.

Předmět porad: Dnešní stav činnosti kněžské a jeho oživení.

Rozdělení:

Porada I.: **Kněžský apoštolát lásky.**

- a) Historický a věčný vztah charitativní a sociální činnosti kněžské.
- b) Kněžská práce v říšské charitě a její žádoucí rozkvět.
- c) Spolupráce církve v sociálních institucích veřejných.

Porada II.: **Kněžský apoštolát milosti.**

- a) Život v milosti (význam a úkol milosti pro život).
- b) Vnitřní jeho vzrůst (půda: srdce, rodina, osada — prostředky: Mše sv., svátosti a svátostiny).
- c) Vnější jeho organizace (k rozkvětu u věřících: zbožná sdružení; k získání odloučených: cesty ke konversím).

Porada III.: **Kněžský apoštolát činu.**

- a) Vliv křesťanství na veřejný život.
- b) Laicism světa (bolševism, antiklerikalism, indiferentism proti Bohu, Církvi, náb. životu).

- c) Postup Církve (sjednocení praktické činnosti kněžské a organisace společné práce).
- d) Závěr: „Poznejme se, spojme se a milujme se.“ (Přednáška vyhrazená Slovákům).

Předsednictvo a řečníci.

- a) **Předsedou** porad je Njdp. arcibiskup pražský Dr. K. Kašpar, primas český. Výkonnými předsedy generální vikáři jednotlivých diecésí.
- b) **První řečníci** těchto porad jsou njd. páni biskupové.

* * *

Něco speciálně jen pro bohoslovce na sjezdě pro nedostatek času asi nebude (nanejvýš — pò dohodě — ve čtvrtek 27. VI. večer akademie, nebo v neděli pout do St. Boleslavě). Ubytování budeme (radno vzít si ložní přikrývku vlastní) v dejvickém kněžském semináři a v blízkých školách. Stavovské naše sněmování bude rovněž v dejvickém alumnátě. Budem skutečně tvořit jednu velkou duchovní rodinu. — V každém semináři si zvolte pořadatele věcí sjezdových, přihlaste se hojně a včas generál. sekretariátu a přesně se držte hořejšího programu (příjezd porady...). Další informace podá Msgre Dr. Al. Kudrnovský (Praha III., 812, Kamenická 35), nebo pražská Růže Sušilova (kol. Šebor, Zima, Anbrecht, Kabeláč t. j. členové sjezdové komise boh.).

* * *

Měli jsme vlastně putovat v počtu co největším k hrobu našeho prvoučitele, věrozvěsta sv. Metoděje na Velehrad. Ale to jsme jednak již vykonali (viz str. 170.), jednak odložili na rok příští. Letos však si **pojedeme pro rozkaz Ježíšův, pro pokyny, pro nadšení, pro sílu, pro lásku, pro milost do svatováclavské Prahy**, abychom tím vším vedeni a plni stali se schopnými nástroji Kristovými k získávání srdcí dobré vůle — byť i dočasně bloudících — Lásce Boží a k přemáhání nenapravitelných srdcí zatvrzelých „Božskou mocí“ a ponechání jich — Spravedlnosti Boží. M. F.

Činnost Růže Sušilovy, literární jednoty bohoslovců brněnských za školní rok 1934-35.

Růže Sušilova spolu se Stojanovou liter. jednotou olomouckých bohoslovců pořádala ve dnech 16.-17. července 1934 tradiční pout bohoslovců na Velehradě. Naši kolegové zúčastnili se několika čísly akademie. Jednota byla též zúčastněna na předcházejícím sjezdu Katol. stud. a „Slavia catholica“. Prázdninového zájezdu bohoslovců do Polska zúčastnili se od nás 3 kolegové. To asi vzbudilo čilejší styk s Poláky. 2. číslo letošního ročníku Musea bylo věnováno tomuto zájezdu. Poděkoval za ně zvláštním příspěvem J. E. Kardinál Hlond. Do téhož čísla byly vloženy též letáky, zvoucí bratry Slovany na Katol. sjezd do Prahy (spolu s přípravným výborem Katol. sjezdu v Praze).

Brzy po prázdninách začala spolková činnost vlastní. Košický bohoslovec Jano Švec nás několika upřímnými slovy poučil o slovenských poměrech. Šestnáctého výročí naší samostatnosti jsme vzpoměli domácí akademii 27. října s přednáškou kol. Krčka o legiích a čísly hudebními, zpěvními a recitacemi. Po exerciciích přednášel kol. Pavel Bartoš na thema: »Farnost – mysterium« (dle »Die lebendige Pfarrgemeinde«). Dne 9. prosince přednášel kol. Fr. Stehlík o »Objektivní, t. j. liturgické zbožnosti.« Byly to hlavně zkušenosti a poznatky, získané jeho pobytem v Klosterneuburgu u P. Parsche. Vhodně zapadla po vánocích přednáška kol. Vykopala o »Podstatě katolické akce«, jak ji poznal na IV. »Seelsorgertagu« ve Vídni o vánocích. Doplněním těchto tří praktických přednášek bylo pojednání kol. V. Kosiny o »Katolických jednotách na Moravě«; přednáška byla 3. února. Svátek svého patrona sv. Tomáše Aquinského uctili jsme tradiční akademii 7. března. Přednášel kol. Fr. Vlach o křesťanském kosmopolitismu a moderním mythu národa a kol. O. Damborský o »Duchu Tomáše Štítého«. Kromě toho byla čísla zpěvní, hudební a recitace. Valná hromada konána dne 24. března 1935.

Dne 5. května přednášel kol. J. Veselý na thema: Návštěva katakomb. Padesátého výročí smrti P. Křížkovského jsme vzpoměli 8. května vzpomínkovou schůzí, na níž promluvil kol. J. Válka. Kol. Hadrava ve své přednášce 19. května objasnil podstatu liturgie. To jest asi činnost naší Ruže Sušilovy v suchých datech. V rámci Ruže je samostatně organisován agilní kroužek sociologický, o němž na jiném místě. O misijní zájem u našich bohoslovců pečuje Unio pro missionibus.

Styk s jednotami našimi i zahraničními udržuje se asi na stejné výši jako léta minulá. Hlavně ošem se Stojanovou literární jednotou bohoslovců olomouckých. Také s bohoslovci slovenskými jsme se snažili o sblížení a poznávání. Místo tradiční prázdninové pouti bohoslovců na Velehrad konala Stojanova liter. jednotka olom. bohosl. pouti již 23. května (pro Katol. sjezd v Praze), již se zúčastnila také členná delegace od nás. 2. června byla svatometodějská akademie s přednáškou kol. Otýpky »Odkaz Metodějův«. Aspoň v myslí jsme dleli u hrobu našeho velkého věrozvěsta... Pěkně pracuje orchestr (dirig. C. Mazal) a sbor (dir. P. Hross).

Naše činnost v uplynulém roce soustředila se na vlastní náš život. Šlo o to, abychom vlastní samostatnou práci dovedli se zařadit na své místo. Nové a stále staré otázky kněžského života a práce, jež se hlásí o dostatečnou odpověď vede nás na tyto cesty. Má-li totiž kněz stát se rozdávačem tajemství Božích, nezbyvá, než aby byl jimi proniknut a s nimi rostl a srostl. Potřeba silného vlastního života, štipeného a zakládaného milostí Boží, nutí nejprve k práci na upevnění sebe a pak teprve obrátiti se k činnosti vnější. Nezáleží tedy na množství tak zvané činnosti, ale na její kvalitě, t. j. na osobním zaujetí pro věc a její proniknutí. A právě o to jsme letos usilovali. Tolik na vysvětlenou, kdyby se snad zdála někomu taková činnost chudá či jednostranná anebo nepraktická. Ty věci nejabstraktnější jsou nejpraktičtější, protože jsou základem.

Ondřej Damborský, jednatel.

Sociologický kroužek R. S. v roce 1934–35.

Členů 106. Schůzí 11; účast průměrně 40. Debaty bývaly velmi živé. Themata: Prapor práce v Soběšicích u Brna – kol. J. Hudec; Knickerbockerova kniha: Bude válka v Evropě? – referát K. Otýpky; Stávky – kol. Kovařík; Charita – kol. Vlach. Nookracie podle knihy dra K. Miklíka – kol. Damborský. Největší dík patří předsedovi kroužku kol. Fr. Musilovi, který měl dvě informativně-apologetické přednášky o vůdci Slovenska Andreji Hlinkovi a autonomii, přednášku o stavovském řádk, dovedl schůze oživit, temata aktualizovat a zakončit pointou... Před vánocemi se vybralo pro brněnskou chudinu 555 Kč a 7 košů obnošeného šatstva. Před velikonoce byla valná hromada a novým předsedou zvolen K. Otýpka. Po velikonoce byla přednáška o Dolfusovi – vlp. Jordán a 2 přednášky o historii politického katolicismu u nás – předseda. Jak to všechno ocenit? Poněvadž S. K. není k tomu, aby vychovával budoucí politiky a národohospodáře, nýbrž aby budil zájem a šířil porozumění pro sociální potřeby lidu, jehož blaho (časné i věčné) nám bude svěčeno – takhle uvažováno, konal kroužek dost!

K. Otýpka, předseda.

Zpráva o činnosti misij. kroužku »Unio pro missionibus« v Brně za rok 1933–34.

»Můj duch nemůže mít pokoje při pomýšlení na miliardy lidí, kteří neznají Ježíše Krista a přál bych si, aby tato moje úzkost byla zvěstovatelkou činnosti.« Těmito slovy volá nynější sv. Otec Pius XI. – papež misíí – k celému katolickému světu. Neboť každému katolickému křesťanu musí záležeti na tom, aby co nejvíce pohanů obdrželo radostnou zvěst – evangelium Kristovo. Misionářem dnes (podle slov P. Zemana) může být každý člověk, tím více tedy má jím být každý kněz a tedy i bohoslovec, který se na sv. kněžství připravuje. Vždyť je misionářů tolik zapotřebí. – Na valné hromadě 11. června 1934 zvolen předsedou kol. J. Navrkal (III. roč.). Papírnickví kroužku převzal kol. Krpálek (I. roč.). Členů bylo 120. Rádných přednáškových schůzí 11. Jedna mimořádná se světelnými obrazy o působení přerovských sester misionářek na Mahaice.

Temata přednášek byla časová a praktická. Postavu sv. Pavla – největšího misionáře – dobře vykreslil kol. Vykopal. Výročí nastolení sv. Otce Pia XI. oslavili jsme přednáškou kol. Kramerta. Temata praktická byla na př. »Misie ve škole« kol. Stehlík, »Misie na kazatelně« kol. Eisen. Několik přednášek bylo též věnováno otázce unijní: »O dogmatice východní církve« kol. Křehlík a »O sjednocovacích snahách« kol. Šula.

Ani o prázdninách neochabovala činnost členů spolku. Bylo uspořádáno 8 misijních přednášek a tak šířeny misijní myšlenky mezi lidem; byla též 1 misijní akademie a 1 besídka. Čistý výtěžek (asi 500 Kč) věnován na misie. Mimo to byly rozšiřovány mezi lidem časopisy a misijní kalendáře.

Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje bylo poskytnuto 200 Kč; na africké misie dáno 50 Kč, na misie mezi krajany v Belgii 50 Kč. — Kroužek odebírá 12 časopisů a půjčuje je svým členům, aby jim umožnil sledovati nejnovější zprávy z misíí.

Děkuji všem, kteří se přičinili o buzení a živění nadšení a lásky k práci misijní.

Arnošt Korec, odst. jednatel.

Apologetický kroužek bohoslovců »Jirsík« v Č. Budějovicích.

Letos bylo v našem kroužku 78 členů. Hned v září vytvořily se dva nové kroužky: asketicko literární a sociologický, které podávají zprávu o své činnosti samostatně. Jejich členové účastnili se však stále také společných schůzí.

Cílem naší činnosti byla příprava na kněžskou práci. Počet knih i odbíraných časopisů se opět zvětšil, bude třeba v nejbližší době účelně přeraditi knihovnu a uspořádati archiv. Rádných schůzí členských konáno 10. V jedné z nich přednášel dp. rektor K. Reban o práci v Katol. akci, ostatní přednášky a referáty měli členové. Témata: Zpráva o velehradské pouti bohoslovců (J. Mošnička). Jak pracovati přednášku (J. Krčál), Liberalismus v hospodářství (K. Tomšů), Světovi kazatelé (J. Zítek), Propagace katol. tisku (B. Mráz), Poměr Čechů k misíím (A. Kašpar), Hmota a duše (K. Zíka), Karita (A. Malý), Výchova apoštol. smýšlení, směrnice pro laický apoštolát (M. Trdla). Při některých schůzích rozpředla se čilá výměna názorů. Všechny přednášky byly pečlivě připraveny. Mimo to oslavili jsme slavnostní schůzí 28. říjen a vzpomněli jsme zásluh zesnulého preláta dra Hejčla na pietním večeru (F. Bezpalec; orchestr, sbory, sólo). Podobně vzpomene nyní i zasloužilého dra F. X. Nováka.

V letošním roce jsme se snažili buditi součinnost všech členů, pěstovati smysl pro spolkovou činnost a dáti návod k správnému vedení spolku. Těšíme se, že celostátní sjezd katolíků přispěje k vzájemnému poznání bohoslovců, přinese nové náměty a spojí bohoslovce k spolupráci již v semináři i později v duchovní správě pro »Boha, církve i vlast«.

J. Mošnička, jednatel.

ASKETICKO-LITERÁRNÍ kroužek byl založen na ideových základech: »Posvěcuj sebe duchovním životem, posvěcuj jiné. Vzdělávej se pro těžký úkol moderního kněze-apostola! K tomu užij všech dosažitelných prostředků!« Schůze byly konány pravidelně každý týden. Při nich byl podáván přehled z časopisů o všem, co může bohoslovci prospěti, podávána kritika nově vyšlých knih, zejména nábožensko-duchovní literatury a při každé schůzi byla přednáška, a to z nejrůznějších polí apologetiky, liturgie, patristiky, hagiografie a asketiky. – Členové kroužku přeji svému prvnímu předsedovi a vlastnímu zakladateli kroužku dp. Aug. Malému a horlivému členu dp. Al. Střelečkovi hojně požehnání Boží jejich pracím na vinici Páně.

Jan Zítek, t. č. předseda kr.

Zpráva o činnosti sociologického kroužku při Apologetickém kroužku »Jirsík« v Českých Budějovicích.

V letošním školním roce byl zřízen při našem Apologetickém kroužku »Jirsík« také kroužek sociologický. Do nově zřízeného kroužku vstoupilo 16 bohoslovců, kteří systematicky pracovali na základních sociálních a hospodářských otázkách. Programem kroužku je seznámiti jeho členy s rozličnými sociálními a národohospodářskými teoriemi posledních století, ukázati jejich vady a příčiny jejich zhroutilí a přivést členy k poznání, jak pevným opěrným bodem uprostřed dnešní sociální nervosity a krise je nový princip sociálního řádu, hlásaný v encyklice 40. anno. Během 24 pracovních schůzí byly postupně probrány všechny oddíly encykliky Qu. a. se stálým zřetelem k jejímu prototypu *Rerum novarum*.

Postup práce: pracovní schůzi jsme rozdělili na 2 části. V první části byla přednáška ve formě výkladu a v druhé části se o předneseném debatovalo. Na jednotlivé pracovní večery vypracoval si střídavě vždy některý člen komentář k určitému odstavci nebo i k většímu oddílu encykliky a ostatní členové si připravili pro dotyčný oddíl látku k debatě. Toto řešení schůze se nám zcela osvědčilo, neboť jsme tak docílili jak živosti na schůzích, tak i stálé (morálně nucené) spolupráce všech členů kroužku.

Je samozřejmé, že práce v kroužku nebyla bez obtíží a že nešlo vždy všechno hladce. Největší nesnáze byla v tom, že, aniž jsme to hned s počátku tušili, jsme si určili program příliš rozsáhlý a proto bylo někdy dosti obtížné udržovati spojitost s rozdělením látky v encyklice. Je pochopitelné, že se nám vždy a vše dokonale nezdařilo, ale s ohledem na to, že jsme měli kroužek první rok, můžeme a také jsme s výsledkem činnosti spokojeni a těšíme se na činnost v příštím roce, kdy se již budeme moci věnovati speciálnějším sociálním otázkám.

Brynychova jednota bohoslovců v Hradci Králové.

Naše Jednota hned po zvolení nového výboru ujala se s novým nadšením práce dle směrnic, které nám naznačil náš vzácný příznivec Msgre Dr. Buryšek. Jeho slova: »A te incipiat cogitatio tua et in te vadat« byla nám po celý rok vůdčí devisou.

Dle příkladu svého vůdce, velikého biskupa-vlastence Brynychy, usilovali jsme především o to, aby naše Jednota poskytla našim členům ušlechtilou četbu jak beletristickou, tak didaktickou. Za tím účelem byla naše knihovna doplněna řadou cenných knih.

Členských schůzí bylo vykonáno 7, výborových 9. Na členských schůzích byly podávány referáty Jednotou vyslaných delegátů. Dále byly vykonány přednášky buď členy samými nebo pozvanými řečníky. Jedna členská schůze byla konána jako mimořádná valná hromada.

Jako jiná léta bylo 28. října oslaveno výročí naší samostatnosti slavnostní schůzí, kterou poctili svou vzácnou návštěvou veleúctojní pání představení a 7členná deputace kolegů Němců. Vhodný referát přednesl kol. předseda. Rovněž obvyklý mikulášský večírek byl letos pořádán.

V rámci Brynychovy Jednoty rozvíjely svoju činnosť užší kroužky a to kroužek sociologický, esperantský, pěvecký, misijní a nově založený kroužek foto-amaterský.

Přesto, že naše práce byla skrytá a omezena pouze na činnost sebevzdělávací a výchovnou, sledovali jsme bedlivě vše, co se děje v našem katolickém životě. Tak 27. května byla vyslána delegace na zemský sjezd katol. mládeže v Litomyšli, aby tlumočila přání a lásku českých bohoslovců ke hnutí katol. mládeže. I na sjezd katol. studentstva, konaného 30. června na Velehradě, byli vysláni delegáti.

Korespondenční styk udržovala naše Jednota především s Ústředím katol. studentstva, s bratrskými spolky v Olomouci, Praze, Nitře a Brně, v poslední době s kanceláří přípravného výboru kat. sjezdu.

Několik suchých dat ovšem jen zhruba vystihuje celou činnost naší Jednoty, že i letošního roku dosáhla naše jednota svého cíle, musíme poděkovat především našemu vzácnému příznivci vldp. Msgru Dru Jos. Buryškoví, dále horlivému předsedovi ctp. Janu Filipovi a všem členům Jednoty, kteří přispěli k prospěchu a zdaru naší spolkové práce.

Václav Talacko, t. č. předseda.

Maceček M., t. č. jednatel.

Zpráva o činnosti spolku bohoslovců »Bernolák« v Nitře.

Keď sa na konci roku pozremo do minulosti, môžeme s radosťou konštatovať, že v šk. roku 1934/35 vyvinula sa v našom krúžku pekná činnosť. Lebo ako referoval bývalý br. tajomník P. Macko: »...krúžok nielen zadost učinil programu, ktorý si na začiatku roku vytýčil, ale sa naďalej zdvihol.«

Prácu, snahu a život vidno lepšie v čísliciach. Na siedmich slávnostných a štyroch riadnych zasadnutiach odznelo 19 prednášok, 8 básní, 12 sborov a 7 hudobných čísiel. O tieto sa najviac zaslúžil br. Ján Milo. Prednášky boli príležitostné, zapadajúce do cirkevného roku i tlmočiace čítania sviatočné – národné. Vyskytli sa i témata všekultúrne, sociálne i špeciálne bohoslovecké a misijné. Básne boli recitované väčšinou len príležitostne, a to od autorov tak iných ako i našich – seminárskych. Zaplňovanie programu jednotlivých schôdzok nerobilo ťažkostí. Pracovali všetky ročníky.

Významnejším momentom bolo vystúpenie krúžku v kultúrnom dome, kde sme usporiadali »Misijnú akademiú«. Myšlienka výstupu a program skrsly z domácej vianočnej akademie. Program, pravdaže, bol zmenený, doplnený. Verejnosť odmenila snahu srdečným uznaním.

Vnútorne zaležitosti krúžku vybavovali sa na schôdzkach výborových, ktorých bolo šesť. Knižnica sa obohatila dielami v cene 1000 Kč. Mnohé knihy boli dané do väzby. Predplatné za časopisy činilo 350 Kč.

Toho roku peknú činnosť vyvinul i misijný odbor. Tuto niektoré prednášky boli spestrené i svetelnými obrazmi. Na Dielo šírenia viery sa sossbieralo 388.55 Kč. No misie nezabudli sme podporiť i modlitbami, pôstami a sebezapreniami.

Alojz Furler, tajomník.

Theologický ústav C. Ss. R. v Obořišti.

Letošní rok směle řadíme k nejpłodnějšímu období našeho ústavu; tím spíše, že při tak malém počtu bohoslovců (23) odborová činnost nejen neklesla, nýbrž v mnohém směru předčí i jiná léta.

1050. výročí smrti sv. Metoděje oslaveno 28. dubna 1935 dvoudílnou akademií. Stříbrné zvuky trub, šifřících prostornými chodbami dojemnou melodii »Bože, cos ráčil«, svolaly nás do ústavní auly před ozdobený obraz našich věrozvěstů. V první části rázu přednáškového uctěna památka světců hudebními produkcemi, zpěvy (Modlitba sv. Cyrila na sotnách, Hvězdy dvě...), básněmi a slavnostní řečí »Idea cyrilometodějská v dějinách Československa«. V díle druhém znázorněny v 8 živých obrazech život a dílo sv. bratří.

Nadšení pro unionism živí »Jednota modlitby za sjednocení«, spojená s ACM. Po celý rok sloužena byla v našem kostele O. Ivanem Mastylakem mše sv. slovan-ským obřadem. Se zájmem o sjednocení vzrůstá i snaha po znalosti ukrajinštiny, ruštiny, bulharštiny, maďarštiny, rumunštiny a jiných východních jazyků.

Pěvecký sbor, který vystoupil letos též na Sv. Hoře a ve St. Boleslavi, před- nesl 37 mší, z toho 14 orchestrálních, 18 sborových a 5 chorálních; mimo to 8 sborových litaní, 108 liturgických a náboženských a 10 světských skladeb. Naši hudebníci ukázali své umění 18 novými hudebními čísly, vesměs českých mistrů.

Homiletický kroužek dosáhl v letošním období rekordního čísla 40 řečnických cvičení. Literární činnost bohoslovců vykazuje zdařilé práce v čes. »Alfonso« a něm. »Klementu«. Mnoho příspěvků zasláno do »Věstníku sv. Josefa«, »Musea«, »Jitra« a ACM. Pro ústav zakoupena též filmová přednáška P. Urbana O. F. M. o Kato-lické Akci. Během roku předvedeny 2 vědecko-zábavné filmy »Rozhlas ve filmu« a »Nibelungové«. Promítací přístroj »Filmosto« nám přenesl na plátno řadu krás- ných obrazů ze zámořských misí našich řeholních spolubratří – Odcházejícím důstoj- ným panům děkujeme za obětavou spolupráci a přejeme hojně Božího požehnání.

Laudetur Jesus et Maria semper Virgo!

Fr. Fiala, C. Ss. R.

Zpráva o činnosti Osvaldovho lit. krúžku slov. bohoslovcov v Trnave,

podaná na XII. riadnom valnom shromaždení 22. apríla 1935.

Dnešným dňom sa opäť končí obdobie nášho spolkového života. Odstupujúci výbor skladá bilanciu za uplynulý rok. Činiač retrospektívu do minulosti, zbadáme väčšie menšie elongácie aktivity nášho krúžkového života. – Hneď na začiatku musím spomenúť, že výbor, aký vyvolilo XI. riadne valné shromaždenie, nezostal v takej zostave, keďže dvaja funkcionári odišli na štúdiá do Olomouca. Preto úrad tajom- níka br. J. Sedláka a úrad I. revízora br. J. Hrušeckého prevzali za súhlasu člen- stva br. Ferd. Nukovič a br. Ján Hanzlík. Taktiež za druhého knihovníka bol pri- bratý br. Syl. Rak.

Náš krúžok konal prácu, ktorá sa úmerne srovnávala s podmienkami semi- nárskeho prostredia. Pracovali sme v duchu bližších a ďalších predchodcov. My sme nevystupovali a nezasahovali na vonok – myslím tu mimo seminárskeho ovzdušia – do krúťnavy verejného života, nás neinteresovala natoľko múťnava politických košťelácií dneška, my sme sa neúčastnili práce, ktorá by priamo vyplývala z ná- rodne-politických snáh slov. národa, ale naopak v našej svätyni – pomenovanej po veľkom slov. kňazovi R. Osvaldovi – slúžiacej k doplneniu a prehľbeniu vlastných individualít, sme kresali a usúchovali seba pre verejný život v tichosti na vonok, avšak hlučne a aktívne vo vnútri seminára. Naša žeň vzdelávajúcich a slávnostných schôdzí poskytovala materiál buď čisto náboženský, buď naša činnosť zasiahla do sfér zdravého nacionalizmu, alebo prednášky odkrývaly hodnoty slov. minulosti; jedným slovom všetka naša činnosť smerovala k vykryštalizovaniu charakteru kňaz- ského a podobne aj národného, keďže sme si povedomí pravdy, že kto je dobrým kňazom je eo ipso dobrým národovcom.

Akonáhle bol vyvolený nový výbor, hneď bol postavený pred fakt dôstojne osláviť pamiatku tragickej smrti najväčšieho hrdinu a bohatiera národa a štátu gen. M. R. Štefánika. Ďalej sa konaly pred prázdninami prípravy na oslavy rúžomber- ského jubílanta prelata A. Hlinku, a taktiež na pútnický Veľehrad. – Po prázdni- nách Osvaldov zmohutnel o značný počet nových teologov. Jednotlivé odbory za- plnivaly svojím programom vzdelávajúce schôdze, ktoré sa vydržovali po dvojtyž- denných časových intervaloch; niekedy však tento bod paragrafu stanov bol zdá sa negovaný pre akúsi letargiu a často aj pre imperatív svedomia vykonať najprv po- vinnosti prvoradé – teda teologické. Ináč priebeh schôdzí bol často zaujímavý, keďže podával členstvu ozaj hodnotný materiál, či to boli sláv. schôdze alebo vzdelávajúce.

Treba len pripomenúť časovú tému: Katol. Cirkev a kultúra, Boj pápežov za nerozlučiteľnosť manželstva, Kapitalizmus a pomer Cirkvi k nemu. Prednášky vý-

lučne náboženského rázu ako: Maria – prostrednica naša, Reč k 8. dec., Vznešenosť stavu kňazského alebo Ideový vývoj čl. cirkvi sa striedaly s prednáškami, ktorých obsah smeroval do obzoru národa, štátu, alebo cennej minulosti na pr.: Profil Jána Hollého, Národ – štát a úloha mladých slov. katolíkov, Kat. kňazi a národovectvo. Taktiež prednášky rázu jedine literárneho ako: Žiť slová a novely atď.

Tiež pestrosť a úroveň programu slavnostných schôdzí musela iste každého uspokojiť. Dôstojne sme si pripomenuli tragickú smrť gen. M. R. Štefánika. Prišiel moment oslavy 16. výročia našej samostatnosti, 8. dec. oslava Nepoškvrneného Poč. Panny Marie a konečne 14. dec. sme veľkolepe oslávili jubileum 10. roč. dejstvom nášho krúžku. Nemôžem nespomenúť hudobné a tým väčší spevácke čísla, ktoré zdarne vyplňovali programy našich schôdzí. – Veselý pocit sme si odniesli z vydaného Mikulášskeho večierku.

Okrem toho členovia súčasťníci sa práce na súbahu krúžku, prekladacej akcie francúzskych divadiel, prispievali do časopisov a tiež spolupôsobili vo všeseminárskych slavnostiach. Pripomenúť musím ozaj veľkú prácu dvoch členov, ktorí mali prednášky z oboru lit. predprevratovej a poprevratovej v maď. krúžku.

Dňa 11. nov. 1934 zavítal k nám P. Dilong spolu s J. Mešťančíkom a K. Gerardinim. Prednášky sa dotýkali kat. literatúry a súčasných fil. smerov.

V celku bolo 27 schôdzí. Z toho 7 vzdelávajúcich, 7 slavnostných, 5 členských a 8 výborových. Krúžok odoberal 36 časopisov a krúžkova knižnica počítala teraz 1268 kníh. Tajomnícka agenda vykazuje 65 prišlých a 85 odoslaných spisov, mimo pozvánok na jubilejnú slavnosť.

Toto je bilancia za uplynulý rok 1934-35. Na margo celej činnosti v krúžku by som len to poznamenal, že by sa zišlo viac aktivity a efekt nášho snaženia by bol skvelejší. Tým nechcem tvrdiť, že by naša práca počas posledného obdobia nebola uspokojivá, naopak sily a talenty k práci sa odкрývajú, ale treba len pripomenúť, aby sme nezostali v ceste stáť, lebo kto zastane, ide vlastne späť. Na vzory kňazov-národovcov my Slováci chudobní nie sme! Národ kňazov-buditel'ov potreboval a potrebuje ich v dnešnej zvrátenej dobe tým väčší. V borbe za Boha život za národ slobodu poďme smelo vpred!

Na XII. riadnom valnom zhromaždení bol zvolený tento výbor: predseda J. Dieška, podpredseda Fr. Šimek, tajomník Fr. Minarových, pokladník M. Jurišič, knihovník S. Rak, revízor I. Št. Havran, revízor II. F. Galan, archivár Fr. Voska, referenti: syst. odboru Fr. Voska, sociol. odboru Ferd. Nukovič, lit. odboru P. Ušák, hud. a spev. J. Vojtech.

Ferdinand Nukovič, odstupujúci tajomník.

NOVÉ KNIHY

SVATOVÁCLAVSKÝ SBORNÍK na pamiatku 1000. výročia smrti knížete sv. Václava – díl I.: »Kníže Václav Svatý a jeho doba«. – Vydal Národný výbor pro oslavu svatováclavského tisíciletí s podporou vlády ČSR. Tiskla státní tiskárna v Praze 1934.

Sborník, čítajúcí přes 1100 stran, obsahuje 14 cenných vedeckých studií. Redakce řídila se zásadou naprosté nestranosti, a shromáždila odborníky bez rozdílu přesvědčení politického nebo náboženského, aby tím obraz světce byl úplnější a nestranější. – Celý sborník pro rozsáhlost látky rozdělen jest na 3 díly. II. díl bude věnován vývoji tisícileté tradice svatováclavské, III. miléniovým oslavám. – Galerii

studií začíná náš historik Dr. Pekař pojednáním: »Svatý Václav«. Studie pro-citěná teplem katolické víry a milou láskou k národnímu světcu, práce uměrná osobnosti Pekařově; pojednává o prostředí a osobě světcově, o účte svatováclavské, legendách, sochách a kaplich.

Fr. Hrejsa (protestant) ve studii: »Osobnost knížete Václava« všimá si historické postavy knížete českého – ne však světce. Sám se uvádí do studia takto: »Jinak píše o knížeti Václavovi ti, kdo vyrostli bez uctívání svatých v prostém evangelickém ovzduší. S tohoto stanoviska hleděl na knížete Václava i Palacký a s toho hledím i já.« (Str. 102). Svatého Václava charakterizuje jako muže mravně oprav-

dového, sociálně spravedlivého a na svou dobu vysoko stojícího. Pravít Hrejsa na str. 113: „Žije zřejmě zbožností své doby ve formě nejušlechtilější, a nejuduchovnější, k jaké dospělo v Čechách jen málo kněží“. Čerpá jen z legendy staroslovanské, v níž není zmínky o zázracích „a neméně ji doporučuji, že v legendě té není zmínky o sv. Václavu, nýbrž napotád o knížeti Václavovi.“ (Str. 103.) Celá studie ilustrována jest mnoha citáty ze zmíněné legendy a zdá se dosti zdařilou a objektivní.

Zajímavá a neméně cenná jest také studie Jindřicha Matiegky: „Anthropologické vyšetření ostatků sv. Václava“. Autor do detailů popisuje a zkoumá zachovalé ostatky, zvláště pak si všímá lebky světcevy. — Zesnulý Dr. A. Podlaha, jako vrocny citel národního světce a strážce jeho hrobu, probírá v článku: „Hrob sv. Václava“ osudy hrobu našeho hrdiny. Další — neméně zajímavé a cenné — studie: J. Schránil: „O zbroji sv. Václava“, a „Korunovační meč, zvaný svatováclavský“, Gustav Skalický: „Kníže Václav Svatý a počátky české mince“, Kamil Hilbert: „O nálezech rotundy Václavovy“, J. Cibulka: „Václavova rotunda sv. Víta“, tato jest nejobširnější ze všech 14 studií. K. Guth: „Praha, Budeč a Boleslav“, V. Flajšhans: „Jména osob a míst v legendách svatováclavských“, F. M. Bartoš: „Kníže Václav Svatý u Wídukunda“, J. Slavík: „Mladší slovanská legenda o sv. Václavu a její význam pro kritiku legend latinských“ a konečně M. Weingart: „První česko-církevněslovanská legenda o sv. Václavu“.

S jakou historickou přesností je celé dílo pracováno, ukazuje řada poznámek na každé straně, demonstující hlavně spolehlivé prameny, ze kterých bylo čerpáno. Celý sborník ilustrován jest pěknými fotografiemi na křídlovém papíře a mnoha plány. Také tisk je zřetelný, jasný a neunavuje oči. — Dílo sice obsírné, ale tím hodnotnější. Každý Čech, tím více inteligent, by se měl seznámiti s plodem tak vzácným, který jest a zůstane památkou ceny trvalé a bude patřiti k oněm knihám, jejichž hodnota se časem nezmenšuje.

Kn.-

Dr. Josef Pejška, C. Ss. R.: MANŽELSKÉ PRÁVO KANONICKÉ, (jako III. svazek Církevního práva se zřetelem k partikulárnímu právu československému). Vydal Theolog. ústav C. Ss. R. v Obořišti, 1934, stran XVI + 307, brož. 55 Kč, váz. 70 Kč (mimo poštovné).

S radostí jsme uvítali novou knihu Dra Pejšky. Ač máme v české literatuře církevní o právu manželském výborné monografie Dr. Martinů a Dr. Matoušů, přece dílo Pejškovo přineslo mnoho nového cenného materiálu jak pro theorii tak i pro praksi. Velkou předností práce je, že spisovatel dovedl stručným a výstižným slohem zhustiti a přehledně podati celou právní látku manželskou, takže pro snadnou orientaci bude vítanou, ano nutnou pomůckou při studiu manželského práva a jeho užití v pastorači. V celém díle hledí zachovati postup podle kanonů Kodexu církevního práva. Jasně a důkladně probírá překážky manželské, u nichž uvádí hned znění obecného zákonníku občanského a dispensační praksi církevní, což má velký význam pro kněze v duchovní správě a zpovědníky. Tisk je přehledný a úprava vzorná. Vřele doporučujeme, zvláště bohoslovcům.

Lze objednat i v theolog. ústavě C. Ss. R., Obořiště, p. Dobříš, Čechy. J. B.

Dr. Josef Matzke: „MANŽELSTVÍ V PRAVĚKU“ (přirozené právo manželské podle svědectví ethnologie). Olomouc 1934. Nákladem vlastním.

Matzkeho monografie Manželství v pravěku, sestavená na základě nejnovějších spolehlivých výzkumů ethnologických a anthropologických, je cennou pomůckou pro správnou orientaci ve změní teorií a názorů na nejdůležitější instituci lidské společnosti. Autorovým cílem jest dokázati, že učení katol. církve o přirozeném právu manželském, na němž ona buduje své pozitivní kanonické právo, je jedině správné, potvrzené svědectvím dějin a vědeckými badáními. Hloupě naivní jsou evolucionistické teorie, stavějící na pouhých kombinacích, bez jakéhokoli historického podkladu. Ukazují jen, jak bujným ořem, zvláště na tomto poli, je lidská fantasie, není-li ovládána zdoud historické pravdy a vědecké objektivnosti. Autorovi, shromaždivšímu četné důkazy a doklady světových odborníků, zabývajících se léta studiem social., nábož., a manž. poměrů prakulturních národů i národů mladší kultury, se podařilo ukázati původní ryzy a čistotu manželství, přísnou monogamii a čisté vědeckou cestou potvrditi výrok věčné Pravdy, odpovídající úskočným farseům: „...ale s počátku nebylo tak“ — (nebylo mnohoženství, promitkuity).

Pl.

MALÁ DUŠE NA MALÉ CESTĚ, vydaly školské sestry O. S. F., Praha-Vinohrady, Korunní 4, 1935, str. 150, 10 Kč, více ilustrací.

Životopis Marie Filippetto napsaný jejím bratrem, knězem. Umírá v 15 letech r. 1927. Její život volá důrazně k následování. Ve světle Eucharistie viděla božskou krásu Syna Panny. Zasvětila se mu, aby s ním vystoupila na Kalvarii. A nesla korunu nevěsty Ukřižovaného, korunu z lilí a trní. - Kráčí malou „cestičkou“ N. Terezie Ježíškovy. Duše eucharistická, duše vnořená ve svého Boha. V lásce se ztravuje jako oběť. Není v ní nic zvláštního. Zevně její život se rozvíjí jako jiných dětí. Ale nitro zažehnuto láskou. Píše si do zápisničku o dni jednoho sv. přijímání: „Rajský den!“

Od útlého věku snaží se o svatost, odstraňuje své chyby, potom v 9 letech zachváčena těžkou nemocí, odevzdává se jako smírná oběť za hříšníky svému Ježíši dle vzoru sv. Terezičky z Lisieux. „Trpěti jakékoliv bolesti, jen když mi dá Ježíš některého z hříšníků.“ Spása duši se stává stravující, svatou vášní té andělské duše. Na kříži přibita, s radostí na něm umírala s Ježíšem. Pověděla nám slova nejvrcholnější lásky, horoucí lásky k Bohu. „Já jsem stále s Ježíšem, jsem vždy zaměstnána. Jsem duchovně přítomna všem mším sv. na celém světě a obětuji je Ježíši za obrácení hříšníků. U jeho nohou shromažďuji útrapy, bolesti a slzy země a obětuji mu je se všemi projevy lásky, se všemi ctnostmi, touhami dobrých duší. Ježíš je spokojen, mluvím s ním, mám mu tolik co říci... čas s ním mi velmi rychle míjí. Na smrtelné posteli s očima plnými záře volá své poslední slova: „ó jaká krásá! Jsem šťastna, jsem tolik ráda! A ty matinko, také se raduješ? Všichni se radujete? Jsem tolik ráda, že jsem učinila vše, co jsem mohla, abych uspokojila Ježíše. Všichni, všichni musíte činit vše, co můžete! Všichni, celý svět... Kdyby celý svět konal co může, jak by byl Ježíš potěšen!“

St. K.

Jan Zahradníček: ŽIZNIVÉ LÉTO. Melantrich 1935. Praha.

Ne, že bych růži chtěl křivdit a nedůvěrou byl k jasmínu náhle jat, pče však květenství jiná na rty se derou. hořčí a drsnější sad.

Tato sloka z básně Černý bez, již uzavírá Zahradníček I. část poslední práce, může být uvedena jako moto celé sbírky.

Pohled na věci rozbité, odhozené a opovržené, soucit s tím, co strádá v zápase neustálého rození a umírání, stíny a zmar přírody, celého stvoření, to vše táhne básníka. — První díl začíná návratem na místa dětství, do rodného kraje. Zde příroda, věci a lidé jdou dál s proudem času, bez zvláštních změn. Vše se hýbe, rodí a odchází dle starého nezměnitelného zákona, zákona života a smrti. Poměr života a smrti v prostředí známých věcí, s promítnutím vlastní osobnosti a všeho, k čemu je básník povinen láskou a soucit, stal se základem představového a vzpomínkového bohatství, z něhož autor vyvolává obrazy tak živé a věrné, že se s podobnými zřídka shledáváme v našem literárním umění.

V druhé části odchází básník ze světa reálního a obrací se k absolutnu. Začíná rozhovor s Bohem...

„Kdes jinde zakolísaly se režné lány,
červený kohout nad střechami vzplál...“

Už Bože, stoupám po ohnivé sprušli, po plodech zvonů natahuji ruku svou.“

Zahradníčkova bolest z nedostatků dnešní doby, z její pýchy a zvrácenosti, je vždy mocná, neboť básník žíznil ústy tisíců. Neméně silná je ale i jeho důvěra a naděje ve vyšší moc, důvěra a naděje věřícího katolíka. O tom svědčí mimo jiné čísla: Ruce Mariiny, Hromnice a Cesta domů.

Zahradníček zařadil se svým dosavadním odkazem k oné skupině básníků, jimž dech domoviny, pomíjivé kouzlo dětství, prostota věcí a jasné poznání jejich určení jsou prostředkem, aby otevřeli oči slepé době a ukázali jí zář neuhasínajících ohnů věčných hodnot.

A. B.

Prof. Dr. Kieffer: RUBRIZISTIK. (Ritus des kathol. Gottesdienstes nach den Regeln der heiligen röm. Kirche), Ferd. Schönigh, Paderborn, 8. Aufl.

Kněží a kandidáti kněžství přivítají s povděkem tuto Kiefferovu knihu „Rubrizistik“. Jsou vypracována podle nejnovějších výnosů a rozhodnutí S. R. C., jest kniha spolehlivým vůdcem pro správnou modlitbu, breviář, sloužení mše sv., udílení sv. svátostí, benedikcí a pod. Na všechny možné otázky a případy, jež mohou nastat při vykonávání posvátných funkcí liturgických, dává autor případné odpovědi a praktické návody. Předností knihy je právě její praktická stručnost a dokonalá úplnost.

Pl.

Pius Parsch: DAS LEBEN JESU. (I. sv.) Stran 180. - Volksliturgisches Apostolat, Klosterneuburg bei Wien.

Jsa veden snahou seznámiti katolíky s obsahem nejdůležitější části bible, podává zde známý, zasloužilý a povoláný autor svá studia o životě Ježíše Krista, poukazuje při tom na vnitřní souvislost a cíl jeho skutků, zážraků a slov. Vytváří obraz (Gesamtbild) spojením čtyř evangelií chronologicky a ideově postupující a ukazující Spasitele v Jeho napřírozené velikosti. Sloh je snadný a líčení živé, mající živelnost mluveného slova, charakter biblických přednášek (Bibelstunden), z nichž tato kniha vznikla. Výhodný kapesní formát. J. P.

Jan Dokulil: KŘIŽOVÉ DNI. Verše z let 193-334. Druhý svazek edice Akordu v Brně, Klácelova 2.

Je to probuzení duše v nádhře pozemské bytí? Jsou to slova těla uchvácená duší k vroucí adoraci Stvořitele, Jenž kráčí svým dílem! Tak pokorná, tak vzničená radost, držící v teplých dlaních samu vlhkou dřev, již proudí miza Božího Zachovávání. To, že vás tak ladí v hořkost a tesknění - to jsou vyplašené nálady snů prchajících před probuzením, až teprve v plném vědomí - při jasném pohledu v nádhru přírodních tvarů a krás, při odvážném útoku v oblasti zasvětné. V pokušení smyslové krásy zrovna jako v únavě šedých chvil vzpíná se duše: „Krví těžké tělo nezná závan věčna, lehkost dní, jež ještě za hvězdami bloudí. Však plachta vzedmutá je unášena vzhůru, po vlně rozpomínání k ní letí květů žlut, teplý šepot hmyzu, lehká zeleň keřů“. Jak téměř augustinská moudrost v posledních verších - vzít krásu pozemských dní a nésti ji k trůnu Boha Stvořitele a prosit o posvěcení nejprudších radostí, jež nám skýtá. A čím nás to tak strhuje k sobě do snění? Jaká je to síla básnického slova tak jemně kouzlicího obrazy nejjintimnějších chvil, nejdodanějších naslouchání a blaživých odpočinků, kdy „v mlčelivém kapradí chutnám stínů chléb“. Ta čistota výrazu, jeho jistý účinek všechen plyne z bohaté vnitřní zkušenosti smyslů, která pak tak nádherně dovede odívat nejprudší vzlety k tajemstvím. („A v srdci lehké je a naitech sladkost dříma. K hvězdám se stvolý snů v závratí nahnuly“, „čas tělem prolétá, jen na podzim jí voní, jen tehdy voníc víc když ze hřbitovů vlá a z dalek

neměnných“). Tyto něžné tóny mohutnější, slova stávají se dláty, jimiž v nepohnutém prostoru vytesávají se rysy země. („Radlicemi blýská zorávající víchry pod kladivý hromů zavařená zem“, „ocelové svaly zavalené tíhou vzpínají se k orlům v srážnost hnízd“). Kam nás to zvedá Epilog? Co tu v něm přistupuje k moci básnickova slova? Posvátný plamen básnické síly zažehá naposled trsy žhoucích paprsků v nejprostších krásách bytí - věčný chorál pozemšťanů „z kofene hor až v mračnáchor rozbourřen zpěv žhne staletý a krás cest nás touží nést na věky v ráj své plateny.“ St.

Simon Hadrianus, C. SS. R., Praelectiones biblicae ad usum scholarum: VETUS TESTAMENTUM. Liber primus. De sacra veteris testamenti historia. — Str. XX-520. L. 30.— Marietti, Torino 1934.

Dílo podává historii Starého zákona. Pojednává o počátečních dějinách, o začátcích národa hebrejského, o monarchii a o obnovení obce hebrejské. Po krátké introdukci k jednotlivým knihám exegese autor vybrané kapitoly. Sleduje text Písma sv. a ukazuje na jeho spojitost s historií profaní. K historickým knihám řadí podle časového sledu knihy prorocké. Jednotlivé stati uzavírají velmi cenné praktické poznámky.

Dílo vyniká jasností a přehledností. Mapky a reprodukce doplňují text a činí jej názornější. Autor uvádí četnou literaturu jak katolickou tak i nekatolickou. Kniha je opatřena indexem. Z.

MATKA MARIE T. SCHEREROVÁ. „Vítězové“ II., 5. Edice Krystal Olomouc.

Nábožensky instruktivní hagiografický měsíčník „Vítězové“ přináší v 5. čísle II. ročníku životopis spoluzakladatelky a první generální představené Kongregace milosrdných sester sv. Kříže. Osobnost M. T. Schererové, jež byla svou povahourozená vládkyně, při tom však prosta všeho sobectví, a její nezištné dílo pro blaho trpícího lidstva cele zaujme. K životopisu jest přidán i krátký nástin misijní činnosti Sester sv. Kříže mimo Evropu a jejich rozšíření v naší vlasti. —da.

V krátké době bude dáno rukou našim dětem: MILOSTNÉ PRAŽSKÉ JEZULÁTKO, vydání přímo pro ně.

Pofidily a zašlou Školské sestry O. S. F. na Kr. Vinohradech, Korunní 4. — Cena nepatrná.